

PROSTORNI PLAN ŽUPANIJE POSAVSKE 2019.-2039.godine

Banja Luka, ožujak 2024. godine

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Županija Posavska

PROSTORNI PLAN ŽUPANIJE POSAVSKE za razdoblje 2019.-2039. godine

Nositelj pripreme

MINISTARSTVO GOSPODARSTVA, RADA I PROSTORNOG UREĐENJA ŽUPANIJE
POSAVSKE

Ministar:

Dragutin Živković

Nositelj izrade

INSTITUT ZA GRAĐEVINARSTVO „IG“, d.o.o. BANJA LUKA

Direktor:

mr Dušica Lemez

NOSITELJ PRIPREME:

FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE – ŽUPANIJA POSAVSKA

MINISTARSTVO GOSPODARSTVA, RADA I PROSTORNOG UREĐENJA

NOSITELJ IZRADE:

"INSTITUT ZA GRAĐEVINARSTVO – IG", d.o.o. , BANJA LUKA

Rukovoditelj plana:

GORDANA JEVTIĆ, master prost. planer

Radni tim:

ŽELJKA STOJANOVIĆ, dipl.inž.polj.

DRAGANA GLUHOVIĆ, dipl.inž.geol.

RANKA PUŠIĆ, dipl.biolog

MILAN TEŠANOVIĆ, dipl.inž.saob.

NEBOJŠA PRAŠTALO, dipl.inž.saob.

NEVENKO SAMOUKOVIĆ, dipl.inž.građ.

mr BOŠKO MIJATOVIĆ, dipl.inž.el.

MARINKO PEĆANIN, dipl.inž.maš.

DANIJEL IVIĆ, dipl.ekon.

GORDANA JEVTIĆ, master prost. planer

NATAŠA GRGIĆ, dipl.inž.arh.

MILAN MILISAVIĆ, dipl.inž.geod.

Direktor:

mr Dušica Lemez

SADRŽAJ:

OPĆA DOKUMENTACIJA.....	10
UVODNI DIO	13
PRVI DIO	20
I. OPĆI I POSEBNI CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA.....	21
1. OPĆI CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA.....	21
2. POSEBNI CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA	22
2.1. CILJEVI RAZVOJA PRIRODNIH RESURSA	22
2.2. CILJEVI RAZVOJA STVORENIH RESURSA	24
2.3. CILJEVI RAZVOJA INFRASTRUKTURE	26
2.4. CILJEVI RAZVOJA DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE.....	29
2.5. CILJEVI ZAŠTITE OKOLIŠA.....	32
2.6. ZAŠTITA PRIRODNOG I KULTURNO - POVIJESNOG NASLJEĐA	35
DRUGI DIO	36
II. PROJEKCIJA PROSTORNOG RAZVOJA.....	37
1. STANOVNIŠTVO	37
1.1. Brojčani razvoj stanovništva	37
1.2. Struktura stanovništva	40
1.3. Vitalne karakteristike	49
1.4. Broj, veličina i karakteristike kućanstava	52
1.5. Gustoća naseljenosti	53
2. SUSTAV/MREŽA NASELJA PO ZNAČAJU, KARAKTERU I DOMINANTNOJ GOSPODARSKOJ DJELATNOSTI.....	54
2.1. Konceptija razvoja sustava/mreže naselja	54
2.2. Organizacija prostora, prostorne cjeline	57
2.3. Sadržaj i funkcije centara	58
3. URBANA I RURALNA PODRUČJA	61
3.1. Urbana područja	61
3.2. Građevinsko zemljište izvan urbanih područja	63
3.3. Režimi građenja.....	64
3.4. Urbano – ruralni odnos	64
4. POLJOPRIVREDNA ZEMLJIŠTA	66
4.1. Kategorizacija poljoprivrednog zemljišta	66
4.2. Obradiva i neobradiva zemljišta po namjeni.....	68
4.3. Bilance poljoprivrednog zemljišta po upotrebnoj vrijednosti.....	70
5. ŠUME I ŠUMSKA ZEMLJIŠTA	73
5.1. Kategorizacija šumskog zemljišta.....	73
5.2. Bilance šumskog zemljišta	75
5.3. Šumsko-gospodarska područja	75
5.4. Područja predviđena za pošumljavanje.....	76
5.5. Korištenje šuma i šumskog zemljišta	77
6. VODE I VODNO ZEMLJIŠTE.....	79
6.1. Bilanca voda	79
6.2. Izvorišta po vrstama voda sa zaštitnim zonama i pojasevima	79
7. VODNA INFRASTRUKTURA.....	83
7.1. Sustav vodoopskrbe	83

7.2.	Sustav odvođenja otpadnih voda i sustav zaštite voda	86
7.3.	Zaštita od voda i uređenje voda	89
8.	MINERALNA NALAZIŠTA	94
8.1.	Utvrđene rezerve i eksploatacijska polja	94
9.	PROIZVODNJA I PRIJENOS ENERGIJE	100
9.1.	Objekti za proizvodnju energije i prijenos energije sa zaštitnim zonama i pojasevima	100
9.2.	Distribucijska mreža	100
10.	TELEKOMUNIKACIJE	102
11.	PROMET	106
11.1.	Sustav prometa i veza	106
11.2.	Prometna povezanost s okruženjem (sa Federacijom BiH, Republikom Srpskom te Republikom Hrvatskom (EU))	107
11.3.	Opredjeljenja Prostornog plana	109
11.4.	Prometna infrastruktura sa zaštitnim pojasevima	110
12.	TERMOENERGETIKA	111
13.	GOSPODARSTVO	113
13.1.	Razvoj gospodarstva i osnovni faktori razvoja	113
13.2.	Orijentacija i razmještaj gospodarstva u prostoru	115
13.3.	Ocjena gospodarskih aktivnosti sa stajališta utjecaja na okoliš	116
14.	DRUŠTVENE DJELATNOSTI	117
14.1.	Obrazovanje	117
14.2.	Zdravstvo	121
14.3.	Socijalna zaštita	122
14.4.	Kultura	123
14.5.	Sport	125
14.6.	Uprava	126
14.7.	Vjerski objekti	127
14.8.	Komunalne djelatnosti	128
14.9.	Prostorni razmještaj društvenih djelatnosti	129
15.	POSEBNO ZAŠTIĆENI PROSTORI	131
15.1.	Zaštićena prirodna područja	131
15.2.	Posebno vrijedna područja kulturno–povijesnog nasljeđa	131
15.3.	Područja namijenjena turizmu i rekreaciji	136
15.4.	Ugrožena područja	137
16.	ZAŠTITA I UNAPREĐENJE OKOLIŠA	138
16.1.	Sprječavanje negativnih utjecaja na okoliš	138
16.2.	Mjere zaštite od zagađivanja vode, zraka i tla	138
16.3.	Područja i mjere sanacije	141
16.4.	Procjena stanja do kraja planskog razdoblja	142
17.	ZAŠTITA I REVITALIZACIJA KULTURNO–POVIJESNOG I PRIRODNOG NASLJEĐA I NJIHOVA EKONOMSKA VALORIZACIJA	144
17.1.	Zaštita prirodnog nasljeđa	144
17.2.	Zaštita kulturno-povijesnog nasljeđa	144
17.3.	Revitalizacija i ekonomska valorizacija prirodnog nasljeđa	146
17.4.	Revitalizacija i ekonomska valorizacija kulturno-povijesnog nasljeđa	146
18.	MINSKA POLJA	148

18.1. Područja i mjere sanacije	148
18.2. Etape realizacije deminiranja.....	149
19. UGROŽENOST PODRUČJA	150
19.1. Procjena ugroženosti područja od ratnih djelovanja, elementarnih nepogoda i tehničkih katastrofa do kraja planskog razdoblja	150
19.2. Mjere za ograničavanje negativnih efekata prirodnih i ljudskim djelovanjem izazvanih nepogoda i katastrofa	153
20. TEMELJNA NAMJENA PROSTORA I POJEDINIH PODRUČJA – SINTEZNA PROJEKCIJA.....	154
20.1. Sintezna projekcija korištenja prostora.....	154
20.2. Obvezni prostorni pokazatelji	157
TREĆI DIO.....	159
III. PROJEKCIJA RAZVOJA PROSTORNIH SUSTAVA.....	160
1. OSNOVA PROSTORNOG SUSTAVA NASELJA.....	160
1.1. Koncept razvoja naselja	160
1.2. Smjernice za razvoj urbanih područja	161
1.3. Smjernice za razvoj i oblikovanje naselja.....	161
1.4. Smjernice za opremanje građevinskog zemljišta	162
2. GLAVNI TEMELJ PROSTORNOG RAZVOJA GOSPODARSKE JAVNE INFRASTRUKTURE 163	
2.1. Smjernice za razvoj prometnog sustava	163
2.2. Smjernice za razvoj telekomunikacijske infrastrukture.....	163
2.3. Smjernice za razvoj energetske infrastrukture	164
2.4. Smjernice za razvoj komunalne infrastrukture	164
3. OSNOVA PROSTORNOG RAZVOJA OKOLINE	165
3.1. Smjernice za razvoj izvan urbanih područja.....	165
3.2. Smjernice za razvoj poljoprivrede, stočarstva i šumarstva	166
3.3. Smjernice za razvoj poduzetničkih zona	168
3.4. Smjernice za razvoj turizma	168
ČETVRTI DIO.....	170
1. ODLUKU O PROVOĐENJU PROSTORNOG PLANA ŽUPANIJE POSAVSKE ZA RAZDOBLJE 2019.- 2039. GODINE	171
2. OPĆE ODREDBE	171
3. PROGRAM MJERA PROSTORNOG UREĐENJA I AKTIVNOSTI ZA PROVOĐENJE PROSTORNOG PLANA.....	172
3.1. MJERE EKONOMSKE POLITIKE	172
3.2. MJERE ZEMLJIŠNE POLITIKE	173
3.3. INVESTICIJSKA I POREZNA POLITIKA	174
3.4. OBVEZE U POGLEDU DETALJNIJEG PLANIRANJA UREĐENJA PROSTORA	174
3.5. OBAVEZA IZRADE IZVJEŠĆA O STANJU U PROSTORU	175
4. UTVRĐIVANJE ODNOSA PREMA GRAĐEVINAMA OD ZNAČAJA ZA FEDERACIJU BOSNE I HERCEGOVINE I ŽUPANIJU POSAVSKU	175
5. USKLAĐIVANJE PLANSKIH DOKUMENATA.....	176
6. UVJETI IZGRADNJE OBJEKATA I KORIŠTENJA ZEMLJIŠTA	176
6.1. URBANA PODRUČJA.....	176
6.2. REŽIMI GRAĐENJA.....	178
6.3. GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE.....	179
6.4. NAČIN KORIŠTENJA POLJOPRIVREDNOG I ŠUMSKOG ZEMLJIŠTA	180

6.5. NAČIN KORIŠTENJA MINERALNIH SIROVINA	181
6.6. KORIŠTENJE I ZAŠTITA VODA I VODNOG ZEMLJIŠTA	182
7. UVJETI SMJEŠTAJA GOSPODARSKIH SADRŽAJA U PROSTORU.....	183
8. UVJETI SMJEŠTAJA DRUŠTVENIH DJELATNOSTI U PROSTORU	183
9. UVJETI KORIŠTENJA PROSTORA NA ZAŠTITNIM INFRASTRUKTURNIM POJASEVIMA I ZONAMA I NA ZAŠTIĆENIM PODRUČJIMA	184
9.1. ZAŠTITNI POJASEVI PROMETNIH POVRŠINA.....	184
9.2. ZAŠTITNI POJASEVI VODOVODA I KANALIZACIJE	185
9.3. ZAŠTITNI POJASEVI ENERGETSKE INFRASTRUKTURE	185
9.4. ZAŠTITNI POJASEVI TELEKOMUNIKACIJA.....	186
10. MJERE OČUVANJA KULTURNO-POVIJESNOG NASLJEDA	186
11. MJERE OČUVANJA ZAŠTIĆENIH PODRUČJA PRIRODNIH VRIJEDNOSTI	186
12. PODRUČJA POSEBNIH OBILJEŽJA ŽUPANIJE POSAVSKE.....	187
13. POSTUPANJE S OTPADOM.....	187
14. MJERE SPRJEČAVANJA NEPOVOLJNIH UTJECAJA NA OKOLIŠ	187
15. MJERE ZAŠTITE PRAVA OSOBA SA SMANJENIM TJELESNIM SPOSOBNOSTIMA SUKLADNO ODREDBAMA UREDBE O PROSTORNIM STANDARDIMA, URBANISTIČKO-TEHNIČKIM UVJETIMA I NORMATIVIMA ZA SPRJEČAVANJE SVIH BARIJERA ZA LJUDE SA UMANJENIM TJELESNIM SPOSOBNOSTIMA	188
16. MJERE ZAŠTITE STANOVNIKA I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I LJUDSKIM DJELOVANJEM IZAZVANIH NEPOGODA I KATASTROFA I RATNIH DJELOVANJA SUKLADNO ZAKONU O ZAŠTITI I SPAŠAVANJU LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA I DRUGIM PROPISIMA	188
17. MJERE PROVEDBE	190
18. NADZOR I UPRAVNE MJERE	190
19. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE.....	190

GRAFIČKI PRILOZI PROSTORNOG PLANA

1. Izvod iz Prostornog plana BiH	1:50 000
2. Sintezni prikaz postojećeg stanja prostornog uređenja	1:50 000
3. Sustav/mreža naselja	1:50 000
4. Urbana područja i građevinsko zemljište unutar i izvan urbanih područja s režimima građenja	1:50 000
5. Poljoprivredno zemljište - upotrebna vrijednost.....	1:50 000
6. Šume i šumsko zemljište	1:50 000
7. Vode i vodne površine	1:50 000
8. Karta mineralnih sirovina	1:50 000
9. Prometna infrastruktura	1:50 000
10. Energetska infrastruktura i telekomunikacije	1:50 000
11. Vodna infrastruktura	1:50 000
12. Gospodarska, društvena i komunalna infrastruktura	1:50 000
13. Zaštićene površine i objekti kulturno-povijesnog i prirodnog nasljeđa	1:50 000
14. Neplodna i druga zemljišta koja se ne mogu koristiti	1:50 000
15. Sintezni prikaz korištenja zemljišta u planskom razdoblju	1:50 000
16. Osnova prostornog razvoja sustava naselja	1:50 000
17. Osnova prostornog razvoja gospodarske javne infrastrukture	1:50 000
18. Osnova prostornog razvoja okoline	1:50 000
19. Sintezni prikaz korištenja zemljišta u planskom razdoblju-općina Odžak	1:25 000
20. Sintezni prikaz korištenja zemljišta u planskom razdoblju-općina Domaljevac-Šamac.....	1:25 000
21. Sintezni prikaz korištenja zemljišta u planskom razdoblju-Grad Orašje	1:25 000

SPISAK TABLICA

Tablica br. 1. Kretanje broja stanovnika za razdoblje 1997.-2019. godine	37
Tablica br. 2. Prosječne godišnje stope brojčanog razvoja stanovništva po popisnim razdobljima:	37
Tablica br. 3. Projekcije broja stanovnika	39
Tablica br. 4. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi i spolu	40
Tablica br. 5. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi i spolu	41
Tablica br. 6. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi i spolu	42
Tablica br. 7. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi i spolu	43
Tablica br. 8. Radno sposobno stanovništvo prema statusu u aktivnosti i spolu	44
Tablica br. 9. Starosna i spolna struktura stanovništva	46
Tablica br. 10. Planirana starosna struktura	48
Tablica br. 11. Natalitet, mortalitet i prirodni priraštaj za razdoblje 1997. – 2018. godine	49
Tablica br. 12. Projekcija broja kućanstava do 2039. godine	52
Tablica br. 13. Prostorne cjeline (gravitacijska područja)	57
Tablica br. 14. Urbana područja	61
Tablica br. 15. Struktura urbanih područja općine Domaljevac – Šamac	61
Tablica br. 16. Struktura urbanih područja općine Odžak	62
Tablica br. 17. Struktura urbanih područja Grada Orašja	62
Tablica br. 18. Kategorizacija terena po stupnju stabilnosti	63
Tablica br. 19. Bonitetne kategorije	67
Tablica br. 20. Kategorije poljoprivrednog zemljišta po gradu/općinama Županije Posavske	68
Tablica br. 21. Odnos poljoprivrednog zemljišta po stanovniku u ha (ha/stanovniku)	68
Tablica br. 22. Agrozone	71
Tablica br. 23. Pregled šuma i šumskog zemljišta na temelju ŠGO za privatne i državne šume	75
Tablica br. 24. Maksimalna dnevna potrošnja razmatrana u planskom razdoblju	79
Tablica br. 25. Rezultati detaljnih analiza dugotrajne vodoopskrbe u Županiji Posavskoj	84
Tablica br. 26. Rezultati procjene tereta zagađenja sa deponija sortirani po gradu/općinama	87
Tablica br. 27. Rezultati procjene tereta zagađenja sa deponija sortirani po podslivovima	88
Tablica br. 28. Koordinate istražnog bloka BiHPo1 (110km ²)	94
Tablica br. 29. Koordinate istražnog bloka BiHPo1 (93km ²)	94
Tablica br. 30. Ležište „Lještrak“ (općina Odžak)	95
Tablica br. 31. Ležište „Ciglana“ (Grad Orašje)	95
Tablica br. 32. Predviđeni prostor za istraživanje opekarskih glina „Lještrak“ (općina Odžak)	95
Tablica br. 33. Koordinate prijelomnih točaka odobrenog istražno-eksploatacijskog prostora	96
Tablica br. 34. Ukupne bilance rezervi (temeljnom metodom)	96
Tablica br. 35. Lokalitet „Kališta“ (općina Domaljevac - Šamac)	96
Tablica br. 36. Lokalitet „Tekerovac“ (Grad Orašje)	96
Tablica br. 37. Lokalitet „Borum“ (općina Odžak)	96
Tablica br. 38. Ležište „Tuk“ (općina Odžak)	97
Tablica br. 39. Ležište „Krčevine“ (općina Odžak)	97
Tablica br. 40. Ležište „Odžak“ (općina Odžak)	97
Tablica br. 41. Predviđeni prostor za istraživanje šljunka „Domaljevac - Bokovi“ (općina Domaljevac - Šamac)	97
Tablica br. 42. Predviđeni prostor za istraživanje šljunka „Bazik - Kališta“ (općina Domaljevac - Šamac)	97
Tablica br. 43. Predviđeni prostor za istraživanje šljunka „Oštra Luka - Crnja“ (Grad Orašje)	97
Tablica br. 44. Predviđeni prostor za istraživanje šljunka „Bok - Greda“ (Grad Orašje)	98
Tablica br. 45. Predviđeni prostor za istraživanje šljunka „Matići - Jasenik“ (Grad Orašje)	98
Tablica br. 46. Predviđeni prostor za istraživanje šljunka „Tolisa - Crnci“ (Grad Orašje)	98
Tablica br. 47. Predviđeni prostor za istraživanje šljunka „Tolisa - Tekerovac“ (Grad Orašje)	98
Tablica br. 48. Predviđeni prostor za istraživanje šljunka „Tolisa - Bokovi“ (Grad Orašje)	99
Tablica br. 49. Predviđeni prostor za istraživanje šljunka „Borum“ (općina Odžak)	99
Tablica br. 50. Privremeno neupotrebljive površine (minirane)	148
Tablica br. 51. Bilance planiranih površina Županije Posavske	155
Tablica br. 52. Struktura urbanih područja općine Domaljevac – Šamac	176
Tablica br. 53. Struktura urbanih područja općine Odžak	176
Tablica br. 54. Struktura urbanih područja grada Orašja	177

OPĆA DOKUMENTACIJA

Broj: UPI-02-23-1-104/11 F.Š.
Sarajevo, 17.06.2021. godine

Federalno ministarstvo prostornog uređenja u Sarajevu rješavajući zahtjev poduzeća Institut za građevinarstvo „IG“ Banja Luka, ul. Kralja Petra I Karađorđevića br.92, za produženje ovlaštenja za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata, na osnovu člana 3. i 4. Uredbe o posebnim uslovima koja moraju ispunjavati privredna društva i druga pravna lica da bi se mogla registrirati za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata („Službene novine Federacije BiH“, broj 71/08) i člana 200. Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, broj 2/98 i 48/99), Federalni ministar za prostorno uređenje donosi

R J E Š E N J E

1. Daje se ovlaštenje poduzeću **Institut za građevinarstvo „IG“ Banja Luka, ul. Kralja Petra I Karađorđevića br.92**, sa rokom od pet godina od dana izdavanja istog, za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata :
 - a) Prostornih i urbanističkih planova,
 - b) Detaljnih planskih dokumenata (zoning planovi, regulacioni planovi i urbanistički projekti),
2. Poduzeće Institut za građevinarstvo „IG“ Banja Luka, je dužno da u roku od 15 dana od dana nastale promjene, zatraži izmjenu ovlaštenja, ako su se naknadno promijenili podaci na temelju kojih je ovlaštenje izdato,
3. Poduzeće Institut za građevinarstvo „IG“ Banja Luka, može podnijeti zahtjev za produženje ovlaštenja najranije godinu dana, a najkasnije dva mjeseca prije isteka roka važenja ovlaštenja.

Obrazloženje

Dana 24.05.2021. godine Federalno ministarstvo prostornog uređenja je zaprimilo zahtjev poduzeća Institut za građevinarstvo „IG“ Banja Luka, za produženje ovlaštenja za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata.

Dana 03.06.2016. godine Federalno ministarstvo prostornog uređenja je zatražilo dopunu podneska, u svrhu uplate administrativne takse i naknade za izdavanje ovlaštenja. U ostavljenom roku podnosilac zahtjeva je dopunio podnesak, na način da je dostavio kopije uplatnica za administrativnu taksu i naknadu za izdavanje ovlaštenja.

Rješavajući zahtjev poduzeća Institut za građevinarstvo „IG“ Banja Luka za produženje ovlaštenja za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata, Federalno ministarstvo prostornog uređenja je izvršilo uvid u zahtjev podnosioca, kompletan spis predmeta sa priloženim dokazima, te nakon ocjene svakog dokaza pojedinačno i svih dokaza u međusobnoj uslovljenosti i povezanosti, utvrdilo da poduzeće Institut za građevinarstvo „IG“ Banja Luka, ispunjava uslove za izdavanje ovlaštenja za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata.

Naime odredbom člana 3. i 4. Uredbe o posebnim uslovima koja moraju ispunjavati privredna društva i druga pravna lica da bi se mogla registrirati za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata („Službene novine Federacije BiH“, broj 71/08), propisano je da ovlaštenje za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata, na

zahtjev privrednog društva ili drugog pravnog lica izdaje Federalno ministarstvo prostornog uređenja, ako isto ispunjava uslove u članu 3. i 4. Uredbe, a koji se odnose na broj uposlenih lica po strukama, na staž ostvaren u struci, položen stručni ispit, te računarske programe kojim podnosilac zahtjeva raspolaže.

Kako je podnosilac zahtjeva dostavio ovom Federalnom ministarstvu ovjerenu dokumentaciju o broju uposlenih stručnih lica, ovjerene kopije diploma, ovjerenu dokumentaciju o radnom stažu uposlenih stručnih lica, te ostale dokaze propisane članom 3. i 4. Uredbe, to je donesena odluka da se zahtjevu podnosioca udovolji i izda rješenje kojim se daje ovlaštenje za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata.

Na temelju utvrđenog činjeničnog stanja a u skladu sa članom 26. stav 3. Zakona o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj 2/06, 72/07, 32/08, 4/10, 13/10 i 45/10), članom 3. i 4. Uredbe o posebnim uvjetima koja moraju ispunjavati privredna društva i druga pravna lica da bi se mogla registrovati za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata („Službene novine Federacije BiH“, broj 71/08), i člana 200. Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, broj 2/98 i 48/99) doneseno je rješenje kao u dispozitivu.

Taksa u iznosu 7,00 KM pada na teret podnosioca zahtjeva u smislu člana 3. i tarifnog broja 55. Zakona o Federalnim upravnim pristojbama i tarifi Federalnih upravnih pristojbi („Službene novine Federacije BiH“, broj 6/98 i 8/00). Naknada za izdavanje ovlaštenja u iznosu 600, 00 KM pada na teret podnosioca zahtjeva u skladu sa rješenjem Federalnog ministra za prostorno uređenje broj 02-14-3-341/09 od 08.05.2014. godine.

POUKA O PRAVNOM LIJEKU

Ovo rješenje je konačno u upravnom postupku i protiv njega nije dozvoljena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor, podnošenjem tužbe nadležnom sudu u roku od 30 dana od njegovog prijema.

Dostaviti :

1. Institut za građevinarstvo „IG“ Banja Luka, ul. Kraja Petra I Karadževića br.92
2. Evidenciji
3. Arhivi x 2

UVODNI DIO

1. PODACI O PLANIRANJU

Sukladno Zakonu o prostornom uređenju i građenju Županije Posavske („Narodne novine Županije Posavske“, broj: 06/16 i 10/19), izradi Prostornog plana pristupilo se na temelju Odluke Vlade Županije Posavske br. 01-02-96/19 od 14.11.2019. godine („Narodne novine Županije Posavske“, broj: 12/19).

Nositelj pripreme za izradu Prostornog plana je Ministarstvo gospodarstva, rada i prostornog uređenja Županije Posavske, Sektor prostornog uređenja.

Nositelj izrade Plana je Institut za građevinarstvo „IG“, d.o.o. Banja Luka.

Između Ministarstva gospodarstva, rada i prostornog uređenja Županije Posavske kao naručitelja Plana i Instituta za građevinarstvo „IG“, d.o.o. Banja Luka zaključen je Ugovor o pružanju usluga izrade Prostornog plana Županije Posavske, 04.06.2020. godine. Aneks Ugovora potpisan je 15.05.2021. godine.

Razdoblje za koji se donosi Plan je 2019. – 2039. godina.

Članak 9. i 41. Zakona o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na razini Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 02/06, 72/07, 32/08, 4/10), kao i Uredba o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata („Službene novine FBiH“ br. 63/04, 50/07, 84/10) definira metodološki okvir prostornih planova županija/kantona.

Prostorni plan županije se radi na temelju Prostornog plana Federacije (ukoliko postoji) i Programa mjera za odnosni prostor i uz uvažavanje prirodnih, kulturno – povijesnih i pejzažnih vrijednosti. Prostorni plan županija utvrđuje temeljna načela planskog uređenja prostora, ciljeve prostornog razvoja, zaštitu, korištenje i namjenu zemljišta.

Težnja u izradi Plana je da se osigura dovoljna fleksibilnost prema planovima nižeg reda, tako da se njihovom izradom, prilikom koje se ostvaruje detaljniji uvid u pogodnosti određene lokacije i adekvatnijeg odgovara na zahtjeve koje društvena situacija postavlja, ne naruše temeljna načela i koncept Plana.

Metodologija izrade planskog dokumenta koncipirana je na metodama analize i sinteze, načelima održivog razvoja i komunikativnog planiranja. Metodologija izrade Plana usuglašena je s Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata.

Također, planiranje prostora se zasniva i na načelima: zaštita integralnih vrijednosti prostora, te zaštita i unaprjeđenja stanja okoliša; usuglašenosti planskih dokumenata, kako na razini županija, tako i usuglašenosti s planskim dokumentima susjednih država; javnosti i slobodnog pristupa podacima i dokumentima značajnim za planiranje.

Rješenjem o formiranju Savjeta prostornog plana, od 24.06.2020. godine, imenovan je Savjet za praćenje izrade Plana.

Zadatak Savjeta prostornog plana je da pomaže nositelju pripreme Plana, daje mišljenje o primjedbama i sugestijama prikupljenim tijekom komunikacija s javnošću, prema programu uključivanja javnosti i u tijeku razmatranja nacrti, odnosno prijedloga Prostornog plana u nadležnim tijelima i sudjeluje u ostalim aktivnostima.

Tijekom izrade Plana, a sukladno Zakonu o prostornom uređenju i građenju Županije Posavske održane su sjednice Savjeta plana i sprovedene stručne rasprave prilikom razmatranja i utvrđivanja Prostorne osnove, prednacrti i nacrti Plana.

Prostorna osnova Prostornog plana Županije Posavske usvojena je 26.05.2021. godine (Zaključak broj: 09-19-17-3-1/21).

Stručna rasprava o Prednacrtu Prostornog plana Županije Posavske održana je 30.06.2021. godine.

Nacrt Prostornog plana Županije Posavske usvojen je 14.12.2021. godine (zaključkom Skupštine Županije Posavske broj 01-02-94-2/21).

Javni uvid je održan u razdoblju od 05.01.2022. do 06.04.2022. godine.

Odlukom broj 01-02-25/24, donešenoj na redovnoj sjednici održanoj 21.03.2024.godine, Skupština Županije Posavske je usvojila Prostorni plan Županije.

IZVORI PODATAKA I INFORMACIJA

Osim prikupljene dokumentacijske osnove, korištene su detaljne informacije iz stručnih organizacija iz oblasti infrastrukture, geodezije, gospodarstva, šumarstva, statistike, kao i podaci iz gradskih i općinskih službi.

Zakoni

- Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije BiH („Sl. Novine Federacije BiH“ broj. 02/06, 72/07, 32/08, 13/10, 4/10, 45/10, 85/21 i 92/21)
- Zakon o prostornom uređenju i građenju Županije Posavske („Narodne novine Županije Posavske“, broj: 06/16, 10/19)
- Zakon o cestama Federacije BiH („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 12/10, 16/10 i 66/13)
- Zakon o poljoprivrednom zemljištu („Sl. novine Federacije BiH“, broj. 52/09 i 4/10)
- Zakon o šumama („Narodne novine Županije Posavske“, broj: 9/13)
- Zakon o zaštiti okoliša („Službene novine Federacije BiH“ broj: 15/21)
- Zakon o upravljanju otpadom („Službene novine Federacije BiH“, broj: 33/03, 72/09 i 92/17)
- Zakon o zaštiti prirode („Službene novine Federacije BiH“, broj: 66/13)
- Zakon o zaštiti zraka („Službene novine Federacije BiH“, broj: 33/03 i 4/10)
- Zakon o zaštiti od buke („Službene novine Federacije BiH“, broj: 110/12)
- Zakon o električnoj energiji („Službene novine Federacije BiH“, broj: 66/13, 94/15 i 54/19)
- Zakon o komunikacijama („Službeni glasnik BiH, br. 31/03, 75/06, 32/10 i 98/12)
- Zakon o geološkim istraživanjima Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 9/10 i 14/10)
- Zakon o rudarstvu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 26/10)
- Zakon o vodama („Službene novine Federacije BiH“ broj: 70/06)
- Zakona o koncesijama („Narodne novine Županije Posavske“, broj: 6/14, 12/17 i 10/21)
- Zakon o privremenim tehničkim propisima za građenje u seizmičkim područjima (Službeni list SFRJ“, broj: 39/64).
- Zakon o zaštiti i korištenju kulturno - istorijskog i prirodnog nasljeđa («Službeni list SRBIH», broj: 20/85),
- Zakon o provedbi odluka Komisije/Povjerenstva za zaštitu nacionalnih spomenika uspostavljene prema Aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/02, 8/02, 27/02, 6/04 i 51/07).

Pravilnici

- Pravilnik o načinu vođenja evidencije i izrade katastra ležišta mineralnih sirovina, geoloških pojava i odobrenih istražnih prostora („Službene novine Federacije BiH“, broj: 38/11)
- Pravilnika o načinu utvrđivanja uvjeta za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodosnabdijevanje stanovništva („Službene novine Federacije BiH“, broj: 88/12)
- Pravilnik o tehničkim normativima za projektiranje i izvođenje radova na temeljenju građevinskih objekata („Službeni list SFRJ“, broj: 15/90)
- Pravilnik o tehničkim normativima za izgradnju objekata visokogradnje u seizmičkim područjima (Sl.I.SFRJ 31/81, 49/82, 29/83, 21/88, 52/90)

- Pravilnik o načinu određivanja ekološki prihvatljivog protoka („Službene novine Federacije BiH“, broj: 4/13 i 62/19).

Uredbe

- Uredba o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata („Službene novine Federacije BiH“, broj: 63/04, 50/07 i 84/10)
- Uredba o uvjetima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sustav javne kanalizacije („Službene novine Federacije BiH“, broj: 26/20, 96/20)
- Uredba o obavljanju prethodnih radova istražnog karaktera na nacionalnim spomenicima („Službene novine Federacije BiH“, broj: 36/08).

2. OCJENA STANJA ORGANIZACIJE, UREĐENJA I KORIŠTENJA PROSTORA

Na strukturu i korištenje prostora na području Županije Posavske utjecao je njen specifičan položaj i povijesni razvoj, resursi i vrijednosti, kao i razvojni procesi koji su se događali u prošlosti.

Županija Posavska je jedna od deset županija/kantona Federacije Bosne i Hercegovine (BiH). Smještena je u sjeveroistočnom dijelu Bosne i Hercegovine i na zapadu, istoku i sjeveru se graniči s Republikom Hrvatskom. Sastoji se od dvije općine (Odžak i Domaljevac-Šamac) i grada (Orašja). Orašje je glavni grad Županije Posavske i u njemu je sjedište izvršne vlasti Županije. Sjedište zakonodavne vlasti je u Domaljevcu-Šamcu, dok je u Odžaku sjedište sudske vlasti.

Heterogenost prirodnih resursa ogleda se u izraženoj izdiferenciranosti reljefa. Predmetno područje karakterizira ravničarski i brdoviti tip reljefa.

Šume i šumsko zemljište

Postojeća šumovitost Županije iznosi 10,96%, što je ispod prosjeka šumovitosti Federacije Bosne i Hercegovine koja iznosi 58%. Promatrano sa aspekta stupnja zadovoljenja, odnosno površini šuma po stanovniku, može se konstatirati da teritorij Županije ima nepovoljnu bilancu (0,08 ha/st), koja je dosta ispod preporučenih europskih normativa (0,30 ha/st). Međutim, velik udio izdanačkih šuma u ukupnoj bilanci šuma (40%), kao i veliki udio šuma u privatnom vlasništvu (87%) od ukupnog šumskog fonda, predstavljaju temeljna obilježja sveukupnog šumskog fonda Županije i ne daje mogućnost korištenja šuma u gospodarske svrhe. Šumski posjedi u državnom i privatnom vlasništvu su uglavnom šumske kulture, izdanačke šume, šibljac i unutar pojasa šuma, goleti unutar pojasa šuma, neproduktivne površine u pogledu šumarstva, uzurpacije, usitnjeni, sa nepovoljnom uzgojnom strukturom, kao i nepovoljnom zalihom drvne mase.

Poljoprivredno zemljište

Poljoprivredno zemljište na području Županije predstavlja jednu od najvrjednijih kategorija za razvoj i zauzima značajnu površinu obuhvata. U okviru poljoprivrednog zemljišta obradive površine čine 97,25% što je veoma važan pokazatelj obzirom da obradive površine čine temelj poljoprivredne proizvodnje. Oranične površine u strukturi poljoprivrednog zemljišta sudjeluju sa 89,37%, što ukazuje na potrebu za daljnjim racionalnim korištenjem obradivih površina. Bonitet obradivog poljoprivrednog zemljišta ukazuje na neophodnost zaštite najkvalitetnijeg poljoprivrednog zemljišta kako bi se povećala proizvodnja na ovim zemljištima, obzirom da je najzastupljenija II. i III. bonitetna kategorija obradivog zemljišta. S obzirom na to da zauzimaju značajniju površinu u odnosu na pašnjake i livade, oranične površine sa 89,37% udjela u poljoprivrednom zemljištu, otvaraju mogućnost intenzivnog razvoja ratarstva koje u područjima na nižim nadmorskim visinama predstavlja temelj razvoja poljoprivredne proizvodnje.

U odnosu na granične vrijednosti, poljoprivredne i obradive površine su iznad limita, što znači da je temeljni razvojni potencijal izuzetno visok, s velikim mogućnostima da se održi poljoprivredna proizvodnja za osiguranje potreba stanovništva za hranom.

Mineralne sirovine

Na teritoriju Županije Posavske poznato je postojanje više različitih vrsta mineralnih sirovina kao što su: glina, krečnjak, pijesak, šljunak i termomineralne vode, ali je istraženost mineralnih resursa veoma niska.

Vodotoci

Teritorij Županije Posavske pripada vodnom području rijeke Save. Veći dio općine Odžak se nalazi u neposrednom vodnom području rijeke Save, dok se jugoistočni i istočni dio općine s urbanim područjem Odžak odvode prema rijeci Bosni, odnosno nalaze se u vodnom području rijeke Bosne. Općina Domaljevac – Šamac i Grad Orašje cijelim svojim teritorijem pripadaju vodnom području rijeke Save. Oba vodotoka predstavljaju vodotoke I. kategorije i prekogranične vode.

Stanovništvo

Prostorna distribucija stanovništva je prilično neuravnotežena. Najgušće naseljen je Grad Orašje sa 159,62 st/km², a najrjeđe naseljena općina je Odžak sa 107,86 st/km². Općina Domaljevac – Šamac ima gustoću naseljenosti od 123,27 st/km². U općini Odžak najgušće je naseljeno naselje Odžak i naselja oko njega: Potočani, Posavska Mahala i Novo Selo. U općini Domaljevac – Šamac s najvećom gustoćom naseljenosti je naseljeno mjesto Domaljevac, zatim Bazik, pa Grebnice. U Gradu Orašju, najveći broj naselja ima gustoću naseljenosti od 150-200 st/km², njih 6 (Donja Mahala, Kostrč, Tolisa, Matiči, Bok, Oštra Luka), a najgušće naseljena mjesta su Ugljara i Orašje.

Ukupan broj stanovnika u Županiji, u razdoblju od 1997.-2019. godine, imao je trend smanjenja ukupnog broja stanovnika. Unutar ovog razdoblja stopa smanjenja stanovništva Županije pokazuje oscilacije s velikim razlikama u vrijednosti stope. Broj stanovnika smanjen je s 42739 u 1997. godini na 41346 stanovnika u 2019. godini ili po prosječnoj godišnjoj stopi od 15,1 %. Unutar ovog razdoblja stopa rasta stanovništva Županije pokazuje relativno usporavanje intenziteta pada broja stanovnika Županije, jer je u razdoblju 1997. – 2001. godine iznosila -9,8 ‰, a u posljednjem razdoblju 2013. – 2019. godine je iznosila -8,3 ‰. Vrijednosti prirodnog priraštaja konstantno opadaju i već su s negativnim predznakom. Analiza unutarnjih migracija stanovništva Županije pokazuje emigraciju u razdoblju 2010.- 2019. godine. U cijelom promatranom razdoblju stopa migracijskog salda je sa negativnim predznakom. Starosna struktura stanovništva pokazuje da je stanovništvo Županije Posavske zrelo i naginje ka starom stanovništvu, obzirom da je udio mladog stanovništva samo 10,3 %, a udio starih 17,5 %. Analiza obrazovne strukture stanovništva je relativno povoljna. U populaciji starijoj od 10 godina 2,3 % je nepismeno stanovništvo. Od stanovništva starijeg od 15 godina najveći udio ima stanovništvo sa završenim srednjim (46,68%) i osnovnim obrazovanjem (23,96%), a kada se tome doda stanovništvo sa završenim višim i visokim obrazovanjem to je 80,52% ukupnog kontingenta. Radni kontingent (žene 15-59 god. i muškarci 15-64 god.) čini 73,79 % ukupne populacije. Ukupan broj aktivnih osoba je 10642 (najveći broj aktivnih je u tercijarnim djelatnostima), a opća stopa aktivnosti 35,7. Iskorištenost radnog kontingenta je 19,7 %. Stupanj uposlenosti i aktivnosti stanovništva Županije je ispod federalne razine. Stupanj neuposlenosti iznosi 38,5%, u odnosu na federalnu razinu je za 1,4% iznad. Prosječna veličina kućanstva iznosi 3,27 članova. Najbrojnija su kućanstva s dva člana.

Stanovanje

Odnos broja stanova i kućanstava je najjednostavniji indikator stambenog deficita ili suficita. Na teritoriju Županije postoji stambeni suficit od 4188 stambenih jedinica. U ukupnom fondu stanova, najveći udio imaju trosobni (30,99%), četverosobni (19,36%), zatim dvosobni (16,57%) i peterosobni (16,20%), a najmanje osam i višesobni (2,76%). Prosječna veličina stana iznosi 98 m². Najzastupljeniji su stanovi čija je svrha stalno stanovanje i oni čine 74,0 % ukupnih stanova. Stanovi koji se koriste za stanovanje s poslovanjem su slabo zastupljeni i čine 0,6 % od ukupnog broja stanova. Stanovi koji se koriste za odmor i rekreaciju zastupljeni sa 1,8 %. Nema vikend naselja, nego su stanovi za odmor i rekreaciju zastupljeni kao pojedinačni objekti. Prazni stanovi čine 22,2 % ukupnog stambenog fonda.

Društvena infrastruktura

Na prostoru Županije Posavske postojeća prostorna distribucija ustanova javnih službi je raznolika i ovisi od veličine naselja, broja stanovnika određenog područja i udaljenosti naselja od gradskog naselja. Razvijenost javnih službi u naseljima na području Županije je veoma različita, posebno analizirajući po pojedinim oblastima. Najlošije stanje je u oblasti socijalne zaštite, jer ni u jednom seoskom naselju ne postoje ustanove ovog tipa. Od objekata socijalne zaštite u gradskim/općinskim centrima se nalazi

Centar za socijalni rad. Predškolski odgoj i obrazovanje organizirano je u gradskim/općinskim centrima. U ostalim naseljima nisu zastupljeni objekti predškolskog odgoja i obrazovanja. Osnovni odgoj i obrazovanje organizirano je u 7 centralnih i 12 područnih škola, u 125 odjela. Srednje obrazovanje i odgoj je organizirano u 48 odjela, u 3 srednje škole, gimnazije, srednjim strukovnim školama i formirano je za obrazovanje đaka s cijelog teritorija Županije Posavske. U Orašju postoje ispostave fakulteta Sveučilišta u Mostaru, koji nema svoj objekt. Zdravstvena zaštita je riješena kroz ustanove primarne, sekundarne i tercijarne zdravstvene zaštite. Najbrojnije su ustanove obiteljske medicine, što ukazuje na razvijenost primarne zdravstvene zaštite. Djelatnost kulture je dovoljno i ravnomjerno razvijena, iako se uglavnom sve značajne manifestacije odvijaju u gradskim/općinskim centrima. U ostalim naseljima postoje društveni domovi kulture. Mrežu objekata za tjelesni odgoj odlikuje jednostranost. Dominiraju otvorena školska igrališta, stadioni i zatvorene dvorane za tjelesni odgoj. Prema prostornim normativima objekti javnih službi u postojećem stanju, generalno na području Županije Posavske zadovoljavaju površinom.

Sustav/ mreže naselja

Naseljsku strukturu Županije čini mreža od 34 naseljena mjesta. U naseljskoj strukturi Županije dominiraju velika naselja. Mrežu naselja čine sljedeće kategorije centara:

- Centar I kategorije (županijski centar) – Orašje,
- Centar II kategorije (općinski centri) – Domaljevac, Odžak,
- Prigradska naselja – Ugljara, Donja Mahala, Novo Selo, Potočani, Posavska Mahala,
- Primarno seosko naselje – sva ostala naselja.

Analizom prostorno-morfološke strukture mreža naselja je pravilno organizirana, sa prihvatljivim radijusima dostupnosti centara I i II kategorije.

Gospodarstvo

Temelj gospodarskog razvoja Županije Posavske čini prerađivačka industrija (prerada drveta, osim namještaja, prerada voća i povrća; izvoz metalnih proizvoda i strojeva za obradu metala; električnih strojeva, aparata i uređaja, prerada i proizvodnja proizvoda od plastičnih masa) kao i trgovina. Brojni unutarnji i vanjski čimbenici, procesi tranzicije, utjecali su na to da Županija po stupnju razvijenosti spada u grupu nerazvijenih županija Federacije BiH. U Županiji Posavskoj procjenjuje se da GDP (bruto domaći proizvod) iznosi 212.803 tisuće KM što u odnosu na GDP Federacije Bosne i Hercegovine iznosi 1,3%. Procjena GDP-a po glavi stanovnika (prisutni broj stanovnika) iznosi 5.414 KM ili 77,3 % prosjeka Federacije Bosne i Hercegovine. Broj poslovnih subjekata u Županiji Posavskoj sudjeluje u ukupnom broju poslovnih subjekata Federacije BiH sa 1,7%. Od ukupnog broja registriranih poslovnih subjekata tercijarni sektor dominira na području u odnosu na sekundarni i primarni. Broj poslovnih subjekata u uslužnim djelatnostima prevladava u odnosu na broj poslovnih subjekata u proizvodnim djelatnostima. Udjel poslovnih subjekata u uslužnim djelatnostima iznosio je 77,00%, a u proizvodnim djelatnostima 23,00%, na razini Županije.

Telekomunikacijska infrastruktura

Postojeću telekomunikacijsku infrastrukturu čine tri operatera: HT Eronet, BH Telecom i m:tel.

Elektroenergetska infrastruktura

Elektroenergetsku infrastrukturu karakteriziraju naponske razine 110kV, 35kV i 10(20)kV. S obzirom na to da je prostor Županije Posavske geografski odvojen na dvije zasebne cjeline (prva cjelina- Grad Orašje i općina Domaljevac-Šamac, druga cjelina- općina Odžak), analogna situacija je i u vezi stanja napajanja električnom energijom. Naime, prva cjelina je napojena preko glavne elektroenergetske uporišne točke TS 110/35/10(20) kV „Orašje, koja je napojena dvostrano preko DV-a 110 kV Orašje-Županja i DV-a 110 kV Orašje - Brčko. Iz ove TS radijalno (jednostrano) su napojene preko pripadajućih 35 kV dalekovoda glavne dvije uporišne elektroenergetske točke, a to su TS 35/10(20) kV „Tolisa" i TS 35/10(20) kV „Domaljevac". TS zadovoljavaju potrebnom snagom i osiguran je vrlo visok stupanj pouzdanosti napajanja. Druga elektroenergetska cjelina (općina Odžak) je na 110 kV razini napojena preko glavne elektroenergetske uporišne točke TS 110/35/10(20) kV „Odžak", a na 35 kV razini također ima mogućnost dodatnog rezervnog napajanja i preko DV 35 kV „Odžak-Modriča".

Vodoopskrba

Organiziranim sustavom vodoopskrbe na području Županije obuhvaćeno je oko 38% stanovništva, što je znatno ispod stope priključenja u neposrednom okruženju, dok se ostali dio stanovništva vodom opskrbljuje iz manjih lokalnih vodovoda ili iz individualnih izvora vode (bunara).

Kanalizacija

Za odvođenje otpadnih voda na većini teritorija Županije ne postoje organizirani sustavi za odvodnju, izuzev uži dijelovi naseljenih mjesta Orašja i Odžaka. Procjena je da je tek 22% stanovništva Županije priključeno na kanalizacijske sustave, što je znatno ispod stope priključenja u neposrednom okruženju ili na razini Federacije BiH (57,5% stanovništva). Gradnja kanalizacijskih sustava nedovoljno prati dinamiku razvoja vodoopskrbe, čak i u gradskim/općinskim centrima.

Prometna infrastruktura

Na teritoriju Županije postoje tri magistralne, dvije regionalne i lokalne kategorizirane i nekategorizirane ceste. Magistralne i regionalne ceste M14.1, M14.2 i R464a se križaju u centralnom dijelu urbanog područja općine Odžak čime je narušena sama kvaliteta odvijanja prometa na ovim dionicama, jer dolazi do preplitanja s gradskim cestama čime je narušen i sam kontinuitet prometa. Magistralne ceste M14.2, M1.8 i regionalna cesta R463 se križaju na teritoriju Grada Orašja. Stanje magistralnih, regionalnih i lokalnih kategoriziranih cesta je u relativno dobrom stanju. Posebno treba istaknuti nedostatak nedovoljno uređenih površina za parkiranje, nedovoljno razvijen javni prijevoz putnika i nerazvijen biciklistički i pješački promet, kako gradski tako i rekreativni.

Okoliš

Provedena analiza postojećeg stanja na području Županije dala je opću sliku stanja okoliša promatrajući pojedine segmente, njihovu međusobnu povezanost i uvjetovanost kao što su voda, zemljište, zrak, te negativni utjecaji koji se manifestiraju u većem ili manjem obujmu. Temeljni problem zagađenja atmosfere je nepostojanje jedinstvenog sustava toplifikacije. Zagrijavanje objekata se obavlja pomoću pojedinačnih kotlovnica u poslovnim objektima kao i peći za zagrijavanje u objektima individualnog stanovanja. Najznačajniji pritisak na atmosferu, na području Županije Posavske, postoji zbog emisija od poslovnih subjekata, zbog grijanja stambenog, poslovnog i javnog prostora, a potom, zbog emisija iz prometa, emisija s deponija otpada i emisija iz poljoprivrednih djelatnosti.

Kulturno nasljeđe

Na području Županije Posavske kao kulturna dobra evidentirani su arheološki lokaliteti iz prapovijesti, rimskog i srednjeg doba. Osim arheoloških lokaliteta, na predmetnom području nalaze se kulturna dobra proglašena Nacionalnim spomenicima, dobra na Privremenoj listi nacionalnih spomenika, listi peticiji za proglašenje dobra nacionalnim spomenikom i dobra u evidenciji Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta. Nacionalni spomenici evidentirani na području obuhvata Plana su:

- Zgrada općine (Beledija ili Mala vijećnica) u Odžaku, povijesna građevina.
- Župna crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije i Franjevački samostan u Tolisi, zajedno s pokretnom imovinom kao graditeljska cjelina.

PRVI DIO

I. OPĆI I POSEBNI CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA

1. OPĆI CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA

Do kraja planskog horizonta (2039. godina - horizont približavanja temeljnim ciljevima prostornog razvoja), Županija Posavska treba postati područje koje se skladno razvija na način usklađen s interesima okoliša, s dinamičnim gospodarstvom zasnovanim na znanju, s ugodnim društvenim i kulturnim okruženjem orijentiranim na održiv razvoj, i da se dokaže kao poslovni, turistički i obrazovno-kulturni centar, s visoko razvijenim kapacitetima za proizvodnju i privlačenje investicija, sa stanovništvom aktivno uključenim u proces odlučivanja (uz komunikaciju s gradskom/općinskom upravom) i s kontinuiranim rastom dohotka stanovništva.

U proteklom razdoblju obavljena su vrlo opsežna istraživanja o strukturi i prirodnim karakteristikama prostora Županije Posavske, analizirane su mogućnosti toga prostora sa svim njegovim prirodnim svojstvima i resursima značajnim za razvoj u budućnosti. Na taj način dobiven je detaljan uvid u strukturu korištenja prostora Županije Posavske i o mogućnostima koje pruža za daljnji razvoj u budućnosti.

U kreiranju ciljeva polazi se i od opće prihvaćenih smjernica budućeg globalnog razvoja, kao:

- * poboljšanje kvalitete života;
- * aktiviranje svih potencijala područja radi ekonomskog napretka i smanjenja stupnja nerazvijenosti;
- * uravnoteženi prostorni razvoj na lokalnoj i regionalnoj razini i integriranje u regionalno okruženje, kroz poboljšanje prometne pristupačnosti pograničnih i seoskih područja;
- * osiguranje dugoročne zaštite i integriranog upravljanja prirodnim i kulturnim resursima, usuglašavanje sa europskom praksom i povećanje broja turista i turističkih kapaciteta.

Među općim, zajedničkim ciljevima, izdvajaju se, oni čije dostizanje stvara povoljne mogućnosti za daljnji razvoj, a koji su kompatibilni i sa Strategijom razvoja Županije Posavske za razdoblje 2016.-2020. godine, kao:

- * korištenjem povoljnog geografskog položaja i poslovnog ambijenta s razvijenim malim i srednjim gospodarstvom i obrtništvom te dobrim uvjetima za razvoj poljoprivrede, omogućiti razvoj Županije Posavske.
- * stvoriti preduvjete za poboljšanje položaja socijalno osjetljivih skupina i unaprjeđenje obrazovnih i zdravstvenih usluga, razvojem društvene infrastrukture i jačanjem javnog sektora kao istinskog servisa stanovništva koje živi i boravi na području Županije Posavske.
- * uspostaviti modernu, teritorijalno izbalansiranu i ekonomski održivu javnu i komunalnu infrastrukturu koja u potpunosti zadovoljava potrebe stanovništva i gospodarstva.
- * uspostaviti funkcionalan sustav integralnog upravljanja okolišem i održivog iskorištavanja prirodnih resursa.

U daljnjoj razradi postavljaju se i dodatni opći ciljevi prostornog uređenja Županije:

- * definiranje i pozicioniranje gradskog centra Orašja kao regionalnog centra u Federaciji BiH i Bosni i Hercegovini, a također i definiranje mjesta i pozicije čitavog teritorija Županije Posavske u regionalnom okruženju i europskom kontekstu;
- * jačanje funkcionalnih veza s okruženjem: transgranična suradnja s državama i gradovima/općinama u okruženju, razvoj transregionalne suradnje;
- * veća kohezija prostora, putem razvoja i poboljšanja infrastrukturnih mreža, kao i povećanje dostupnosti društvenoj infrastrukturi, posebno za stanovnike seoskih naselja;
- * povećanje ekonomske konkurentnosti Županije Posavske kroz prestrukturiranje i unaprjeđenje ekonomskih struktura, aktiviranje prirodnih resursa i razvoj turizma te postizanje razine bruto domaćeg proizvoda po stanovniku Federacije BiH;
- * stvaranje uvjeta za demografsku obnovu i ostanak stanovništva, poticanje naseljavanja i povratka stanovništva u ruralne predjele sukladno njihovim potencijalima i ograničenjima;
- * obnova stambenog fonda i utvrđivanje nove stambene i zemljišne politike sukladno ciljevima plana;

- * zaštita i unaprjeđenje okoliša, deminiranje terena kontaminiranih minama, čuvanje i poboljšanje stanja prirodnih i kulturnih vrijednosti, jačanje identiteta Županije Posavske.

Sve navedeno predstavlja temelj za razradu i posebnih ciljeva za pojedine razvojne oblasti.

2. POSEBNI CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA

2.1. CILJEVI RAZVOJA PRIRODNIH RESURSA

2.1.1. Poljoprivredno zemljište

Kao opći cilj u oblasti prostornog uređenja, a time i poljoprivrede definira se osiguranje racionalnog korištenja zemljišta i zadovoljavanja svih potreba za zemljištem u okviru raspoloživih površina, na bazi utvrđenih površina, potreba i mogućnosti po namjenama (poljoprivreda, šumarstvo, naselja, industrija, infrastruktura), uz uvjet da prioritet u namjeni i korištenju kvalitetnijeg zemljišta ima poljoprivreda, a zemljišta lošijeg kvaliteta za ostale namjene.

Poljoprivredno zemljište predstavlja jednu od najvrjednijih kategorija u razvoju, te njegovom očuvanju i unaprjeđenju treba poklanjati posebnu pažnju, pa odatle i posebni ciljevi:

- * maksimalno čuvanje površine poljoprivrednog zemljišta i njegovo čuvanje u što je moguće većem obujmu i kvalitetu;
- * podizanje kvaliteta poljoprivrednog zemljišta, posebno obradivih površina i oranica, osobito onih koja su prikladna za kultiviranje, kroz razne oblike unaprjeđenja;
- * intenzivirati poljoprivrednu proizvodnju u stočarstvu i voćarstvu;
- * potpora modernizaciji i povećanju konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje, uz poticajne politike i programe (potpora ostvarivanju stabilnog dohotka i višeg stupnja tehnologije poljoprivredne proizvodnje, sufinanciranje ulaganja u poljoprivredne strojeve i priključne uređaje, sufinanciranje ulaganja u poljoprivrednu opremu);
- * poboljšati poslovno okruženje i konkurentnost gospodarstva za održivi rast;
- * unaprjeđenje potpore razvoju poljoprivrede i ruralnih područja kroz poboljšanje poljoprivredne infrastrukture i kapaciteta (izgradnja sustava za navodnjavanje i odvodnju, izrada plana navodnjavanja poljoprivrednog zemljišta, uređenje kanalske mreže, rekonstrukcija i održavanje putne mreže u poljoprivredi, sufinanciranje okrupnjavanja zemljišnih posjeda, provođenje kontrole plodnosti tla, sufinanciranje izgradnje infrastrukturnih objekata za proizvodnju, skladištenje, sušenje i hlađenje poljoprivrednih proizvoda);
- * unaprjeđenje usluga i sustava za potporu poljoprivrednicima (potpora organiziranju stručnih seminara, skupova, sajmova i izložbi iz oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, potpora mladim poljoprivrednicima, osnivanje Zavoda za poljoprivredu);
- * maksimalno usmjeravanje izgradnje ili korištenja prostora u izvanpoljoprivredne svrhe izvan kvalitetnih poljoprivrednih površina;
- * županijskim i gradskim/općinskim politikama maksimalno pomagati razvoj intenzivne poljoprivrede, naročito na zemljištima I – IV kategorije;
- * uvesti zemljišni informacijski sustav i monitoring;
- * provesti program uređenja i rekultivacije zemljišta;
- * potpora primjeni principa zaštite okoliša i standardima održivog razvoja u upravljanju prirodnim resursima i infrastrukturi.

Temelj gospodarskog razvoja Županije Posavske čini poljoprivredna proizvodnja, točnije ratarstvo, povrtlarstvo i stočarstvo. U značajnom broju zastupljeni su i obrti vezani za poljoprivrednu djelatnost, prvenstveno kroz biljnu i animalnu proizvodnju. Davanje u dugogodišnji zakup poljoprivrednog zemljišta osigurava bitne pretpostavke za razvoj poljoprivredne djelatnosti, a time očuvanje i ruralnih sredina i

tradicije, sukladno programima gospodarenja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države, koje donose gradovi/općine.

2.1.2. Šume i šumsko zemljište

Šume, kao prirodnu i gospodarsku vrijednost, treba posebno čuvati i unapređivati. U tom pravcu ciljevi su:

- * održavanje i poboljšanje stanja šumskih ekosustava;
- * održavanje zdravlja i vitalnosti šumskih ekosustava;
- * održavanje i poticanje proizvodnih i opće korisnih funkcija šuma;
- * zaštita i očuvanje ugroženih i rijetkih biljnih i životinjskih vrsta, te njihovih staništa;
- * zaštita i očuvanje prirodnih dobara, područja visoko zaštitne vrijednosti HVCF, predjela, ambijentalnih cjelina, pejzaža i staništa;
- * vođenje evidencije o gospodarenju šumama sukladno zakonskim propisima za kompletno područje, uz konstantan inspekcijski nadzor;
- * kontrolirano, racionalno i održivo korištenje šumskih resursa, usklađeno s načelima zaštite okoliša uz gospodarsku provodljivost i društvenu prihvatljivost;
- * gospodarenje šumama sukladno Zakonom o šumama i Šumsko-gospodarskom osnovom.

2.1.3. Rude i drugi mineralni resursi

Mineralne sirovine

S obzirom na to da je na području Županije Posavske evidentiran veći broj različitih vrsta mineralnih sirovina, termalnih i mineralnih voda, čija je istraženost veoma mala, predlaže se izrada Elaborata o klasifikaciji i kategorizaciji rezervi mineralnih sirovina za koje treba da se utvrdi ekonomska opravdanost za eksploataciju.

Temeljni cilj korištenja mineralnih sirovina je njihovo plansko i ekonomično korištenje uz primjenu adekvatnih mjera zaštite, kako bi se postigla veća efikasnost i konkurentnost na tržištu.

Da bi se to postiglo utvrđuju se sljedeći ciljevi:

- * daljnja istraživanja rezervi;
- * saniranje pojava nestabilnosti i nosivosti tla;
- * uvođenje stimulativnih uvjeta (rente, takse), kako bi se stvorio povoljan ambijent za ulaganja privatnog kapitala u istraživanje i eksploataciju;
- * punu brigu o zaštiti okoliša i prirode, primjenom adekvatnih mjera i najboljih dostupnih tehnika, a sukladno propisima koji reguliraju oblast mineralnih sirovina.

Energetski potencijali

Do kraja planskog razdoblja težiti povećanju udjela proizvedene energije iz obnovljivih izvora energije uz smanjenje negativnih utjecaja na okoliš.

Posebni ciljevi:

- * stvaranje pogodnog ambijenta za primjenu OIE, koji podrazumijeva: primjenu prostornih i ekoloških kriterija; korištenje obnovljivih izvora u proizvodnji primarne energije i povećanje energije iz OI; približavanje europskim normama;
- * povećanje proizvodnje energije iz vlastitih izvora, prije svega obnovljivih, što zahtjeva intenziviranje istraživanja potencijala;
- * utvrđivanje tehnički iskoristivog potencijala obnovljivih izvora energije;
- * poboljšanje tehničko-tehnološke i kadrovske opremljenosti i brže uvođenje novih tehnologija za korištenje obnovljivih izvora energije;

- * poboljšanje upravljanja energijom koja se proizvodi na lokalnoj razini;
- * korištenje pretprikladnih fondova EU;
- * uzimanje udjela u CDM (Clean Development Mechanizam) projektima;
- * osiguranje fondova za realizaciju;
- * intenziviranje edukacije i sudjelovanje javnosti;
- * promocija i poticanje primjene obnovljivih izvora energije na regionalnoj i lokalnoj razini;
- * uključivanje svih interesnih grupa (lokalne uprave, stanovništva, stručne javnosti investitora i nevladinih organizacija) u procese implementacije programa obnovljivih izvora energije;
- * poboljšanje kvalitete okoliša većim korištenjem obnovljivih izvora energije;
- * izrada Studije energetske potencijala Županije Posavske.

2.2. CILJEVI RAZVOJA STVORENIH RESURSA

2.2.1. Građevinsko zemljište

Ciljevi korištenja i planiranja građevinskog zemljišta su :

- * definirati granice urbanih područja i građevinskog zemljišta, radi kontrolirane izgradnje, u cilju zaštite plodnog poljoprivrednog zemljišta, prirodnih resursa i kulturnih vrijednosti na području Županije Posavske;
- * racionalno korištenje i uspostava održivog, ekonomski efikasnog i socijalno pravednog sustava upravljanja građevinskim zemljištem;
- * radikalno usporavanje konverzije poljoprivrednog u građevinsko zemljište;
- * ograničavanje fizičkog širenja građevinskih područja naselja, uz stimuliranje urbane obnove, aktiviranje zapuštenih lokaliteta (brownfield) i intenzivnije korištenje već definiranih površina;
- * koordinacija i sinkronizacija - planiranja korištenja prostora, upravljanja građevinskim zemljištem i politike komunalnog opremanja i uređenja naselja;
- * sprječavanje bespravne izgradnje kao neusmjerene i nekontrolirane urbanizacije kontrolom zemljišta;
- * osigurati viši stupanj komunalne opremljenosti i minimum komunalnih usluga.

2.2.2. Sustav/ Mreža naselja

U daljem planskom razdoblju zadržati policentričan model mreže naselja, pri čemu će se pored gradskog centra razvijati i ostala naselja, koja će svojom urbanom opremom, radnim mjestima i infrastrukturnim sustavima osigurati okupljanje stanovništva i njegovo zadržavanje.

Ciljevi u ovoj oblasti su:

- * funkcionalno povezivanje županijskog centra s gradskim/općinskim centrima i dalje s ostalim naseljenim mjestima, preko mreže javnih službi i komunalnih djelatnosti;
- * gospodarska specijalizacija naselja s osloncem na lokalne razvojne resurse;
- * postizanje optimalne razine urbanog i ruralnog življenja po naseljima, koji motiviraju ostanak i doseljavanje, a destimuliraju iseljavanje, naročito mlađih starosnih grupa stanovništva.

2.2.3. Stanovništvo

U oblasti demografije definirani su sljedeći ciljevi:

- * podizanje stupnja prirodne obnove stanovništva,
- * usporavanje depopulacije i njeno svođenje na efekt prirodnog priraštaja,
- * stvaranje povoljnih ekonomskih uvjeta za investiranje, uz kreditnu i financijsku podršku, čime bi se utjecalo na povećanje mehaničkog priliva i zadržavanje stanovništva, otvaranjem novih radnih mjesta,

- * poticanje formalnog obrazovanja i prekvalifikacije sukladno potrebama poduzetništva Županije Posavske,
- * zadržavanje mlade populacije stanovništva na ovom području, uz poboljšanje uvjeta školovanja i kreditno-financijsku podršku za razvoj privatnog poduzetništva i poljoprivredne proizvodnje,
- * usmjeravanje obrazovnog, socijalnog i kulturnog razvoja u cilju zadržavanja mlade populacije,
- * socijalno zdravstvena zaštita i pomoć starijoj populaciji, posebno samačkim i dvočlanim kućanstvima,
- * subvencioniranje rješavanja prvog stambenog pitanja mladih obitelji.

2.2.4. Stanovanje

Efektivna stambena potražnja predstavlja sublimat stambene potrebe i stambene potražnje, odnosno, realne potražnje koja je izraz individualnih potreba temeljenih na ekonomskoj moći ili afinitetima stanovništva.

Standardi i norme za proračun potreba za stambenim prostorima su utemeljeni na društvenoj moći, kulturi stanovanja, urbanom potencijalu i sl. Na prostoru Županije Posavske, taj proračun iznosi 15-20 m² po stanovniku.

Ciljevi u oblasti stanovanja su:

- * planski povećati gustoću naseljenosti u urbanim područjima, smanjenjem građevinskih parcela, povećanjem katnosti i primjenom racionalnijih oblika jednoobiteljske izgradnje;
- * iskorištavanje neizgrađenih površina gradskog građevinskog zemljišta, ili zamjena postojećeg nerentabilnog građevinskog fonda, a u cilju boljeg i tržišno isplativog iskorištavanja gradskog građevinskog zemljišta, te koeficijenta izgrađenosti i iskorištenosti;
- * osigurati odgovarajući broj stanova za prognozirani broj kućanstava;
- * oživljavanje napuštenih i rijetko naseljenih sredina;
- * uskladiti uočene disproporcije u stanovanju između gradskog i izvangradskog područja;
- * razvoj novih oblika i proširenje tipologije stanovanja sukladno potrebama stanovništva, a u kontekstu integralnog planiranja ostalih funkcija na području;
- * proširenje ponude različitih oblika stanovanja u kontekstu održivog razvoja urbanog i ruralnih područja;
- * razvoj različitih vidova stanovanja u funkciji turizma;
- * osiguranje adekvatne infrastrukturne opremljenosti stambenih zona;
- * planski usmjerena izgradnja novih stambenih zona;
- * razmještaj planiranih djelatnosti i dijela radnih mjesta u okviru površina za stanovanje, s ciljem ostvarenja mješovite namjene.

2.2.5. Ciljevi razvoja gospodarstva

Ciljevi iz oblasti gospodarskih djelatnosti su:

- * ekonomski razvoj, utemeljen na korištenju lokalnih resursa i komparativnih prednosti Županije;
- * stvaranje poduzetničke infrastrukture koja će omogućiti rast uposlenosti stanovništva, naročito u oblasti proizvodnih djelatnosti;
- * stvoriti pozitivnu klimu za privlačenje investitora;
- * stvoriti uvjete za povlačenje sredstava iz raspoloživih fondova (IPA, IRB-a, raspoloživih razvojnih fondova, projekti razvoja malih i srednjih poduzeća);
- * razvijati kulturu i svijest o poduzetništvu kod stanovništva – u cilju poticanja samoupošljavanja - korištenje vlastitih radno-kreativnih potencijala;
- * obrazovati kadrove prema potrebama novih zahtjeva u proizvodnji;
- * povećanje konkurentnosti pružatelja usluga turizma (javnih i privatnih), uz edukacije o osiguranju kvalitete, održivom upravljanju destinacijama te standardizaciji kulturne i prirodne baštine;

- * stvaranje prepoznatljivog brenda domaćih proizvoda (poljoprivreda, šumarstvo, turizam);
- * stvaranje uvjeta za intenzivnu poljoprivrednu proizvodnju s fokusom na ratarstvo, stočarstvo, voćarstvo;
- * podrška razvoju infrastrukture za unapređenje poljoprivredne proizvodnje;
- * modernizacija i podizanje konkurentnosti u proizvodnji, prodaji i preradi poljoprivrednih proizvoda;
- * podrška razvoju mikrobiznisa i veće raznolikosti kod ostvarivanja prihoda u ruralnoj ekonomiji;
- * organska poljoprivredna proizvodnja kao prioritet;
- * učinkovit sustav podrške obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima i obrtima za razvoj poljoprivredne proizvodnje;
- * stvaranje uvjeta za prilagođavanje poljoprivrede (poljoprivrednih proizvođača) i stočarstva uvjetima EU;
- * integralno uvezivanje poljoprivrede sa ostalim komplementarnim djelatnostima (prerađivačka industrija i turizam);
- * upravljanje šumama sukladno programima zaštite šuma i razvoja turizma i lovstva;
- * podržavati programe izvoza finalnih proizvoda od drveta;
- * poticanje širenja proizvodnog asortimana u prerađivačkoj industriji u smislu razvoja novih proizvoda sukladno potrebama tržišta, sa ciljem proizvodnje polu-proizvoda i gotovih proizvoda;
- * stvaranje prepoznatljive turističke ponude Županije Posavske koja će biti kvalitetna i konkurentna na turističkom tržištu, temeljene na raspoloživim turističkim potencijalima;
- * stvaranje uvjeta za formiranje integralnog turističkog proizvoda (turistička suradnja s gradovima/općinama iz okruženja);
- * razvoj turističke infrastrukture i kapaciteta, baziranih prvenstveno na prirodnom i kulturno-povijesnom nasljeđu;
- * unaprjeđenje zakonodavno-pravnog okvira i uspostava integralnog sustava zaštite okoliša i upravljanja prostorom;
- * povećanje ponude kvalitetnih, infrastrukturno uređenih lokacija za obavljanje poduzetničkih aktivnosti kako bi se povećala konkurentnost Županije u privlačenju investicija.

Ciljevi u oblasti prostorne organizacije poduzetničkih djelatnosti jesu:

- * Racionalno iskorištavanje postojećih proizvodnih i poslovnih prostora i
- * Izgradnja novih poduzetničkih zona sukladno dinamici gospodarskog razvoja u:
 - o Odžaku, Novi Grad, Donji Svilaj (općina Odžak),
 - o Orašje, Donja Mahala (Grad Orašje).

2.3. CILJEVI RAZVOJA INFRASTRUKTURE

2.3.1. Prometna infrastruktura

Glavni cilj je povećanje prometne dostupnosti i povezanosti centara u mreži naselja, poslovnih kapaciteta i turističkih sadržaja, rekonstrukcijom, dogradnjom i izgradnjom cesta na lokalnoj, regionalnoj i široj razini.

Prilikom definiranja planskog rješenja postavljeni su posebni ciljevi u formiranju primarne cestovne mreže, koja je predmet ovog Prostornog plana, a to su:

- * ostvariti dobru prometno – transportnu povezanost svih dijelova teritorija međusobno, kao i sa susjednim teritorijima, a time i sa širim okruženjem,
- * izgradnja autoceste na koridoru V c i izmještanje tranzitnog prometa izvan gradskog naselja - obilaznica oko Odžaka,
- * izgradnja auto ceste Tuzla - Orašje, i izmještanje tranzitnog prometa izvan urbanog područja grada Orašja,
- * izgradnja obilaznica oko urbanog područja grada/općina, odnosno izmještanje trasa magistralnih i regionalnih cesta iz urbanih zona grada/općina u Županiji Posavskoj,
- * modernizacija i poboljšanje kvalitete lokalnih cesta u svim gradovima/općinama,

- * definirati križanja (kružna, četverokraka i trokraka) i njihove veze s cestama koje su od državnog značaja,
- * razvijanje biciklističkog prometa, osiguranje potrebnog mjesta i staza za rekreativni biciklistički promet i staze za pješake,
- * planirati parking površine, definirati i propisati odlukama potreban broj parking mjesta koji je neophodno osigurati i prilikom izgradnje novih objekata kako stambenih tako i poslovnih,
- * uklanjanje arhitektonskih barijera i prilagođavanje pješačkih prijelaza i sl. osobama s umanjenim tjelesnim sposobnostima.

2.3.2. Telekomunikacije

Daljnji razvoj telekomunikacijskih veza mora se ogledati u njihovom što uspješnijem funkcioniranju, kroz uvođenje novih tehnologija, te da se u ovoj oblasti omogući:

- * prijenos dokumenata elektronskim putem,
- * stvaranje uvjeta za pružanje telekomunikacijskih usluga u uvjetima liberaliziranog tržišta (Internet i dr.),
- * izgradnju optičkih pravaca i pristupne mreže,
- * instalaciju komunikacijske opreme na područjima koja to nemaju,
- * rekonstrukciju svih gradskih mreža na predmetnom području u cilju pružanja integralnih telekomunikacijskih usluga (prijenos govora, podataka većih brzina, TV),
- * sanacija postojećih dotrajalih objekata infrastrukture,
- * izrada strategije i projektnih rješenja za prelazak na digitalnu televiziju, čija realizacija se očekuje do kraja planskog razdoblja.

2.3.3. Elektroenergetika

Posebni ciljevi u oblasti elektroenergetske infrastrukture:

- * opskrba dovoljnom i kvalitetnom količinom električne energije za svakog kupca na području Županije Posavske,
- * isporuka električne energije sukladno normama kvaliteta električne energije koje su sadržane u Općim uvjetima za isporuku električne energije JP EP BiH i u europskoj normi EN 501,
- * smanjivanje gubitaka u elektrodistributivnoj mreži,
- * izgradnja novih elektroenergetskih kapaciteta (transformatorskih stanica 10(20)/0,4 kV i pripadajućih srednjenaponskih i niskonaponskih vodova),
- * izgradnja novih proizvodnih kapaciteta (elektrane na sunčevu energiju),
- * prelazak na 20 kV naponsku razinu i postepeno napuštanje 35 kV mreže i postrojenja (dugoročno),
- * osiguranje dvostranog napajanja za radijalne SN vodove.

2.3.4. Vodna infrastruktura

2.3.4.1. Vodoopskrba

Temeljni cilj iz oblasti hidrotehničke infrastrukture je osigurati dovoljne količine zdravstveno ispravne vode za cjelokupno stanovništvo na području svih naselja u Županiji Posavskoj. Za sva izvorišta je potrebno donijeti i provoditi odluke o zaštitnim zonama i zaštitnim mjerama za izvorišta vode za piće.

Sustav vodoopskrbe u Županiji Posavskoj razvijat će se izgradnjom novih bunara, spremišnih prostora, crpnih postaja, novih distribucijskih i dovodnih cjevovoda. Sustav vodoopskrbe treba planirati i razvijati fazno po prioritetnim aktivnostima. Ciljevi za unaprjeđenje vodoopskrbe su:

- * osigurati sigurnost, količinu i kvalitetu vode za piće na cijelom području kroz faznu realizaciju;
- * centralizirati sustav vodoopskrbe za čitavu Županiju s razvijanjem i objedinjavanjem postojećih kapaciteta sustava za vodoopskrbu;
- * smanjenje gubitaka kroz rekonstrukciju vodoopskrbne mreže i druge zahvate;
- * zonama sanitarne zaštite izvorišta vode za piće se mora posvetiti daleko veća pažnja, te stalno provoditi propisane mjere;
- * održavanje odgovarajućeg kvaliteta vode na izvorištima;
- * efikasna uspostava upravljanja i nadzora nad svim sustavima opskrbe vodom;
- * pravovremeno i kvalitetno održavanje sustava i objekata sustava;
- * rekonstrukcija stare vodoopskrbne mreže (ako se pokaže da ima potrebe) uz obvezu zamjene cijevi koje su izrađene od azbest-cementa;
- * uspostaviti svakodnevnu kontrolu vode (laboratorij);
- * uraditi procjenu utjecaja gospodarskih i drugih subjekata u zonama zaštite izvorišta i vodozahvata na kvalitetu voda;
- * obaviti uklanjanje svih divljih deponija;
- * mjerenja i detekcija kvarova u sustavu;
- * otkloniti kvarove na vodoopskrbnoj distribucijskoj mreži;
- * zamijeniti dionice transportnih cjevovoda na kojima su uočeni veći gubici i na kojima se kontinuirano javljaju gubici;
- * otkloniti kvarove u kućnim instalacijama - ovo se mora koordinirano raditi s vlasnicima objekata;
- * nabaviti opremu za otkrivanje kvarova (korelator i ultrazvučni mjerač protoka) i obučiti ekipu za njihovo otkrivanje jer ovo mora biti kontinuirana aktivnost u budućnosti;
- * postojeće vodomjere baždariti, neispravne zamijeniti te na priključcima gdje nisu ugrađeni vodomjeri iste ugraditi;
- * evidentirati sve priključke i na svim priključcima ugraditi vodomjere;
- * zamijeniti neispravne zasune na čvorištima i izgraditi revizijska okna na tim čvorištima;
- * sanacija i adaptacije postojećih spremišta, crpnih i precrpnih postaja;
- * završiti izgradnju vodotornja i time doprinijeti boljoj vodoopskrbi područja Odžak;
- * u Novom Gradu za postojeći bunar izgraditi potrebnu vodoopskrbnu mrežu;
- * potrebne mjere za monitoring vodoopskrbnog sustava;
- * kontinuirano mjerenje protoka i tlaka na izvorištu;
- * kontinuirano mjerenje protoka i razine vode u spremištima;
- * kontinuirano mjerenje protoka i tlaka na karakterističnim mjestima u mreži;
- * izbalansirani teritorijalni razvoj javne i komunalne infrastrukture kroz modernizaciju i izgradnju vodoopskrbnih sustava, odvodnju i tretman otpadnih voda.

2.3.4.2. Kanalizacija

Izgradnja odgovarajućih kanalizacijskih sustava i odgovarajućih postrojenja za pročišćavanje (tretman) otpadnih voda predstavlja zakonsku obavezu za sve subjekte koji troše vodu. Pročišćavanje otpadnih voda je obavezno za sva naselja veća od 2000 stanovnika, prema Uredbi o uvjetima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sustava javne kanalizacije (Službene novine Federacije BiH, br.26/20) i Uredbi o izmjenama i dopunama uredbe o uvjetima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sustava javne kanalizacije (Službene novine Federacije BiH, br.96/20). Ostala manja naselja tretman voda će obavljati individualnim sustavima (septičke jame, sabirne jame ili odgovarajući septički uređaji).

Za aglomeracije manje od 2000 stanovnika osim nabrojanih tretmana voda (septičke jame, sabirne jame ili odgovarajući septički uređaji) moguće je predvidjeti i sustave za pročišćavanje otpadnih voda izgrađeni na bazi fitodepuracije (pročišćavanje biljkama).

Sustavi za pročišćavanje otpadnih voda izgrađeni na bazi fitodepuracije se preporučuje za manja naselja, naselja turističko-ugostiteljskih sadržaja (u istima se javlja variranje protoka otpadnih voda tokom godine), za pročišćavanje otpadnih voda pojedinačnih kuća kojim je priključak na kanalizacijsku mrežu udaljen ili ga nema.

Neke od prednosti PPOV na bazi fitodepuracije su: visok stupanj pročišćavanja otpadnih voda, lako uklapanje u životni prostor i jednostavnost upotrebe, ekonomičnost zbog male potrošnje električne

energije, izgradnjom nekonvencionalnih tehnologija za tretman otpadnih voda stvara se novi biotop, ukoliko se javi potreba lako ga je proširiti.

Nedostaci sustava su: zahtjev za velikom površinom stoga nije pogodan za velike sustave, mulj iz primarnog taložnika se mora dodatno obraditi ili kompostirati, stvara se biljni otpad.

Ciljevi u ovoj oblasti su:

- * izgraditi separadni fekalni i oborinski kanalizacijski sustav sa pročistačima,
- * spriječiti direktno ispuštanje fekalnih voda u vodotoke,
- * riješiti kvalitetno upravljanje kanalizacijskim sustavom,
- * stanovništvo koje nije obuhvaćeno sustavom javne kanalizacije upoznati sa isplativim i tehnički prihvatljivim rješenjima odvodnje i tretmana otpadnih voda.

2.3.4.3. Zaštita od voda

Posebni ciljevi u oblasti zaštite od voda:

- * smanjenje rizika od poplava na prihvatljivu mjeru,
- * izgradnja novih, te obnova i sanacija postojećih zaštitnih vodnih objekata,
- * uređenje vodnog režima i novi pristup uređenju vodnih područja,
- * uspostava sustava hidrološkog prognoziranja i ranog upozorenja,
- * smanjenje erozija,
- * rješavanje pitanja unutarnjih voda,
- * rješavanje problema nedostatka vode,
- * koordinacija sustava upravljanja vodama i zemljištem.

2.3.5. Termoenergetika

Rješenja za opskrbu objekata toplotnom i rashladnom energijom za zagrijavanje i rashlađivanje prostora treba da budu tehno-ekonomski optimalna i prilagodljiva promjenama.

Postojeće i planirane objekte, ovisno od njihove namjene, treba zagrijavati zimi na određenu temperaturu i eventualno rashlađivati ljeti. Toplotna energija se osigurava lokalno loženjem po prostorijama, kotlovnica za centralno i etažno grijanje ili toplotnim crpkama. Kao izvor toplotne energije mogu se koristiti razni energenti (drvo i drveni otpaci, biomasa, ugalj, tečna goriva, prirodni i tečni plin, sunčeva energija i sl.) Za rashladnu energiju uglavnom se koristi električna energija preko toplotnih crpki.

Posebni ciljevi u ovoj oblasti su:

- * povećanje udjela obnovljivih izvora energija za grijanje (biomasa, sunčeva energija);
- * modernizacija i rekonstrukcija postojećih objekata;
- * izoliranje postojećih objekata i zamjena stare stolarije u cilju smanjenja specifične godišnje potrebne energije za grijanje.

2.3.6. Komunalna infrastruktura

Za potrebe procijenjenog maksimalnog nepovratnog gubitka stanovništva, površine postojećih groblja ne zadovoljavaju svojim kapacitetima. U planskom razdoblju neophodna je izgradnja novih ili proširenje postojećih groblja/mezarja.

2.4. CILJEVI RAZVOJA DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE

Ciljevi koji se nameću u pogledu društvenih djelatnosti su:

- * izgradnja javnih službi koje nedostaju, proširenje postojećih, rekonstrukcija i opremanje kao i sanacija i adaptacija objekata koji nisu u funkciji ili su imali sličnu funkciju,
- * poboljšanje prostornog rasporeda objekata javnih službi radi povećanja njihove dostupnosti stanovništvu,
- * omogućavanje privatnim akterima konkuriranje s programima u sektoru standardnih javnih službi i sukladno korištenju namjenskih javnih fondova,
- * podizanje kvalitete usluga javnih službi, ulaganje u infrastrukturnu opremljenost škola i stručnost osoblja,
- * podizanje svijesti o značaju i promociji javnih službi, radi bolje kvalitete života stanovništva.

2.4.1. Obrazovanje

Ciljevi koji se nameću u okviru obrazovanja su sljedeći:

- * Predškolski odgoj i obrazovanje:
 - povećati obuhvat djece predškolskog odgoja i obrazovanja;
 - sadašnji deficit u općini Odžak i Gradu Orašju otkloniti dogradnjom ili adaptacijom postojećih objekata predškolskih ustanova ili izgradnjom novih objekata predškolskih ustanova;
 - uključiti izgradnju privatnih objekata predškolskih ustanova, kao mogućnosti proširenja obuhvata djece oblicima predškolskog odgoja i obrazovanja.

- * Osnovni odgoj i obrazovanje:

Mreža osnovnih škola ravnomjerno će pokrivati cjelokupni teritorij Županije Posavske s ciljem optimalnog zadovoljenja potreba stanovništva i ujednačavanja veličine gravitacijskog područja škola po broju stanovnika i teritorijalnom obuhvatu.

Osnovne škole se mogu koristiti i za društveni život, kulturu i zabavu djece, mladih i odraslih na razini mjesne zajednice.

U cilju poboljšanja nastavnog rada, uz izgradnju novih i proširenje postojećih škola, gdje prostorni uvjeti dozvoljavaju, obavljat će se opremanje prostora i nabavka suvremene opreme i materijala.

Za planirani broj od 46180 stanovnika u 2039. godini potrebno je osigurati površine korisnog prostora koje nedostaju, s radom škola u jednoj smjeni, u općini Odžak i Gradu Orašju.

- * Srednje obrazovanje i odgoj:
 - povećanje kapaciteta objekta srednjeg obrazovanja u naseljenom mjestu Odžak.

Promjene u poduzetničkoj strukturi uzrokuju izmjenu potražnje na tržištu radne snage za određenim zanimanjima i zvanjima koja se stječu kroz srednjoškolsko obrazovanje. Zbog toga se očekuju promjene u interesu učenika za upis u odgovarajuće srednje škole, a to će uzrokovati promjenu stanja raspoloživog prostora za rad srednjih škola.

- * Visoko obrazovanje

Visoko obrazovanje u Županiji Posavskoj se odvija na četiri fakulteta, u prostorijama srednje škole u Gradu Orašju. Neophodno je u planskom razdoblju izgraditi objekt visokoškolske ustanove u Gradu Orašju i fakultete opremiti suvremenom znanstveno-istraživačkom i opremom za edukaciju, koja bi omogućila studentima organiziran sustavni znanstveno istraživački rad i veće stjecanje stručno-praktičnih znanja i iskustava.

2.4.2. Zdravstvena zaštita

Zdravstvena zaštita je ključni indikator za utvrđivanje kvalitete života stanovništva. Ciljevi u oblasti zdravstva su:

- * ublažavanje razlika u dostupnosti, kvaliteti i površini prostora zdravstvene zaštite po gradovima/općinama na području Županije Posavske;
- * prioritet dati razvoju mreže ambulanti obiteljske medicine u cilju osiguranja jednakih uvjeta korištenja zdravstvenih usluga primarne razine zdravstvene zaštite sa sve stanovnike Županije Posavske;
- * osigurati prostorne kapacitete Domova zdravlja u općinama Domaljevac – Šamac i Odžak i Gradu Orašju, gdje prostorni kapaciteti ne zadovoljavaju potrebe planiranog broja stanovnika i materijalno-tehničko opremanje objekta;
- * racionalno korištenje bolničke zdravstvene zaštite, odnosno određene kapacitete prestrukturirati prema patologiji, te rekonstruirati, adaptirati i opremiti nabavkom suvremenije medicinske opreme i dovesti do odgovarajućeg zdravstvenog standarda;
- * provođenje promotivno-preventivnih sadržaja u cilju poboljšanja zdravlja svih populacijskih skupina stanovništva;
- * prevencija oboljenja koja su uzrok vodećih smrti na području Županije Posavske.

2.4.3. Socijalna i dječja zaštita

Ciljevi u oblasti socijalne i dječje zaštite su:

- * unaprjeđenje socijalne zaštite za sve kategorije korisnika;
- * u svim naseljima u kojima je znatan broj ugroženih osoba i nalazi se u stanju potrebe socijalne zaštite, osigurati prostore i otvoriti pučke kuhinje;
- * u gradskim/općinskim središtima osigurati prostore i organizirati i posebne vidove socijalne zaštite, kao: savjetovališta za pitanje braka i obitelji, savjetovališta za djecu i mlade, prihvatilišta za odrasle osobe, prihvatilišta za djecu, beskućnike i skitnice, prihvatilišta za žrtve obiteljskog nasilja, prihvatilišta za trudnice i samohrane majke, disciplinske centre za djecu sklonu maloljetničkoj delinkvenciji i druge;
- * dogradnja prostora Centra za socijalni rad u općini Odžak;
- * izgradnja objekta socijalne zaštite u Gradu Orašju;
- * izgradnja objekta za stare i nemoćne osobe (starački domovi) u općini Odžak;
- * izgradnja objekta za stare i nemoćne osobe na prostoru Županije u skladu sa realnim potrebama, prostornim i ekonomskim mogućnostima;
- * osiguranje financijskih sredstava za rad i razvoj ustanova socijalne zaštite.

2.4.4. Kultura

Kulturne i sportske manifestacije mogu biti od velikog značaja za turizam. S obzirom na značaj koji se na prvom mjestu odnosi na prostorni i lokalni identitet, ove aktivnosti treba da budu podržane kroz planske dokumente.

U djelatnosti kulture u planskom razdoblju je potrebno povećati broj i vrste ustanova u oblasti kulture, naročito u naseljima gdje takve institucije ne postoje, s ciljem prostorne disperzije i decentralizacije ovih funkcija. Povoljniji prostorni uvjeti u oblasti kulture mogu se ostvariti adaptacijom, dogradnjom ili izgradnjom manjih objekata kulture (univerzalnih dvorana), a koji bi služili za razne kulturno – umjetničke sadržaje (kazališne predstave, izložbe, glazbeni nastupi) u cilju poboljšanja i unapređenja kulture življenja lokalnog stanovništva. Ovakvi prostori bi se pored kulturnih sadržaja mogli koristiti i za različite vrste okupljanja stanovništva (društveno – politička funkcija), kao i za potrebe mobilnih javnih službi. U općini Odžak planirati izgradnju manjeg društvenog doma u naseljenom mjestu Donja Dubica i formirati Zavičajni muzej u obnovljenom objektu Male Vijećnice u gradskom naselju.

Kao objekti kulture u ruralnom području bi se mogli iskoristiti i razni drugi objekti (poput napuštenih škola, postojećih objekata škola, zadružnih domova) koji trenutno nisu u svojoj funkciji, a čijom bi se sanacijom i rekonstrukcijom mogli dobiti potrebni objekti za kulturu.

2.4.5. Sport

U oblasti tjelesne kulture neophodno je postojeće sportske objekte (otvorene i zatvorene) kvalitetno renovirati i zaštititi, te planirati prostor za izgradnju sportskih dvorana i većih površina u urbanim sredinama za polivalentne sportske sadržaje (pješačke i biciklističke-rolerske staze, trim staze, parkove itd.), kao i izgradnja otvorenih sportskih terena. Također je neophodna izgradnja sportskih dvorana uz područne škole, gdje nedostaju, i rekonstrukcija i proširenje postojećih.

2.4.6. Uprava

Prema propisanim normativima za objekte uprave, a na temelju analize postojećeg stanja dolazi se do zaključka da su normativi zadovoljeni.

Međutim, obzirom da na teritoriju općine Odžak ne postoje uredi mjesnih zajednica, u planskom razdoblju je neophodna izgradnja istih u naseljenim mjestima Donji Svilaj i Gornja Dubica.

Predlaže se uvođenje elektronske uprave kao jedne od značajnih instrumenata koji mogu doprinijeti boljoj efikasnosti rješavanja zadataka.

2.4.7. Vjerski objekti

Analizom vjerskih objekata može se doći do zaključka da područje Županije Posavske ima dovoljan broj, i da bi se rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih trebala odvijati sukladno funkcionalnoj prostornoj organizaciji i dinamici razvoja Županije.

2.5. CILJEVI ZAŠTITE OKOLIŠA

Glavni dugoročni opći ciljevi zaštite okoliša na obuhvatu Prostornog plana su:

- * zaštita neobnovljivih resursa,
- * ušteda energije i korištenje najčišćih mogućih tehnologija,
- * smanjenje otpada i njegova reciklaža,
- * fleksibilnost procesa odlučivanja da bi se omogućila veća podrška lokalnim zajednicama,
- * razmatranje tla kao punopravnog resursa,
- * zaštita voda od zagađenja (sveobuhvatno kanaliranje i pročišćavanje otpadnih voda iz naselja i industrijskih pogona, zaštita podzemnih i geotermalnih voda),
- * zaštita zemljišta od zagađenja (zaštitom poljoprivrednog i građevinskog zemljišta u budućim naseljima i njegovoj graničnoj zoni, zaštitu zemljišta od zagađenja aerosedimentata, od deponiranja otpadaka, na mjestima koja nisu za to predviđena),
- * zaštita zraka od zagađenja (osiguranjem jedinstvenog sustava toplifikacije, kontroliranje aerosagađenja od prometa, kao i poštovanje mezo i mikro klimatskih uvjeta pri izboru lokacija za potencijalne zagađivače, aktivacijom već predviđenih postrojenja i uređaja za pročišćavanje u okviru industrijskih procesa, korištenjem alternativnih goriva),
- * zaštita od buke (adekvatnim planiranjem prometnica, prometnih koridora i kontrola prometne buke, i drugim različitim mjerama zaštite. Planirane mjere zaštite ogledaju se u pravilnom lociranju izvora buke u odnosu na prijemnik, smanjenje stvaranja buke, pravilno projektiranje zaštitnih zona, sprječavanje njenog širenja u okolinu) i
- * zaštita vegetacije (zaštitu od sječe, različitih bolesti i elementarnih nepogoda, kao i ugrožavanja pejzažnih vrijednosti vegetacije).

2.5.1. Zaštita voda

Imajući u vidu sadašnje stanje kvalitete voda na području Županije Posavske, temeljni ciljevi zaštite voda bi bili da se:

- * očuva kvaliteta površinskih i podzemnih voda,
- * zaustavi daljnji trend pogoršanja kvaliteta voda (tekućica i stajaćica),
- * osigura upravljanje vodnim resursima na načelima održivog razvoja i jedinstva vodnog režima,
- * omogući svim korisnicima voda da je koriste na održiv način, sukladno raspoloživim količinama vode,
- * uspostavi sustav praćenja kvaliteta površinskih voda na promatranom području,
- * izgradi sveobuhvatni sustav za kanaliziranje i pročišćavanje otpadnih voda iz naselja i industrijskih pogona,
- * saniraju i uklone izvori zagađenja, prvenstveno na postojećim i planiranim izvorima pitke vode, kao i drugim mjestima gdje se voda koristi za namjene za koje je potrebno osigurati kvalitetnu vodu,
- * da se odgovarajućim mjerama zaštiti kvaliteta svih površinskih i podzemnih voda dovede u klasu voda sukladno zakonskim propisima.

Mjere za očuvanje kvaliteta voda su:

- * zabrana izgradnje na područjima gdje se ugrožava kvaliteta voda izvorišta i podzemnih voda koje se koriste ili planiraju koristiti za vodoopskrbu,
- * zabrana ili ograničenje izgradnje na posebno zaštićenim područjima i vrijednim vodnim ekosustavima,
- * ograničenje izgradnje i obavljanja djelatnosti na vodotocima gdje ispuštanje otpadnih voda može imati utjecaj na kvalitetu voda i pored primjene potrebnih mjera zaštite.

Za uspješnu realizaciju postavljenih ciljeva za zaštitu voda na području Županije, imajući u vidu sadašnje stanje kvaliteta voda i postavljene zahtjeve za kvalitetom voda, trebalo bi u što kraćem roku uspostaviti informacijski sustav o vodama (vodnom bogatstvu i kvalitetu voda) i stvoriti uvjete za informiranje javnosti o kvalitetu voda.

2.5.2. Zaštita zraka (atmosfera)

Imajući u vidu sadašnje stanje kvaliteta zraka na području Županije, temeljni ciljevi zaštite zraka trebali bi biti:

- * da se u područjima gdje je visoka kvaliteta zraka teži očuvanju takvog kvaliteta, odnosno kvalitetu zraka gdje bi pokazatelji kvaliteta zraka bili ispod utvrđenih ciljanih vrijednosti kvaliteta zraka;
- * da se u područjima gdje je umjereno zagađen zrak teži da se dostigne kvaliteta zraka gdje će pokazatelji kvaliteta zraka biti između utvrđenih ciljanih i graničnih vrijednosti kvaliteta zraka,
- * da se u područjima gdje je zagađen zrak, povremeno i prekomjerno zagađen, nastoji dostići kvalitetu zraka na razini graničnih vrijednosti;
- * striktno i djelotvorno provoditi donesene zakonske propise iz oblasti zaštite zraka, posebno propise koji se odnose na monitoring emisija zagađujućih materija u zrak i granične vrijednosti emisija zagađujućih materija u zrak.

2.5.3. Zaštita zemljišta

Zemljište kao površinski dio litosfere u kojem se koncentriraju materije na površini, ima funkciju filtera u kojem se brojne štetne materije zadržavaju ili u potpunosti razgrađuju.

Generalno promatrano najveći zagađivači zemljišta su neadekvatno odloženi otpad iz poduzetništva i kućanstava, otpadne vode septičkih jama, izravnih i neizravnih izlivanja u tlo, neadekvatno i nekontrolirano korištenje kemijskih sredstava u poljoprivredi, kao i postojanje minskih polja.

Jedan od izvora zagađivanja zemljišta je poljoprivredna djelatnost. Zemljište se zagađuje izravnim unošenjem kemijskih sredstava. Kemijska sredstva, odnosno sredstva za zaštitu biljaka, se teško rastvaraju u zemljištu i vodi, gdje dospijevaju putem zaprašivanja zemljišta. Kao takvi, gotovo u neizmijenjenom obliku gomilaju se u biljkama, a preko njih u svim karikama lanca ishrane.

Temeljni problem u oblasti poljoprivrede je da se zbog neprimjenjivanja standarda zaštite okoliša na farmama i gospodarstvima, te nepostojanja monitoringa korištenja količina i vrsta pesticida, đubriva i stajnjaka zemljište neprestano zagađuje. Također, jedan od problema je postojanje vrlo slabe educiranosti poljoprivrednih proizvođača o načinu primjene kemijskih sredstava, te negativnim posljedicama koje mogu biti prouzročene nepravilnom primjenom kemijskih sredstava.

Posebno specifičan vid zagađenja zemljišta se ogleda kroz identifikaciju površina na kojima se nalaze zaostala minsko eksplozivna sredstva iz prethodnih ratnih događanja na ovim područjima.

Zaštitu tla moguće je postići:

- * provođenjem stručnih primjena pesticida i mineralnih đubriva i strogom kontrolom njihove uporabe od strane stručnih službi (umanjivanje njihovog štetnog djelovanja na izmjene kemijskog sastava tla),
- * uklanjanjem zaostalih minskih eksplozivnih sredstava iz prethodnih ratnih događanja.

2.5.4. Ciljevi upravljanjem otpadom

- * Povećati broj stanovništva koje je obuhvaćeno sustavom prikupljanja i odvoza komunalnog otpada.
- * Na razini Županije uspostaviti održivi integralni sustav upravljanja otpadom koji će se bazirati na načelima održivog razvoja - izbjegavanje nastanka otpada, razvrstavanje, smanjenje, ponovno korištenje i reciklažu otpada.
- * Planirati i uspostaviti organizaciju informacijskog sustava u oblasti upravljanja otpadom, kao baze za planiranje i stalno unaprjeđenje sustava upravljanja otpadom.
- * U suradnji s ovlaštenim operaterom za upravljanje otpadom koji obavlja sakupljanje, transport i odlaganje komunalnog otpada formirati „zelene otoke“ na urbanim područjima gradova/općina, gdje bi građani mogli da izvrše razdvajanje otpada.
- * Obaviti uklanjanje divljih deponija i sanacija lokacija gdje su bile divlje deponije.
- * Nastaviti aktivnosti na izradi projektne dokumentacije i izgradnji regionalne sanitarne deponije.
- * Uskladiti postojeće odluke s važećom zakonskom regulativom iz oblasti upravljanja otpadom.
- * Planirati i sprovesti edukativnu kampanju s ciljem upoznavanja stanovništva s potrebom pravilnog odlaganja i upravljanja otpadom.

2.5.5. Sustav monitoringa

Potrebno je adekvatno kadrovski ojačati i tehnički opremiti službu kako bi mogla biti u funkciji kontrole i upravljanja okolišem na području grada/općina. Ista bi pratila i obrađivala podatke mjerenja i određivala pravce djelovanja u smislu smanjenja zagađenja okoliša. Trenutno, na prostoru Županije Posavske ne postoje automatske mjerne postaje za praćenje kvaliteta zraka.

Potrebno je formirati katastar zagađivača radi prikupljanja sustavnih informacija i podataka o zagađivačima medijuma okoliša s podacima o njihovoj lokaciji, proizvodnim procesima, karakteristikama, materijalnim bilancama sirovina, poluproizvoda i proizvoda na ulazima i izlazima, podacima o postrojenjima za pročišćavanje, tokovima otpada i zagađujućih materija i mjestu njihovog ispuštanja, tretmana i odlaganja.

2.6. ZAŠTITA PRIRODNOG I KULTURNO - POVIJESNOG NASLJEĐA

Temeljno polazište u zaštiti prirodnog i kulturno- povijesnog nasljeđa je da sve prirodne vrijednosti i kulturna dobra kao i elemente koje posjeduju kulturne vrijednosti, moraju biti zaštićeni, pristupačni širem spektru korisnika, uživani i korišteni na odgovoran i održiv način te predati na korištenje budućim generacijama. U tom smislu, uloga prirodnog i kulturnog nasljeđa je da informira, stimulira i poboljša ljudski život.

Za potrebe strateškog korištenja potencijala prirodnog i kulturnog nasljeđa na području obuhvata Prostornog plana, a na temelju prethodnih analiza, sastavljen je sljedeći prijedlog ciljeva i zadataka razvoja prirodnog i kulturnog nasljeđa:

- * prepoznavanje objekata prirodnog nasljeđa i propisno evidentiranje, uz detaljan opis stanja i predlaganje odgovarajućih mjera ako stanje nije na zadovoljavajućem stupnju;
- * utvrđivanje i primjena zakonodavno-normativno planskih, urbanističkih, bioloških i tehničkih mjera zaštite i unapređenja evidentiranih prirodnih dobara za koja se predlaže pokretanje procedure stavljanja pod pravnu zaštitu;
- * propisno obilježavanje objekata prirodnog nasljeđa na terenu;
- * kao prirodno dobro u kategoriji ekološke mreže –Natura 2000 zaštititi sljedeća područja: rijeka Sava i područje Tišine;
- * kao prirodno dobro, u kategoriji zaštićeni pejzaž, zaštititi sljedeće lokalitete: Starača Vojskova i Vučjak;
- * utvrđivanje svojstva kulturnog dobra od strane nadležne institucije za zaštitu kulturno - povijesnog nasljeđa;
- * upisivanje kulturnog dobra u Registar kulturnih dobara Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta;
- * predlaganje i provođenje mjera tehničke i fizičke zaštite svih objekata kulturno - povijesnog nasljeđa (prvenstveno utvrđivanjem zaštitnih zona);
- * čuvanje, revitalizacija ili rekonstrukcija najznačajnijih objekata kulturno – povijesnog nasljeđa i njihovo privođenje pogodnim namjenama;
- * odgojno-obrazovnim sustavom podizati razinu kulture očuvanja i zaštite kulturno – povijesnih i prirodnih vrijednosti i rijetkosti.

DRUGI DIO

II. PROJEKCIJA PROSTORNOG RAZVOJA

1. STANOVNIŠTVO

1.1. Brojčani razvoj stanovništva

Stanovništvo je sa svim svojim obilježjima, temeljni planski parametar za definiranje svih planskih rješenja.

Proteklih godina došlo je do velikih promjena na teritoriju Bosne i Hercegovine, a i u regiji koje su se odrazile i na područje Županije Posavske i značajno promijenile demografske karakteristike. Procesi deagrarizacije, ratna događanja nakon popisne 1991. godine, velika unutarnja pomjeranja i migracije stanovništva dovele su do promjena u kvantitativnoj i kvalitativnoj strukturi stanovništva Županije. Prethodno razdoblje predstavlja razdoblje složenih demografskih promjena u kojima se broj stanovnika postupno smanjuje, a prirodni priraštaj bilježi tendenciju konstantnog pada. Godišnje stope rasta stanovništva i podaci o relativnom udjelu pojedinih naseljenih mjesta u ukupnom stanovništvu ukazuju na međuovisnost prirodnog kretanja i procesa depopulacije i starenja stanovništva. Ovaj prostor karakterizira spor ekonomski razvoj, slaba iskoristivost prirodnih resursa, dosta povoljan geoprometni položaj, što je dovelo do demografskog praznjenja teritorija Županije i prirodnog procesa demografskog starenja stanovništva.

Prema posljednjem popisu stanovništva 2013. godine u Županiji Posavskoj je živjelo 43453 stanovnika. Analiza kretanja ukupnog broja stanovnika na području Županije Posavske, za razdoblje od 1997.- 2019. godine, ukazala je na trend smanjenja ukupnog broja stanovnika. Broj stanovnika smanjen je s 42739 u 1997. godini na 41346 stanovnika u 2019. godini ili po prosječnoj godišnjoj stopi od 15,1%. Unutar ovog razdoblja stopa smanjenja broja stanovnika Županije Posavske pokazuje oscilacije s velikim razlikama u vrijednosti stope. Temeljnu karakteristiku brojčanog razvoja stanovništva u cijelom razdoblju od 1997. – 2016. godine predstavlja relativno usporavanje intenziteta pada broja stanovništva Županije.

Tablica br. 1. Kretanje broja stanovnika za razdoblje 1997.-2019. godine

	1997.	2001.	2011.	2013.	2019.
Županija Posavska	42.739	43.666	39.585	43.453	41.346
Odžak	10.256	16.055	15.566	18.821	17.834
Domaljevac – Šamac	7.303	5.026	4.551	4.771	4.540
Orašje	24.540	22.585	19.468	19.861	18.972

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Tablica br. 2. Prosječne godišnje stope brojčanog razvoja stanovništva po popisnim razdobljima:

Županija Posavska		
Popisno razdoblje	Promjena	Stopa ‰
1997./2001.	927	5,36
2001./2011.	-4081	-9,80
2011./2013.	3868	46,58
2013./2019.	-2107	-8,28
Općina Domaljevac – Šamac		
1997./2001.	-2.277	-92,34

2001./2011.	-475	-9,92
2011./2013.	220	23,60
2013./2019.	-231	-8,27
Općina Odžak		
1997./2001.	5.799	110,20
2001./2011.	-489	-3,09
2011./2013.	3255	94,66
2013./2019.	-987	-8,98
Grad Orašje		
1997./2001.	-1.955	-20,74
2001./2011.	-3117	-14,82
2011./2013.	393	9,99
2013./2019.	-889	-7,63

Izvor : Nositelj izrade Plana

U razdoblju 1997. – 2001. godina je došlo do povećanja broja stanovnika, po stopi od 5,36‰, a stanovništvo se povećalo za 927 stanovnika. U razdoblju 2001. – 2011. godine broj stanovnika se smanjio, po stopi, koja je u ovom razdoblju iznosila -9,80‰, a broj stanovnika se smanjio za 4081 stanovnika. Prema rezultatima popisa stanovništva iz 2013. godine, broj stanovnika se povećao u odnosu na procjenu broja stanovnika 2011. godine za 3868 stanovnika, ili po prosječnoj godišnjoj stopi od 46,58‰. Naredno razdoblje 2013. – 2019. godine karakterizira smanjenje broja stanovnika. Prosječna godišnja stopa smanjenja broja stanovnika u ovom razdoblju iznosi -8,28‰, a broj stanovnika se smanjio za 987, s 43453 stanovnika 2013. godine na 41346 stanovnika 2019. godine.

Iako Županija Posavska spada u relativno gusto naseljen prostor sa 128 st/km², unutar tog prostora postoje velike razlike u gustoći naseljenosti. Najgušće naseljena teritorij je Grad Orašje sa 159,62 st/km², a najrjeđe naseljena općina je Odžak sa 107,86 st/km². Općina Domaljevac – Šamac ima gustoću naseljenosti od 123,27 st/km². U općini Odžak najgušće je naseljeno naselje Odžak i naselja oko njega, Potočani, Posavska Mahala i Novo Selo. U općini Domaljevac – Šamac s najvećom gustoćom naseljenosti je naseljeno mjesto Domaljevac, zatim Bazik, pa Grebnice. U Gradu Orašju, najveći broj naselja ima gustoću naseljenosti od 150-200 st/km², njih 6 (Donja Mahala, Kostrč, Tolisa, Matići, Bok, Oštra Luka), a najgušće naseljena mjesta su Ugljara i Orašje.

Do oscilacija u broju stanovnika je došlo zbog promjena u strukturi gospodarstva, nedovoljno razvijenoj tehničkoj i društvenoj infrastrukturi i dr., što je za posljedicu imalo ne samo pad broja stanovnika nego i neujednačenu koncentraciju stanovnika po naseljenim mjestima. Mehaničkim prilivom stanovništva u gradske/općinske centre došlo je do koncentracije stanovništva u ovim i okolnim prigradskim naseljenim mjestima, dok je ostatak teritorija Županije slabo naseljen, veći broj naseljenih mjesta je s nepovoljnom starosnom i spolnom strukturom.

Sve gore navedeno ukazuje na potrebu definiranja novih populacijskih, socijalnih i ekonomskih politika na državnoj razini, koje bi dovele do poboljšanja demografske strukture u cjelini. Dok se ne definira nova populacijska, socijalna i ekonomska politika, Županija Posavska bi trebala primjenjivati poticajne mjere za rađanje i ostanak stanovništva u mjestu stanovanja, socio-ekonomske mjere od kojih su najvažnije financijski poticaji, porezne olakšice, posebna socijalna i zdravstvena zaštita, upošljavanje, organizacija radnog i slobodnog vremena, zatim planska rješenja koja vode općem poboljšanju uvjeta života, bilo da je riječ o infrastrukturnom opremanju, unapređenju usluga u objektima javnih službi, funkcionalnom povezivanju naselja, razvoju perspektivnih gospodarskih zona i djelatnosti u okviru njih, zaštiti i valorizaciji prirodnog i kulturnog nasljeđa i dr.

Polazište za definiranje budućih projekcija broja stanovnika i kućanstava kao i demografskih promjena su rezultati popisa stanovništva iz 2013. godine, ocjena kretanja broja i strukture stanovništva u

razdoblju 1997. - 2019. godine, tendencije kretanja i strukturalna obilježja stanovništva u ranijem razdoblju, ciljevi ukupnog razvoja za sljedeće razdoblje, očekivanog razvoja gospodarskog sektora i kapaciteta za privlačenje mladog radno-sposobnog i fertilnog stanovništva, zatim pretpostavki o budućem gospodarskom, socijalnom i kulturnom razvoju od kojih će ovisiti demografski razvoj u cjelini.

Na temelju toga, planske propozicije su definirane u pravcu:

- * smanjivanja intenziteta doseljavanja stanovništva u gradska i prigradska naseljena mjesta, odnosno zaustavljanje demografskog praznjenja ruralnog područja Županije;
zaustavljanje iseljavanja stanovništva ruralnog područja se može postići unaprjeđenjem ljudskih resursa kroz stimulaciju gospodarskih aktivnosti i izgradnji malih otkupnih i prerađivačkih kapaciteta, podržavanjem upošljavanja mladih, unaprjeđenjem položaja i upošljavanja žena te raznim oblicima materijalne i nematerijalne pomoći obiteljima koje žive na selu i drugim poticajnim mjerama. Također, unaprjeđenje komunalne infrastrukture može doprinijeti zaustavljanju iseljavanja stanovništva ruralnog područja.
- * stimuliranje porasta nataliteta, odnosno prirodnog priraštaja, posebno stanovništva ruralnog područja Županije;
stimuliranje nataliteta se može postići u domenu stimulacije majčinstva (poboljšanjem položaja i poticanja upošljavanja žena na tržištu rada, tj. sankcioniranjem nepoštivanja primjene zakona kojim se reguliraju odnosi rada i roditeljstva i porodiljno odsustvo, materijalnim davanjima za rađanje troje i više djece, povećanjem izdvajanja za rješavanje problema neplodnosti) i unaprjeđenjem društvene brige o djeci (povećanjem broja predškolskih ustanova, dječjih igrališta, parkova i ostalih kulturno-sportskih sadržaja).
- * stimulativnim mjerama zaustaviti iseljavanje visokoobrazovanog, posebno mlađeg stanovništva;
zaustavljanje iseljavanja mlađeg stanovništva bi se moglo realizirati kroz program mjera koje obuhvaćaju: podržavanje upošljavanja i razvoj karijere mladih (poticanjem upošljavanja i samoupošljavanja mladih, programima obuke mladih za poduzetništvo, stipendiranjem talentiranih i perspektivnih kadrova, unaprjeđenjem kvaliteta visokog obrazovanja, razvojem programa profesionalne prakse i praktične nastave u obrazovnom sustavu), unaprjeđenjem stambenog zbrinjavanja mladih i jačanjem uloge mladih u kreiranju kulturnog i sportskog ambijenta (stimuliranjem lokalnih inicijativa mladih i povećanjem dostupnosti različitih kulturnih i sportskih sadržaja).

Očekuje se da se planske propozicije odraze kroz pozitivan utjecaj na promjene stopa fertiliteta, prosječne starosti populacije, kao i neto migracija. Na stopu fertiliteta utjecat će politika obitelji kao i politika tržišta rada, posebice računajući s udjelom žena u upošljavanju i radnom angažmanu i dostupnosti objekata dječje zaštite i pogodnosti za djecu.

Ako navedene planske propozicije budu realizirane, imat će za rezultat povećanje nataliteta, doseljavanje novog stanovništva, kao i smanjenje smrtnosti. U tom smislu, u narednoj tablici je prikazana optimistična prognoza broja stanovnika za naredno razdoblje.

Tablica br. 3. Projekcije broja stanovnika

Godina	2013.	2019.	2029.	2039.
Županija Posavska	43453	41346	44613	46180
Domaljevac – Šamac	4771	4540	4610	4795
Odžak	18821	17834	19542	20040
Orašje	19861	18972	20461	21345

Izvor: Nositelj izrade Plana

Na području Županije u 2039. godini planira se 46180 stanovnika. Broj stanovnika će se povećati po stopi od 2,34 ‰, odnosno povećat će se za 2727 u odnosu na 2013. godinu. U razdoblju od 2013. do 2029. godine, stanovništvo će se povećati za 1160 stanovnika. U narednom planskom razdoblju od 2029. godine do 2039. godine broj stanovnika bi se povećao za 1567 stanovnika. Ukupno stanovništvo imat će kontinuiran porast do 2039. godine.

Promatrano s gledišta Županije, podrazumijeva se da će mehanički priliv usporiti opadanje broja stanovnika na seoskom području.

1.2. Struktura stanovništva

Polazna točka svakog prostornog plana, kako bi bio što realniji i imao primjenu, čine promjene demografskih kretanja i strukture, kao i projekcije tih kretanja u planskom razdoblju. Za potrebe potpunije analize i projekcije, neophodan je kvalitetan, ažuran i sustavan informacijski sustav, koji reprezentira pojave i procese koji su predmet promatranja, a vezani su za određenu, konkretnu, tj. prostorno definiranu cjelinu.

U baznom stanju mogu se koristiti pouzdani, zvanični statistički podaci, dok se kretanja do planskog horizonta procjenjuju, točnije planiraju, na temelju statističkih metoda.

Obrazovna struktura stanovništva

Obrazovanje stanovništva predstavlja prostorno - kulturni stupanj koji je dostiglo stanovništvo promatranog područja, a kako obrazovanje predstavlja i jedan od značajnih uvjeta ekonomskog napretka, to analiza strukture stanovništva po obrazovanju sadrži jednu od polaznih točaka u proučavanju nekih ekonomskih problema.

Obrazovna struktura stanovništva je prikazana preko strukture stanovništva prema školskoj spremi. Školska i kvalifikacijska struktura predstavljaju značajnu komponentu u izučavanju strukture stanovništva, jer od nje ovisi cjelokupni gospodarski razvoj na jednom teritoriju, a samim tim i kvaliteta okoliša. Školska i kvalifikacijska struktura izravno predodređuje društveno-ekonomski razvoj jednog područja.

Tablica br. 4. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi i spolu

Županija Posavska	Ukupno		muško		žensko	
	broj	%	broj	%	broj	%
		37418	100	18656	100	18762
Bez ikakvog obrazovanja	1877	5,02	367	1,97	1510	8,05
Nepotpuno osnovno obrazovanje	5411	14,46	2125	11,39	3286	17,51
Osnovna škola	8965	23,96	4316	23,13	4649	24,78
Srednja škola	17468	46,68	9831	52,70	7637	40,70
Specijalizacija poslije srednje škole	200	0,53	146	0,78	54	0,29
Viša škola i prvi stupanj fakulteta	1001	2,68	572	3,07	429	2,29
Visoka škola/ fakultet/ akademija/univerzitet	2496	6,67	1299	6,96	1197	6,38

Izvor: Popis stanovništva, domaćinstava/kućanstva i stanova u Bosni i Hercegovini 2013. godine, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo

U okviru cjelokupne obrazovne strukture stanovništva mogu se izdvojiti dvije grupe: pismeni i nepismeni. Pismeno stanovništvo se dalje može klasificirati prema školskoj spremi, odnosno prema stupnju stručnosti.

Analizirajući populaciju stariju od 15 godina, broj osoba bez ikakvog obrazovanja u Županiji Posavskoj iznosi 1877, što je 5,02 % od ukupno popisanog broja stanovnika starijih od 15 godina prema najvišoj završenoj školi. Analizom kretanja broja osoba bez ikakvog obrazovanja i njihov udio po spolovima, nepismenost kod žena u odnosu na mušku populaciju je u mnogome izraženija. Nepismenih žena u 2013. godini ima 1510 ili 8,05 % od ukupnog broja nepismenih. U istoj popisnoj godini nepismene muške populacije je 1,97 %. Također je veći udio osoba ženskog spola s nepotpunim osnovnim obrazovanjem (17,51 %), dok je muške populacije u ovoj kategoriji 11,39 %.

U strukturi pismenog stanovništva, odnosno stanovništva po stručnoj spremi prevladava stanovništvo sa srednjim obrazovanjem (46,68%), zatim sa osnovnim obrazovanjem (23,96 %), a svega 2,68 % i 6,67% stanovništva imaju više i visoko obrazovanje. Na temelju podataka iz tablice br.65, udio žena sa završenom osnovnom školom je veće nego osoba muškog spola (24,78 % ženskih osoba, 23,13 % muških osoba). Znatno je veći udio osoba muškog spola sa završenom srednjom školom (52,70 %), dok je postotak ženskog stanovništva sa završenom srednjom školom 40,70 %. Razlika u spolovima kod završene više i visoke škole nije velika. Ukupan broj ženske populacije sa završenom višom i visokom školom iznosi 1626, odnosno 8,67 %. Broj muške populacije sa završenom višom i visokom školom iznosi 1871, a njihov udio je 10,03 %.

Općina Domaljevac – Šamac

U općini Domaljevac – Šamac udio osoba bez ikakvog obrazovanja u populaciji starijoj od 15 godina iznosi 6,32 %, odnosno 259 osoba. Ako se analizira njihov udio po spolovima, dolazi se do podatka da je nepismenost kod žena izraženija nego kod muškaraca. Broj nepismenih žena u 2013. godini iznosi 205 ili 9,89 % od ukupnog broja nepismenih, a broj nepismenih muškaraca, iste godine iznosi 54, odnosno 2,64 % od ukupnog broja nepismenih. U strukturi pismenog stanovništva, odnosno stanovništva po stručnoj spremi prevladava stanovništvo sa srednjim obrazovanjem (42,79%), zatim sa osnovnim obrazovanjem (23,62 %), a svega 0,73 % i 2,73% stanovništva imaju više i visoko obrazovanje.

Tablica br. 5. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi i spolu

Domaljevac - Šamac	Ukupno		muško		žensko	
	broj	%	broj	%	broj	%
	4099	100	2026	100	2073	100
Bez ikakvog obrazovanja	259	6,32	54	2,67	205	9,89
Nepotpuno osnovno obrazovanje	687	16,76	297	14,66	390	18,81
Osnovna škola	968	23,62	488	24,09	480	23,15
Srednja škola	1754	42,79	973	48,03	781	37,67
Specijalizacija poslije srednje škole	30	0,73	19	0,94	11	0,53
Viša škola i prvi stupanj fakulteta	112	2,73	64	3,16	48	2,32

Visoka škola/ fakultet/ akademija/univerzitet	289	7,05	131	6,47	158	7,62
--	-----	------	-----	------	-----	------

Izvor: Popis stanovništva, domaćinstava/kućanstva i stanova u Bosni i Hercegovini 2013. godine, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo

Općina Odžak

Analizom stanovništva bez ikakvog obrazovanja, u populaciji iznad 15 godina, u općini Odžak utvrđeno je da ukupan broj tih osoba iznosi 899 odnosno, sudjeluje sa 5,53% u ukupno popisanom broju stanovnika starijih od 15 godina prema najvišoj završenoj školi. Analizirajući spolove, veći je broj ženske populacije (8,73%) bez ikakvog obrazovanja, u odnosu na mušku populaciju (2,26%). Analizom pismenog stanovništva, utvrđeno je da je po stručnoj spremi najzastupljenije stanovništvo sa završenom srednjom školom (49,90%), zatim sa osnovnim obrazovanjem (24,48 %), a svega 2,24 % i 5,45% stanovništva imaju više i visoko obrazovanje. Ako se razmotri spolna struktura pismenog stanovništva, uočava se da osnovnu školu u većem postotku završava ženska populacija (25,72%) u odnosu na mušku populaciju (23,20%), dok srednju školu završava muška populacija (56,25%) u većem broju u odnosu na žensko stanovništvo (43,67%).

Tablica br. 6. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi i spolu

Odžak	Ukupno		muško		žensko	
	broj	%	broj	%	broj	%
	16269	100	8059	100	8210	100
Bez ikakvog obrazovanja	899	5,53	182	2,26	717	8,73
Nepotpuno osnovno obrazovanje	1925	11,83	718	8,91	1207	14,70
Osnovna škola	3982	24,48	1870	23,20	2112	25,72
Srednja škola	8118	49,90	4533	56,25	3585	43,67
Specijalizacija poslije srednje škole	94	0,58	70	0,87	24	0,29
Viša škola i prvi stupanj fakulteta	364	2,24	214	2,66	150	1,83
Visoka škola/ fakultet/ akademija/univerzitet	887	5,45	472	5,86	415	5,05

Izvor: Popis stanovništva, domaćinstava/kućanstva i stanova u Bosni i Hercegovini 2013. godine, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo

Grad Orašje

U Gradu Orašju broj osoba bez ikakvog obrazovanja iznosi 719, odnosno sudjeluju s 4,22% u ukupno popisanom broju stanovnika starijih od 15 godina. Na temelju podataka prikazanih u narednoj tablici, udio ženske populacije bez ikakvog obrazovanja iznosi 6,93 % i znatno je više od broja muške populacije bez ikakvog obrazovanja (1,53%). U strukturi pismenog stanovništva prevladava stanovništvo sa srednjim obrazovanjem (44,55%), zatim sa osnovnim obrazovanjem (23,55 %), a svega 3,08 % i 7,74% stanovništva imaju više i visoko obrazovanje. Udio žena sa završenom osnovnom školom je veći nego kod osoba muškog spola (24,26 % ženskih osoba, 22,84 % muških osoba). Znatno je veći udio osoba

muškog spola sa završenom srednjom školom (50,46 %), dok je postotak ženskog stanovništva sa završenom srednjom školom 38,58 %.

Tablica br. 7. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi i spolu

Orašje	Ukupno		muško		žensko	
	broj	%	broj	%	broj	%
		17050	100	8571	100	8479
Bez ikakvog obrazovanja	719	4,22	131	1,53	588	6,93
Nepotpuno osnovno obrazovanje	2799	16,42	1110	12,95	1689	19,92
Osnovna škola	4015	23,55	1958	22,84	2057	24,26
Srednja škola	7596	44,55	4325	50,46	3271	38,58
Specijalizacija poslije srednje škole	76	0,45	57	0,67	19	0,22
Viša škola i prvi stupanj fakulteta	525	3,08	294	3,43	231	2,72
Visoka škola/ fakultet/ akademija/univerzitet	1320	7,74	696	8,12	624	7,36

Izvor: Popis stanovništva, domaćinstava/kućanstva i stanova u Bosni i Hercegovini 2013. godine, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo

Ekonomska struktura stanovništva

Ekonomska struktura stanovništva predstavlja pokazatelj stupnja razvoja gospodarstva određenog područja i nalazi se u korelaciji s dostignutom razinom i strukturnom proizvodnjom. Gospodarski razvoj neizravno mijenja ekonomsku strukturu stanovništva, dok s druge strane kretanje i struktura radne snage i stanovništva utječe na stupanj i dinamiku gospodarskog razvoja određene sredine.

Socioekonomska struktura koja u određenoj mjeri predodređuje privremeni život nekog područja je aktivizacijska struktura. Aktivizacijska struktura predstavlja podjelu stanovništva prema tome da li je aktivno. Na temelju toga stanovništvo se može podijeliti na :

- aktivno,
- izdržavano,
- stanovništvo sa osobnim primanjima.

Aktivno stanovništvo je uposleno stanovništvo. Ono na temelju vlastitog rada osigurava sredstva za život. Izdržavano, osigurava sredstva na temelju tuđeg rada. U izdržavanom stanovništvu je najvećim djelom mlado stanovništvo koje se još uvijek nije aktiviralo. Stanovništvo sa osobnim primanjem je stanovništvo koje je izašlo iz aktivizacijskog razdoblja, zbog starosti, bolesti i koje osigurava sredstva za život temeljem ranijeg rada (umirovljenici, invalidi).

Analizom podataka popisa 2013. god. na prostoru Županije Posavske ukupan broj aktivnog stanovništva je 15846 stanovnika, odnosno 35,10 % od ukupnog broja stanovnika Županije. Ovim popisom je zabilježen udio uposlenih osoba u ukupnom stanovništvu sa 30,15 %, dok je udio ekonomski neaktivnih osoba 49,52 %, od čega izdržavanog stanovništva 35,29.

Od ukupnog aktivnog stanovništva zanimanje je obavljalo 82,89%. Žene u ukupnom aktivnom stanovništvu koje obavljaju zanimanje sudjeluju sa 82,02%, dok je njihov udio u grupi izdržavanog stanovništva 21,81%.

Tablica br. 8. Radno sposobno stanovništvo prema statusu u aktivnosti i spolu

Županija Posavska			Spol		
			sve	muško	žensko
Radno sposobno stanovništvo			37418	18656	18762
Radna snaga	ukupno		15846	9376	6470
	uposleni		13135	7828	5307
	neuposleni	ukupno	2711	1548	1163
		radili ranije	1367	800	567
bez radnog iskustva		1344	748	596	
Ekonomski neaktivni					
ukupno			21572	9280	12292
učenici/studenti (15 godina i više)			3135	1564	1571
umirovljenici			6197	3405	2792
osobe koje obavljaju kućne poslove			6026	313	5713
nesposobni za rad			1308	614	694
ostali			4906	3384	1522

Izvor: Popis stanovništva, domaćinstava/kućanstva i stanova u Bosni i Hercegovini 2013. godine, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo

Općina Domaljevac – Šamac

Na prostoru općine Domaljevac – Šamac ukupan broj aktivnog stanovništva je 1887 stanovnika, odnosno 39,53 % od ukupnog broja stanovnika općine. Uposlene osobe sudjeluju u ukupnom stanovništvu sa 35,27 %, dok je udio ekonomski neaktivnih osoba 46,33 %, od čega izdržavanog stanovništva 33,24 %. Od ukupnog aktivnog stanovništva zanimanje je obavljalo 89,24%. Žene u ukupnom aktivnom stanovništvu koje obavljaju zanimanje sudjeluju sa 87,97%, dok je njihov udio u grupi izdržavanog stanovništva 21,22%.

Domaljevac – Šamac			Spol		
			sve	muško	žensko
Radno sposobno stanovništvo			4099	2026	2073
Radna snaga	ukupno		1887	1097	790
	uposleni		1684	989	695
	neuposleni	ukupno	203	108	95
		radili ranije	92	51	41
bez radnog iskustva		111	57	54	
Ekonomski neaktivni					
ukupno			2212	929	1283
učenici/studenti (15 godina i više)			392	181	211
umirovljenici			625	355	270
osobe koje obavljaju kućanske poslove			631	43	588
nesposobni za rad			174	77	97
ostali			390	273	117

Općina Odžak

U općini Odžak ukupan broj aktivnog stanovništva je 6150 stanovnika, odnosno 32,58 % od ukupnog broja stanovnika Općine. Uposlene osobe sudjeluju u ukupnom stanovništvu sa 26,27 %, dok je udio ekonomski neaktivnih osoba 53,61 %, od čega izdržavanog stanovništva 39,28 %. Od ukupnog aktivnog stanovništva zanimanje je obavljalo 80,63 %. Žene u ukupnom aktivnom stanovništvu koje obavljaju zanimanje sudjeluju sa 79,38 %, dok je njihov udio u grupi izdržavanog stanovništva 23,28 %.

Odžak			Spol		
			sve	muško	žensko
Radno sposobno stanovništvo			16269	8059	8210
Radna snaga	ukupno		6150	3626	2524
	uposleni		4959	2955	2004
	neuposleni	ukupno	1191	671	520
		radili ranije	604	363	241
bez radnog iskustva		587	308	279	
Ekonomski neaktivni					
ukupno			10119	4433	5686
učenici/studenti (15 godina i više)			1157	622	553
umirovljenici			2705	1414	1291
osobe koje obavljaju kućanske poslove			2699	90	2609
nesposobni za rad			527	267	260
ostali			3013	2040	973

Grad Orašje

U Gradu Orašju ukupan broj aktivnog stanovništva je 7809 stanovnika, odnosno 39,22 % od ukupnog broja stanovnika Grada. Uposlene osobe sudjeluju u ukupnom stanovništvu sa 32,60 %, dok je udio ekonomski neaktivnih osoba 46,41 %, od čega izdržavanog stanovništva 32,01 %. Od ukupnog aktivnog stanovništva zanimanje je obavljalo 83,13 %. Žene u ukupnom aktivnom stanovništvu koje obavljaju zanimanje sudjeluju sa 82,64 %, dok je njihov udio u grupi izdržavanog stanovništva 20,55 %.

Orašje			Spol		
			sve	muško	žensko
Radno sposobno stanovništvo			17050	8571	8479
Radna snaga	ukupno		7809	4653	3156
	uposleni		6492	3884	2608
	neuposleni	ukupno	1317	769	548
		radili ranije	671	386	285
bez radnog iskustva		646	383	263	
Ekonomski neaktivni					
ukupno			9241	3918	5323
učenici/studenti (15 godina i više)			1568	761	807
umirovljenici			2867	1636	1231
osobe koje obavljaju kućanske poslove			2696	180	2516
nesposobni za rad			607	270	337
ostali			1503	1071	432

Od ukupnog broja kućanstava na području Županije Posavske 29,74 % se bavi poljoprivrednom djelatnošću.

Starosna struktura stanovništva

Analiza starosne strukture predstavlja fiziološki okvir za društvenu podjelu rada. Od starosne strukture ovisi prirodni priraštaj stanovništva, veličina radnog kontingenta, kontingent stanovništva za školovanje itd. Ona je funkcija prirodnog kretanja i prostorne pokretljivosti stanovništva, a istovremeno je i njihov činitelj.

Tablica br. 9. Starosna i spolna struktura stanovništva

Županija Posavska				
Godina	Starosne grupe u %			
	Ukupno	0 – 14	15 – 64	> 65
1997.	100	24,97	68,86	6,16
2001.	100	16,57	73,53	9,91
2011.	100	14,41	69,72	15,85
2013.	100	13,88	70,91	15,21
2019.	100	10,30	72,16	17,53

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Sarajevo

Demografske prilike u Županiji Posavskoj govore u pravcu opadanja udjela mladih i posljedično razmjernog rasta udjela starih osoba u ukupnom stanovništvu, što se negativno odražava na obim radno aktivnog stanovništva i na očekivane ekonomske performanse cjelokupnog područja u narednom razdoblju.

Starosna struktura stanovništva na području Županije Posavske analizirana je kroz proteklo razdoblje od 1997. do 2019. godine. Promjene u starosnoj strukturi stanovništva Županije promatrane su kroz velike starosne grupe: 0-14, 15-64 i 65 i više godina.

Starosna grupa stanovništva od 0-14 godina, bilježi stalno i ubrzano apsolutno i relativno smanjenje, što je posljedica intenzivnog smanjivanja nataliteta na području Županije, tako da je 1997. godine sudjelovala s 24,97 % u ukupnom stanovništvu Županije, a 2019. godine ova kategorija sudjelovala je s 10,30 %.

Kategorija radno sposobnog stanovništva, u dobi od 15-64 godine je povećala svoj udio u ukupnom stanovništvu 2019. godine (72,16 %) u odnosu na 1997. godinu (68,86 %), od 3,3 % ukupnog broja radno sposobnog stanovništva. Daljnji porast ove kategorije se može očekivati u narednom razdoblju.

Najstarija kategorija stanovništva Županije (65 i više godina) s udjelom od 6,16 % u ukupnom stanovništvu 1997. godine bilježi stalno apsolutno i relativno povećanje. U 2019. godini ova kategorija sudjelovala je sa 17,53 % u ukupnom stanovništvu. Prema popisu 2013. godine udio starog stanovništva je iznosio 15,21 %, što ukazuje na proces demografskog starenja stanovništva (po demografskim kriterijima kada udjel osoba starijih od 65 i više godina u ukupnom stanovništvu prelazi 12 % riječ je o staroj populaciji). Prirodni proces starenja stanovništva i produžavanje prosječnog trajanja života, ova starosna grupa će stalno povećavati svoj udio u ukupnom stanovništvu Županije Posavske. Starost stanovništva je činitelj koji ograničava daljnji demografski, socijalni, ekonomski, kulturni i prostorni razvoj Županije u cjelini. Taj proces uzrokuje mnogobrojne kako demografske tako i socijalne i ekonomske posljedice, koje se manifestiraju kroz smanjenje stope rasta stanovništva, pogoršanje strukture stanovništva, povećanje pritiska na sustav socijalnog osiguranja, smanjenje ekonomske efikasnosti itd.

Općina Domaljevac – Šamac

Starosna struktura na području općine Domaljevac – Šamac je sličnih karakteristika kao i na razini Županije. Kategorija mladog stanovništva od 0-14 godina je smanjila svoj udio u ukupnom stanovništvu sa 19,20 % 1997. godine na 9,47 % u 2019. godini. Radno sposobno stanovništvo (15-64 godine) bilježi mali pad, odnosno 1997. godine radno sposobno stanovništvo sudjelovalo je sa 73,30 % u ukupnom stanovništvu, a 2019. godine sa 73,19 %. Najstarija kategorija stanovništva (65 i više godina) se znatno povećala. U 1997. godini udio najstarijeg stanovništva je bilo 6,20 %, da bi u 2019. godini u ukupnom stanovništvu udio starijih osoba iznosio 17,33 %.

Domaljevac – Šamac				
Godina	Starosne grupe u %			
	Ukupno	0 – 14	15 – 64	> 65
1997.	100	19,20	73,30	7,50
2001.	100	15,25	70,75	14,00
2011.	100	13,23	73,48	13,29
2013.	100	13,89	70,97	15,14
2019.	100	9,47	73,19	17,33

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Sarajevo

Općina Odžak

Na području općine Odžak, kategorija mladog stanovništva (0-14 godina) je u promatranom razdoblju smanjila svoj udio. Udio mladih je 1997. godine bio 28,39 % u ukupnom stanovništvu. Do 2019. godine broj mladih se smanjio i njihov udio u ukupnom stanovništvu je iznosio 9,93%. Kategorija radno sposobnog stanovništva (15-64 godine) je također smanjena u promatranom razdoblju, sa 72,70 % u 1997. godini na 71,60 % u 2019. godini. Kategorija stanovništva od 65 i više godina je konstantno povećavala svoj udio u ukupnom stanovništvu. U 2019. godini ova kategorija sudjelovala je s 18,47 %, što je za skoro tri puta više nego 1997. godine.

Odžak				
Godina	Starosne grupe u %			
	Ukupno	0 – 14	15 – 64	> 65
1997.	100	21,10	72,70	6,20
2001.	100	15,86	75,58	8,56
2011.	100	12,72	67,62	19,66
2013.	100	13,59	70,07	16,34
2019.	100	9,93	71,60	18,47

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Sarajevo

Grad Orašje

Grad Orašje također bilježi pad broja mladog stanovništva i povećanje radno sposobnog i najstarijeg stanovništva. Najmlađa kategorija stanovništva (0-14 godina) je smanjila svoj udio za 17,53 % u 2019. godini (10,86 %) u odnosu na 1997. godinu (28,39 %). Kategorija radno sposobnog stanovništva je povećala broj i udio sa 65,88 % (1997. godine) na 72,45 % (2019. godine). Najstarija kategorija stanovništva (65 i više godina) bilježi konstantno povećanje, tako da je 2019. godine sudjelovala sa 16,69 % u ukupnom stanovništvu, a 1997. godine s 5,73 %.

Orašje				
Godina	Starosne grupe u %			
	Ukupno	0 – 14	15 – 64	> 65
1997.	100	28,39	65,88	5,73
2001.	100	17,36	72,68	9,95
2011.	100	16,06	70,53	13,41
2013.	100	14,15	71,70	14,14
2019.	100	10,86	72,45	16,69

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Sarajevo

Kada se ima u vidu svrha demografskih projekcija, uobičajeno je da se u planiranju potreba uzimaju maksimalne veličine, na temelju ulaznih podataka za planiranje Prostornog plana Županije Posavske. To je opravdano polazište zato što se formiraju trajna dobra visokih investicijskih vrijednosti, ili da se namijeni i očuva prostor za buduće naraštaje.

Na temelju projekcija po ovim starosnim grupama, do kraja planskog razdoblja 2039. godine, na području Županije Posavske očekuje se povećanje mlađih starosnih grupa, blagi porast radno sposobnog stanovništva i smanjenje starijeg stanovništva, u odnosu na 2013. godinu.

Tablica br. 10. Planirana starosna struktura

Županija Posavska				
Godina	Starosne grupe u %			
	Ukupno	0 – 14	15 – 64	> 65
2013.	100	13,88	70,91	15,21
2019.	100	10,30	72,16	17,53
2029.	100	12,82	71,76	15,41
2039.	100	13,84	71,83	14,33
Domaljevac – Šamac				
Godina	Starosne grupe u %			
	Ukupno	0 – 14	15 – 64	> 65
2013.	100	13,89	70,97	15,14
2019.	100	9,47	73,19	17,33
2029.	100	12,97	71,78	15,31
2039.	100	14,10	70,89	15,02
Odžak				
Godina	Starosne grupe u %			
	Ukupno	0 – 14	15 – 64	> 65
2013.	100	13,59	70,07	16,34
2019.	100	9,93	71,60	18,47
2029.	100	19,78	71,90	16,53
2039.	100	13,63	70,60	15,77

Orašje				
Godina	Starosne grupe u %			
	Ukupno	0 – 14	15 – 64	> 65
2013.	100	14,15	71,70	14,14
2019.	100	10,86	72,45	16,69
2029.	100	12,93	72,48	14,59
2039.	100	14,19	72,05	13,76

Izvor: za 2013. i 2019. godinu Federalni zavod za statistiku, Sarajevo; za ostale godine: Nositelj izrade Plana

1.3. Vitalne karakteristike

Brojčani razvoj stanovništva rezultat je prirodnih karakteristika razvoja stanovništva, odnosno kretanja nataliteta, mortaliteta i prirodnog priraštaja, s jedne i migracijskog kretanja stanovništva u okvirima Županije i u užem i širem okruženju, s druge strane.

Prema podacima vitalne statistike vidljivo je da su vrijednosti stope nataliteta vremenom opadale, na području Županije Posavske. Vrijednosti stope nataliteta su iznosile 0,51 ‰ 1997. godine, a 3,62 ‰ 2018. godine. Stope mortaliteta su na početku razdoblja bile niskih vrijednosti, ali su vremenom dostigle visoke vrijednosti. Mortalitet se u ovom razdoblju kretao između 3,46 ‰ i 11,89 ‰. Mortalitet Županije determiniraju biološki čimbenici povezani s procesom starenja stanovništva. Opća stopa mortaliteta u razdoblju 1997.–2018. godine ima tendenciju konstantnog rasta, što je u vezi s povećanjem udjela najstarije populacije u ukupnom stanovništvu.

Visoke vrijednosti stope mortaliteta u odnosu na vrijednosti stope nataliteta, za rezultat su imale niske i negativne stope prirodnog priraštaja. Prirodni priraštaj je veći dio vremena s negativnim predznakom (1997. godine -2,95 ‰, a 2018. godine -8,27 ‰).

Slična situacija je i po općinama i gradu. Stope nataliteta u opadanju, visoke stope mortaliteta i u porastu, a stope prirodnog priraštaja negativne. Općina Domaljevac – Šamac i općina Odžak imaju slične prosječne godišnje stope nataliteta, 5,15 ‰ i 5,23 ‰. Prosječna godišnja stopa nataliteta za Grad Orašje je 6,16 ‰. Prosječne godišnje stope mortaliteta su se kretale od 9,57 ‰ (Domaljevac – Šamac), 10,0 ‰ u Gradu Orašju i 10,53 ‰ u općini Odžak.

Tablica br. 11. Natalitet, mortalitet i prirodni priraštaj za razdoblje 1997. – 2018. godine

Županija Posavska							
Godina	Natalitet		Mortalitet		Prirodni priraštaj		Broj stanovnika
	broj	stopa ‰	broj	stopa ‰	broj	stopa ‰	
1997.	22	0,51	148	3,46	-126	-2,95	42739
1998.	30	0,72	127	3,03	-97	-2,32	41846
1999.	302	7,00	231	5,35	71	1,65	43143
2000.	344	7,89	315	7,22	29	0,67	43609
2001.	338	7,74	362	8,29	-24	-0,55	43666
2002.	363	8,32	416	9,53	-53	-1,21	43644
2003.	313	7,18	405	9,29	-92	-2,11	43588
2004.	308	6,89	403	9,02	-95	-2,13	44686
2005.	284	6,38	462	10,37	-178	-4,00	44548

2006.	265	6,41	410	9,92	-145	-3,51	41339
2007.	278	6,75	496	12,04	-218	-5,29	41187
2008.	251	6,20	447	11,03	-196	-4,84	40513
2009.	255	6,39	491	12,31	-236	-5,92	39886
2010.	241	6,10	482	12,20	-241	-6,10	39520
2011.	228	5,76	479	12,10	-251	-6,34	39585
2012.	220	5,60	477	12,14	-257	-6,54	39307
2013.	167	3,84	469	10,79	-302	-6,95	43453
2014.	212	4,91	505	11,70	-293	-6,79	43175
2015.	193	4,51	465	10,87	-272	-6,36	42784
2016.	144	3,39	502	11,83	-358	-8,43	42452
2017.	154	3,66	434	10,32	-280	-6,66	42044
2018.	151	3,62	496	11,89	-345	-8,27	41721
Domaljevac – Šamac							
Godina	Natalitet		Mortalitet		Prirodni priraštaj		Broj stanovnika
	broj	stopa ‰	broj	stopa ‰	broj	stopa ‰	
1997.	0	0,00	0	0,00	0	0,00	7303
1998.	0	0,00	4	0,65	-4	-0,65	6145
1999.	39	7,94	41	8,35	-2	-0,41	4911
2000.	37	7,41	45	9,01	-8	-1,60	4993
2001.	38	7,56	51	10,15	-13	-2,59	5026
2002.	36	7,17	39	7,76	-3	-0,60	5024
2003.	38	7,59	49	9,79	-11	-2,20	5007
2004.	34	6,79	31	6,19	3	0,60	5008
2005.	34	6,81	56	11,21	-22	-4,41	4994
2006.	19	4,24	31	6,92	-12	-2,68	4477
2007.	37	8,27	40	8,94	-3	-0,67	4472
2008.	31	7,04	53	12,03	-22	-4,99	4406
2009.	17	3,96	55	12,80	-38	-8,84	4297
2010.	23	5,41	49	11,52	-26	-6,11	4252
2011.	22	4,83	49	10,77	-27	-5,93	4551
2012.	28	6,21	57	12,64	-29	-6,43	4510
2013.	16	3,35	47	9,85	-31	-6,50	4771
2014.	19	4,00	49	10,32	-30	-6,32	4746
2015.	13	2,77	49	10,43	-36	-7,67	4696
2016.	10	2,15	49	10,52	-39	-8,37	4657
2017.	13	2,81	48	10,39	-35	-7,58	4620
2018.	9	1,97	49	10,71	-10	-2,19	4576
Odžak							
Godina	Natalitet		Mortalitet		Prirodni priraštaj		Broj stanovnika
	broj	stopa ‰	broj	stopa ‰	broj	stopa ‰	
1997.	2	0,20	0	0,00	2	0,20	10256
1998.	19	1,84	0	0,00	19	1,84	10344
1999.	60	3,79	56	3,53	4	0,25	15846

2000.	98	6,10	116	7,22	-18	-1,12	16057
2001.	131	8,16	159	9,90	-28	-1,74	16055
2002.	117	7,31	192	12,00	-75	-4,69	16000
2003.	107	6,71	167	10,47	-60	-3,76	15943
2004.	128	7,50	169	9,90	-41	-2,40	17074
2005.	107	6,29	196	11,51	-89	-5,23	17022
2006.	88	5,46	172	10,67	-84	-5,21	16120
2007.	114	7,11	220	13,72	-106	-6,61	16035
2008.	85	5,34	182	11,43	-97	-6,09	15925
2009.	100	6,33	221	13,98	-121	-7,66	15803
2010.	97	6,19	188	11,99	-91	-5,81	15674
2011.	83	5,33	203	13,04	-120	-7,71	15566
2012.	76	4,93	211	13,70	-135	-8,76	15405
2013.	67	3,56	218	11,58	-151	-8,02	18821
2014.	77	4,12	219	11,71	-142	-7,59	18698
2015.	74	3,99	187	10,09	-113	-6,10	18539
2016.	48	2,61	197	10,71	-149	-8,10	18397
2017.	67	3,68	197	10,82	-130	-7,14	18202
2018.	60	3,33	236	13,08	-176	-9,76	18041
Orašje							
Godina	Natalitet		Mortalitet		Prirodni priraštaj		Broj stanovnika
	broj	stopa ‰	broj	stopa ‰	broj	stopa ‰	
1997.	17	0,69	143	5,83	-126	-5,13	24540
1998.	9	0,36	120	4,83	-111	-4,47	24837
1999.	182	8,13	120	5,36	62	2,77	22386
2000.	209	9,26	154	6,83	55	2,44	22559
2001.	169	7,48	152	6,73	17	0,75	22585
2002.	210	9,28	185	8,18	25	1,11	22620
2003.	168	7,42	189	8,35	-21	-0,93	22638
2004.	146	6,46	203	8,98	-57	-2,52	22604
2005.	143	6,35	210	9,32	-67	-2,97	22532
2006.	158	7,62	207	9,98	-49	-2,36	20742
2007.	127	6,14	236	11,41	-109	-5,27	20680
2008.	135	6,69	212	10,50	-77	-3,82	20182
2009.	138	6,97	215	10,87	-77	-3,89	19786
2010.	121	6,18	245	12,50	-124	-6,33	19594
2011.	123	6,32	227	11,66	-104	-5,34	19468
2012.	116	5,98	209	10,78	-93	-4,80	19392
2013.	84	4,23	204	10,27	-120	-6,04	19861
2014.	116	5,88	237	12,01	-121	-6,13	19731
2015.	106	5,42	229	11,71	-123	-6,29	19549
2016.	86	4,43	256	13,20	-170	-8,76	19398
2017.	74	3,85	189	9,83	-115	-5,98	19222
2018.	82	4,29	211	11,04	-129	-6,75	19104

Izvor: Statistički godišnjak/ljetopis Federacije Bosne i Hercegovine 2006.,2010.,2013.,2017. godine, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo

S obzirom na to da predstavlja rezultantu kretanja mortaliteta i nataliteta, stopa prirodnog priraštaja izravno odražava opadajući trend nataliteta. Pojava postupnog smanjenja nataliteta uvjetuje opadanje biološke reprodukcije stanovništva.

Uz pretpostavku da je stopa mortaliteta već dostigla svoj maksimum i da će u narednom razdoblju imati tendenciju smanjenja, može se planirati da će natalitet ostvariti blagi rast, a stope mortaliteta biti zaustavljene.

Na temelju prednjih situacija i ocjena, projekcije kretanja vitalnih komponenata stanovništva u planskom razdoblju se temelje na pretpostavkama:

- ❖ da će stope nataliteta ostvariti blagi rast do 2039. godine,
- ❖ da će stope mortaliteta blago opadati do 2039. godine.

1.4. Broj, veličina i karakteristike kućanstava

Podlogu za planiranje i usmjeravanje niza aktivnosti u prostoru čini procjena broja kućanstava na području Županije Posavske.

Na razvoj broja i veličine kućanstava u narednom razdoblju utjecat će sljedeće pretpostavke:

- ❖ porast ukupnog broja stanovnika kao temelj za rast broja kućanstava;
- ❖ blagi porast stope nataliteta;
- ❖ porast općeobrazovne i kulturne razine, kao i životnog standarda stanovništva, tj. djelovanje činitelja društveno-ekonomskog razvoja, doprinijet će daljem cijepanju tradicionalno velikih obitelji;
- ❖ ravnomjernijim gospodarskim i društvenim razvojem cjelokupnog područja Županije i broj kućanstava na gradskom i seoskom području će biti uravnotežen.

Tablica br. 12. Projekcija broja kućanstava do 2039. godine

Teritorij	Broj kućanstava			
	2013.	2029.	2039.	Prosječan broj članova
Županija Posavska	13313	13643	14122	3,27
Domaljevac – Šamac	1312	1266	1317	3,64
Odžak	5809	6012	6166	3,25
Orašje	6192	6200	6468	3,30

Izvor: Nositelj izrade Plana

Prema projekciji broj kućanstava bi se na kraju planskog razdoblja povećao i iznosio bi 14122 kućanstva. U odnosu na 2013. godinu broj kućanstava bi se povećao za 809 kućanstava. Prosječna veličina kućanstva bi iznosila 3,27 člana, odnosno zadržao bi se broj članova kućanstva kao i 2013. godine.

1.5. Gustoća naseljenosti

Gustoća naseljenosti je jedno od najznačajnijih obilježja u prostornom planiranju, jer spaja prostor i stanovništvo, to jest prirodne i ljudske resurse.

Procjene su da će povećanje broja stanovnika na teritoriju Županije Posavske utjecati na povećanje stupnja gustoće naseljenosti pa se može očekivati da će se gustoća naseljenosti na teritoriju Županije sa 138 stanovnika na 1 km² prostora u 2019. godini povećati na 144 stanovnika na 1 km² površine u 2039. godini.

Promjene gustoće naseljenosti su u izravnoj vezi s kretanjem broja stanovnika po naseljima – javljaju se prostori koncentracije stanovništva na jednoj strani, a na drugoj smanjenje broja stanovnika.

2. SUSTAV/MREŽA NASELJA PO ZNAČAJU, KARAKTERU I DOMINANTNOJ GOSPODARSKOJ DJELATNOSTI

2.1. Konceptija razvoja sustava/mreže naselja

Polazeći od stanja sustava/ mreže naselja, utvrđenih ciljeva i prostorno-razvojnih smjernica, kao i projekcije gospodarskog razvoja, temeljni princip prostorne organizacije naseobinske strukture je policentričan model. Realizacija ovog modela razvoja treba da osigura dinamičnu razvojnu uravnoteženost cjelokupnog područja Županije, na kojem će funkcionalno diferencirani i prostorno uravnoteženi urbani centri odigrati najznačajniju ulogu. S obzirom na to da je teritorij Županije Posavske fizički podijeljen na dvije cjeline, općinu Odžak kao jednu cjelinu i prostor grada Orašja i općine Domaljevac – Šamac kao drugu cjelinu, policentrični model razvoja sustava/mreže naselja će osigurati ravnomjeran razvoj obje ove cjeline kao i funkcionalno povezivanje ovih cjelina unutar teritorija Županije Posavske kroz formiranje centara koji će biti nositelji razvoja određene prostorne cjeline. Također, bitan činitelj funkcionalnog povezivanja razdvojenih cjelina unutar teritorija Županije Posavske jest prometna i ostala infrastruktura, čiji planirani razvoj treba da omogući povezivanje centara, nositelj razvoja, međusobno kao i sa ostalim naseljima kako bi se stvorili uvjeti za funkcionalno povezivanje i ravnomjeran razvoj teritorija Županije Posavske.

Razvoj urbanih centara, međusobno povezanih infrastrukturnim sustavima u jedinstven sustav, omogućit će da centri, kao žarišta razvoja, prenose razvojne impulse duž prometnica na gravitirajuće područje, aktivirajući razvoj cjelokupnog prostora Županije.

Policentričan razvoj je bitna pretpostavka i uvjet za ravnomjerniji gospodarski i ukupni razvoj područja Županije. Planira se da značajnu ulogu u konstituiranju policentričnog razvojnog modela treba da odigraju gradski/općinski centri, na bazi međusobne komplementarnosti, kooperacije i moguće funkcionalne specijalizacije. To podrazumijeva da se uvažavaju komparativne prednosti koje centri pružaju u specijalizaciji njihovih funkcija: industrijskoj, turističkoj, sportsko-rekreacijskoj i drugim funkcijama. Na pravcima ostvarenih veza prenositi će se razvojni impulsi koji će omogućiti formiranje novih razvojnih osovina i potpunije korištenje već formiranih razvojnih osovina.

Ključnu ulogu u formiranju razvojnih osovina i prenošenju razvojnih impulsa ima prometna infrastruktura, a posebno autocesta Tuzla-Orašje i autocesta na koridoru Vc. Plovni put rijeke Save, predstavlja izuzetan razvojni izazov, ne samo za razvoj naseobinskog sustava, već i za ukupan razvoj Županije i šireg okruženja.

Funkcionalno povezivanje unutar planskog područja osigurat će željeni stupanj koherentnosti teritorija Županije Posavske i intenzivirati njegove lokalne i regionalne funkcije. Povezivanje i umrežavanje polifunkcionalnih veza unutar Županije Posavske predstavlja veoma važan činitelj ublažavanja i eliminacije fizičke odvojenosti općine Odžak od Grada Orašja i općine Domaljevac-Šamac kao i prostorno-funkcijskih razlika između dijelova teritorija Županije, odnosno između gradskih/općinskih centara i ostalih naselja te povećanje stupnja unutarnje teritorijalne kohezije. Funkcionalno povezivanje područja Županije Posavske može se postići kroz: policentričnost (formiranjem više centara koji će biti nositelji razvoja), socijalnu, ekonomsku i ekološku održivost sustava naselja (poboljšanjem uvjeta života na selu).

Plansko usmjeravanje organizacije mreže naselja, razvoja urbanih centara različite razine i razvoj seoskih naselja, razmještaj gospodarskih i uslužnih aktivnosti u prostoru, jačanje veza između urbanih i ruralnih sredina bi omogućilo poboljšanje kvaliteta življenja stanovništva. To bi dalje doprinijelo stvaranju ujednačenih uvjeta prostornog razvoja Županije Posavske što bi imalo za cilj privlačenje investicija koje bi bile usmjerene na ekonomski najznačajnije aktivnosti, razvoj poljoprivrede i industrije. Razvoj poljoprivredne proizvodnje doveo bi do otvaranja malih gospodarskih pogona, u okviru seoskih kućanstava.

Ravnomjerniji prostorni razvoj Županije Posavske kroz restrukturiranje postojeće mreže, decentralizaciju urbanih funkcija i formiranje/jačanje centara II i III kategorije, sa osuvremenjivanjem objekata javnih službi i diverzifikacijom sadržaja u gradskim/općinskim centrima će se postići:

- * podizanjem stupnja centralizacije i značaja županijskog centra Orašje u širem regionalnom okruženju, kroz diverzifikaciju funkcija i participiranje u procesima regionalne suradnje;
- * formiranjem centara II i III kategorije, odnosno jačanje postojećih centara povećanjem kvalitete i diverzifikacijom urbanih funkcija lokalnog značaja, i povezivanje ovih centara s gravitirajućim naseljima;
- * izgradnjom/rekonstrukcijom potrebnih objekata javnih službi u centrima II i III kategorije; formiranje hijerarhijski strukturiranog sustava naselja i centara s većim stupnjem funkcionalne povezanosti, sukladno raspoloživim prostornim/organizacijskim potencijalima;
- * restrukturiranjem/ unapređivanjem sekundarnih djelatnosti i razvoj tercijarnih djelatnosti u županijskom centru, i decentralizacijom tih djelatnosti u centre II i III kategorije, radi ostvarenja integracije urbane i ruralne ekonomije;
- * zaustavljanjem procesa odumiranja i demografskog pražnjenja sela, iseljavanja i starenja stanovništva u većini primarnih seoskih naselja, te obnovom sela na načelima održivog razvoja, uz očuvanje ruralnih vrijednosti prostora.

Koncept mreže naselja, iz kojeg proizlazi formiranje centara, kao i intenzitet njihove međuovisnosti, sagledan je kroz više različitih razina i prema više kriterija kao što su:

- * projicirani broj stanovnika,
- * gustoća naseljenosti,
- * opremljenost - disperzija/koncentracija sadržaja i aktivnosti (javne službe a objektima društvenog standarda, gospodarske aktivnosti/djelatnosti, kapaciteti, uslužne i tercijarne djelatnosti),
- * prometna povezanost i intenzitet međusobne povezanosti,
- * stupanj urbanizacije,
- * centralizacija i tipovi naselja,
- * infrastrukturna opremljenost,
- * prirodno - morfološke karakteristike naselja,
- * funkcionalna usmjerenost i specifičnost naselja,
- * smjernice i vizije razvoja lokalne samouprave.

Uzimajući u obzir sve prethodne činitelje prirodnih i stvorenih dobara, njihove međusobne veze, ograničenja i pogodnosti, a u cilju uspostave i unapređivanja postojećeg racionalnog sustava naselja, identificirana je vertikalna/funkcionalna i horizontalna/prostorna hijerarhija u mreži naselja. U tom smislu na prostoru Županije Posavske razlikujemo tri kategorije naselja i to:

- * Centar I kategorije –Orašje,
- * Centri II kategorije –Domaljevac, Odžak,
- * Centri III kategorije –Donji Svilaj, Gornja Dubica, Tolisa, Oštra Luka, Vidovice,
- * Primarno seosko naselje – ostala naselja.

U policentričnom sustavu naselja, centar I., II., III. kategorije, te ostala naselja imaju definiranu funkciju i sadržaj. Potrebno je da svi ovi centri ostvare svoju ulogu i da postanu žarišta urbanizacije, naselja sa suvremenom poljoprivrednom proizvodnjom, naselja s razvijenim malim gospodarstvom, mali turistički centri, itd.

U prvoj hijerarhijskoj razini je naselje Orašje, kao regionalni, županijski i gradski centar sa zonom utjecaja na socio-geografsku transformaciju okruženja. U njemu je koncentriran najveći kapacitet stanovništva, građevinskog fonda, gospodarskih potencijala, društvene opreme i širih funkcija, infrastrukture i komunalne opreme. Pored jačanja funkcija regionalnog i županijskog centra (upravljačke, razvojne, konzultantske, inovativne i dr.), planirano je jačanje i lokalnih funkcija (uslužne djelatnosti i servisi, zdravstvene i socijalne zaštite, kultura i obrazovanje, turizam, informatika i bankarstvo i dr.)

praćene odgovarajućim institucionalnim razvojem. Orašje će i u narednom razdoblju da djeluje svim svojim funkcijama na ravnomjeren razvoj Županije.

Centri II. kategorije formirani su na temelju već aktiviranih prostornih, funkcijskih, fizionomskih, socioekonomskih, kulturnih i tradicionalnih veza i odnosa. U okviru ovih zajednica naselja, ulogu centra dobivaju ona naselja koja se ističu prometno-geografskim položajem, brojem stanovnika, stupnjem opremljenosti objekata javnih službi i komunalne infrastrukture, funkcijskim značajem, gospodarskim i izvangospodarskim kapacitetima, postotkom deagrariziranog stanovništva, i dr. Ova naselja ostvaruju širi funkcionalni i razvojni utjecaj na području koje im gravitira i ukupnom području teritorije. U planskom razdoblju, naselja Domaljevac i Odžak će imati ulogu centara II kategorije, koja treba, prije svega, da osiguraju izravnu vezu stanovništva s lokalnom upravom, sustavom organizacije poljoprivredne proizvodnje i poslovanja, usluga, javnih funkcija, postajući tako kvalitetna ispostava upravnih, gospodarskih, uslužnih i društvenih funkcija Županije na svom području, i uz podršku centara III kategorije glavni prostorni i funkcionalni oslonac podizanja općeg kvaliteta i razvojnog kapaciteta zajednice naselja. Naselja Domaljevac i Odžak će se razvijati kao naselja s naglašenom javnom i upravnom funkcijom, odnosno njihov razvoj se usmjerava u pravcu jačanja urbanih karakteristika.

Centri III. kategorije – Donji Svilaj, Gornja Dubica, Tolisa, Oštra Luka, Vidovice. Ova naselja pokrivaju velike površine razuđenih sela i zaseoka, karakterističnih za ovaj prostor i kao takvi treba da omoguće pokretanje razvoja. U planskom razdoblju naselja će imati ulogu lokalnih centara. Razvoj ovih naselja ovisit će od demografske projekcije naselja i njihovog gravitacijskog područja, izgradnje objekata javnih službi koje nedostaju, stanja prometne i komunalne infrastrukture u naseljima, odnosno poboljšanja ukupnog kvaliteta življenja u ovim naseljima. Naselja ove grupe se mogu razvijati kao naselja sa specijaliziranim funkcijama (kao perspektivni manji centri gospodarsko - uslužnog karaktera), ili kao ostala ruralna naselja, pri čemu se za ona naselja sa povoljnijom demografskom situacijom može očekivati dalja funkcijska specijalizacija čiji će gravitacijski utjecaj biti u granicama okolnih naselja koja mu gravitiraju. Centri III. kategorije (Donji Svilaj, Gornja Dubica, Tolisa, Oštra Luka, Vidovice) odigrat će značajnu ulogu u teritorijalnom širenju procesa urbanizacije i ubrzati strukturalni preobražaj seoskih naselja.

Primarno seosko naselje podrazumijeva sva ostala naselja u Županiji. Sve funkcije višeg stupnja ostvarivat će se u centrima II i III kategorije. Ova naselja moraju biti opremljena sadržajima koji zadovoljavaju dnevne potrebe.

Funkcionalne veze između centara i naselja koja gravitiraju su utvrđena na tri hijerarhijske razine, sukladno kategoriji i funkciji centra. Tako, funkcionalne veze prvog reda označavaju veze između centara I kategorije i centara II kategorije, funkcionalne veze drugog reda označavaju vezu između centra III kategorije i centra II kategorije, a funkcionalne veze trećeg reda označavaju vezu između ostalih naselja, kao najniže kategorije u hijerarhiji naselja i centra koje neposredno gravitiraju. Funkcionalnim vezama je potrebno poboljšati veze ostalih naselja s centrima I., II. i III. kategorije, što podrazumijeva daljnje razvijanje odgovarajućih urbanih funkcija naselja s većom centralizacijom. Ovo se prvenstveno odnosi na jačanje centara II. i III. kategorije i jačanje njihove uloge u prijenosu razvojnih impulsa i razvoju šireg prostora Županije.

Kako bi policentrični sustav naselja omogućio ujednačen prostorni razvoj Županije pažnja se mora usmjeriti ka razvoju prometne mreže svih razina, a zatim energetske i telekomunikacijske mreže, koje postaju primaran uvjet za razvoj policentričnog sustava. Postojeće magistralne i regionalne ceste, kao i planirana magistralna cesta, imaju najvažniju ulogu u povezivanju centra I. kategorije (Orašje) s centrima II. kategorije (Domaljevac i Odžak) i centrima III. kategorije (Donji Svilaj, Gornja Dubica, Tolisa, Oštra Luka, Vidovice). Daljnji razvoj mreže lokalnih cesta, i planiranjem lokalnih cesta će svim stanovnicima osigurati brz i kvalitetan pristup funkcijama centara II i III kategorije. Osim toga, planirane autoceste će utjecati na daljnji razvoj i jačanje prometnih veza s okruženjem, povezanost autoceste sa svim magistralnim i regionalnim cestama u zemlji, a isto tako i s europskom mrežom što predstavlja značajnu osovinu za širenje razvojnih impulsa.

Komunalno opremanje centara II i III kategorije, razvoj uslužnih djelatnosti malih pogona, razvoj privatnog poduzetništva uz aktivne mjere kreditne i zemljišne politike i korištenje lokalnih resursa, mogu da daju dosta brze razvojne efekte.

2.2. Organizacija prostora, prostorne cjeline

Koncept mreže i sustava naselja prati i odgovarajući koncept organizacije prostora i prostornih cjelina (gravitacijskih područja) različite hijerarhijske razine.

Demografsko – prostornom analizom utvrđeni su prostorni međuodnosi centara u pojavnim oblicima gravitacije, dominacije, kontinuiteta i diskontinuiteta ili izrazite periferne odvojenosti. Krajnji rezultat ove analize predstavljaju grupacije naseljenih mjesta, formiranje gravitacijskih područja, u čijim centrima bi se planskim intervencijama u segmentu koncentracije gospodarskih subjekata, društvene i tehničke infrastrukture, omogućio ravnomjeran razvoj svih dijelova Županije Posavske.

Svako naselje s višom centralizacijom „pokriva“ svojim funkcijama i utjecajem dio prostora Županije.

Tablica br. 13. Prostorne cjeline (gravitacijska područja)

KATEGORIJA CENTRA	GRAVITACIJSKO PODRUČJE	PRIGRADSKA NASELJA	NASELJA U SASTAVU	POVRŠINA (km ²)
CENTAR I. KATEGORIJE	Orašje	Ugljara, Donja Mahala	Orašje, Ugljara, Donja Mahala	33,47
CENTRI II. KATEGORIJE	Domaljevac	-	Domaljevac, Bazik, Bosanski Šamac, Brvnik, Grebnice, Tišina	36,83
	Odžak	Novo Selo, Potočani, Posavska Mahala	Ada, Novo Selo, Potočani, Posavska Mahala	44,01
CENTRI III. KATEGORIJE	Donji Svilaj	-	Donji Svilaj, Gornji Svilaj, Novi Grad, Vrbovac, Brusnica Mala	73,44
	Gornja Dubica	-	Gornja Dubica, Donja Dubica, Prud, Bosanski Šamac	47,89
	Tolisa	-	Tolisa, Bukova Greda, Kostrč	30,51
	Oštra Luka	-	Oštra Luka, Bok, Matići	26,65
	Vidovice	-	Vidovice, Kopanice, Lepnica, Jenjić, Čović polje	28,24

Izvor: Nositelj izrade Plana

U planskom razdoblju lokalna zajednica treba populacijski i funkcionalno jačati sadašnje i buduće centre gravitacijskih područja. U ovim centrima treba razvijati funkcije na temelju prirodnih i stvorenih uvjeta. Da bi prostorno-vremenski približili sadržaje društvene infrastrukture stanovništvu unutar gravitacijskog područja s centrima III. kategorije, u istim je potrebno planirati ljekarnu, društveni dom s univerzalnom dvoranom za kulturne aktivnosti, ispostavu banke, otvorenih i zatvorenih sportskih objekata, uvjete za pružanje zanatskih usluga, trgovine za svakodnevne i povremene potrebe i sadržaje različitih ugostiteljskih objekata.

Izgradnjom navedenih centralnih sadržaja i društvene infrastrukture smanjila bi se razlika u životnom standardu stanovnika ruralnih i naselja gradskog karaktera.

2.3. Sadržaj i funkcije centara

Koncept sustava i sustava/mreže naselja se u velikoj mjeri temelji na konceptu mreže i sustava naselja koji je prikazan na temelju analize stanja na terenu i relevantnim kriterijima, kao što su analiza i ocjene prostornog uređenja, dosadašnjeg razvoja stanovništva, poduzetništva, izgrađenih fondova, prirodnih vrijednosti i dr.

Planirani sustav će se temeljiti na policentričnom modelu, s tim da će se pored županijskog i gradskih/općinskih centara, čije je jačanje predviđeno u planskom razdoblju, razvijati i ostala naseljena mjesta u gospodarskom i društvenom smislu, kako bi se omogućio ravnomjeran razvoj svih dijelova Županije i onemogućila polarizacija prostora.

Centar I kategorije: Orašje je polifunkcionalni, gradski, županijski i regionalni centar. U centru I kategorije je koncentriran najveći kapacitet stanovništva, građevinskog fonda, rezidencijalnih funkcija, gospodarskih potencijala, društvene opreme i širih funkcija, infrastrukture i komunalne opreme. U njemu je sjedište:

- * administracije na lokalnoj, županijskoj i entitetskoj razini Federacije BiH,
- * javnih službi koje zadovoljavaju potrebe ostalih naselja: javne ustanove (centar za socijalni rad i fond za zdravstvo, srednjih škola, bolnica, dom zdravlja i hitna pomoć, veterinarska ambulanta, dom kulture, kino i dr.) i javna poduzeća,
- * javnih službi koje zadovoljavaju potrebe samo gradskog centra (predškolska ustanova, osnovnih škola, dom zdravlja, ljekarna, knjižnica, otvoreni i zatvoreni objekt sportskog društva).

Oko gradskog centra Orašje izdvojila su se prigradska naselja Ugljara i Donja Mahala. Prigradsko naselje se pored blizine gradskog naselja (kao najvažnijom karakteristikom) odlikuje većim brojem stanovnika, visokim udjelom nepoljoprivrednog stanovništva, kao i eventualnim postojanjem određenih javnih službi i gospodarskih kapaciteta.

Orašje se nalazi u prvoj hijerarhijskoj ravni, kao centar Županije Posavske određenih funkcionalnih kapaciteta i zone utjecaja na socio-geografsku transformaciju okruženja, koja ne prelazi granice teritorije Županije. Županijski centar će i u narednom razdoblju da djeluje svim svojim funkcijama na transformaciju naselja u njegovoj neposrednoj okolini, formirajući urbano-ruralni kontinuitet s visokim stupnjem deagrarizacije i velikim brojem mješovitih i nepoljoprivrednih domaćinstava. Sve funkcije centralnog naselja, Orašje treba razvijati i dimenzionirati sukladno razvoju Županije i njenog okruženja, povezano s njegovim brojem stanovnika i onom stanovništvu koje gravitira i posjećuje centar Županije i koristi njegove usluge uključujući tu i putnike i turiste. Planirani intenzivni razvoj gospodarstva je bitan činitelj dimenzioniranja usluga centralnog naselja Županije. Da bi se omogućilo daljnje jačanje županijskog centra, neophodno je najprije unapređenje postojeće infrastrukture, a potom i daljnji razvoj planirane društvene, gospodarske, prometne i komunalne infrastrukture na načelima održivog razvoja. Povećanje stupnja centralizacije županijskog centra odvija se kroz razvoj industrije, centralnih i sportsko-rekreativnih funkcija.

Centri II kategorije: Domaljevac i Odžak.

Općinski centri su administrativno, kulturno i gospodarsko središte općina. Centri II kategorije su ograničenih funkcionalnih kapaciteta i zone utjecaja na socio-geografsku transformaciju okruženja, koja ne prelazi granice teritorije općine. U njima je sjedište:

- * ispostava pojedinih službi županijske i entitetske razine,
- * javnih službi koje zadovoljavaju potrebe ostalih naselja: javne ustanove (centar za socijalni rad i fond za zdravstvo, srednjih škola, bolnica, dom zdravlja i hitna pomoć, veterinarska ambulanta, dom kulture, kino i dr.) i javna poduzeća.

Posebnu ulogu u procesu ravnomjernijeg prostornog razvoja Županije imat će centri II. kategorije, odnosno općinski centri. Centri II kategorije ostvaruju širi funkcionalni i razvojni utjecaj na području koje im gravitira i ukupnom području teritorije. Ova naselja postaju središta urbanizacije na teritoriju Županije.

Osiguravaju izravnu vezu stanovništva s lokalnom upravom, sustavom organizacije poljoprivredne proizvodnje i poslovanja, usluga, javnih funkcija, postajući tako kvalitetna ispostava upravnih, gospodarskih, uslužnih i društvenih funkcija Županije na svom području, i uz podršku ostalih naselja glavni prostorni i funkcionalni oslonac podizanja općeg kvaliteta i razvojnog kapaciteta zajednice naselja.

Odžak je općinski centar. To je naselje sa značajnom gospodarskom funkcijom i nukleus je javnih službi. U Odžaku se nalaze tri poduzetničke zone, južna, središnja i sjeverna gradska zona. Značajniji gospodarski subjekti su uglavnom smješteni u ovim poduzetničkim zonama. Poduzetništvo je orijentirano na prerađivačku industriju iz oblasti poljoprivrede, metalne industrije i drvoprerade. Kroz naselje prolazi magistralna cesta M14.1, M14.2 i regionalna cesta R464a. Koncentracija javnih službi je duž magistralnih, regionalnih i lokalnih cesta. Stupanj opremljenosti javnim sadržajima omogućava da stanujuće stanovništvo i stanovništvo koje mu gravitira iz ostalih naselja zadovoljava svakodnevne potrebe za tim sadržajima u ovom naselju.

Oko općinskog centra Odžak izdvojilo se više prigradskih naselja: Ada, Novo Selo, Posavska Mahala, Potočani.

Domaljevac je općinski centar. Naselje Domaljevac se nalazi uz rijeku Savu. Naselje je pretežno agrarnog karaktera. Stanovništvo se bavi poljoprivrednom proizvodnjom. Domaljevac je nukleus javnih službi. Stupanj opremljenosti javnim sadržajima omogućava da stanujuće stanovništvo i stanovništvo koje mu gravitira iz ostalih naselja općine zadovoljava svakodnevne potrebe za tim sadržajima u ovom centru. Kroz Domaljevac prolazi magistralna cesta M14.2. Koncentracija javnih službi je duž spomenute prometnice. Domaljevac nema značajniju gospodarsku funkciju. Rijeka Sava predstavlja značajan potencijal za razvoj ovog centra.

Općinski centri Domaljevac i Odžak su naselja u kojima će doći do socio-ekonomske transformacije značajnije u odnosu na ostala naseljena mjesta. To su naselja s razvijenom javno – socijalnom strukturom, u kojima će u planskom razdoblju doći do razvoja djelatnosti iz sektora usluga, industrije, u njima će se poticati proizvodnja bazirana na lokalnim resursima što će omogućiti otvaranje novih radnih mjesta i razvoj komplementarnih djelatnosti.

Centri III kategorije: Donji Svilaj, Gornja Dubica, Tolisa, Oštra Luka, Vidovice.

Centri III kategorije pokrivaju velike površine razućenih sela i zaseoka, karakterističnih za ovaj prostor. Uloga im je u logističkoj podršci centrima II kategorije i županijskom centru, ravnomjernom razvoju cjelokupne teritorije Županije, usporavanju depopulacijskih procesa u seoskim naseljima, socio-ekonomskom preobražaju sela i dr.

Naselja koja pripadaju centrima III kategorije su veća seoska naselja, koje se po broju stanovnika, veličini stambenog fonda, prometnoj povezanosti ističu u odnosu na ostala naselja, ali nemaju veće gravitacijsko područje, ni značajniju funkciju. Naselja su nukleusi javnih službi, koje su uglavnom koncentrirane uz značajnije ceste. Pretežno su agrarnog karaktera, uz mogućnost razvoja komplementarnih djelatnosti, seoskog turizma, ugostiteljstva, zanatstva, trgovine i ostalih komplementarnih djelatnosti. Naselja zadovoljavaju dnevne potrebe stanujućeg i stanovništva koje mu gravitira. U njima su sjedišta:

- * općinske administracije (mjesna zajednica),
- * javnih službi koje zadovoljavaju potrebe samih naselja (osnovna škola, ambulanta, otvoreni sportski teren i dr.).

Ostala naselja

Ostala naselja – podrazumijeva sva ostala naselja u Županiji koja nemaju funkcije. Sve funkcije višeg stupnja ostvarivat će se u centrima II. i III. kategorije. Ova naselja moraju biti opremljena sadržajima koji zadovoljavaju dnevne potrebe stanovništva.

U ovim naseljima će se razvijati obiteljska gospodarstva koja će stvarati seosko tržišno gospodarstvo, unaprjeđivati prerađivačku proizvodnju prehrambenih proizvoda i proizvodnju ekoloških proizvoda, naselja koja bi u planskom razdoblju trebala da postojeću (i planiranu) prometnu infrastrukturu iskoriste za plasiranje istih. U planskom razdoblju raditi na kombiniranom razvoju poljoprivrede i drugih gospodarskih aktivnosti, od malih industrijskih pogona, zanatstva, trgovine, servisnih i financijskih usluga, do turizma (seoskog i eko) i domaće radinosti (razvijanje primarnih, tercijarnih i društvenih djelatnosti sukladno prirodnim resursima i potrebama stanovništva).

Planirana mreža naselja Županije Posavske ima za cilj:

- * potpunije i kompleksnije korištenje raspoloživih prostornih potencijala koji će poticati daljnji razvoj postojećih naselja;
- * poticanje daljnjeg razvoja županijskog i gradskih/općinskih centara, a samim tim da se dobije na većoj ulozi nositelja razvoja u mreži naselja;
- * omogućiti približavanje usluga njihovim korisnicima na temelju standarda o korištenju tih usluga;
- * ubrza stvaranje zajednice naselja i njihov razvoj;
- * u manjim naseljima razvijati nukleuse centralnih djelatnosti da bi se smanjila uloga primarnog sektora i zaustavio proces iseljavanja.

U planskom razdoblju, prema procjenama demografskog, gospodarskog i infrastrukturnog razvoja, trebalo bi doći do značajnije pozitivne promjene nasebinske strukture u smjeru deagrarizacije i demografskog popunjavanja naselja.

Sa stajališta interesa poduzeća koja traže lokaciju, ekonomski je najpovoljniji prostor u granicama planiranih urbanih područja navedenih centara (manji ukupni troškovi uređenja zemljišta, postojanje infrastrukture, blizina stambenih objekata, kvalitetna radna snaga, povoljan prometno-geografski položaj i sl.). Osim urbanih područja određenu povoljnost pružaju ostala naselja kada su u pitanju manji proizvodni pogoni, koji se mogu prilagoditi skromnijim lokacijskim uvjetima ruralnog područja.

Za budući razvoj Županije Posavske treba koristiti lokacijske potencijale svih naselja i to tako što bi se obavilo odgovarajuće diferenciranje po njihovim specifičnostima.

3. URBANA I RURALNA PODRUČJA

3.1. Urbana područja

Urbana područja predstavljaju prostorno funkcionalnu cjelinu ili više međusobno povezanih cjelina, koje na temelju planskih pretpostavki imaju uvjete za daljnji razvoj. Urbano područje obuhvaća izgrađene i neizgrađene površine namijenjene za stanovanje, rad i odmor, objekte urbane opreme, infrastrukture i posebne namjene, zelene površine, kao i površine rezervirane za budući razvoj, a pored građevinskog mogu obuhvaćati i druga zemljišta.

Urbana područja planirana su na površinama predviđenim za izgradnju sa funkcijom stanovanja, rada, rekreacije i komunalne infrastrukture, a u cilju racionalnijeg organiziranja urbanih struktura, ekonomičnijeg opremanja naselja sadržajima komunalne i društvene infrastrukture.

Definirana urbana područja čine cca 16 % ukupne površine Županije. Udio urbanih područja je prikazan u sljedećoj tablici:

Tablica br. 14. Urbana područja

Grad/Općina	Površina grada/općina (km ²)	Površina urbanog područja (km ²)	Struktura %
Domaljevac –Šamac	36,83	7,04	19,35
Odžak	165,34	16,31	9,87
Orašje	118,86	27,04	22,75
ŽUPANIJA POSAVSKA	321,04	50,39	15,69

Izvor: Nositelj izrade Plana

Postotak površine zemljišta obuhvaćenog urbanim područjima po gradu/općinama se razlikuje. Najveći je u Gradu Orašju 22,75 %, a najmanji je u općini Odžak 9,87 %. Površine urbanih područja po gradu/općinama su različite, jer su definirane na temelju postojećeg stanja, prirodnih karakteristika područja, kao i planiranog broja stanovnika i pretpostavki budućeg razvoja.

Prosječni postotak zemljišta zahvaćenog urbanim područjima je nizak, jer se kod planiranja prostora vodilo računa o zaštiti kvalitetnog poljoprivrednog i šumskog zemljišta.

Planirana urbana područja po gradu/općinama Županije Posavske po površini i strukturi, s pregledom urbanih područja po naseljenim mjestima na području grada/općina pojedinačno, prikazana su u sljedećim tablicama:

Tablica br. 15. Struktura urbanih područja općine Domaljevac – Šamac

Urbano područje	Dijelovi naselja	Površina (ha)	Struktura %	Površina općine
Domaljevac	Domaljevac	556,73	15,30	
Bazik	Bazik	41,37	1,14	
Grebnice	Grebnice	105,91	2,91	
3		704,01	19,35	3683,39

Izvor: Nositelj izrade Plana

Tablica br. 16. Struktura urbanih područja općine Odžak

Urbano područje	Dijelovi naselja	Površina (ha)	Struktura %	Površina općine
Vrbovac	Vrbovac	18,84	0,11	
Gornji Svilaj	Gornji Svilaj	30,20	0,18	
Novo Selo	Novo Selo	78,33	0,47	
Gornja Dubica	Gornja Dubica, Donja Dubica	75,76	0,46	
Prud	Prud	52,15	0,32	
Donji Svilaj	Donji Svilaj	50,27	0,30	
Potočani	Potočani	26,65	0,16	
Posavska Mahala	Posavska Mahala	30,26	0,18	
Novi Grad	Novi Grad	33,41	0,20	
Donja Dubica	Donja Dubica 1	35,56	0,22	
	Donja Dubica 2	15,65	0,09	
	Donja Dubica 3	21,75	0,13	
Odžak	Odžak	1162,69	7,03	
13		1631,52	9,85	16534,42

Izvor: Nositelj izrade Plana

Tablica br. 17. Struktura urbanih područja Grada Orašja

Urbano područje	Dijelovi naselja	Površina (ha)	Struktura %	Površina grada
Bok	Bok	302,58	2,55	
Donja Mahala	Donja Mahala	325,86	2,74	
Matići	Matići	223,57	1,88	
Kopanice	Kopanice	204,68	1,72	
Kostrč	Kostrč	218,85	1,84	
Oštra Luka	Oštra Luka	331,25	2,79	
Orašje	Orašje, Donja Mahala, Ugljara	552,85	4,65	
Tolisa	Tolisa	326,89	2,75	
Vidovice	Vidovice	217,32	1,83	
9		2703,85	22,75	11886,31

Izvor: Nositelj izrade Plana

Za konačan izbor projekcije planiranja korištenja prostora, naročito urbanih područja, veoma je značajan utjecaj stupnja prirodne stabilnosti terena. Ocjena stupnja stabilnosti utvrđuje se na temelju analize brojnih prirodnih i antropogenih faktora koji mogu utjecati na iniciranje i daljnji razvoj egzogenogeoloških procesa i pojava. U Županiji Posavskoj izvršena je reonizacija terena prema stupnju stabilnosti pri čemu su korišteni sljedeći kriteriji:

- * geološka građa terena,
- * inženjersko-geološke karakteristike terena,
- * učestalost pojavljivanja klizišta u pojedinim litofacijalnim sredinama,
- * geomorfološka raščlanjenost i diseciranost reljefa,
- * klimatske karakteristike,
- * antropogena aktivnost.

Prema navedenim kriterijima izdvojene su sljedeće kategorije terena:

- * stabilni teren,
- * uvjetno-stabilni teren,
- * nestabilni teren.

Tablica br. 18. Kategorizacija terena po stupnju stabilnosti

	Stabilne površine (ha)	Struktura (%)	Uvjetno stabilne površine (ha)	Struktura (%)	Nestabilne površine (ha)	Struktura (%)	Površina (ha)
Županija Posavska	25733,17	80,15	2485,09	7,74	3885,86	12,10	32104,11

Izvor: Nositelj izrade Plana

Prema vrijednostima navedenim u tablici 18. „Kategorizacije terena po stupnju stabilnosti“ za cijeli teritorij Županije Posavske, stabilni tereni zauzimaju 80,15 % površine Županije, uvjetno-stabilni tereni čine 7,74 % ukupne površine Županije i nestabilni tereni čine 12,10 % ukupne površine Županije.

1) Stabilan teren

Stabilni tereni su pogodni za građenje bez nekih posebnih ograničenja u pogledu zadovoljavanja uvjeta stabilnosti, jer su stijenske mase koje učestvuju u njihovoj građi stabilne, kako u prirodnim uvjetima, tako i nakon nanošenja dodatnog opterećenja od građevinskih objekata.

2) Uvjetno-stabilni teren

Tereni ove kategorije su u prirodnim uvjetima najčešće stabilni, a pri izvođenju neadekvatnih tehnogenih zahvata, pri zasijecanju, usijecanju, neadekvatnom fundiranju objekata ili prekomjernom opterećenju padina, deponijama materijala, jalovišta i sl. postaju najčešće nestabilni. Zastupljeni su u općini Odžak, u brdskom dijelu općine.

Sa aspekta izgradnje objekata, ovi tereni su ograničeno-pogodni pošto su oni izgrađeni od litološko vrlo heterogenih sredina sa vrlo čestim smjenama pojedinih vrsta stijena u vertikalnom profilu i bočno, različitog stupnja dijageneze i dr.

3) Nestabilni teren

Nestabilni tereni predstavljaju najnepovoljniju kategoriju sa aspekta opće i lokalne stabilnosti, zbog toga što su oni, kako u prirodnim uvjetima tako i nakon tehnogenih zahvata, nestabilni. Sa aspekta građenja oni predstavljaju također najnepovoljniju kategoriju. Prostorno su najzastupljeniji u općini Odžak.

Tereni ove kategorije obiluju brojnim klizištima, pužištima, tecištima, odronskim padinama. Ukoliko je neophodno da se za građenje uključe manji dijelovi nestabilnih terena onda na njima treba računati sa značajno povećanim troškovima ispitivanja i sanacije terena. Uvjeti stabilnosti padina u pojedinim zonama ovih površina su toliko teški da je građenje na njima neracionalno.

3.2. Građevinsko zemljište izvan urbanih područja

Analiza postojećeg stanja i planskih odrednica je ukazala na postojanje velikog broja manjih površina sa izgrađenim objektima na cijelom području Županije Posavske. Sva ova područja nisu mogla biti obuhvaćena urbanim područjima zbog njihove rasutosti i male gustoće naseljenosti.

3.3. Režimi građenja

U cilju racionalne organizacije prostora, njegovog pravilnog korištenja i definiranja namjena, za pojedina područja utvrđuje se obaveza donošenja određenih dokumenata prostornog uređenja. Naime, da bi se osiguralo provođenje Prostornog plana, neophodno je donošenje niza planova i akata, koji će ga učiniti živom i aktivnom podlogom za razvoj Županije Posavske, što je i njegov osnovni zadatak.

Kroz Odluku o provođenju plana utvrđuju se uvjeti korištenja i zaštite prostora, te će se na taj način osigurati realizacija plana. Implementacija plana u znatnoj mjeri zavisi od izrade detaljnijih planskih dokumenata. Zbog toga se utvrđuje obaveza izrade sljedećih planskih dokumenata za:

- ❖ zaštićene pejzaže – Prostorni plan područja posebnog obilježja,
- ❖ prostore svakog grada/općine – Prostorni plan grada/općine,
- ❖ urbana područja – sjedište grada/općine – Urbanistički plan.

Prostornim i urbanističkim planovima utvrdit će se režimi gradnje sukladno Županijskom zakonu o prostornom uređenju i građenju kao i granice obuhvata detaljnih planskih dokumenata. Međutim, naglašava se obaveza izrade Regulacijskog plana ili Urbanističkog projekta (režim gradnje prvog stupnja) za:

- ❖ središta urbanih područja – sjedište grada/općine,
- ❖ sve poduzetničke zone, bez obzira da li se nalaze unutar urbanog područja ili izvan istog.

Za građevinsko zemljište unutar urbanih područja, čiji će se obuhvat definirati Prostornim planovima gradova/općina i odlukama gradskih/općinskih vijeća, uvjeti za odobravanje gradnje utvrđuju se na temelju prostornog plana Županije Posavske (režim gradnje IV stupnja). Izuzetak čine urbana područja, odnosno građevinska zemljišta za koja je predviđena izrada regulacijskog plana.

Za sva ostala građevinska zemljišta, koja se nalaze van urbanih područja utvrđuje se režim gradnje četvrtog stupnja, odnosno uvjeti za odobravanje gradnje vrše po postupku koji je utvrđen zakonom.

Režimi gradnje prikazani su na grafičkom prilogu broj 04: Urbana područja i građevinska zemljišta van urbanih područja sa režimima gradnje, tako da su definirani sljedeći režimi gradnje:

- ❖ režim gradnje prvog stupnja - za sva područja gdje se predviđa izrada detaljnih planskih dokumenata – regulacijskog plana, urbanističkog projekta,
- ❖ režim gradnje drugog stupnja - za sva područja gdje se predviđa izrada urbanističkog plana,
- ❖ režim gradnje četvrtog stupnja – na urbanim i drugim područjima za koja nije utvrđena obaveza donošenja plana parcelacije a za koja se uvjeti za odobravanje gradnje vrše po postupku koji je utvrđen zakonom.

3.4. Urbano – ruralni odnos

Ruralni koncept može postati jedan od bitnih elemenata sveukupnog razvoja Županije Posavske. Neke ruralne karakteristike Županije mogu biti temelj tog koncepta. To su prije svega očuvan okoliš i ogromni potencijali za razvoj ruralnog turizma. Uz već rečeno bogatstvo povijesnih spomenika i tradicionalnog oblika življenja snažan poticaj ovoj djelatnosti mogu dati kvalitetni kapaciteti stambenih objekata u ruralnom prostoru čiji potencijal može znatno doprinijeti razvoju Županije Posavske.

Koncept ruralnog razvoja može se provesti putem novih aktivnosti, kao što je očuvanje tradicionalno formiranih naselja, u kombinaciji sa razvojem poljoprivrednih djelatnosti koje nisu invazivne prema flori i fauni, te tradicionalnih domaćih zanata. Naslijeđe tradicionalnog ruralnog područja predstavlja bogatu osnovu za dinamičan razvoj ruralnog turizma zbog očuvanja krajolika i tradicionalnih obilježja.

Mogućnosti su neograničene, samo treba imati viziju i znati kako je realizirati. Naravno, da bi sve to imalo smisla, vrlo je važno temeljno i studiozno proučiti sve prirodne i povijesne prednosti, te se na osnovu toga koncentrirati na programe koji bi u najvećoj mjeri doprinijeli razvoju i bogatijoj turističkoj ponudi Županije Posavske.

Mogućnosti ruralnog razvoja na prostoru Županije potrebno je uskladiti s programima ruralnog razvoja i politikom EU.

4. POLJOPRIVREDNA ZEMLJIŠTA

4.1. Kategorizacija poljoprivrednog zemljišta

Kategorizacija poljoprivrednog zemljišta obavlja se na temelju morfoloških, kemijskih, fizičkih i bioloških svojstava zemljišta, te proizvodnih karakteristika terena i na temelju istih određuje bonitet odnosno bonitetna kategorija poljoprivrednog zemljišta.

Pod terminom bonitet tla podrazumijeva se relativna ocjena kvaliteta tla i njegova proizvodna sposobnost, čija se vrijednost izražava u bodovima od 1 do 100.

Bonitetne kategorije

I bonitetna kategorija (90-100 bodova)

Obuhvaća zemljišta duboka i vrlo duboka, više od 120 cm dubine, ilovastog sastava, srednje propusna, dobro drenirana, neutralne reakcije, sa podzemnom vodom ispod 120 cm, na ravnom reljefu sa nagibom do 3%, zaštićena od poplava, bez skeleta i bez kamenitosti, čiji je broj dana vegetacijskog razdoblja veći od 240, sa povoljnim odnosom SET/PET 0,8, laka i pogodna za mehaniziranu obradu i navodnjavanje.

II bonitetna kategorija (80-90 bodova)

Obuhvaća zemljišta duboka preko 90 cm, po sastavu ilovače i glinuše, propusna do srednje propusna, dobro i umjereno drenirana, neutralne i slabo kisele reakcije, sa podzemnom vodom ispod 100 cm, na ravnom i nagnutom reljefu do 8%, izložena površinskoj vrlo slaboj eroziji, kao i vrlo rijetkim i kratkotrajnim poplavama, laka i srednje teška, pogodna za mehaniziranu obradu i navodnjavanje.

III bonitetna kategorija (60-80 bodova)

Obuhvaća zemljišta srednje duboka i duboka preko 60 cm, po teksturi ilovače i glinuše, propusna do teže propusna, dobro do nepotpuno drenirana, od slabo alkalne do srednje kisele reakcije, sa podzemnom vodom ispod 80 cm, u ravnici i nagibu do 16% (na nagibu izložena blažim oblicima erozije), izložena povremenim i kratkotrajnim poplavama, za obradu laka do teška uz izvjesna ograničenja u pogledu primjene mehanizacije i za koja su potrebne mjere zaštite od erozije, odnosno plavljenja.

IV bonitetna kategorija (40-60 bodova)

Obuhvaća zemljišta srednje duboka od 40-60 cm, po teksturi ilovače i glinuše koja mogu imati 30% skeleta, a kod pjeskuša do 10% gline, alkalne do vrlo kisele reakcije, slabije drenirana, propusna do teže propusna, sa podzemnom vodom, kratkotrajno prevlažna, u ravnici i na nagibu do 30% (na nagibu-izložena svim oblicima erozije), u ravnici su srednje duboka i redovno kratkotrajno plavna, potrebne su mjere zaštite od erozije i poplava, te melioracijske mjere.

V bonitetna kategorija (30-40 bodova)

Čine je zemljišta srednje duboka i plitka ispod 40 cm, koja sadrže do 50 % skeletoidnih čestica do ekstremno kisele reakcije, srednje dugo prevlažena, redovno i dugotrajno poplavna, u ravnici i na nagibu do 45 % (na nagibu-izložena svim oblicima površinske i slabe jaružne erozije), neophodne su mjere zaštite od erozije i izvođenja melioracijskih mjera.

VI bonitetna kategorija (20-30 bodova)

Čine je zemljišta uglavnom plitka, koja sadrže i do 70 % skeleta, dugotrajno vodoležna, oglejena do površine, redovno i dugotrajno plavljena, u ravnici i na nagibu do 45 % (na nagibu-ugrožena svim oblicima površinske i srednje jaružne erozije), alkalne do vrlo kisele reakcije, srednje oštećena i degradirana, dugotrajno prevlažena sa visokom razinom podzemnih voda, neophodne su mjere zaštite od erozije i poplava.

VII bonitetna kategorija (10-20 bodova)

Čine je zemljišta pretežno vrlo plitka, koja sadrže više od 70 % skeleta, na nagibu od 60 % (na nagibu-ugrožena jakom jaružnom erozijom), jako oštećena i degradirana, alkalna do jako kisela, neophodne su mjere zaštite od erozije, a koja se isključivo mogu koristiti kao livade, pašnjaci i šume.

VIII bonitetna kategorija (do 10 bodova)

Čine urbane zone, eksploatacijska područja, prometnice, vodne akumulacije i vrlo plitka zemljišta, koja sadrže i do 90 % skeleta, na nagibu i više od 65 % ugrožena najjačim oblicima erozije, a koja se koriste kao pašnjaci.

Tablica br. 19. Bonitetne kategorije

	Županija Posavka		Domaljevac Šamac		- Odžak		Orašje	
	Površina (ha)	%	Površina (ha)	%	Površina (ha)	%	Površina (ha)	%
Povr.polj. zemlj.(ha)	24554,11	100,00	2818,39	100,00	12417,28	100,00	9284,31	100,00
Bonitet II	4949,78	20,16	1332,62	47,28	1608,50	12,95	2008,65	21,56
Bonitet III	13952,31	56,82	979,22	34,74	7784,02	62,69	5189,08	55,69
Bonitet IVa	2478,42	10,09	154,53	5,48	974,16	7,85	1349,73	14,48
Bonitet IVb	461,65	1,88	-	-	461,65	3,72	0,00	0,00
Bonitet V	302,29	1,23	86,81	3,08	208,29	1,68	7,20	0,08
Bonitet VIII	59,42	0,24	-	-	59,28	0,48	0,15	0,00
Bez podataka	2350,24	9,57	265,21	9,41	1321,40	10,64	763,63	8,19

Izvor: Obrada Nositelja izrade Plana na osnovu podataka Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, orto-foto snimka i Google Earth snimka

Iz prethodne tablice se vidi da je na području Županije Posavske najzastupljenija III bonitetna kategorija sa 13952,31 ha, odnosno 56,82 %, zatim II kategorija sa 4949,78 ha, odnosno 20,16 %, dok je IV kategorija zastupljena sa 2940,06 ha, odnosno 11,97 %.

Visok udio II i III kategorije od 76,99 % ukazuje na potrebu za zaštitom ovih zemljišta od pretvaranja u nepoljoprivredne svrhe, kao i potrebu njegovog racionalnog iskorištavanja uz intenziviranje proizvodnje.

Utvrđene bonitetne kategorije poljoprivrednog zemljišta prema uporabnoj vrijednosti svrstane su u tri grupe:

- * zemljišta prikladna za kultiviranje (I-IV bonitetne kategorije),
- * zemljišta manje prikladna za kultiviranje (V-VI bonitetne kategorije),
- * zemljišta ograničena u upotrebi (VII-VIII bonitetne kategorije).

Obzirom da se kvalitetno poljoprivredno zemljište nalazi u dolinama rijeka i da su podložna plavljenjima, te utjecajima podzemnih voda neophodno je u narednom razdoblju obaviti regulaciju vodotoka kako bi se očuvalo kvalitetno zemljište i kako bi se zemljište iz slabije kategorije prevelo u bolju bonitetnu kategoriju zemljišta i intenzivirala poljoprivredna proizvodnja.

4.2. Obradiva i neobradiva zemljišta po namjeni

Obradivo poljoprivredno zemljište (oranice i kultivirano zemljište) je zastupljeno na bonitetno najvrijednijim zemljištima. Prema podacima Federalnog zavoda za programiranje razvoja, površine pod oranicama iznose 22 988 ha (89,37 % ukupne površine), pod voćnjacima 667 ha (2,59%), livadama 2058 ha (8,00%). Pašnjaci su od ukupnog poljoprivrednog zemljišta na području Županije zastupljeni sa 554 ha odnosno 2,14 %.

Tablica br. 20. Kategorije poljoprivrednog zemljišta po gradu/općinama Županije Posavske

		Domaljevac-Šamac	Odžak	Orašje
Obradiva površina	Oranice i bašte	2400	11239	9349
	Voćnjaci	140	322	205
	Vinogradi	0	8	0
	Livade	250	1100	708
	SVEGA	2790	12669	10262
Pašnjaci		80	312	173
Ribnjaci		5	4	0
Trstici i bare		40	112	0
UKUPNO		2915	13097	10435

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja „Socioekonomski pokazatelji po općinama u Federaciji BiH u 2019. godini, lipanj 2020.

Iz tablice se vidi da oranica najviše ima u općini Odžak 11239 ha, a najmanje u općini Domaljevac – Šamac 2400 ha.

Voćnjaci su najzastupljeniji u općini Odžak, zatim u Gradu Orašju i najmanje u općini Domaljevac – Šamac.

Livade dominiraju u općini Odžak 1100 ha, a najmanje u općini Domaljevac – Šamac 250 ha.

Obradivo zemljište je zastupljeno najviše u općini Odžak 12669 ha, dok je u općini Domaljevac – Šamac najmanje zastupljeno sa 2790 ha.

Dominiranje pojedinih kategorija poljoprivrednog zemljišta ujedno je i pokazatelj razvijenosti pojedinih područja, odnosno u kojim područjima je potrebno intenzivirati i unaprijediti proizvodnju hrane.

Danas se u svijetu uzimaju kao granične vrijednosti za poljoprivredne površine 0,44 ha/stanovniku, a za obradive 0,17 ha /stanovniku.

Tablica br. 21. Odnos poljoprivrednog zemljišta po stanovniku u ha (ha/stanovniku)

Odnos poljoprivrednog zemljišta po stanovniku u ha (ha/stanovniku)		
Ukupno stanovnika	Polj. zemljište/stanovniku	Obradivo zemlj./stanovniku
41.346	0,64	0,62

U odnosu na granične vrijednosti Županija ima 0,64 ha poljoprivrednog i 0,62 ha obradivog zemljišta „per capita“ i ulazi u grupu teritorija bogatih poljoprivrednim zemljištem.

Unutar zemljišnog resursa poljoprivredno zemljište predstavlja najveću vrijednost pa otuda i briga da se ono u najvećoj mjeri sačuva od upotrebe u druge svrhe i pogotovo od trajnih gubitaka.

U cilju boljeg korištenja poljoprivrednog zemljišta trebalo bi:

- * poticati tržište zemljištem ukidanjem poreza na promet zemljišta,
- * poticati programe komasacije zemljišta,
- * izgraditi sustav za navodnjavanje i odvodnju,
- * uređenje hidromelioracijske mreže i čišćenje kanalske mreže,
- * državno poljoprivredno zemljište dodjeljivati zapaženim poljoprivrednim proizvođačima kako bi uvećali svoj posjed i dr.

Izgradnjom sustava za navodnjavanje i odvodnju stvorili bi se preduvjeti za povećanje prinosa biljnih kultura, stabilizaciju proizvodnje u sušnim razdobljima, orijentaciju tržišnoj ekonomiji i visoko profitabilnim kulturama, smanjenje negativnog utjecaja klimatskih promjena i vodne bilance u vegetacijskom razdoblju. Implementacijom ovog sustava bile bi obuhvaćene komasacijom okrupnjene poljoprivredne površine na području Grada Orašja, pod nazivom „Objeda“.¹

Uređenjem hidromelioracijske mreže i čišćenjem kanalske mreže stvorili bi se preduvjeti za učinkovito odvođenje suvišnih količina voda s proizvodnih poljoprivrednih površina do glavnog recipijenta i smanjenje negativnog utjecaja prekomjernog vlaženja na razvoj uzgajanih kultura, kao i osposobljavanje slabo produktivnih poljoprivrednih tala u visokoproduktivne. Uređenje otvorenih odvodnih kanala (I., II., III. i IV. reda) s izgradnjom adekvatnih hidrotehničkih građevina (crpne postaje, ustave) nužno je provesti na području svih triju županijskih jedinica lokalne samouprave, budući da znatan udio u sustavu otvorene odvodnje čine kanali sa smanjenom protočnom moći uzrokovanom bujnom vegetacijom i muljem.²

Jedan od temeljnih problema, koji je ujedno i ograničavajući faktor za organiziranu poljoprivrednu proizvodnju tržišno orijentiranu, je usitnjenost poljoprivrednih parcela, ali i velike površine koje se ne obrađuju. Jedna od mogućnosti, kojom bi se premostili ovi problemi leži i u procesu arondacije i komasacije koji su ujedno i vrlo osjetljivi procesi i zahtijevaju sudjelovanje stručnjaka, financijska sredstva i dr.

Do sada su završene komasacije u općini Odžak na području katastarskih općina Donja Dubica, Trnjak-Zorice i Vojskova u ukupnoj površini od 2861 ha i građevinskim rejonom od 218 ha i u Gradu Orašju na području katastarskih općina Kopanice i Vidovice u ukupnoj površini od 2269 ha i građevinskim rejonom od 889 ha. Planirane su komasacije u općini Odžak, komasacija za koju je izrađen projekat na području katastarskih općina Donji Svilaj i Gornji Svilaj (područje retenzije) u ukupnoj površini od 1149 ha i u Gradu Orašju na području katastarskih općina Orašje II, Kostrč i Donja Mahala III u ukupnoj površini od 446 ha.

Oko 43% obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava raspolaže s poljoprivrednom površinom manjom od 1 ha. Ovako dominantan sitan posjed je negativan faktor u tržišnom obliku privređivanja. Zbog navedenog, potrebno je raditi na ukрупnjavanju prosječnih površina zemljišnog posjeda po gospodarstvu, jer u suprotnom bi to mogao biti jedan od glavnih ograničavajućih faktora razvoja poljoprivrede kao profitabilne proizvodnje ili udruživanje poljoprivrednih proizvođača putem zadruga ili udruženja.

Neobrađiva zemljišta su nastala raznim uzrocima oštećenja zemljišta i to:

- * izgradnja naselja;
- * poplave.

¹ Strategija razvoja Županije Posavske 2021. – 2027. godine (Nacrt 10.11.2020.)

² Strategija razvoja Županije Posavske 2021. – 2027. godine (Nacrt 10.11.2020.)

Značajan potencijal poljoprivrednog zemljišta može se dobiti privođenjem kulturi odnosno rekultivacijom oštećenih poljoprivrednih zemljišta na kojima je onemogućena poljoprivredna proizvodnja.

Potrebno je raditi na rekultivaciji i u tom smislu dosljedno sprovesti propise koji reguliraju ovu oblast. Obzirom da su evidentne i površine poljoprivrednog zemljišta koje je nakon završetka rata ostalo pod minama, treba intenzivirati proces deminiranja ovih zemljišta kako bi se mogla uključiti u poljoprivrednu proizvodnju.

Imajući u vidu kvalitetu poljoprivrednog zemljišta, zastupljenost pojedinih kategorija poljoprivrednog zemljišta, specifičnosti i potrebe Županije, strateška orijentacija za Županiju u pogledu poljoprivrede bila bi organizacija poljoprivredne proizvodnje na bazi manjih pogona i poticanje seoskog poduzetništva.

4.3. Bilance poljoprivrednog zemljišta po upotrebnoj vrijednosti

Poljoprivredno zemljište kao resurs je temeljni uvjet poljoprivredne proizvodnje. Zemljište je prostorni resurs od kojeg ovisi postojanje i sudbina čovječanstva, pa se njegova upotreba u svijetu regulira i podređuje zajedničkim interesima društva. Unutar tog resursa poljoprivredno zemljište predstavlja najveću dragocjenost tako da ga u najvećoj mjeri treba čuvati od upotrebe u druge svrhe ili pogotovo trajnih gubitaka.

Za intenzivnu poljoprivrednu proizvodnju zemljište mora biti zaštićeno i uređeno za primjenu suvremenih agrotehničkih mjera.

Zaštita poljoprivrednog zemljišta i integralno upravljanje ovim resursom je vrlo važno u funkciji održivog razvoja Županije u budućnosti.

Korištenje, zaštita i očuvanje poljoprivrednog zemljišnog fonda je jedna od bitnih funkcija planiranja i uređenja prostora. Racionalnim planiranjem u ovoj oblasti osigurat će se trajno očuvanje mogućnosti poljoprivrednog zemljišta za proizvodnju potrebnih količina hrane visoke zdravstvene vrijednosti.

Zaustavljanje trenda gubitaka najkvalitetnijih poljoprivrednih površina i donošenja plana korištenja zemljišta jedan je od strateških zadataka, a za plan korištenja poljoprivrednog zemljišta mogu poslužiti podaci o rasprostranjenosti po pojedinim agrozonama.

Prethodno definirana kategorizacija poljoprivrednog zemljišta prema bonitetnim kategorijama je poslužila za utvrđivanje agrozona na području Županije. Sukladno važećoj zakonskoj regulativi izvršeno je utvrđivanje poljoprivrednog zemljišta po agrozonama i to na način da su:

- * zemljišta od I do IVb kategorije boniteta utvrđena kao prva agrozona,
- * zemljišta od V do VI kategorije boniteta utvrđena kao druga agrozona,
- * zemljišta od VII do VIII kategorije boniteta utvrđena kao treća agrozona.

Podatak o zastupljenosti pojedinih agrozona unutar područja Županije, u ukupnom poljoprivrednom zemljištu, prikazan je u sljedećoj tablici:

Tablica br. 22. Agrozone

	Županija Posavska		Domaljevac - Šamac		Odžak		Orašje	
	Površina (ha)	%	Površina (ha)	%	Površina (ha)	%	Površina (ha)	%
Površina poljoprivrednog zemljišta (ha)	24554,11	100	2818,39	100	12417,28	100	9318,44	100
Agrozona I	21842,16	88,96	2466,36	87,51	10828,32	87,20	8547,47	91,73
Agrozona II	302,29	1,23	86,81	3,08	208,29	1,68	7,20	0,08
Agrozona III	59,42	0,24	0	0,00	59,28	0,48	0,15	0,00
Bez podataka	2350,24	9,57	265,21	9,41	1321,40	10,64	763,63	8,19

Izvor: Obrada Nositelja izrade Plana na osnovu podataka Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, orto-foto snimka i Google Earth snimka

Agrozona I je najzastupljenija agrozona u Županiji, obuhvaća površinu od 21842,16 ha, odnosno 88,96%. Ova zona se smatra najvrjednijim područjem Županije. Najrasprostranjenija je na riječnim terasama rijeke Save, na zemljištu do V bonitetne kategorije, bez pojave erozije i klizišta, toplih ekspozicija. To su zemljišta intenzivne poljoprivredne proizvodnje. Najviše je zastupljena u općini Odžak 10828,32 ha, odnosno 49,6%, Grad Orašje 8547,47 ha odnosno 39,1% i u općini Domaljevac – Šamac 2466,36 ha, odnosno 11,3% u odnosu na ukupnu površinu agrozona I u Županiji.

Među dominantnim tipovima zemljišta zastupljena su: Aluvijalna tla (Fluvisol). U području I agrozona, dominira ratarsko - povrtlarska proizvodnja, koja se uglavnom nalazi u riječnim dolinama. Upravo su to i glavni razlozi koji, osim potencijalnih mogućnosti samog zemljišta, opredjeljuju ovaj vid proizvodnje koja zahtijeva intenzivnu obradu i suvremenu agrotehniku uz mogućnost navodnjavanja. Na drugom mjestu je proizvodnja mlijeka i mesa, odnosno krme i sijena.

Ovakav oblik proizvodnje osim prirodnih pogodnosti diktira i blizina tržišta, te izgrađenost komunikacija i mogućnost transporta osjetljivih kultura.

Također, potrebno je dosljedno provoditi propise koji će maksimalno štititi zemljište od I do IV bonitetne kategorije u što većem obujmu i što racionalnije iskorištavanje zemljišta uz intenziviranje proizvodnje.

Agrozona – II zahvaća površinu od 302,29 hektara, čine je tipovi tla kao što su rendzine, distrično smeđe tlo, eutrično smeđe tlo, smeđe tlo na krečnjaku. U drugu zonu spadaju zemljišta koja su manje prikladna za kultiviranje, koja posjeduju određena ograničenja. To su zemljišta V bonitetne kategorije. Ova zemljišta se manje koriste kao oranična a pretežno se koriste kao voćnjaci. U ovu grupu spadaju zemljišta na kojima je moguće organizirati poljoprivrednu proizvodnju uz prethodna ulaganja uz široku lepezu mjera uređenja zemljišta.

Ova zona je područje poluintenzivne poljoprivrede. Pretežno je zastupljeno ratarstvo i voćarstvo. Najviše je zastupljena u općini Odžak 208,3 ha, odnosno 68,9 %. U općini Domaljevac – Šamac obuhvaća površinu od 86,81 ha, odnosno 28,7 %. Najmanje je zastupljena u Gradu Orašju 7,20 ha ili 2,4 % u odnosu na ukupnu površinu agrozona II u Županiji.

U agrozonu III spadaju zemljišta koja nisu interesantna za poljoprivrednu proizvodnju i imaju velika ograničenja za širu upotrebu u poljoprivredi. To su zemljišta najslabijih bonitetnih kategorija (VIII bonitet).

Sa aspekta zemljišnih potencijala ona predstavljaju najslabije područje Županije. Zastupljena su u površini od samo 59,42 ha, odnosno 0,24 %.

Razlike među agrozonama se ogledaju prije svega u proizvodnim sposobnostima zemljišta, te potom i u uvjetima proizvodnje i načinima njihovog proizvodnog korištenja.

5. ŠUME I ŠUMSKA ZEMLJIŠTA

5.1. Kategorizacija šumskog zemljišta

Klimatski uvjet, geološka podloga i reljef područja Županije Posavske, omogućili su razvoj velikog broja vrsta šumskih fitocenoza, koje se mozaično smjenjuju. Na temelju kategorizacije šuma i šumskog zemljišta, na prostoru predmetnog teritorija izdvojene su gazdinske klase. U nastavku je prikazan pregled klasa, užih i širih kategorija.

ŠIRE KATEGORIJE

Temeljno obilježje šire kategorije šume je njeno porijeklo, a za ostale površine, njihova namjena. Na području Županije Posavske izdvojene su sljedeće šire kategorije:

1. Visoke šume sa prirodnom obnovom 1000
2. Šumski zasadi (kulture) 3000
3. Izdanačke šume 4000
4. Šibljiaci unutar pojasa šuma 5000
5. Goleti unutar pojasa šuma 6000
6. Neproduktivne površine u šumarskom pogledu 7000
7. Uzurpacije 8000

UŽE KATEGORIJE

U ovisnosti od vrste drveća, u okviru navedenih širih kategorija formirane su sljedeće uže kategorije:

1. VISOKE ŠUME SA PRIRODNOM OBNOVOM (1000)

Visoke šume hrasta	1400
Ostale visoke šume	1500

2. ŠUMSKI ZASADI (KULTURE) (3000)

Šumski zasadi (kulture) četinjača na staništu bukve	3100
Šumski zasadi (kulture), četinjača na staništu hrastovih šuma	3400
Šumski zasadi lišćara na staništu šuma hrasta	3004

3. IZDANAČKE ŠUME (4000)

Izdanačke šume bukve	4100
Izdanačke šume hrasta kitnjaka	4400
Izdanačke šume	4500

4. ŠIBLJACI UNUTAR POJASA ŠUMA (5000)

Šibljaci u pojasu hrastovih šuma 5400

5. GOLETI UNUTAR POJASA ŠUMA (6000)

Goleti unutar pojasu hrastovih šuma 6400

6. NEPRODUKTIVNE POVRŠINE U ŠUMARSKOM POGLEDU (7000)

Ostale neproduktivne šume 7600

7. UZURPACIJE (8000)

Uzurpacije 8000

GAZDINSKE KLASE

Na temelju kategorizacije šuma i šumskog zemljišta, na prostoru Županije izdvojene su sljedeće gazdinske klase:

- Šume hrastova 1400
- Čiste šume hrasta lužnjaka sa ili bez primjese poljskog jasena (poplavne) na pseudogleju i močvarnom glejnom zemljištu na auvijalnim, diluvijalnim i tercijarnim sedimentima 1401
- Šume hrasta kitnjaka na pretežno dubokom distričnom kambisolu, luvisolu, pseudogleju i njihovim kombinacijama na kiselim silikatnim i silikatno-karbonatnim sedimentnim supstratima i kiselim eruptivnim stijenama 1407
- Priobalne šume (higrofilne) 1500
- Mješovite šume vrba i topola na aluvijalnim nanosima na pjeskovito-ilovastim zemljištima 1504
- Šumski zasadi (kulture), na staništu šuma bukve, bez procijenjene drvne mase 3001
- Šumski zasadi autohtonih lišćara (javor, jasen, brijest, trešnja, orah i pitomi kesten) bez procijenjene drvne mase na staništu sekundarnih šuma bukve na pretežno dubokom distričnom kambisolu, luvisolu i pseudogleju i na njihovim kombinacijama na silikatnim i silikatno-karbonatnim sedimentnim kiselim eruptivnim i metamorfnim stijenama 3180
- Šumski zasadi (kulture), na staništu šuma bukve 3100
- Šumski zasadi smrče čiste ili sa jelom borovima i arišom sa procijenjenom drvnom masom na staništu sekundarnih šuma bukve na pretežno dubokom distričnom kambisolu i kombinaciji dubokog distričnog kambisola, luvisola i pseudogleja na silikatnim i silikatno-karbonatnim sedimentnim kiselim eruptivnim i metamorfnim stijenama 3103
- Šumski zasadi (kulture), u pojasu šuma hrastova 3400
- Šumski zasadi crnog bora sa procijenjenom drvnom masom čisti ili sa primjesom bijelog bora, ariša i borovca u pojasu hrastovih šuma na pretežno dubokom distričnom kambisolu na silikatnim i silikatno-karbonatnim sedimentnim supstratima i kiselim eruptivnim i metamorfnim stijenama 3401
- Izdanačke šume bukve, primarne i sekundarne 4100
- Izdanačke šume bukve i hrasta kitnjaka montanog pojasa na dubokom distričnom kambisolu, luvisolu, pseudogleju i njihovim kombinacijama na silikatnim i silikatnokarbonatnim sedimentnim supstratima i kiselim eruptivnim i metamorfnim stijenama 4113
- Izdanačke šume hrastova 4400
- Mješovite izdanačke šume kitnjaka na pretežno dubokom distričnom kambisolu, kombinaciji dubokog distričnog kambisola sa luvisolom i pseudoglejem na silikatnim i silikatno-karbonatnim sedimentnim supstratima i kiselim magmatskim stijenama 4409

- Mješovite izdanačke šume hrasta lužnjaka sa običnim grabom unutarnjih područja na zaravnima i brežuljcima na dubokom distričnom kambisolu luvisolu, pseudogleju i njihovim kombinacijama na silikatnim i silikatno-karbonatnim silikatnim supstratima 4416
- Šibljadi unutar šuma hrastova 5400
- Šibljadi unutar šuma hrasta kitnjaka i običnog graba na dubokom distričnom kambisolu, luvisolu i njihovim kombinacijama na silikatnim i silikatno-karbonatnim sedimentnim supstratima i kiselim eruptivnim stijenama 5401
- Goleti unutar pojasa šuma hrastova 6400
- Goleti unutar šuma hrasta kitnjaka i običnog graba na dubokom distričnom kambisolu, luvisolu i njihovim kombinacijama na silikatnim i silikatno-karbonatnim sedimentnim supstratima i kiselim eruptivnim stijenama 6401
- Ostale neproduktivne šume 7600
- Šumske komunikacije preko tri metra širine 7606
- Pozajmišta, bare manji vodotoci deponije i ostale neproduktivne površine 7606
- Uzurpacije 8000.

5.2. Bilance šumskog zemljišta

Bilance planskog korištenja šumskog zemljišta na području Županije Posavske dobiveni su na osnovu podataka iz Šumsko-gospodarskih osnova za državne i privatne šume uz uvažavanje planskih rješenja predviđenih ovim Prostornim planom.

Tablica br. 23. Pregled šuma i šumskog zemljišta na temelju ŠGO za privatne i državne šume

KATEGORIJA ŠUMA	POVRSINA ha	Postotni udio u odnosu na površine pod šumama (%)	Postotni udio u odnosu na površinu Županije %
Površine pod šumom prema ŠGO za državne šume	457,13	13,06	1,43
Površine pod šumom prema ŠGO za privatne	3044,74	86,94	9,48
UKUPNO	3501,87	100,00%	10,91%

Iz gore navedenih podataka je vidljivo da na teritoriju Županije Posavske egzistira oko 10,91% površina pod šumama, što je ispod prosjeka šumovitosti koji za Federaciju Bosne i Hercegovine iznosi 58%³.

5.3. Šumsko-gospodarska područja

Šumarstvo predstavlja sve čovjekove aktivnosti na uzgoju, zaštiti i korištenju sveukupnih šumskih potencijala.

Sukladno Zakonu o šumama („Narodne novine Županije Posavske“, broj: 9/13), šumama i šumskim zemljištem na području Županije Posavske upravlja Vlada Županije Posavske putem Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, a u čijem sastavu je Uprava za šumarstvo. Privatnim šumama upravljaju i gospodare njihovi vlasnici sukladno ovom Zakonu o šumama, podzakonskim propisima i odredbama šumsko – gospodarske osnove.

³ Podaci iz Informacije o gospodarenju šumama u Federaciji BiH u 2016. godini i planovima gospodarenja šumama za 2017. godinu, BiH, FBiH, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva

Glavne aktivnosti koje provodi navedena Uprava za šumarstvo su:

- * prikuplja podatke i vodi bazu podataka o stanju i razvoju svih šuma,
- * vodi katastar šuma i šumskog zemljišta na području Županije,
- * priprema Županijski šumsko-razvojni plan,
- * prati dinamiku poslova na izradi šumsko gospodarskih osnova i njihovu realizaciju,
- * vodi evidenciju objekata za proizvodnju i doradu šumskog sjemena i proizvođača šumskog i ukrasnog drveća,
- * obavlja poslove izvještajno dojavne službe i prati stupanj oštećenosti šuma,
- * osigurava neposrednu zaštitu šuma putem čuvarske službe,
- * obavlja upravne i druge stručne poslove utvrđene u članku 45. Zakona o šumama Županije Posavske ("Narodne novine Županije Posavske", br. 9/13).

Upravljanje šumama i šumskim zemljištem u državnom vlasništvu, koje se nalaze na prostoru Županije Posavske, obavlja Uprava za šumarstvo.

Podaci o stanju šuma i šumskog zemljišta u državnom vlasništvu su preuzeti iz Šumsko-gospodarske osnove za državne šume Županije Posavske sa razdobljem važnosti 01.01.2019.-31.12.2028. godine. Šumama i šumskim zemljištem, u privatnom vlasništvu, upravljaju njihovi vlasnici sukladno Šumsko – gospodarskoj osnovi za privatne šume na teritoriju Županije sa razdobljem važnosti 01.01.2019.-31.12.2028. i Zakonom o šumama, dok nadzor nad ovim upravljanjem, kao i stručne i upravne poslove u istim, obavlja Uprava za šumarstvo.

5.4. Područja predviđena za pošumljavanje

Postojeća šumovitost Županije Posavske iznosi oko 11 %, što je ispod prosjeka šumovitosti Federacije Bosne i Hercegovine koja iznosi 58 %.

Šumarska proizvodnja na teritoriju Županije Posavske, ograničena je prije svega kvalitetom šumskog fonda. Naime, nedovoljna zastupljenost visoko produktivnih ekonomskih šuma, onemogućava značajniji udio šumarskog gospodarstva u ukupnoj gospodarskoj bilanci Županije Posavske.

Iz navedenih se razloga, kao temeljna planska postavka uređenja i korištenja šuma nameće unapređenje stanja cjelokupnog šumskog fonda, a naročito izdanačkih šuma u cilju postizanja optimalne strukture koje će imati trajnost prinosa i prihoda.

Polazeći od gospodarsko-ekoloških uvjeta staništa i bioloških zahtjeva pojedinih vrsta drveća, socijalnih zahtjeva prema šumi, te zahtjeva za očuvanje biodiverziteta šuma, izbor glavnih vrsta drveća treba se bazirati na domaćim autohtonim vrstama koje su dobro prilagođene lokalnim uvjetima i sposobne izdržati klimatske i druge stresove uključivši i potencijalnu promjenu klime, a koje se ujedno dobro prirodno obnavljaju.

Pošumljavanje obuhvaća sve aktivnosti počevši od izbora i pripreme sjemena ili sadnog materijala, pripreme zemljišta, sjetve ili sadnje, popune zasada-kulture, do projektiranog broja po jedinici površine na mjesto neuspjelih-uginulih jedinki.

Pošumljavanje se može obavljati samo sa sadnicama za koje se raspolaže uvjerenjem o njihovom porijeklu, kvaliteti i zdravstvenoj ispravnosti.

Projektant izvođačkog projekta dužan je za svaku česticu koja se pošumljava, odrediti vrstu drveća, proizvodni tip (klasična ili obloženi korijenov sustav, za klasične školovane ili iz klijališta), te starost sadnica (2+0, 2+1, 3+0 itd. godina), minimalni broj sadnica po hektaru i način sadnje.

Izbor glavnih vrsta drveća, na kojima će se u procesu gospodarenja bazirati proizvodnja po pojedinim gazdinskim klasama osnovni je preduvjet za osiguranje stabilnosti i osnovnih funkcija šume. Formiranje gazdinskih klasa izvršeno je na temelju tipoloških i pedoloških istraživanja kojima su određeni trajni stadiji vegetacije za pojedina staništa prema kojima su u tehničkim ciljevima odabrane vrste drveća.

Izbor glavnih vrsta drveća bazira se na domaćim autohtonim vrstama koje su dobro prilagođene lokalnim uvjetima staništa i sposobne izdržati klimatske i druge stresove a koje se ujedno dobro prirodno obnavljaju.

Na površinama, odnosno dijelovima gazdinskih klasa gdje je potrebno pošumljavanje, također se daje prednost domaćim vrstama drveća i provenijencijama. Unošenje "alohtonih" vrsta ograničeno je na one, za koje je utvrđeno u dovoljno dugom razdoblju, da ne mogu negativno utjecati na ekologiju staništa, a osiguravaju dobre ekonomske koristi. Kada je u pitanju pošumljavanje domaćim vrstama, aktivnosti će se provoditi također na način koji nema negativnog utjecaja na ekološko interesantna i vrijedna staništa i estetiku krajolika.

Ovakvim izborom vrsta drveća nije zanemaren proizvodni trenutak ni asortiman, koji treba dugoročno da bude usklađen sa potrebama društva, odnosno tržišta. Planirane vrste drveća i njihov omjer smjese su dugoročni cilj i predstavlja prosječno stanje po gazdinskim klasama, što se za pojedine sastojine ne mora ostvariti.

5.5. Korištenje šuma i šumskog zemljišta

Sukladno stanju šuma, šumskog zemljišta, ekoloških specifičnosti područja, kao i potreba Županije Posavske, definiraju se temeljni planski ciljevi u oblasti šumarstva. Ostvarenjem istih ciljeva, povećat će se doprinos sektora šumarstva u ukupnom društveno – ekonomskom razvoju Županije Posavske.

Navedeni ciljevi su usklađeni sa drugim planovima i programima (dugoročni program upravljanja šumama, šumsko gospodarskom osnovom, lovne osnove, vodoprivredni planovi, i dr.), što je i propisano Zakonom o šumama („Narodne novine Županije Posavske“, broj: 9/13).

Opći ciljevi za sve državne šume na području FBiH dugoročnog su karaktera i proističu iz ozakonjenih znanstveno uspostavljenih principa kontinuiteta gospodarenja, koji uključuju potrebe društva za proizvodima iz i od šume i njezinih komponenti od kojih su po (V, Matiću) produkcijskog i ekonomskog i socijalnog karaktera najvažniji:

- * formiranje takvog sastava šuma koje će kontinuirano davati ujednačene prirodne prinose po količini i kvalitetu,
- * ostvarivanje trajno što većeg prinosa šuma koji će zadovoljiti potrebe društva, odnosno tržišta, kako u pogledu vrste drveta, tako i u pogledu asortimana glavnih šumskih proizvoda uz prethodno ispunjavanje principa navedenih u sljedećim točkama,
- * očuvanje, jačanje i potrajno korištenje (upotreba) komponenata biološke raznolikosti (biodiverziteta) šume, po načinu i intenzitetu, koji ne vode njezinom dugoročnom smanjenju, a čime se održava njezin potencijal za ispunjavanje potreba sadašnjih i budućih generacija,
- * rehabilitacija i obnavljanje degradiranih šumskih ekosustava i poticanje revitalizacije ugroženih vrsta kroz razvoj i implementaciju planova gospodarenja,
- * osiguranje uvjeta za veću produktivnost rada u oblasti gajenja, iskorištavanja i zaštite šuma primjenom adekvatnih sustava gospodarenja,
- * ostvarivanje što boljih ekonomskih efekata sada i u budućnosti primjenom suvremenih metoda i sredstava rada sukladno prethodno navedenim ciljevima.

Princip kontinuiteta gospodarenja u vezi sa stabilnom i dugoročnom politikom kao i regulativom namjene zemljišta koji se baziraju na održanju šumskih ekosustava zahtijeva provođenje niza biotehničkih mjera i aktivnosti. Ove aktivnosti ne mogu biti jedinstvene za sve šume ŠGP-a zbog različitih zahtjeva pojedinih tipova šuma, nego će se planirati za uže ekološko-proizvodne klasifikacijske jedinice, gazdinske klase, koje su temeljne jedinice planiranja, a koje se preliminarno formiraju na bazi pedološko-tipoloških podataka, prije početka taksacijskih snimanja, obavlja se njihova eventualna korekcija u toku snimanja i nakon detaljnog razmatranja usvajaju u konačnoj formi.

Tehnički cilj gazdinske klase određen je kada su kompletirani sljedeći elementi:

- * ako je odabrana vrsta ili vrste drveća i njihov omjer smjese koje odgovaraju ekološkim uvjetima staništa;
- * odabran sustav gospodarenja zasnovan na znanstvenim postavkama;
- * utvrđena optimalna (normalna) drvna zaliha po veličini i debljinskoj strukturi, ako je primijenjen sustav prebornih i skupinasto prebornih sječa;
- * utvrđena dužina planskog produkcijskog razdoblja po vrstama drveća i načinu prorjeđivanja ako se radi o šumama sastavljenih od jednodobnih sastojina, te ako se primjenjuje sustav skupinastih sječa ili sustav čistih sječa na površinama koje se ne mogu prirodno obnoviti.

Unapređenje stanja postojećih šumskih površina, pošumljavanje zemljišta lošijih bonitetnih kategorija u cilju povećanja ukupne šumovitosti Županije Posavske, te povećanje korištenja ostalih neproizvodnih funkcija šuma, predstavlja temeljni koncept uređenja i korištenja šuma i šumskog zemljišta u planskom razdoblju.

U tom kontekstu, temeljna planska postavka uređenja i korištenja šuma u ovoj kategoriji se zasniva na gospodarskom korištenju, uz unapređenje stanja cjelokupnog šumskog fonda, a naročito izdanačkih šuma, a sve u cilju postizanja optimalne strukture koje će imati trajnost prinosa i prihoda.

Upravljanje šumama treba biti usmjereno na povećanju drvne zalihe, prirasta i prinosa. U pogledu prinosa, proizvod mora biti usmjeren na povećanju kvalitete sortimentne strukture.

Istovremeno, u cilju povećanja zastupljenosti šumarske proizvodnje u ukupnoj gospodarskoj bilanci Županije Posavske, potrebno je pri plasmanu trupaca prednost dati tvornicama sa višim stupnjem finalizacije.

U cilju povećanja korištenja potencijala staništa potrebno je primjenjivati tehnike gajenja koje odgovaraju konkretnim sastojinama i staništima. Certifikacija šuma omogućava dobivanje proizvoda sa značajno većom vrijednošću, dok u protivnom najmanji dio profita ostvaruju sami vlasnici.

Pored toga potrebno je preusmjeravanje dijela sredstava proširene reprodukcije šuma u privatni sektor u smislu subvencija privatnih vlasnika zemljišta za osnivanje šumskih kultura i plantaža. Značajno je podržati stare zanate, kao i tradicionalna korištenja zemljišta u smislu podrške sektoru turizma.

Korištenje certificiranih sporednih šumskih proizvoda na višem stupnju obrade i organiziran plasman na strana tržišta predstavlja potrebu u budućnosti. Također, potrebno je podržati u značajnijoj mjeri znanstveno–istraživački rad u oblasti šumarstva, strukovna udruživanja i licenciranja, uvođenje informacijskih tehnologija kao sredstva planiranja, evidencije i kontrole u sektoru, naročito GIS podršku i sl.

Potrebno je inicirati veću zastupljenost korištenja ostalih šumskih proizvoda (gljive, ljekovito i aromatično bilje, šumski plodovi, i dr.), pri čemu se mogu ostvariti značajni prihodi za lokalno stanovništvo.

6. VODE I VODNO ZEMLJIŠTE

6.1. Bilanca voda

Pod bilancom voda, u smislu Zakona o vodama, treba smatrati odnos između raspoloživih količina voda, s jedne strane, i potrebnih količina voda određenog kvaliteta, s druge strane, u određenom vremenskom razdoblju u odnosu na promatrano područje. U konkretnom slučaju radi se o bilanci voda kvaliteta pitke vode, namijenjene za potrebe stanovništva i privrede.

Specifična potrošnja vode obuhvaća:

- * potrošnja industrije, priključene na gradsku vodovodnu mrežu, a koja u svom tehnološkom postupku koristi vodu kvaliteta vode za piće.
- * potrebe za vodom za zalijevanje bašta, okućnica i individualni uzgoj stoke, također je sadržano u ovoj stavci strukture specifične potrošnje;
- * institucionalna potrošnja, odnosi se na: zdravstvene ustanove, škole, vrtiće, kasarne i razne upravne i državne ustanove;
- * neprihodovana potrošnja, su ustvari gubici vode, koji u našim vodovodima čine značajnu stavku.

U narednoj tablici prikazane su potrebne količine pitke vode na teritoriju Županije Posavske u karakterističnim vremenskim presjecima. Kako se u analizama za procjenu promjene broja stanovnika nije razgraničio broj stanovnika u gradskim i seoskim sredinama, potrošnja je sračunata u odnosu na nepovoljniji slučaj – za cjelokupno stanovništvo usvojene su vrijednosti specifične potrošnje i koeficijena dnevne neravnomjernosti karakteristične za urbanu zonu Županije Posavske. Za proračun sadašnjih i planskih potreba za vodom korišteni su sljedeći parametri: specifična potrošnja vode (120-150 l/st/dan za urbana), koeficijent dnevne neravnomjernosti ($K_{dn} = 1,6$).

Tablica br. 24. Maksimalna dnevna potrošnja razmatrana u planskom razdoblju

Godina	2019.	2029.	2039.
Broj stanovnika	41346	44613	46180
Prognozirane količine vode (l/s)	248.08	267.67	277.08

Iz predočenih podataka jasno je da su postojeće količine vode dovoljne da zadovolje potrebe stanovništva i privrede za pitkom vodom.

6.2. Izvorišta po vrstama voda sa zaštitnim zonama i pojasevima

Da bi se ostvarili propisani standardi u pogledu kvaliteta površinskih i podzemnih voda na nekom širem prostoru, potrebno je u različitim segmentima paralelno djelovati, pri čemu je uobičajeno da tim aktivnostima prethodi uspostavljanje provodljivog zakonskog okvira gdje se, između ostalog, propisuju mjere, obaveze, odgovornosti i konsekvence za sve strane involvirane na bilo koji način u ovu problematiku. Definiranje ukupnih (pravnih, ekonomskih, edukativnih, tehničkih, medijskih i sl.) mjera zaštite kvaliteta voda u vodotocima uključuje, kao jedan od prioriteta, dosljedno provođenje uspostavljenih tehničkih mjera zaštite, a što opet znači izgradnju odgovarajućih sustava za prikupljanje otpadnih voda i kao obavezan segment njihov tretman do razine koji neće škoditi nizvodnim korisnicima vode, prije ispuštanja u recipijent. Korisno je i neophodno da princip zaštite podrazumijeva i to da ispuštanje štetnih materija u vodu bude što je to moguće niže, u granicama maksimalnih tehnološko-tehničkih i ekonomskih mogućnosti. Ostali izvori zagađenja koji nastaju kao posljedica antropogenog utjecaja na sredinu, kao što je poljoprivreda i u okviru nje korištenje zaštitnih sredstava, đubriva, promet, šumarstvo itd., može se svrstati u difuzne izvore zagađenja koje u usporedbi sa koncentriranim izvorima zagađenja ne predstavljaju u ovom trenutku tako veliki pritisak na okoliš.

Rješenja zaštite voda mogu očuvati ili povećati i vrijednost vodnog blaga i njegovih korisnika i prostora (koji se nalazi uz zaštićene, očuvane ili sanirane vodotoke), jer se npr. i u proizvodnji hrane i u drugim gospodarskim aktivnostima, ali i u kvaliteti života lokalnog stanovništva raspoznaje vrijednost čistih voda.

Određivanje granice zona sanitarne zaštite izvorišta vode u akviferima intergranularne poroznosti

Da bi zaštitili vodotok potrebno je utvrditi zaštitne zone vodotoka sa propisanim režimima ponašanja u njima. Prema Pravilniku o načinu utvrđivanja uvjeta za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javnu vodoopskrbu stanovništva Federacije BiH⁴ razlikuju se uvjeti i način određivanja zona sanitarne zaštite za:

- * izvorišta podzemne vode u akviferima intergranularne poroznosti,
- * izvorišta podzemne vode u kraškim akviferima,
- * izvorišta vode iz površinskih vodotoka,
- * izvorišta vode iz akumulacije/jezera.

Za zaštitu izvorišta pod a) i b) ovog pravilnika uspostavljaju se najmanje I., II. i III. zaštitna zona, a za izvorišta pod c) i d) uspostavljaju se najmanje I. i II. zaštitna zona. Prema odredbama ovog pravilnika za zaštitu izvorišta vode utvrđuju se četiri zaštitne zone i to:

1. zaštitna zona kao zona sa najstrožijim zabranama i ograničenjima,
2. zaštitna zona kao zona sa strogim zabranama i ograničenjima,
3. zaštitna zona kao zona sa umjerenim zabranama i ograničenjima,
4. zaštitna zona kao zona sa preventivnim zabranama i ograničenjima.

Točan broj, veličina i granice zaštitnih zona utvrdit će se na temelju analize rizika o specifičnoj osjetljivosti izvorišta u odnosu na ljudske aktivnosti koje se odvijaju ili se planiraju odvijati u slivu izvorišta, a koje mogu izravno ili neizravno ugroziti izdašnost i/ili kvalitetu vode na izvorištu.

Općina Domaljevac – Šamac je na općinskom Vijeću usvojila Odluku o zaštiti izvorišta za piće „Bare“ – Blato (Odluka broj: 04-05-1197/10, od 09.07.2010. godine). Za izvorište su utvrđene tri zone zaštite:

- I zaštitna zona koja se dijeli na:
 - o Ia zona – zona najstrožeg režima zaštite
 - o Ib zona – zona strogog režima zaštite
- II zaštitna zona – zona ograničenog režima zaštite
- III zaštitna zona – zona blagog režima zaštite.

Ia zaštitna zona izvorišta obuhvaća neposredni prostor 50 m oko vodozahvatnog objekta izvorišta čime se objekt štiti od slučajnog ili namjernog zagađenja ili oštećenja. Ia zaštitna zona je pravokutnog oblika dimenzija 126,70 m x 120,98 m x 125,77 m x 121,17 m ukupne površine $P = 15.279,79 \text{ m}^2$ i opsega $O=494,63 \text{ m}$. Na području Ia zaštitne zone nalaze se sljedeći objekti:

- vodozahvatni objekt i
- postrojenje za tretman voda.

Ib zaštitna zona obuhvaća prostor između vanjske granice Ia zaštitne zone i linije na bazi 50-dnevnog tečenja podzemne vode. Ib zona je trapezoidnog oblika ukupne površine $P = 57374,90 \text{ m}^2$, i opsega $O=1003,50 \text{ m}$.

⁴ Preuzeto iz "Službene novine FBiH", broj: 88/12.

II zaštitna zona obuhvaća prostor od vanjske granice I (odnosno Ib) zaštitne zone do vanjske granice II zaštitne zone koja predstavlja liniju određenu na bazi 180-dnevnog tečenja podzemne vode. Ukupna površina II zaštitne zone iznosi $P = 396415,52 \text{ m}^2$, dok je opseg $O = 2772,72 \text{ m}$.

III zaštitna zona obuhvaća prostor od vanjske granice II zaštitne zone do vanjske granice III zaštitne zone koja predstavlja liniju određenu na bazi 2-godišnjeg tečenja podzemne vode. Ukupna površina III zaštitne zone iznosi $P = 1.292.885,42 \text{ m}^2$, dok je opseg $O = 5.006,60 \text{ m}$.

Izvorište Potočani (bunar P-1) služi za punjenje vodom punionice "Vilić" d.o.o. Odžak. Za ovo izvorište postoji općinska odluka o zaštitnim zonama i zaštitnim mjerama. Kapacitet izvorišta je 1,0 l/s, izvorište je oformljeno u stijenskim masama pukotinske poroznosti i prihranjuje se prirodnom infiltracijom pripovršinskih voda u višim horizontima. Za izvorište su utvrđene tri zone zaštite (Projekat o vodozaštitnim zonama izvorišta Potočani-Odžak urađen od strane "GEOTEST" d.o.o. Tuzla 2013. godine, Investitor "Vilić" d.o.o. Odžak) :

- I zaštitna zona – zona strogog režima zaštite,
- II zaštitna zona – zona ograničenog režima zaštite,
- III zaštitna zona – zona blagog režima zaštite.

I zaštitna zona izvorišta određena je na osnovu 50-dnevnog tečenja podzemnih voda do ulaska u vodozahvatni objekt. Granica ove zone zaštite je, od eksploatacijskog bunara P-1 je udaljena 25 m na sve četiri strane. Površine I zaštitna zona izvorišta je $P = 2 500 \text{ m}^2$.

II zaštitna zona obuhvaća prostor od vanjske granice I zaštitne zone do vanjske granice II zaštitne zone koja predstavlja liniju određenu na bazi 180-dnevnog tečenja podzemne vode. Ukupna površina II zaštitne zone iznosi $P = 1 396 050 \text{ m}^2$.

III zaštitna zona obuhvaća prostor od vanjske granice II zaštitne zone do vanjske granice III zaštitne zone koja predstavlja liniju određenu na bazi 2-godišnjeg tečenja podzemne vode. Ukupna površina III zaštitne zone iznosi $P = 2 220 000 \text{ m}^2$.

Predmetnim Prostornim planom je kroz zadatke plana potrebno predvidjeti izradu novih, kao i usklađivanje postojećih, zona sanitarne zaštite sa Pravilnikom o načinu utvrđivanja uvjeta za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodoopskrbu stanovništva ("Službene novine Federacije BiH", broj: 88/12).

Za izvorišta za koje nisu donesene odluke o zaštiti izvorišta vode za piće obavezno je da se urbanističko uređenje prostora, građenje, gospodarske, poljoprivredne i druge djelatnosti vrše u skladu sa čl. 66. i čl.67. odnosno čl.69 i čl. 70 Zakona o vodama i sve do donošenja Odluka po Pravilniku o načinu utvrđivanja uvjeta za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodosnadbjevanje stanovništva („Službene novine Federacije BiH”, broj: 88/12).

U cilju zaštite površinskih i podzemnih voda i izvorišta od svih vidova zagađenja i štetnih utjecaja koji mogu nepovoljno djelovati na higijensku ispravnost vode za piće ili na izdašnost izvorišta potrebno je:

- sanirati ili ukloniti zagađivanja vode za piće na postojećim ili planiranim izvorištima vode,
- očuvati kvalitetu voda tamo gdje ona zadovoljava propisane kriterije, provođenjem i održavanjem mjera zaštite;
- zaustaviti pogoršanja podzemnih i površinskih voda tamo gdje je kvaliteta narušena;
- izvore ili uzroke zagađivanja treba uklanjati, sprječavati, odnosno zagađivanje uklanjati ili smanjivati na mjestu njegova nastajanja;
- osigurati i ostvariti propisano postupanje s otpadom i konačni njegov smještaj;
- spriječiti ili ograničiti izgradnju, odnosno nastajanje zagađenja na postojećim i potencijalnim izvorištima za opskrbu vodom;
- na vodozaštitnim zonama uspostaviti utvrđene mjere sanitarne zaštite, mjere zaštite, zabrane i ograničenja, monitoring kvaliteta i kvantiteta vode na izvorištu;

- poticati gradnju pojedinačnih uređaja za zaštitu voda na područjima koja Odlukom o odvodnji nije planirano priključenje na javni kanalizacijski sustav sa središnjim uređajem za pročišćavanje;
- provoditi inspekcijski nadzor nad svim aktivnostima koji ugrožavaju ili mogu ugroziti izvorišta vode kao i svim propisanim mjerama zaštite istih.

Na područjima zona sanitarne zaštite, kao i na području potencijalnog vodozaštitnog područja potrebno je predvidjeti vodonepropusne kanalizacije i druge standardne i dodatne mjere prema Pravilniku o načinu utvrđivanja uvjeta za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodoopskrba stanovništva („Sl. novine FBiH“, broj 88/12), uključujući i rješenje da se otpadne vode odvedu izvan vodozaštitnih područja i nizvodno od vodotoka koji imaju utjecaj na prihranjivanje na prostoru vodozahvata.

7. VODNA INFRASTRUKTURA

7.1. Sustav vodoopskrbe

Općina Domaljevac – Šamac se opskrbljuje vodom sa izvorišta Bare. Izvorište se nalazi na području naseljenog mjesta Domaljevac, pod imenom „Kalište“. Vodoopskrba Općine riješena je za naselja Domaljevac, Bazik i Grebnice, a sastoji se iz ranije izvedenog bunara BBD-1 iz kojeg se zahvaća potrebnih 16 l/s, odakle se voda pumpa u dva pravca – prema naselju Domaljevac i prema naseljima Bazik i Grebnice. Vodoopskrbna mreža naselja Domaljevac opskrbljuje okvirno 4700 stanovnika, te bitno poboljšava uvjete života i rada na tom području. Distribucijska mreža je koncipirana kao granata i sastoji se od 20 dionica. Trasa cjevovoda prati postojeće prometnice i položena je uz bankine. Izvedeni cjevovod je od PEHD cijevi prečnika DN 50-200 mm ukupne dužine 16325,00 m.

Opskrba stanovništva pitkom vodom na području općine Odžak se obavlja uglavnom crpljenjem podzemnih voda odgovarajućim bunarskim sustavima.

Urbano područje Odžak ima riješeno pitanje vodoopskrbe, jer kapacitet izvorišta (vodozahvata) Odžak zadovoljava planske potrebe za vodom, ne samo urbanog područja, već i susjednih naseljenih mjesta. Za središnji vodoopskrbni sustav koji opskrbljuje gradsko naselje i dio naseljenog mjesta Potočani, te dijelove općine Vukosavlje izgrađena su četiri bunara (bunari B-1, B-2, B-3 i B-4), postrojenje za pročišćavanje vode, kao i odgovarajući rezervoarski prostor (postojeći vodotoranj). U izgradnji je još jedan vodotoranj koji nije završen i trenutno nije u funkciji, a isti će doprinijeti boljoj vodoopskrbi područja Odžak.

Ostala naseljena mjesta na području Općine se također opskrbljuje vodom iz bunarskih zahvata. Po jedan bunar sa klornom stanicom postoji u Adi, Novom Selu, Gornjoj Dubici, Donjem Svilaju, Prnjavoru i Jošavi (Potočani). U Novom Gradu postoji bunar, ali nije izgrađena vodoopskrbna mreža. U posljednje vrijeme su izgrađena 3 bunara u naseljenom mjestu Vrbovac (izdašnost 24 l/s) i 2 bunara u naseljenom mjestu Potočani (12 l/s). Vodoopskrbni sustav u poduzetničkoj zoni u Novom Gradu trenutno nije u funkciji.

Pored bunarskih zahvata i rezervoara (vodotornjeva) u Odžaku, izgrađena je odgovarajuća primarna i sekundarna distribucijska vodoopskrbna mreža za pojedinačne vodoopskrbne sustave. U posljednjih pet godina izvedeni su predviđeni lokalni vodoopskrbni sustavi u naseljenim mjestima Potočani i Vrbovac.

Izvorište Potočani (bunar P-1) služi za punjenje vodom punionice "Vilić" d.o.o. Odžak. Za ovo izvorište postoji općinska odluka o zaštitnim zonama i zaštitnim mjerama. Kapacitet izvorišta je 1,0 l/s, izvorište je oformljeno u stijenskim masama pukotinske poroznosti i prihranjuje se prirodnom infiltracijom pripovršinskih voda u višim horizontima.

Dugoročno rješenje vodoopskrbe sjeveroistočnog dijela općine Odžak bi se trebalo zasnivati na povezivanju na gradski vodoopskrbni sustav Šamac.

Ukoliko se ukaže potreba za korištenje vode za tehnološke potrebe poduzetništva (u većim količinama), opskrba sa potrebnom količinom vode bi se trebalo obavljati iz vlastitih vodoopskrbnih sustava.

Opskrba vodom Grada Orašja se vrši sa izvorišta - bunara sa lokaliteta "Vodocrpilište Kostrč" i izvorišta - bušenih bunara u gradskom naselju Orašju.

Distribucijski sustav Grada Orašja čini mreža različitih dužina, profila i materijala (azbest-cementne u Orašju u dužini od 10,5 km profila od 80-150, a ostalo su PVC, PEHD i ductila za potisni vod u vodocrpilištu). Ukupna duljina voda je 74.750 m, od čega je 214 m potisnog voda, 22.674 m primarnog voda i 51.862 m sekundarnog voda i industrijskog voda.

Glavni problem u ovom dijelu su azbest-cementne cijevi u gradskom naselju Orašje i nepostojanje sekundarne mreže za mogućnost priključka svih stanovnika Grada Orašja, jer u pojedinim selima nema uopće sekundarne mreže ili nije komplet urađena.

Planske potrebe za vodom određene su u „*Studiji dugoročnog snabdijevanja vodom stanovništva, privrede i industrije na vodnom području rijeke Save u Federaciji BiH Posavski Kanton*“ (Agencija za vodno područje rijeke Save). Analiza podataka za Županiju Posavsku urađena je na temelju podataka za izradu studije dobivenih od grada Orašja.

Prema rezultatima popisa stanovništva iz 2013. godine na prostoru Županije Posavske živi 43.453 stanovnika. Grad Orašje ima 19.861 stanovnik od kojih je 6.300 stanovnika ili 31,7% priključeno na centralni vodoopskrbni sustav, prema analizi pristiglih podataka. Prema podacima iz gradskih/općinskih planova preuzeti su podaci o kretanju stanovništva te se prema tome radila i procjena povećanja broja stanovnika po pragovima planiranja. Prema ovim podacima na kraju planskog razdoblja 2050. godine Grad Orašje će imati 21.385 stanovnika.

Podaci o prosječnoj starosti mreže nisu dostavljeni. Pretpostavlja se da su PEHD cijevi stare do 25 godina, a sve ostale da su starije. IWA preporučuje zamjenu 2% cjevovoda godišnje, što znači da se svakih 50 godina zamijene kompletne cijevi u jednom vodoopskrbnom sustavu. Obzirom da je u ovoj Županiji samo jedno vodoopskrbno poduzeće dostavilo podatke, to se navedene vrijednosti ne mogu uzeti kao relevantne za cijelu Županiju, ali može se konstatirati da je većina sustava sastavljena od starih cijevi i da je vrijeme da se ulaže u zamjenu. Ukupna zapremina rezervoarskog prostora iznosi 200 m³ što je oko 0,03 m³/stan. Ova količina je dosta mala u usporedbi sa ostalim sustavima u slivu Save. U tom smislu, treba napomenuti, da se radi o vodotornju čija je izgradnja mnogostruko skuplja od izgradnje ukopanih rezervoara. Obzirom da se Županija nalazi u pretežno ravničarskom kraju, izgradnja vodotornja je jedina prihvatljiva opcija.

Maksimalne potrebne količine vode za vodoopskrbu stanovništva na kraju planskog razdoblja iznose 20,84 l/s, dok je kapacitet izvorišta koja se sada koriste 100,0 l/s.

Tablica br. 25. Rezultati detaljnih analiza dugotrajne vodoopskrbe u Županiji Posavskoj

PROIZVODNJA I POTROŠNJA VODE	
Proizvodnja vode(l/osoba/dan)	195,7
Proizvodnja vode (l/priklj./dan)	307,0
Ukupna proizvodnja vode (centralni vodoopskrbni sustav) (l/s)	14,3
Ukupna proizvodnja vode (ruralni vodoopskrbni sustav) (l/s)	
Ukupna proizvodnja vode u svim sustavima (l/s)	14,3
Potrošnja vode (l/osoba/dan)	164,1
Potrošnja vode (l/priključku/dan)	257,5
Potrošnja vode – fizička osoba (l/osoba/dan)	52,9
Potrošnja vode – pravna osoba (l/priključku/dan)	92,2
Potrošnja vode – lokalni vodovodi (l/osobi/dan)	
Potrošnja vode - javna mjesta vodoopskrbe (l /dan)	
Potrošnja vode velikih gospodarskih subjekata (l/s)	

Potrošnja vode velikih gospodarskih subjekata - planirano proširenje kapaciteta (l/s)	
Ukupna fakturirana količina vode - centralni VS (l/s)	11,97

Pokrivenost vodoopskrbom na ter. grada/općine	31,7%
Pokrivenost vodoopskrbom u centru	174,3%

Broj stanovnika na centralnom vodoopskrbnom sustavu								
Godina	2013.	2018.	2023.	2026.	2032.	2038.	2044.	2050.
Broj stanovnika	6300	6363	6427	6466	6544	6623	6703	6783

Broj stanovnika na teritoriju grada/općine								
Godina	2013.	2018.	2023.	2026.	2032.	2038.	2044.	2050.
Broj stanovnika	19861	20060	20262	20384	20629	20878	21130	21385

Broj stanovnika u gradskom/općinskom centru								
Godina	2013.	2018.	2023.	2026.	2032.	2038.	2044.	2050.
Broj stanovnika	3614	3650	3687	3709	3754	3799	3845	3891

Potrebna količina vode za opskrbu na bazi trenutne potrošnje (l/s)								
Godina	2013.	2018.	2023.	2026.	2032.	2038.	2044.	2050.
Broj stanovnika		12,09	12,21	12,28	12,43	12,58	12,73	12,89

Potrebna količina vode za opskrbu pravnih osoba								
Godina	2013.	2018.	2023.	2026.	2032.	2038.	2044.	2050.
Broj stanovnika		1,40	1,41	1,42	1,43	1,45	1,47	1,49

Potrebna količina vode za opskrbu fizičkih osoba (l/s) -IWA norma Q=136 l/stan/dan								
Godina	2013.	2018.	2023.	2026.	2032.	2038.	2044.	2050.
Broj stanovnika		10,02	10,12	10,18	10,30	10,42	10,55	10,68

Potrebna količina vode za opskrbu potrošača u lokalnim vod. (l/s) -IWA norma Q=136 l/stan/dan								
Godina	2013.	2018.	2023.	2026.	2032.	2038.	2044.	2050.
Broj stanovnika		31,58	31,89	32,09	32,47	32,86	33,26	33,66

Prosječna dužina servisne mreže po priključku (m)	4,0
Ukupan broj priključaka	4016
Neprihodovana voda (%)	16,13%
Gubici	12%
Neprihodovana voda m ³ /km/dan	4272,00
Neprihodovana voda m ³ /priključ./dan	0,12
Ukupna dužina cjevovoda (km)	110
Neizbježni gubici na godišnjoj razini -UARL (l/s)	1,62
Prosječna starost distribucijske mreže – svi cjevovodi (godina)	20
Ukupna zapremina rezervoarskog prostora m ³	200
Zapremina rezervoara u odnosu na broj potrošača (m ³ /osobi)	0,03
Ukupan broj uređaja za pročišćavanje	1

KAPACITET IZVORIŠTA U ŽUPANIJI (l/s)	100
MAKSIMALNE POTREBNE KOLIČINE NA KRAJU PLANSKOG RAZDOBLJA 2050 (l/s)	20,84
ZAKLJUČAK	Izvorišta zadovoljavaju potrebe za cjelokupno plansko razdoblje

Izvor: Studija dugoročnog snabdijevanja vodom stanovništva, privrede i industrije na vodnom području rijeke Save u Federaciji BiH Posavski Kanton, Agencija za vodno područje rijeke Save, Sarajevo, kolovoz 2019. godine

Prema ovoj analizi i obradi podataka za plansko razdoblje do 2050. godine može se zaključiti da se već sada javljaju potrebe za novim izvorištem (bunarom) za vodoopskrbni sustav na području Županije Posavske. Proizvodnja vode sa trenutnim kapacitetom izvorišta je 14,30 l/s, a potrebna količina vode za opskrbu na bazi trenutne potrošnje za 2018. godinu je 12,09 l/s (l/s), udio neprihodovanih voda je 16,13% i iz istog se vidi da ukupna količina koja dođe do krajnjih potrošača je 11,97 l/s. Na osnovu prezentiranih podataka može se konstatirati da je za raspoložive količine vode na postojećim izvorištima iskazan suficit.

Pored izgradnje novih bunara potrebno je obratiti pažnju i na gubitke unutar postojeće mreže i uraditi izmjenu azbest-cementnih cijevi izgrađenih 80-ih godina.

7.2. Sustav odvođenja otpadnih voda i sustav zaštite voda

Općina Domaljevac – Šamac nema riješeno pitanje odvodnje oborinskih voda i fekalne kanalizacije, pa shodno tomu ne postoji ni poduzeće koje bi se bavilo ovom problematikom. Za sada sva pitanja vezana za kanalizacijsku infrastrukturu, te rješavanje problema odvodnje oborinske i fekalne kanalizacije su u nadležnosti samostalne Službe za komunalne poslove.

Po pitanju kanalizacije, odnosno fekalne odvodnje i tretmana otpadnih voda na prostoru općine Odžak, te izgrađenosti kanalizacijskog sustava, situacija je više nego nezadovoljavajuća. Djelomično rješenje

problema zbrinjavanja otpadnih voda ima samo uži obuhvat naseljenog mjesta Odžak u dužini od 14 kilometara, dok je širi obuhvat loše ili nikako riješen, kao i sama odvodnja do pročistača otpadnih voda, koja se ispušta u recipijent rijeku Bosnu. Činjenica, da na spomenuti kanalizacijski sustav priključeno svega 2000 fizičkih i 235 pravnih osoba, a da 5000 domaćinstava na području općine Odžak (sva naseljena mjesta osim Odžaka) nema sustavno rješenje problema zbrinjavanja otpadnih voda ukazuje da općina ima velikih problema u ovoj oblasti, iako se u posljednjih nekoliko godina vrše ulaganja značajnih finansijskih sredstava u rješavanju ove problematike. Poslovi u vezi upravljanja i održavanja kanalizacijskog sustava, te naplate naknade za otpadne vode, povjereni su općinskom JP „Komunalac“ d.o.o. Odžak. Skoro je izveden projekt pročistača otpadnih voda kojim je riješena odvodnja i ispuštanje pročišćenih otpadnih voda direktno u rijeku Bosnu. Kućanstva koja nemaju pristup izgrađenom sustavu sakupljaju otpadne vode u septičke jame ili vrše izravno ispuštanje u kanale pored ceste ili na okolno zemljište, što dodatno ugrožava nezaštićena izvorišta pitke vode.

U urbanom dijelu Grada Orašja uređeno je prikupljanje i odvođenje otpadnih voda kanalizacijskim sustavom, dok stanovništvo van grada problem odvođenja otpadnih voda rješava individualno, uglavnom putem nepravilno i nepropisno izgrađenih septičkih jama. Kanalizacijski sustav u Orašju je dizajniran kao kombinirani sustav izgrađen 1984. godine. Glavni kolektor se izliva u rijeku Savu i lociran je u krov obrambenog nasipa. Kolektor gravitira do crpne stanice. Temeljna funkcija crpne stanice je prebacivanje otpadne-fekalne i oborinske vode kod visokog vodostaja rijeke Save. Vrata na kolektoru na zaštitnom nasipu se zatvaraju i otpadna voda se preko tri arhimedejska puža prebacuje u rijeku. Kapacitet Crpne stanice je 1,7 m³/s.

Kako bi se mogla osigurati zadovoljavajuća kvaliteta površinskih i podzemnih voda na prostoru Županije Posavske, neophodno je eliminirati ili ublažiti sve štetne utjecaje na okoliš generalno, pa samim tim i na kvalitetu voda. Kao najveći zagađivači i izvori najvećih pritisaka na okoliš, identificirana su prvenstveno naselja i gospodarski pogoni koji svojim otpadnim vodama izravno pogoršavaju stanje kvaliteta voda u vodotocima. Aktivnosti i pritisci na okolinu antropogenog karaktera unutar zaštitnih zona izvorišta su obrađena u odgovarajućim pravilnicima i uredbama koji propisuju mjere sanitarne zaštite i ograničenja u okviru svake od zona.

Prema podacima iz Nacrta Plana upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save u Federaciji BiH (2022.-2027.), Agencija za vodno područje rijeke Save, Sarajevo, 2021. godine na području Županije Posavske nisu detektirani „značajni“ industrijski zagađivači.

Na području Županije Posavske detektirano je 16 divljih i lokalnih deponija i to u Domaljevcu jedna lokalna deponija (Brvnik), u Odžaku 1 lokalna (Neteka) i 3 divlje (Ada, Gušičija bara i Prud) deponije i u Orašju 1 lokalna (Dusine) i 10 divljih deponija (Gajevi, Šibovače, Baki, Draganovci, Špionica, Lilići, Mehanika, Gajići, Stanovi i Stara cesta). U narednoj tablici su rezultati procjene tereta zagađenja s deponija sortirani po gradu/općinama.

Tablica br. 26. Rezultati procjene tereta zagađenja sa deponija sortirani po gradu/općinama

KANTON	OPĆINA	UKUPNI GODIŠNJI TERET ZAGAĐENJA KG/GOD													
		HFK ₁	HFK ₂	Ukupno suspendivane materije	Ukupni azot	Ukupni fosfor	Mercur	svatit	Bakor - Cu	Cink - Zn	Kadmijem - Cd	Olovo - Pb	Mangan - Mg	Željezo - Fe	Aluminijem - Al
KANTON 2 - POSAVSKI KANTON PK	DOMALJEVA I-SAMAC	1.801,59	7.326,28	3.944,92	2.479,64	22,54	9.809,94	4.281,86	0,18	6,73	0,24	0,73	0,69	0,56	0,85
	ODŽAK	12.626,55	53.571,15	1.948,08	14.610,59	146,13	29.952,42	7.385,29	1,06	53,97	1,44	487	24,28	178,46	0,97
	ORAŠJE	18.286,99	49.866,65	1.483,98	11.128,49	111,28	27.079,21	5.564,24	1,11	48,80	1,85	3,71	18,55	129,83	0,74

Izvor: Studija procjene tereta zagađenja vodnih resursa koji potiču sa deponija na vodnom području rijeke Save u Federaciji BiH, Agencija za vodno područje rijeke Save, Sarajevo, 2019. godine

Tablica br. 27. Rezultati procjene tereta zagađenja sa deponija sortirani po podslivovima

PODSLIV	KANTON	OPŠTINA	Naziv Deponije	BPK ₁	HPK	Ukupne suspendivane materije	Ukupni azot	Ukupni fosfor	Hloridi	Sulfati	Bakar - Cu	Zink - Zn	Kadmijum - Cd	Olovo - Pb	Mangan - Mg	Željezo - Fe	Aluminijum - Al
Neposredni sliv Save	TK - K2	Čabli	Valina ulica	137,20	539,00	19,60	147,00	1,67	3,57,70	73,50	0,01	0,54	0,02	0,05	8,25	1,72	0,01
Neposredni sliv Save	TK - K2	Čabli	Dobna vrela	120,40	473,00	17,20	129,00	1,29	311,90	64,30	0,01	0,47	0,02	0,04	8,22	1,51	0,01
Neposredni sliv Save	TK - K2	Čabli	Lokalna deponija Čabli	12.779,20	50.204,00	1.825,60	13.602,00	136,92	33.317,20	6.846,00	1,77	58,28	2,28	4,56	22,82	199,74	0,91
Neposredni sliv Save	PK - K2	Donja Jerala - Sana	Lokalna deponija Brevik	4.340,00	20.072,00	10.808,00	6.793,60	61,76	26.882,60	11.734,40	0,28	2,01	0,93	2,01	8,12	1,54	0,09
Neposredni sliv Save	PK - K2	Ođjak	MZ Adž	17.948,00	70.510,00	2.564,00	19.238,00	192,30	46.793,60	9.615,00	1,92	78,51	3,21	6,41	32,85	234,35	1,28
Neposredni sliv Save	PK - K2	Ođjak	Gradiša bara-Dorji Svila	8.131,20	31.984,00	1.161,60	8.732,00	87,12	21.199,20	4.356,00	0,87	31,94	1,45	2,90	14,52	101,64	0,58
Neposredni sliv Save	PK - K2	Ođjak	Paol Strako	2.240,00	8.800,00	320,00	2.400,00	24,00	5.840,00	1.200,00	0,24	8,80	0,48	0,96	4,80	28,80	0,16
Neposredni sliv Save	PK - K2	Ođjak	Lokalna deponija Neterka	9.841,20	35.519,00	1.291,60	9.687,00	96,87	23.271,20	4.843,50	0,97	35,52	1,61	3,23	16,13	113,02	0,63
Neposredni sliv Save	PK - K2	Oranija	Lokalna deponija Dastva	25.536,00	100.320,00	3.640,00	27.160,00	273,60	66.576,00	13.680,00	2,74	100,32	4,54	9,12	45,60	319,20	1,82
Neposredni sliv Save	PK - K2	Oranija	Gajevi	25,20	99,00	3,60	27,00	0,27	65,70	13,20	0,09	0,10	0,09	0,01	0,02	0,32	0,00
Neposredni sliv Save	PK - K2	Oranija	Šibovac	1.993,00	7.832,00	284,80	2.136,00	21,36	5.197,60	1.068,00	0,21	7,83	0,39	0,71	3,56	24,32	0,14
Neposredni sliv Save	PK - K2	Oranija	Baki	274,00	890,00	32,00	340,00	3,40	584,00	120,00	0,02	0,89	0,04	0,08	0,40	2,80	0,02
Neposredni sliv Save	PK - K2	Oranija	Dimenovci	61,60	242,00	8,80	66,00	0,66	160,60	33,00	0,01	0,24	0,01	0,02	0,11	0,77	0,00
Neposredni sliv Save	PK - K2	Oranija	Špirova	148,40	583,00	21,20	159,00	1,59	386,90	79,50	0,02	0,58	0,03	0,06	0,27	1,86	0,01
Neposredni sliv Save	PK - K2	Oranija	Lilici	58,80	231,00	8,40	63,00	0,63	151,20	31,50	0,01	0,23	0,01	0,02	0,11	0,74	0,00
Neposredni sliv Save	PK - K2	Oranija	Metarika	38,80	121,00	4,40	33,00	0,33	80,38	16,50	0,00	0,12	0,01	0,01	0,06	0,59	0,00

PODSLIV	KANTON	OPŠTINA	Naziv Deponije	BPK ₁	HPK	Ukupne suspendivane materije	Ukupni azot	Ukupni fosfor	Hloridi	Sulfati	Bakar - Cu	Zink - Zn	Kadmijum - Cd	Olovo - Pb	Mangan - Mg	Željezo - Fe	Aluminijum - Al
Neposredni sliv Save	PK - K2	Oranija	Gajci	170,80	671,00	24,40	183,00	1,83	445,30	91,50	0,02	0,67	0,03	0,06	0,31	2,14	0,01
Neposredni sliv Save	PK - K2	Oranija	Stanovi	67,20	264,00	9,60	72,00	0,72	175,20	36,00	0,01	0,26	0,01	0,02	0,12	0,84	0,00
Neposredni sliv Save	PK - K2	Oranija	Stara cesta	140,00	550,00	20,00	150,00	1,50	365,00	75,00	0,02	0,55	0,03	0,05	0,25	1,75	0,01

ukupni dnevni teret zagađenja mg/dan	84.164,00	331.306,00	22.125,60	91.675,60	910,58	233.411,80	54.175,40	8,77	313,24	15,07	30,30	141,59	991,83	5,75			
ukupni dnevni teret zagađenja kg/dan	84,16	331,31	22,13	91,68	0,91	233,41	54,18	0,01	0,31	0,02	0,03	0,14	0,99	0,01			
ukupni godišnji teret zagađenja kg/god	30.719,86	120.926,69	8.075,84	33.461,59	332,36	85.195,31	19.774,02	3,20	114,33	5,50	11,06	51,68	362,02	2,10			

Izvor: Studija procjene tereta zagađenja vodnih resursa koji potiču sa deponija na vodnom području rijeke Save u Federaciji BiH, Agencija za vodno područje rijeke Save, Sarajevo, 2019. godine

Temeljni zadatak u pogledu izgradnje kanalizacijskih sustava na prostoru Županije Posavske je da se zagađenje koje u sustavu korištenja voda dopijeva do recipijenata, bilo da se radi o površinskim ili podzemnim vodama, dovede na razinu koja ne ugrožava druge korisnike voda u pogledu njene upotrebe.

Prethodna analiza koja treba da se provede u sklopu koncipiranja rješenja odvodnje otpadnih voda jest odabir kanalizacijskog sustava. Odabir ovisi o nizu faktora, a prvenstveno od lokalnih prilika i uvjeta, ekološko - sanitarnih zahtjeva i tehničko - ekonomskih pokazatelja.

Separatni sustav kanalizacije ima odgovarajućih prednosti spram mješovitog sustava u pogledu rada uređaja za pročišćavanje. Dotoci na uređaj su jednolični i to kako sa stajališta varijacija količina, tako i u pogledu ujednačenijih karakteristika sastava otpadnih voda. Izostaju varijacije vezane za sušno – kišno vrijeme što je prisutno kod mješovitog sustava, a što iziskuje uz primjenu kišnih rasterećenja i odgovarajuće objekte za izravnjanje doticaja na postrojenje, odnosno privremeno uskladištenje dotičućih voda u kišnom razdoblju (dodatne taložnike, retencijske bazene i sl.). S druge strane se može reći da separatni sustav kanalizacije, ukoliko se provodi izravno disponiranje oborinskih voda u recipijente i ako je recipijent male prihvatne moći, ne predstavlja se u ekološkom i sanitarnom smislu podobnim.

Za naselja izvan urbanog područja se kao opredjeljenje nameće tzv. nepotpuni sustav sa fekalnim kanalskim vodovima, dok se za odvodnju oborinskih voda koriste jarkovi, rigoli, vodotoci, čime se ne narušavaju prirodni sustavi oticanja, a isti značajno manje košta.

Kod projektiranja novih kanalizacijskih sustava, dimenzioniranje kolektora obaviti na temelju kriterija da visina punjenja ne bude veća od 70 % za fekalnu i 80 % za oborinsku kanalizaciju, a da računске brzine pri mjerodavnim protjecanjima budu između 2,0 m/s i 3,5 m/s i ne prelaze granicu od 5,0 m/s.

Također, obaveza svakog zagađivača je da se kvaliteta svojih tehnološki otpadnih voda uskladi sa zahtjevima Uredbe o uvjetima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sustave javne kanalizacije ("Službene novine Federacije BiH", broj: 26/20 i 96/20) prije ispuštanja u kanalizacijski sustav ili prirodni recipijent, kao i Odlukama o odvodnji i pročišćavanju otpadnih voda na području Grada Orašja, općina Odžak i Domaljevac- Šamac, a sve u cilju dostizanja dobrog stanja voda što je i sukladno Zakonu o vodama.

Odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda treba obavljati u skladu sa čl. 54 Zakona o vodama na lokalitetima na kojim je donesena, a gdje nije donesena potrebno je donijeti odluke o odvodnji. Za tehnološke otpadne vode (sve otpadne vode koje ispuštaju industrijski i /ili gospodarski subjekti kao rezultat tehnološkog procesa ali i oborinske onečišćene vode) koje se ulijevaju u javne kanalizacijske sustave i koje nemaju vodnu dozvolu potrebno je prečistiti u skladu sa uvjetima zadatim u vodnim aktima izdanim od nadležne agencije za vode. Tehnološke vode koje se ne ulijevaju u javne kanalizacijske sustave potrebno je ispuštati u uvjetima zadatim u vodnim dozvolama, u cilju da se postignu propisane granične vrijednosti i stanje vodnog tijela ne bi ugrozilo.

7.3. Zaštita od voda i uređenje voda

7.3.1. Zaštita od voda ⁵

Na području Županije Posavske izgrađeni su mnogi zaštitni vodni objekti, čija funkcija je obraniti ovo područje od velikih voda i šteta. Nakon velikih poplava 2014. godine izvršene su dodatne rekonstrukcije na objektima. Na prostoru Županije Posavske nalaze se dva područja sa zaštitnim vodnim objektima i to:

- * poplavno područje Odžačka Posavina i
- * poplavno područje Srednja Posavina.

* **Poplavno područje Odžačka Posavina**

SEKTOR I

Obuhvaća područje Savskog nasipa od PS „Zorice“ pa uzvodno do ušća GOK-a u Savu i obodni kanal Svilaj - Potočani u dužini od 1 km. Sektor je podijeljen na nekoliko poteza. Sektor I obuhvaća:

- o savski nasip km 22+000 - 27+117 (Potez 1)
- o savski nasip km 17+000 - 22+000 (Potez 2)
- o obodni kanal Svilaj - Potočani 0+000 - 1+200 (Potez 2)
- o savski nasip km 8+000 - 17+000 (Potez 3)

SEKTOR II

Ovaj sektor obuhvaća područje uz rijeku Savu od PS „Zorice“ pa do ušća rijeke Bosne u rijeku Savu, a zatim područje lijeve obale rijeke Bosne do ušća kanala Bosna - Bukovica i obodni kanal Bosna - Bukovica. Sektor je podijeljen na poteze. Sektor II obuhvaća:

- o savski nasip 0+000 - 8+000 (Potez 1)
- o nasip uz rijeku Bosnu km 0+000 - 0+900 (Potez 1)

⁵ Izvor: <https://www.voda.ba/dokumenti>

- nasip uz rijeku Bosnu km 0+900 - 7+800 (Potez 2)
- kanal Bosna - Bukovica km 0+000 - 3+000 (Potez 2)

SEKTOR III

Ovaj sektor obuhvaća obodni kanal Svilaj - Potočani. Sektor III obuhvaća:

- obodni kanal Svilaj - Potočani km 1+200 - 10+000.

Sustav za zaštitu od voda područja Odžačke Posavine organiziran je formiranjem dvije kasete – poldera :

- Svilajska kaseta površine 1240 ha, smještena je između Savskog obrambenog nasipa i "Gornjeg obodnog kanala", "Donjeg obodnog kanala", te obodnog kanala Svilaj-Potočani. Kod pojave velikih voda rijeke Save obavlja se prepumpavanje unutarnjih voda crpnom stanicom Svilaj – kapaciteta 2 m³/s.
- područje između Savskog obrambenog nasipa, nasipa uz rijeku Bosnu, obodnih kanala Svilaj – Potočani i Bosna – Bukovica čini kasetu Odžak – Novi Grad. Ukupna površina kasete je 8900 ha. Kod pojave velikih voda rijeke Save unutarnje vode se prepumpavaju crpnim stanicama "Zorice I" – kapaciteta 5,5 m³/s, "Zorice II" kapaciteta 4,1 m³/s.

Unutarnja odvodnja Odžačke Posavine obavlja se mrežom kanala gravitacijskim putem kada su u rijeci Savi vodostaji niski. Kod pojave velikih voda rijeke Save obavlja se prepumpavanje voda u rijeku Savu iz poldera Odžak – Novi Grad (8900 ha) putem CS "Zorice I" i "Zorice II" ili poldera Svilaj (1240 ha) putem CS "Svilaj".

Zaštitni vodni objekti na poplavnom području Odžačka Posavina

Objekti za zaštitu od poplava u vlasništvu Federacije BiH na području Odžačke Posavine su:

- obrambeni nasip uz rijeku Savu na potezu od naselja Prud do Kadra,
- lijevo obalni obrambeni nasip uz rijeku Bosnu na potezu od naselja Prud do Neteke,
- crpne stanice «Zorice I», «Zorice II» i «Svilaj»,
- Donji i Gornji obodni kanali,
- Obodni kanal «Svilaj-Potočani»,
- Obodni kanal «Bosna-Bukovica»,
- Obaloutvrde na rijeci Bosni «Prud», «Aga», «Mera» i «Neteka»,
- Centar obrane od poplava «Prud» i
- Čuvarске kuće «Zorice», «Novi Grad» i «Svilaj».

Obrambeni nasip uz rijeku Savu (Prud-Kadar)

Savski obrambeni nasipi su projektirani za obranu od stogodišnjih velikih voda rijeke Save. Izvršena je potpuna rekonstrukcija nasipa od km 22+272 –do km 27+117 tako da na navedenoj dionici nasip potpuno zadovoljava potrebne kriterije nadvišenja. Nasip uz obodni kanal Svilaj - Potočani km 0+000 - 1+200 (rekonstruiran nakon poplava iz svibnja 2014. godine), u dobrom je stanju, zadovoljava potrebne kriterije. Cjelokupna dužina nasipa od 27.125,00 m sa zemljišnim pojasom uz nasip redovno se održava (tekuće i manji obim investicijskog) sukladno zahtjevima iz Federalnog operativnog plana obrane od poplava i Zakona o vodama.

Lijevi obrambeni nasip uz rijeku Bosnu (Prud-Neteka)

Nasip uz Bosnu km 0+000 - 7+800 urađen je sa nadvišenjem za v. v. Q1/100 (od čega je dionica od km 0+000 do km 6+900 rekonstruirana nakon poplava iz 2014. godine, dok je dionica od km 6+900 do km 7+800 izgrađena 2019. godine).

Crpne stanice «Zorice I», «Zorice II» i «Svilaj»

Crpne stanice «Zorice I», «Zorice II» i «Svilaj» sa glavnim dovodnim i odvodnim kanalima, koje su ratnim djelovanjima bile znatno devastirane u razdoblju od 2002. do 2006. godine su rekonstruirane i sanirane u okviru raspoloživih sredstava, u punoj su pogonskoj spremnosti za evakuaciju unutarnjih voda i zaštitu područja Gornji Svilaj, Donji Svilaj, Novi Grad, Zorice i dijela područja naselja Prud u općini Odžak. Na objektima crpnih stanica obavlja se redovno godišnje tekuće održavanje i upravljanje, a na pumpnim agregatima i elektro motorima nakon propisanog broja sati rada obavlja se redovan remont.

Centar obrane od poplava «Prud»

Objekt se koristi za potrebe rukovođenja obranom od poplava i tehnički je opremljen sa odgovarajućim sadržajima, uredskom opremom, opremom za boravak i materijalom za obranu od poplava.

Čuvarske kuće «Zorice», «Svilaj» i «Novi Grad»

Čuvarske kuće Zorice, Svilaj i Novi Grad se koriste za smještaj opreme za obranu od poplava i ljudstva angažiranog na radovima obrane od poplava.

Obaloutvrde na rijeci Bosni: Prud, Aga, Mera i Neteka

Obaloutvrde Prud (Labud), Mera i Neteka su trenutno van funkcije obzirom na promijenjeni tok rijeke Bosne. Obaloutvrda Prud je na cijeloj svojoj dužini pretrpjela oštećenja u vidu odnošenja kamenog nabačaja i klizanja u korito. Za slučaj promjene toka rijeke Bosne i vraćanja u staro korito potrebno je obaviti radove sanacije obaloutvrde, a radi zaštite «bosanskog» nasipa. Na obaloutvrdi «Aga» u Prudu registrirana su oštećenja na kruni i vodnoj kosini te je neophodno u narednom razdoblju pristupiti radovima sanacije oštećenja.

*** Poplavno područje Srednja Posavina**

Ovo poplavno područje obuhvaća Savski nasip od Bosanskog Šamca, pa nizvodno do Krepšića. Stupanj izgrađenosti nasipa prve obrambene linije duž rijeke Save je različit, tako da na poplavnom području na teritoriju Županije Posavske imamo 4 sektora:

SEKTOR I

Obuhvaća Savski nasip od km 9+650 - km 18+520. Sektor je podijeljen na poteze, a određeni su sektorski i potezni rukovoditelji sukladno FOP-u. Sektor I obuhvaća:

- nasip uz rijeku Savu km 9+650 - 13+478 (Potez 1)
- savski nasip km 13+478 - 18+520 (Potez 2).

SEKTOR II

Ovaj sektor obuhvaća Savski nasip od km 18+520 do 26+856. Sektor je podijeljen na poteze, a određeni su sektorski i potezni rukovoditelji sukladno FOP-u. Sektor II obuhvaća:

- savski nasip km 18+520 – 21+710 (Potez 1)
- savski nasip km 21+710 - 26+856 (Potez 2).

SEKTOR III

Obuhvaća Savski nasip od km 26+856 - km 34+736. Sektor je podijeljen na poteze, a određeni su sektorski i potezni rukovoditelji sukladno FOP-u. Sektor III obuhvaća:

- savski nasip 26+856 - 30+800 (potez 1)
- savski nasip km 30+800 - 34+736 (potez 2).

SEKTOR IV

Sektor obuhvaća Savski nasip km 34+736 - 43+150. Sektor je podijeljen na 2 poteza, a određeni su sektorski i potezni rukovoditelji sukladno FOP-u:

- savski nasip km 34+736 - 38+820 (Potez 1)
- savski nasip km 38+820 - 43+150 (Potez 2).

Unutarnja odvodnja Srednje Posavine obavlja se mrežom kanala gravitacijskim putem kada su u rijeci Savi vodostaji niski. Kod pojave velikih voda rijeke Save obavlja se prepumpavanje voda u rijeku Savu iz kasete Sjever (11500 ha) i kasete Tišina (8900 ha) putem CS Tolisa iz kasete objeda (10333 ha) putem PS „Đurići“ - km 2+750, koja je u funkciji i u nadležnosti je Distrikta Brčko, a AVP Sava sufinancira njeno održavanje u iznosu od 67 % što odgovara površini sliva koji je u nadležnosti Federacije BiH.

Zaštitni vodni objekti na poplavnom području Srednja Posavina

Objekti za zaštitu od poplava u vlasništvu Federacije BiH na području Srednje Posavine su:

- Obrambeni nasip uz rijeku Savu na potezu od naselja Bosanskog Šamca do Vučilovca,
- Crpna stanica „Tolisa“,
- Obaloutvrde na rijeci Savi: Grebnice, Domaljevac, Orašje-grad, Vidovice i Vučilovac,
- Centar obrane od poplava „Orašje“
- Čuvarske kuće: Grebnice, Tolisa, Vidovice, Kopanice.

Obrambeni nasip uz rijeku Savu (Vučilovac – Šamac)

Obrambeni nasip uz rijeku Savu na području Srednje Posavine ima ukupnu dužinu od 43.150 m od čega području Federacije BiH pripada 33.520 m. Savski nasip na teritoriju Federacije BiH zadovoljava kriterije nadvišenja i stabilnosti neophodne za obranu od poplava Q1/100. Izuzetak je parapetni zid na dionici Bazik – Grebnice u dužini cca 1.4 km za čiju rekonstrukciju je izrađena investicijsko – tehnička dokumentacija (nedostaje cca 30-40 cm nadvišenja) i ugovorena je realizacija radova na rekonstrukciji. Cjelokupna dužina nasipa od 33.520 m sa zemljišnim pojasom uz nasip redovno se održava (tekuće i manji obujam investicijskog) sukladno zahtjevima iz FOP-a i Zakona o vodama.

Crpne stanice Tolisa i Vidovice

Crpna stanica Tolisa nakon građevinskih sanacijskih radova, reparacije (3) i nabavke sa ugradnjom novih elektro motora (4) tijekom 2013. godine ima pogonsku spremnost za rad. Na objektu crpne stanice Tolisa obavlja se redovno godišnje tekuće održavanje i upravljanje, a na crpnim agregatima i elektro motorima nakon propisanog broja sati rada obavljati će se redovan remont. Crpna stanica Vidovice je u stanju započete i prekinute gradnje 1992. godine. U proteklom razdoblju nisu vršeni nikakvi radovi na objektu.

Čuvarske kuće Vidovice, Grebnice, Kopanice i Tolisa

Čuvarska kuća Vidovice zbog devastiranosti od 95%, tijekom 2013. godine je porušena do razine tla iz razloga sprječavanja povređivanja i nelegalnog korištenja. Čuvarske kuće Grebnice, Kopanice i Tolisa kao objekti posebne namjene za obranu od poplava su u upotrebnom građevinskom i korisničkom stanju i koriste se za smještaj opreme za obranu od poplava i ljudstva angažiranog na radovima obrane od poplava. Čuvarska kuća Tolisa (COP), do osiguranja postojanja centra obrane od poplava za područje Srednje Posavine, korištena je i kao centar obrane od poplava i za arhiviranje projektne i druge dokumentacije koja se odnosi za predmetno poplavno područje, ali nakon izgradnje novog COP-a u Orašju ista ima prvobitnu namjenu.

7.3.2. Uređenje vodnih površina

Uređenje vodnih površina ovisno je o njihovoj namjeni i treba da bude u funkciji iste, a odgovarajuće mjere, nositelji provođenja istih i nadzor nad provođenjem propisanih mjera mora biti normativno uređeno.

Otvoreni tokovi – uređena (regulirana) korita

Prema članku 21. Zakonu o vodama ("Narodne novine Županije Posavske, broj: 2/2000), uređena korita i obale vodotoka u naseljenim mjestima na području Županije, su u vlasništvu grada/općina. Grad/općine su dužni osigurati sredstva za održavanje uređenih korita i obala vodotoka u naseljenim mjestima u funkcionalnom stanju i da se ona koriste u skladu sa njihovom prirodom i namjenom, kao i čuvanje uređenih korita i obala vodotoka od uništenja ili oštećenja, odnosno nenamjenskog korištenja (odlaganje otpada, ispaša stoke i sl.)

Gradsko/Općinsko vijeće donosi odluku o korištenju i drugim pitanjima od značaja za održavanje i čuvanje uređenih korita i obala vodotoka u naseljenim mjestima.

Rješenjima o određivanju granice vodnog dobra uz rijeku Savu i Bosnu za grad/općine na području Županije Posavske:

- Rješenje o određivanju granice vodnog dobra uz rijeku Savu na području grada Orašja broj: UP-I-05-25/8-368-1/11 od 18.04.2011. godine,
- Rješenje o određivanju granice vodnog dobra uz rijeku Savu i rijeku Bosnu na području općine Odžak broj:UP-I-05-25/8-369-I/II od 01.04.2011. godine,
- Rješenje o određivanju granice vodnog dobra uz rijeku Savu na području općine Domaljevac-Šamac broj: UP-I-05-25/8-370-1/11 od 01.04.2011. godine,

koje je donijelo Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, određene su granice vodnog dobra uz rijeku Savu i Bosnu kao vodotoke I kategorije na području grada/općina unutar Županije Posavske, te unutar istih važe zabrane izvođenja zahvata osim onih koji su navedeni člankom 12. ZOV-a.

S obzirom na to da se značajan dio obuhvata predmetnog Prostornog plana nalazi unutar poplavnih područja (kasete/poldera) Odžačka i Srednja Posavina na kojima postoje izgrađeni zaštitni vodni objekti koji su u vlasništvu Federacije BiH, bez obzira što su isti nakon rekonstrukcije dovedeni na potreban nivo zaštite od velikih voda rijeke Save, i dalje postoji rezidualni rizik od poplava uslijed neželjenog prelijevanja ili pucanja nasipa. S tim u vezi posebnu pažnju treba obratiti na odrednice propisane FOP-om, kao i zabrane koje se odnose na zaštitne vodne objekte propisane člankom 96. Zakona o vodama, što je preduvjet za pravovremeno i efikasno provođenje kako pripremnih mjera (tekuće održavanje, pojačano tekuće održavanje, te eventualne sanacije i investicijsko održavanje zaštitnih vodnih objekata u vlasništvu Federacije BiH), tako i mjera operativne obrane od poplava propisanih FOP-om. Ovo se također odnosi i na mjere koje bi trebale biti ili su propisane operativnim planom Županije Posavske, a odnose se na objekte unutrašnje odvodnje koji su prema Zakonu o vodama u vlasništvu Županije Posavske, što povlači obavezu za provođenje potrebnih mjera od strane vlasnika, a posebice pripremnih mjera (tekuće održavanje, pojačano tekuće održavanje, te eventualne sanacije i investicijsko održavanje zaštitnih vodnih objekata u vlasništvu Županije Posavske).

Na poplavnom području su izričito zabranjene sve aktivnosti koje mogu za vrijeme poplava imati štetan utjecaj na vode, vodno dobro, priobalno zemljište i zaštitne objekte, a koje su pobrojane u članku 96. Zakona o vodama.

8. MINERALNA NALAZIŠTA

8.1. Utvrđene rezerve i eksploatacijska polja

Na bazi do sada izvedenih istraživanja, prostor Županije Posavske spada u prostore relativno siromašne s mineralnim sirovinama. Također, razina istraženosti do sada utvrđenih mineralnih sirovina je niska, tako da je neophodno u narednom razdoblju ovom sektoru dati veći značaj.

Na području Županije Posavske, postoje istražni blokovi za naftu, koji nose sljedeće oznake:

- Istražni blok BiHPo1 (110km²);
- Istražni blok BiHPo2 (93km²);

Treba napomenuti da su ovo samo istražni blokovi, te da za neke detaljnije podatke treba obaviti daljnja istraživanja.

Podaci o blokovima su dobiveni na temelju 5 povijesnih (prethodnih) bušotina, 1 identificiranog prospekta i 2 seizmička profila 2D. U tablicama 17 i 18, date su koordinate spomenutih istražnih blokova.

Tablica br. 28. Koordinate istražnog bloka BiHPo1 (110km²)

Točka	Y	X
1	6519200	4998000
2	6525500	4994500
3	6533730	4995320
4	6535420	4992180
5	6530910	4989320
6	6526588	4985439
7	6517233	4992128
8	6519964	4991276

Tablica br. 29. Koordinate istražnog bloka BiHPo1 (93km²)

Točka	Y	X
1	6543810	4991430
2	6546150	4991230
3	6546830	4993000
4	6548260	4990750
5	6553110	4989820
6	6555140	4988310
7	6558070	4985490
8	6557320	4983320
9	6559050	4982830
10	6560220	4983460
11	6562830	4983140
12	6559270	4979240
13	6542980	4988810

Jedine mineralne sirovine za koje su utvrđene rezerve nalaze se na području općine Odžak i to su ciglarska glina i krečnjak.

Glina

Glina, koja se može koristiti za proizvodnju crijepa, nalazi se u okviru druge riječne terase od Srnave do Novog Grada. Prema podacima ranijih istraživanja definirane su sljedeće rezerve: A rezerve (1.511.000 tona), B rezerve (3.936.000 tona) i C1 rezerve (6.277.000 tona). Nije poznata kvaliteta ovih glina, ali se može pretpostaviti da je dobra s obzirom na to da je bila korištena u ciglarskoj industriji.

Na temelju podataka Federalnog zavoda za geologiju na teritoriju Županije Posavske su utvrđeni:

Ležišta opekarske gline na kojima je prekinuta eksploatacija:

Tablica br. 30. Ležište „Lještrak“ (općina Odžak)

Točka	Koordinate	
	X	Y
Lještrak	4 992 300	6 524 600

Tablica br. 31. Ležište „Ciglana“ (Grad Orašje)

Točka	Koordinate	
	X	Y
Ciglana	4 985 200	6 555 100

Prostori predloženi za istraživanje i eksploataciju opekarskih glina:

Tablica br. 32. Predviđeni prostor za istraživanje opekarskih glina „Lještrak“ (općina Odžak)

Točka	Koordinate	
	X	Y
A	4 992 200	6 524 350
B	4 992 200	6 524 800
C	4 991 900	6 524 800
D	4 991 900	6 525 500
E	4 992 500	6 525 500
F	4 992 700	6 524 600

Površina prostora predviđenog za istraživanje opekarske gline „Lještrak“ iznosi 63,25 ha.

Krečnjak

Što se tiče krečnjaka, prema rezultatima ranijih istraživanja definirane su A rezerve (365.000 m³), B rezerve (983.000 m³) i C1 rezerve (947.000 m³), međutim nisu bili dostupni podaci o kvalitetu krečnjaka. Dio ovih rezervi se nalazi na području današnje općine Vukosavlje.

Šljunak

Na prostoru Županije Posavske postoje zalihe građevinskog šljunka i pijeska, ali nisu dovoljno istražene. Na temelju podataka iz Elaborata o klasifikaciji, kategorizaciji i obračunu rezervi šljunka i pijeska na lokalitetu Tolisa I., Grad Orašje, dobiveni su podaci o prostoru na kome je izvršeno detaljno geološko istraživanje, te da se isti prostire na površini od 2,14 ha gdje su rezerve i potvrđene.

Tablica br. 33. Koordinate prijelomnih točaka odobrenog istražno-eksploatacijskog prostora

TOČKA	Y	X
A	6551240,7	4985879,5
B	6551346,7	4985923,7
C	6551354,9	4985812,3
D	6551353,4	4985706,7
E	6551223,8	4985726,8
F	6551235,7	4985754,5
G	6551240,2	4985816,4

Istraživanje obavljeno na parcelama: 5296, 5298 i 5297 novog premjera KO Tolisa. Elaboratom je izvršena klasifikacija, kategorizacija i proračun rezervi šljunka sa stanjem 31.12.2015. godine.

Tablica br. 34. Ukupne bilance rezervi (temeljnomo metodom)

Kategorija rezervi	Rezerve u m ³
„A“	35.870,00
„B“	71.741,50
JALOVINA	50.781,00
„A“ + „B“	107.611,50

Na temelju podataka Federalnog zavoda za geologiju na teritoriju Županije Posavske su utvrđene:

Šljunkare sa nepotpunom ili bez dokumentacije:

Tablica br. 35. Lokalitet „Kališta“ (općina Domaljevac - Šamac)

Točka	Koordinate	
	X	Y
Kališta	4 990 950	6 544 750

Tablica br. 36. Lokalitet „Tekerovac“ (Grad Orašje)

Točka	Koordinate	
	X	Y
Tekerovac	4 986 600	6 550 200

Tablica br. 37. Lokalitet „Borum“ (općina Odžak)

Točka	Koordinate	
	X	Y
Borum	4 990 800	6 534 650

Ležišta šljunka na kojima je prekinuta eksploatacija

Tablica br. 38. Ležište „Tuk“ (općina Odžak)

Točka	Koordinate	
	X	Y
Tuk	4 984 300	6 526 000

Tablica br. 39. Ležište „Krčevine“ (općina Odžak)

Točka	Koordinate	
	X	Y
Krčevine	4 984 500	6 526 850

Tablica br. 40. Ležište „Odžak“ (općina Odžak)

Točka	Koordinate	
	X	Y
Odžak	4 985 500	6 526 650

Prostori predloženi za istraživanje i eksploataciju šljunka

Tablica br. 41. Predviđeni prostor za istraživanje šljunka „Domaljevac - Bokovi“ (općina Domaljevac - Šamac)

Točka	Koordinate	
	X	Y
A	4 990 200	6 544 750
B	4 990 550	6 545 100
C	4 990 670	6 544 975
D	4 990 300	6 544 600

Površina prostora predviđenog za istraživanje šljunka „Domaljevac - Bokovi“ iznosi 8,94 ha.

Tablica br. 42. Predviđeni prostor za istraživanje šljunka „Bazik - Kališta“ (općina Domaljevac - Šamac)

Točka	Koordinate	
	X	Y
A	4 990 825	6 544 875
B	4 990 930	6 544 920
C	4 991 000	6 544 800
D	4 990 900	6 544 200
E	4 990 600	6 544 450
F	4 990 900	6 544 725

Površina prostora predviđenog za istraživanje šljunka „Bazik - Kališta“ iznosi 12,32 ha.

Tablica br. 43. Predviđeni prostor za istraživanje šljunka „Oštra Luka - Crnja“ (Grad Orašje)

Točka	Koordinate	
	X	Y
A	4 986 200	6 547 050
B	4 986 000	6 547 100
C	4 986 000	6 547 800
D	4 986 600	6 547 800
E	4 986 850	6 547 675
F	4 987 075	6 547 250
G	4 987 075	6 547 000
H	4 986 900	6 546 825
I	4 986 750	6 547 100
J	4 986 700	6 547 400

K	4 986 100	6 547 500
L	4 986 100	6 547 250
M	4 986 250	6 547 150

Površina prostora predviđenog za istraživanje šljunka „Oštra Luka - Crnja“ iznosi 51,69 ha.

Tablica br. 44. Predviđeni prostor za istraživanje šljunka „Bok - Greda“ (Grad Orašje)

Točka	Koordinate	
	X	Y
A	4 985 350	6 548 300
B	4 985 450	6 548 500
C	4 985 700	6 548 500
D	4 985 800	6 548 050
E	4 985 650	6 548 050
F	4 985 600	6 548 350
G	4 985 450	6 548 250

Površina prostora predviđenog za istraživanje šljunka „Bok - Greda“ iznosi 10,25 ha.

Tablica br. 45. Predviđeni prostor za istraživanje šljunka „Matići - Jasenik“ (Grad Orašje)

Točka	Koordinate	
	X	Y
A	4 984 550	6 551 150
B	4 984 850	6 551 200
C	4 985 050	6 551 175
D	4 985 150	6 551 100
E	4 985 150	6 550 800
F	4 984 950	6 550 450
G	4 984 700	6 550 500
H	4 984850	6 550 850
I	4 984550	6 551 000

Površina prostora predviđenog za istraživanje šljunka „Matići - Jasenik“ iznosi 28,37 ha.

Tablica br. 46. Predviđeni prostor za istraživanje šljunka „Tolisa - Crnci“ (Grad Orašje)

Točka	Koordinate	
	X	Y
A	4 985 975	6 550 750
B	4 985 700	6 551 200
C	4 985 700	6 551 500
D	4 985 950	6 551 900
E	4 986 500	6 552 000
F	4 987 000	6 551 825
G	4 987 000	6 551 650
H	4 986 550	6 551 750
I	4 986 200	6 551 550
J	4 986 450	6 550 975

Površina prostora predviđenog za istraživanje šljunka „Tolisa - Crnci“ iznosi 74,91 ha.

Tablica br. 47. Predviđeni prostor za istraživanje šljunka „Tolisa - Tekerovac“ (Grad Orašje)

Točka	Koordinate	
	X	Y
A	4 986 000	6 550 650
B	4 986 500	6 550 950
C	4 986 900	6 550 450
D	4 986 900	6 549 700
E	4 986 450	6 550 000

Površina prostora predviđenog za istraživanje šljunka „Tolisa - Tekerovac“ iznosi 60,12 ha.

Tablica br. 48. Predviđeni prostor za istraživanje šljunka „Tolisa - Bokovi“ (Grad Orašje)

Točka	Koordinate	
	X	Y
A	4 987 150	6 550 150
B	4 987 000	6 550 900
C	4 987 250	6 551 250
D	4 987 000	6 551 000
E	4 987 850	6 550 800
F	4 987 300	6 550 850
G	4 987 350	6 550 200

Površina prostora predviđenog za istraživanje šljunka „Tolisa - Bokovi“ iznosi 35,50 ha.

Tablica br. 49. Predviđeni prostor za istraživanje šljunka „Borum“ (općina Odžak)

Točka	Koordinate	
	X	Y
A	4 990 125	6 534 275
B	4 990 900	6 534 800
C	4 990 900	6 534 550
D	4 990 325	6 534 275

Površina prostora predviđenog za istraživanje šljunka „Borum“ iznosi 12,44 ha.

Termalne i mineralne vode

U sjevernom dijelu naseljenog mjesta Vrbovac u općini Odžak postoji jedan izvor i više istražnih bušotina i bunara, gdje je prema fizičko - kemijskim karakteristikama voda s povišenom temperaturom (maksimalno do 17°) i s povećanim sadržajem Fe i Mn, dok se osjeti na postojanje H₂S. Najveći kapacitet ima bunar BV-1 dubine 62 m i kapacitet crpljenja 20 l/s. Vode s ovog izvorišta su planirane za vodoopskrbu.

Na području općine Domaljevac - Šamac trenutno postoje dvije bušotine termalnih sumpornih voda dubine 1250 metara, a tlak na izlasku vode iz bušotine je 4 – 5 bara. Izvorište sumporne vode je sa izlaznom temperaturom od 86°C.

Bunar Y-1 „Malo blato“ u Domaljevcu, k.č. broj: 4219/1 u K.O. Domaljevac. Bunar je dubine 205,00 m, kapaciteta Q=7 l/s. Prema fizičko - kemijskim karakteristikama, voda iz navedenog bunara spada u grupu hipotermalnih, srednje mineralnih voda (temperatura vode 210C). Voda s ovog izvorišta dana je u koncesiju poduzeću „YIMOR“ d.o.o. Domaljevac u svrhu flaširanja i distribucije na tržište.

9. PROIZVODNJA I PRIJENOS ENERGIJE

9.1. Objekti za proizvodnju energije i prijenos energije sa zaštitnim zonama i pojasevima

Na području Županije Posavske izgrađene su tri solarne elektrane (FNE „GMC“ 30 kW, FNE „Bazeni“ 72 kW i FNE „Domaljevac“ 30 kW).

Prema planu razvoja prijenosne mreže Elektroprijenosa BiH a.d. Banja Luka, koji obuhvaća period 2018.-2027. godine, nije planirana izgradnja novih transformatorskih stanica 110/x kV, niti izgradnja prijenosnih vodova naponske razine 110 kV i višeg nivoa u obuhvatu Prostornog plana Županije Posavske.

Temeljna koncepcija razvoja u oblasti elektroenergetske infrastrukture obuhvaća:

- * osiguranje dovoljne i kvalitetne količine električne energije za svakog kupca na području Županije Posavske,
- * isporuka električne energije sukladno normama kvaliteta električne energije,
- * smanjivanje gubitaka u elektrodistribucijskoj mreži,
- * izgradnja novih elektroenergetskih kapaciteta (transformatorskih stanica 10(20)/0,4 kV i pripadajućih sredjenaponskih i niskonaponskih vodova),
- * izgradnja novih proizvodnih kapaciteta,
- * prelazak na 20 kV naponsku razinu,
- * osiguranje dvostranog napajanja za radijalne SN vodove.

Planskim dokumentom „Dugoročni plan razvoja prijenosne mreže 2018.-2027.“ Elektroprijenosa BiH procijenjen je porast utroška električne energije i opterećenja transformatorskih stanica do 2027. godine prema nižem (porast 2%) i višem (porast 4%) scenariju.

Prema podacima Opskrbnog područja Sjever, potrošnja električne energije na području Županije Posavske varira. U razdoblju od 2015. do 2017. godine potrošnja je rasla, dok se u 2018. i 2019. godini potrošnja smanjila.

Opskrba postojećih i novih potrošača električnom energijom planirana je iz elektrodistribucijske mreže. Srednjoročne i kratkoročne planove razvoja elektrodistribucijske mreže izrađuje nadležno elektrodistribucijsko poduzeće na temelju planova razvoja prostora izrađenih kroz detaljnu plansku dokumentaciju.

9.2. Distribucijska mreža

U trogodišnjem planu poslovanja 2021.-2023. godine, planirana je

- * u 2022. godini na području DP Sjever izgradnja nove STS 10(20)/0,4 kV „Most“ Grebnice,
- * u 2023. godini STS 10(20)/0,4 kV „Gradišta“ Bok,
- * te nove MBTS 10(20)/0,4 kV „Poduzetnička zona Svilaj“ Svilaj.

U trogodišnjem planu poslovanja 2021.-2023 na području DP Sjever planirana je:

- * izgradnja 10 km novih SN 10(20) kV podzemnih kablskih vodova,
- * u 2022. godini planirano je osiguranje dvostranog napajanja za velik dio postojećeg zračnog 10 kV DV-a „Orašje-Vidovice“ izgradnjom nove 10(20) kV kablške dionice,
- * rekonstrukcija cca 10 km NN 0,4 kV mreže.

Prilikom izgradnje novih objekata voditi računa o položaju elektroenergetskih objekata i zaštitnim pojasevima elektroenergetske infrastrukture sukladno „Pravilniku o tehničkim normativima za izgradnju nadzemnih elektroenergetskih vodova nazivnog napona od 1kV do 400 kV“.

10. TELEKOMUNIKACIJE

Na području Županije Posavske postoji izgrađena pristupna telekomunikacijska mreža. Postojeća pristupna mreža je izvedena bakarnim kablovima. Servisi koji se mogu koristiti su: telefonija, internet, kablovska televizija, mobilna telefonija. Kao što je prikazano u grafičkom prilogu, na području se nalazi više automatskih telefonskih centrala. Također, izgrađene su optičke kablovske trase, koje Županiju povezuju sa susjednim gradovima/općinama.

Na predmetnom području funkcioniraju tri mobilna operatera a to su: HT Eronet, BH Telekom i M:tel.

U narednim tablicama date su koordinate postojećih baznih postaja.

HT Eronet postojeće bazne postaje

Rb.	Naziv lokacije BS	Grad/Općina	koordinate e	koordinate n
1.	BAZIK	DOMALJEVAC - ŠAMAC	6543094	4989831
2.	DOMALJEVAC	DOMALJEVAC - ŠAMAC	6546472	4990647
3.	ODŽAK CENTAR	ODŽAK	6526114	4985455
4.	DUBICA	ODŽAK	6530861	4990316
5.	ODŽAK HT	ODŽAK	6526147	4985222
6.	MAHALA	ODŽAK	6525234	4991069
7.	NOVI GRAD	ODŽAK	6525390	4993974
8.	PRUD	ODŽAK	6535844	4992282
9.	ODŽAK SJEVER	ODŽAK	6525900	4986040
10.	SVILAJ	ODŽAK	6518768	4994913
11.	VOJSKOVA	ODŽAK	6532132	4992089
12.	ZORICE	ODŽAK	6533098	4995025
13.	BOK	ORAŠJE	6549562	4984863
14.	ORAŠJE HT	ORAŠJE	6554996	4988323
15.	JENJIĆ	ORAŠJE	6556095	4980128
16.	ORAŠJE JUG	ORAŠJE	6555417	4986866
17.	KOPANICE	ORAŠJE	6559165	4981856
18.	KOSTRČ	ORAŠJE	6552875	4987052
19.	DONJA MAHALA	ORAŠJE	6552874	4988921
20.	MATIĆI	ORAŠJE	6552183	4984603
21.	OŠTRA LUKA	ORAŠJE	6546900	4984752
22.	TOLISA	ORAŠJE	6551012	4988751

HT Eronet postojeći MSAN (pristupni čvor)

R. br.	Grad/Općina	Mjesto	Naziv lokacije	Easting	Northing
--------	-------------	--------	----------------	---------	----------

1.	Domaljevac	Grebnice	MSAN Domaljevac GREBNICE	6543021	4988651
2.	Domaljevac	Bazik	MSAN Domaljevac BAZIK	6543094	4989832
3.	Domaljevac	Domaljevac	MSAN Domaljevac KALIŠTA	6545277	4991396
4.	Domaljevac	Domaljevac	MSAN Domaljevac YIMOR	6545966	4991110
5.	Domaljevac	Domaljevac	MSAN Domaljevac HT	6546462	4990653
6.	Orašje	Oštra Luka	MSAN ŠOŠINO BRDO	6546098	4985408
7.	Orašje	Oštra Luka	MSAN MATIJAŠEVIĆI	6546564	4986236
8.	Orašje	Oštra Luka	MSAN OŠTRA LUKA HT	6546854	4984751
9.	Orašje	Oštra Luka	MSAN ŠPIONJACI	6546892	4984032
10.	Orašje	Bok	MSAN BOK-ŠKOLA	6548307	4985244
11.	Orašje	Bok	MSAN BOK HT	6549560	4984871
12.	Orašje	Bok	MSAN BOK MILINA	6550231	4984450
13.	Orašje	Matići	MSAN MATIĆI HT	6551769	4984753
14.	Orašje	Kostrč	MSAN KOSTRČ HT	6552517	4987065
15.	Orašje	Tolisa	MSAN VEZIĆI	6551197	4988022
16.	Orašje	Tolisa	MSAN TOLISA HT	6551016	4988753
17.	Orašje	Tolisa	MSAN ORŠOLIĆI	6551293	4989453
18.	Orašje	Donja Mahala	MSAN ŠIBOVAČE	6552338	4989873
19.	Orašje	Donja Mahala	MSAN DONJA MAHALA HT	6552936	4989050
20.	Orašje	Donja Mahala	MSAN BAOTIĆI	6553459	4988479
21.	Orašje	Ugljara	MSAN UGLJARA-GROBLJE	6553991	4988929
22.	Orašje	Ugljara	MSAN UGLJARA-DOM	6554219	4988159
23.	Orašje	Ugljara	MSAN UGLJARA-BOSANAC	6554576	4987887
24.	Orašje	Orašje	MSAN ORAŠJE HT	6554997	4988322
25.	Orašje	Orašje	MSAN GRANIČNI PRIJELAZ	6555635	4987476
26.	Orašje	Orašje	MSAN DUSINE HT	6555459	4986885
27.	Orašje	Orašje	MSAN ZONA PODUZETNIŠTVA	6555340	4985624
28.	Orašje	Vidovice	MSAN VIDOVICE HT	6558134	4982329
29.	Orašje	Kopanice	MSAN KOPANICE HT	6559165	4981853
30.	Orašje	Jenjić	MSAN JENJIĆ	6556096	4980122
31.	Odžak	Odžak	MSAN ODŽAK HT	6526144	4985222
32.	Odžak	Odžak	MSAN BRODSKA	6525480	4986290
33.	Odžak	Odžak	MSAN TITOVA (N.NASELJE)	6526077	4986260
34.	Odžak	Ada	MSAN ADA	6528458	4985914
35.	Odžak	Novo Selo	MSAN NOVO SELO HT	6528830	4987479
36.	Odžak	Gornja Dubica	MSAN BUKOVICA	6530314	4989218
37.	Odžak	Gornja Dubica	MSAN G. DUBICA BS	6530711	4990325
38.	Odžak	Donja Dubica	MSAN D. DUBICA	6530977	4991727
39.	Odžak	Osječak	MSAN OSJEČAK	6528829	4992129
40.	Odžak	Vojskova	MSAN VOJSKOVA	6532127	4992082
41.	Odžak	Zorice	MSAN ZORICE	6533089	4995032
42.	Odžak	Prud	MSAN PRUD HT	6535853	4992283

43.	Odžak	Posavska Mahala	MSAN P. MAHALA HT	6525887	4989642
44.	Odžak	Potočani	MSAN POTOČANI HT	6521270	4991325
45.	Odžak	Vrbovac	MSAN VRBOVAC	6521095	4991876
46.	Odžak	Donji Svilaj	MSAN SVILAJ HT	6521129	4995752

BH Telekom postojeće bazne postaje

Rb.	Naziv lokacije BS	Grad/Općina	koordinate e	koordinate n
1.	BAZIK	Domaljevac	18.5421105	45.051631
2.	DOMALJEVAC	Domaljevac	18.584351	45.058582
3.	BRUSNICA	Odžak	18.233796	45.098472
4.	ODŽAK	Odžak	18.328093	45.015007
5.	ODŽAK_DUBICA	Odžak	18.384818	45.05677167
6.	POSAVSKA_MAHALA	Odžak	18.32002564	45.05290262
7.	SVILAJ	Odžak	18.32175693	45.09067622
8.	DONJA_MAHALA	Orašje	18.666072	45.04270533
9.	DUSINE	Orašje	18.69427367	44.99617533
10.	ORAŠJE	Orašje	18.692914	45.037316
11.	OŠTRA_LUKA	Orašje	18.597212	45.012152

Temeljna koncepcija razvoja telekomunikacija obuhvaća:

- * izgradnja OSP-a za povezivanje aktivnih čvorišta i dalje prema postojećoj optičkoj infrastrukturi,
- * izgradnja sekundarne optičke telekomunikacijske infrastrukture za realizaciju FTTH pristupa internetu,
- * izgradnja novih baznih postaja mobilne telefonije na lokacijama koje se definiraju detaljnom tehnoeкономskom analizom,
- * prijenos dokumenata elektronskim putem,
- * stvaranje uvjeta za pružanje telekomunikacijskih usluga u uvjetima liberaliziranog tržišta,
- * izgradnju optičkih pravaca i pristupne mreže,
- * instalaciju komunikacijske opreme na područjima koja to nemaju,
- * rekonstrukciju svih gradskih mreža na predmetnom području.

U planskom razdoblju planirane su sljedeće bazne postaje:

HT Eronet - planirane bazne postaje

Rb.	Naziv lokacije BS	Grad/Općina	koordinate e	koordinate n
1.	DONJI SVILAJ	ODŽAK	6521532	4995825
2.	ODŽAK JUG	ODŽAK	6526225	4984520
3.	NOVO SELO	ODŽAK	6528836	4987782
4.	OSJEČAK	ODŽAK	6528900	4992049
5.	POTOČANI	ODŽAK	6522380	4988270
6.	VRBOVAC	ODŽAK	6521100	4991860
7.	TOLISA CRKVA	ORAŠJE	6551734	4987605

HT Eronet - planirani MSAN (pristupni čvor)

R. br.	Grad/Općina	Mjesto	Naziv lokacije	Easting	Northing	Napomena
1.	Odžak	Odžak	MSAN STROLIT	6526086	4984079	PLAN 2020.-2021.
2.	Odžak	Odžak	MSAN REDŽE POROBIČA	6526523	4986185	PLAN 2020.-2021.
3.	Odžak	Posavska Mahala	MSAN P. MAHALA BS	6525264	4991035	PLAN 2020.-2021.
4.	Odžak	Novi Grad	MSAN NOVI GRAD BS	6525322	4993906	PLAN 2021.-2022.
5.	Odžak	Potočani	MSAN JAZAVCI	6523141	4987581	PLAN 2021.-2022.
6.	Odžak	Donji Svilaj	MSAN SVILAJ-TOČAK	6521240	4993119	PLAN 2021.-2022.
7.	Odžak	Prud	MSAN ODŽAK - PRUD	6534805	4991865	PLAN 2021.-2022.
8.	Domaljevac	Domaljevac	MSAN DOMALJEVAC 104.BRIGADE	6547134	4990120	PLAN 2021.-2022.

BH Telekom - planirane bazne postaje

Rb.	Naziv lokacije BS	Grad/Općina	wgs84 koordinate e	wgs84 koordinate n
1.	ODŽAK CENTAR (dislokacija)	Odžak	45.012766	18.326626
2.	PRUD	Odžak	45.07408977	18.45011521
3.	ZORICE	Odžak	45.09890603	18.41542038
4.	VOJSKOVA	Odžak	45.07252966	18.40296035
5.	NOVO SELO	Odžak	U skladu s mogućnostima rješenja IPO	
6.	POTOČANI	Odžak	U skladu s mogućnostima rješenja IPO	
7.	VRBOVAC	Odžak	U skladu s mogućnostima rješenja IPO	
8.	DONJI SVILAJ	Odžak	U skladu s mogućnostima rješenja IPO	
9.	GP SVILAJ (novi autoput)	Odžak	U skladu s mogućnostima rješenja IPO	
10.	ORAŠJE JUG	Orašje	45.02410102	18.69809036
11.	MATIĆI	Orašje	45.00398126	18.65682253
12.	KOSTRČ	Orašje	45.02596775	18.66585576
13.	TOLISA	Orašje	45.04139196	18.64238769
14.	KOPANICE	Orašje	44.97871782	18.74506038
15.	LEPNICA	Orašje	44.968246	18.696358

11. PROMET

11.1. Sustav prometa i veza

Županija Posavska smještena je na sjevernom dijelu Bosne i Hercegovine. Prometna infrastruktura na području Županije Posavske se uglavnom sastoji od cestovne infrastrukture, jer zračni promet nije zastupljen, a riječni i željeznički promet je prisutan samo u neznatnoj mjeri. Blizina važnih prometnica kao npr. međunarodnog koridora E-70 - autoceste Zagreb - Beograd, europskog koridora E - 73 (autocesta na koridor Vc), ali i magistralnih cesta M1.8 Orašje - Tuzla i M14.1 Odžak - Modriča - Gradačac, koje prolaze kroz teritorij Županije, čine je pogodnom za sva gospodarska kretanja, protok roba, ljudi i kapitala. Plovnost rijeke Save također daje na značaju korištenje riječnog prometa prema susjednim državama, kao i prema Europi. Geografski položaj Županije je veoma važan i s aspekta blizine međudržavnih graničnih prijelaza: GP Svilaj, GP Domaljevac- Šamac, GP Orašje.

Okosnicu cestovne mreže čine magistralna cesta drugog reda M14.1 dionica: granica entiteta – Svilaj – Odžak – granica entiteta, prolazi kroz centralni dio urbanog područja Odžaka gdje se križaju s magistralnom cestom drugog reda M14.2 dionica: Odžak (semafor) - gr. entiteta (Prud-Šamac) - gr. entiteta (Grebnice) - Domaljevac - Orašje i regionalnom cestom prvog reda R464a dionica: Odžak - Donji Svilaj. Ove gore spomenute dionice ceste križaju se na teritoriju općine Odžak. Dalje okosnicu cestovne mreže čine dionica magistralne ceste drugog reda M14.2 Odžak (semafor) - gr. entiteta (Prud-Šamac) - gr. entiteta (Grebnice) - Domaljevac - Orašje koja prolazi centralnim urbanim područjem općine Domaljevac – Šamac i grada Orašja gdje se križaju s magistralnom cestom prvog reda M1.8 dionica: Državna granica - Orašje - gr. entiteta i regionalnom cestom prvog reda R463 dionica: Danja Mahala - Bok (gr. entiteta).

Nakon 2013. godine djelomično je izvedena obilaznica - južna veza na teritoriju općine Odžak, od magistralne ceste M14.1 granica entiteta – Svilaj – Odžak – granica entiteta do lokaliteta Ražljevi. S obzirom na to da predmetna cesta nije povezana s postojećom djelomično izvedenom autocestom na koridoru Vc, nije tretirana kao postojeća magistralna cesta, već kao planirana magistralna prometnica čitavom svojom dužinom.

Inače, stupanj motorizacije na području Županije Posavske prema podacima iz 2013. godine iznosi 229,3 vozila na 1000 stanovnika, dok na teritoriju FBiH 217,3 na 1000 stanovnika.

Najveće prometno opterećenje prema podacima objavljenim u publikaciji „Brojanje saobraćaja na magistralnim cestama Federacije BiH u 2018. godini“ zabilježeno je na dionici puta M1.8 dionica Granica HR (Županja) - Lončari gdje je PGDS (prosječni godišnji dnevni promet) iznosio na mjernom mjestu Orašje 5 501 vozilo. A dok je na magistralnoj cesti M14.1 Svilaj – Vukosavlje (Jakeš), PGDS (prosječni godišnji dnevni promet) iznosio na mjernom mjestu Svilaj 1 043 vozila.

Ostalu prometnu infrastrukturu čine lokalne i nekategorizirane ceste koje su uglavnom asfaltirane i relativno u dobrom stanju, povoljne su gustoće i dobro pokrivaju čitav prostor predmetnog obuhvata.

Općina Domaljevac – Šamac

Ukupna dužina cestovne mreže na području općine Domaljevac – Šamac iznosi 48,94 km, od čega je 13,02 km nekategoriziranih cesta, 18,045 km lokalnih cesta i 17,865 km magistralnih cesta, što čini 20,1% magistralnih cesta na teritoriju Županije Posavske. Ovi podaci dobiveni su iz dokumenta „Integrirana strategija lokalnog razvoja općine Domaljevac - Šamac za razdoblje 2018. - 2027. ., prosinac 2017. godine.“

Dakle, što se tiče pokazatelja iz 2016. godine Općina je nadležna za ukupno 31,075 km cestovne mreže, koju čine 22,815 km lokalnih cesta i 8,26 km nekategoriziranih cesta, od kojih je 4,77 km asfaltirano.

Općina Odžak

Općinska cestovna mreža (magistralna, regionalna, lokalna i nekategorizirana) ima ukupno 357 km. Prema podacima iz Socio- ekonomske analize općine Odžak (2009. godina) od toga ukupne lokalne cestovne mreže na području Općine je asfaltirano 143 km (40%), a dužina asfaltiranih prometnih pravaca u jako lošem stanju ili nikako nije asfaltirana iznosi 214 km (60%). Iz prethodno navedenih podataka o stanju lokalne prometne infrastrukture na prostorima općine Odžak možemo zaključiti da općina Odžak ima lošu i nepovoljnu strukturu lokalnih cesta.

Grad Orašje

Prema podacima dobivenim od gradskog odjeljenja, za 2018. godinu, cestovnu mrežu Grada Orašja čini ukupno 197,27 km. Od toga je 182,27 km mreža lokalnih cesta, a 15 km čine regionalne i magistralne ceste. Od ukupne dužine lokalnih cesta 129,163 km je sa asfaltnim kolovoznim zastorom što čini 70.86% od ukupne dužine lokalnih cesta u nadležnosti Grada Orašja, a 29,14% ceste s makadamskim kolovoznim zastorom i zemljane ceste.

Neophodno je konstantno ulagati u održavanje i poboljšanje geometrijskih elemenata mreže lokalnih cesta na području Županije Posavske. Primjetno je da su u posljednjih nekoliko godina izvršena ulaganja u lokalnu cestovnu mrežu. Nakon poplave u svibnju 2014. godine izvršena je rekonstrukcija dijela oštećenih lokalnih cesta. Međutim, još uvijek postoji određen broj lokalnih cesta u lošem stanju, bez suvremenog cestovnog zastora i s geometrijskim karakteristikama koje otežavaju njihovo korištenje.

11.2. Prometna povezanost s okruženjem (sa Federacijom BiH, Republikom Srpskom te Republikom Hrvatskom (EU))

Brži razvoj prometne infrastrukture i razvoj gospodarstva pozitivno će utjecati na razvoj Županije Posavske. Pod ovim se smatra jasan, racionalan i siguran sustav prometa, dobrih performansi (protočnost i kapacitet, brzina, sigurnost, dobre servisne usluge, minimalni gubici u vremenu i sl.) o čemu se vodilo računa kod određivanja sustava prometa, tehničkih elemenata i normativa i lokalnih faktora. Kako bi se gubici sveli na minimum, potrebna je prije svega modernizacija i rekonstrukcija postojeće cestovne infrastrukture kao i planiranje i izgradnja novih lokalnih cesta kao i cesta višeg ranga.

Cestovna mreža predstavlja preduvjet za gospodarski razvoj i kvalitetan život stanovništva. Njena zadovoljavajuća kvaliteta je uvjet za korištenje teritorija i njenih resursa. Stoga je cilj u planiranju cestovne mreže (a zatim sukcesivnom projektiranju i građenju) formiranje cestovne mreže, prije svega lokalnih cesta, koja će omogućiti gospodarsko korištenje svih potencijala (poljoprivreda, šumarstvo, turizam itd.) teritorija Županije. Način formiranja cestovne mreže mora stvoriti temelj za socijalno kvalitetan život stanovnika u mjestima koja nastanjuju. To je jedan od uvjeta kako bi se omogućilo zadržavanje stanovništva u njegovim naseljima. Emigracija dovodi na jednoj strani do napuštanja i propadanja potencijala i resursa teritorije, a na drugoj strani do velikih materijalnih izdataka.

Temeljni cilj na teritoriju Županije Posavske je izgradnja cestovne infrastrukture koja zadovoljava potrebe gospodarstva i stanovništva Županije Posavske. Prometnice trebaju biti planirane, zatim projektirane i izgrađene prema postojećim pravilima i standardima, tako da se njima mogu normalno kretati gospodarska i osobna vozila.

Neophodno je uzeti u obzir da su ulaganja u prometnu infrastrukturu veoma visoka, te da će se izgradnja kvalitetne prometne mreže odvijati u dužem vremenskom razdoblju.

Sjevernim dijelom granice Županije Posavske proteže se Rijeka Sava, koja ujedno predstavlja granicu sa Republikom Hrvatskom (odnosno Europskom Unijom (EU)). Na teritoriju Županije Posavske smješteni su granični prijelazi za međunarodni robni i putnički promet prema Republici Hrvatskoj (GP

Svilaj, GP Domaljevac – Šamac i GP Orašje), granični prelaz za pogranični promet (Svilaj – Donji Svilaj) i sezonski granični prelaz za pogranični promet (Burumi – Tolisa).

Granični prijelaz za međunarodni putnički promet Svilaj – Donji Svilaj na koridoru Vc otvoren je 2021. godine, a radi se o modernom graničnom prijelazu s ukupno deset ulazno/izlaznih prometnih traka za promet te četiri prometne trake za teretni promet, koji infrastrukturno zadovoljava visoke međunarodne standarde.

Ovaj granični prijelaz nalazi se na strateški važnom međunarodnom pravcu, paneuropskom cestovnom koridoru Vc koji povezuje Budimpeštu preko Osijeka i Sarajeva sa lukom Ploče u konačnici. Samim tim njegovo otvaranje od iznimne je važnosti za Bosnu i Hercegovinu i njene građane.

U nastavku je prikazana kategorizacija cesta na području Županije, što prati grafički prilog:

Magistralne ceste I reda:

- trenutna M1.8, dionica: Državna granica – Orašje - gr. entiteta.

Magistralne ceste II reda:

- trenutna M14.1, dionica: gr. entiteta – Svilaj - Odžak - gr. entiteta,
- trenutno odnosno M14.2, dionica: Odžak (semafor) – gr. entiteta (Prud-Šamac) – gr. entiteta (Grebnice) - Domaljevac – Orašje.

Od postojećih regionalnih cesta na teritoriju Županije, dio njih prekategoriizirao bi se u:

Regionalne ceste I reda i to su:

- trenutno R464a, dionica: Odžak – Donji Svilaj,
- trenutno R463, dionica: Donja Mahala – Bok (gr. entiteta).

Kada su u pitanju Lokalne ceste donesena je Odluka Vlade Federacije BiH o kategorizaciji lokalnih cesta u regionalne ceste na teritoriju Županije Posavske („Službene novine FBiH“, broj 12/22.), o prekategoriizaciji lokalnih cesta u regionalne ceste. Tom Odlukom obuhvaćene su sljedeće ceste:

Općina Domaljevac-Šamac:

- Regionalna cesta R-464c: sabirna lokalna cesta SLC 1 - ulica Sv.Ane kroz Domaljevac - SLC4 - ulica Nikole Tesle kroz Brvnik - gr. entiteta;

Općina Odžak:

- Regionalna cesta R-464b: sabirna lokalna cesta SLC 10 Novi Grad (M14.1) - Gornja Dubica (M14.2), razvrstavanje lokalne sabirne ceste u regionalnu cestu prvog reda;

Grad Orašje:

- Regionalna cesta R-463a: sabirna lokalna cesta SLC 1 - ulica Filipovići Bok - križanje R463, ulica Kralja Tomislava (Oštra Luka); Školska ulica (Oštra Luka) do križanja sa ulicom Šošino brdo (Oštra Luka), SLC 2- ulica Šošino brdo (Oštra Luka) - Brvnik gr. entiteta RS;
- Regionalna cesta R-463b: sabirna lokalna cesta SLC 5 ulica Vladimira Nazora (Tolisa) – križanje s M-14.2 i križanje s R-463 ukupne dužine 3350 m;
- Regionalna cesta R-463c: Ugljara M-14.2, križanje sabirna lokalna cesta SLC7-UG10 (Ugljara-Centar) -ulica Josipa Bana Jelačića (Donja Mahala)-križanje sa M- 14.2. ukupne dužine 2400 m.

11.3. Opredjeljenja Prostornog plana

Neka od temeljnih opredjeljenja za razvoj Županije Posavske za razdoblje od 2019.- 2039. su:

- Izgradnja autoceste Orašje – Tuzla sa pripadajućim cestama nižeg ranga koje prolaze kroz istočni dio Županije Posavske na području Grada Orašja,
- Izgradnja novog ili proširenje postojećeg mosta na rijeci Savi te proširenje graničnog prijelaza Orašje – Županija imajući u vidu značajan gospodarski rast kao i rast prometa te uzimajući u obzir zakonsku regulativu i sve neophodne predpripremne analize.

Vlada Federacije BiH je, uzimajući u obzir gospodarski značaj i potencijale Tuzlanskog kantona, Brčko distrikta BiH i Županije Posavske, dala prioritet projektu izgradnje autoceste Orašje-Tuzla. Projekt je bitan za kvalitetno povezivanje Tuzle sa Brčko distriktom BiH te Županijom Posavskom, što osigurava najkraću cestovnu vezu ovog područja sa Paneuropskim koridorom X odnosno Europskom Unijom.

Obzirom da se navedenim projektom, u širem smislu, omogućava kvalitetno povezivanje unutar regije Dunav-Sava-Drava, bilo bi poželjno pokrenuti aktivnosti na međudržavnoj razini o potrebi povezivanja autoceste Orašje-Tuzla sa Paneuropskim koridorom X, odnosno autocestom A3 na području Republike Hrvatske.

U tom smislu, Vlada Županije Posavske predlaže dvije varijante za izradu idejnog rješenja izgradnje autoceste Orašje-Tuzla na teritoriju Županije Posavske i to:

- Varijanta 1: uvažavajući prethodno navedenu kontaktnu točku između Brčko distrikta i Županije Posavske definirane koordinatama Y 4 978 715.2328, X 6 558 858.2822, na trasi navedene autoceste Orašje- Tuzla neophodno je osigurati na području Županije Posavske, odnosno grada Orašja najpovoljniji način korištenja lokalnih cesta koje spajaju naselja Lepnice, Vidovice i Kopanice, te Jenjić i Vidovice kako bi se zadržala nesmetana egzistencija lokalne zajednice u pogledu prometa ljudi, roba kao i pristupa poljoprivrednom zemljištu.
- Kao prijedlog, „petlja Orašje“ (odnosno izlaz Orašje), kao krajnja točka autoceste definirana je koordinatama Y 6 556 544.150, X 4 983 883.00, odakle je planirana izgradnja spojne ceste na magistralnu cestu M-1.8 određenu koordinatama Y 6 555 105.109; X 4 984 125.235, gdje se planira izgradnja kružnog toka.
- Varijanta 2: idejno rješenje koje u cijelosti uvažava postojeće idejno rješenje trase, uvažavajući kontaktnu točku usuglašenu između Brčko distrikta BiH i Županije Posavske, definirane koordinatama Y 4 978 715.2328, X 6 558 858.2822.

Vlada Županije Posavske smatra da pri realizaciji provedbe izgradnje autoceste Orašje- Tuzla, predložena Varijanta 1. ima prioritet u odnosu na predloženu Varijantu 2.

Od prethodne definirane točke na magistralnoj cesti M-1.8 odnosno kružnog toka pa do graničnog prijelaza Orašje-Županija, sukladno zakonskoj regulativi, a uzimajući u obzir rast prometa te gospodarski razvoj izgraditi cestu (četiri trake, 2+2) uz izgradnju neophodnih pristupnih cesta, kako bi se funkcionalna povezanost naselja i gospodarskih subjekata održala na postojećoj razini.

Ovim Prostornim planom se određuje generalni koridor ceste, a sve vrste intervencija u prostoru ovakve vrste sa svim projektnim elementima potrebno je razraditi u prostorno-planskim dokumentima detaljnije razrade.

Pored prioritarnih ciljeva obrađenih u dokumentaciji višeg reda za teritorij Županije Posavske, koji su obrađeni u tekstu iznad u narednom razdoblju planirano je:

- nastavak izgradnje obilaznice na teritoriju općine Odžak, predmetna lokacija nalazi se sjeverno od naselja Odžak između magistralne ceste M14.1 Modriča - Odžak (na dijelu Novog Naselja) do lokaliteta Ražljevi. S obzirom na to da predmetna cesta nije povezana s postojećom,

djelomice izvedenom autocestom na koridoru Vc, nije tretirana kao postojeća magistralna cesta, već kao planirana magistralna prometnica čitavom svojom dužinom.

- izgradnja obilaznice Orašja, kojom bi tranzitni tokovi bili dislocirani iz užeg gradskog područja. Ova obilaznica planirana je Urbanističkim planom Grada Orašja, a njena trasa ide između Donje Mahale i planirane centralne veze na M1.8, jugozapadno od centralnog gradskog područja.

Pored spomenutih ciljeva u planskom razdoblju predviđeno je:

- * planiranje carinskog terminala u poduzetničkoj zoni u naseljenim mjestima Donji Svilaj – Novi Grad (općina Odžak),
- * razvijanje postojeće cestovne mreže u vidu postizanja tehničko-tehnološke razine i njihovo održavanje,
- * modernizacija i rekonstrukcija postojeće cestovne mreže,
- * poboljšanje kvalitete prigradskog prometa poboljšanjem uvjeta na postojećim magistralnim i planiranim regionalnim cestama,
- * rekonstrukcija lokalnih cesta s posebnim akcentom na križanja, elemente poprečnog profila i širinu prometnica,
- * izgradnju efikasnog sustava odvodnje oborinskih voda,
- * zaštita okoline od štetnih utjecaja prometa,
- * povećanje sigurnosti sudionika u prometu,
- * izrada prethodne studijske dokumentacije opravdanosti uspostave javnog gradskog prijevoza u okviru urbanih područja grada/općina (ako se ukaže potreba),
- * postavljanje prometne signalizacije i postojanje katastara s prometnom signalizacijom.

Dokumentom nižeg reda, definirat će se detaljnije stanje i potrebe lokalne cestovne mreže.

11.4. Prometna infrastruktura sa zaštitnim pojasevima

Širine koridora i položaja trasa javnih cesta svih rangova određene su različito. Širina koridora za javne ceste, unutar kojih se mogu razvijati trase prometnica, izvan građevinskog područja propisani su Zakonom o cestama Federacije Bosne i Hercegovine, („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj 12/10 i 16/10-ispr i 66/13.).

12. TERMOENERGETIKA

U narednom razdoblju, na ovom prostoru, treba planirati što veću upotrebu alternativnih izvora energije koji imaju značajan potencijal, ali nisu na pravi način iskorišteni. Zbog svoje dostupnosti, obnovljivosti i ekološke čistoće to se najviše odnosi na biomasu i sunčevu energiju čiju je mogućnost primjene potrebno detaljnije istražiti.

Potencijalna energija dobivena iz biomase je najznačajniji energetske potencijal obnovljivih izvora, s obzirom na veliku zastupljenost poljoprivrednog zemljišta. Biomasi je zbog njene rasprostranjenosti i niske emisije ugljikova dioksida u atmosferu moguće koristiti kao energent za dobivanje toplotne energije.

Energija sunca se ne koristi toliko intenzivno kao biomasa, ali njen potencijal nije zanemariv. Solarna energija se može koristiti kao dopuna klasičnim sustavima grijanja, za pogon apsorpcijskih toplotnih pumpi, proizvodnju el. energije pomoću fotonaponskih ćelija ili za dobivanje tople potrošne vode.

Geotermalnu energiju na području Županije Posavske eventualno je moguće koristiti uz prethodno urađenu studiju opravdanosti korištenja geotermalne energije na određenoj lokaciji. Geotermalni potencijali detaljnijim istraživanjem lokacije će omogućiti egzaktnije definiranje generiranja topline, položaj, dubinu, hidrauličke i hidrokemijske karakteristike.

U svijetu, kao i u zemljama u regiji postoje primjeri isplativog korištenja snage vjetra. Kako bi snaga vjetra dobila epitet isplativog na određenom području mora ispuniti određene preduvjete u pogledu učestalosti, brzine, promjene smjera itd. Brzine vjetra neophodne za racionalno i ekonomično korištenje vjetra u energetske svrhe iznose u prosjeku oko 4m/s. Iz tog razloga potrebna su dodatna ispitivanja kako bi se odredila isplativost postrojenja ovog tipa.

S obzirom na malu gustoću toplotnog konzuma na području Županije Posavske izgradnja daljinskih sustava grijanja nije opravdana. Postojeći objekti, koji imaju kotlovnice za centralno grijanje, zadržavaju ih s mogućnošću povećanja ili smanjenja kapaciteta kotlova i zamjenom dotrajalih dijelova ili kompletne opreme. Također, postojeća oprema za rashlađivanje i klimatizaciju prostorija zadržava se uz moguće zamjene drugom opremom veće ili manje snage. Za planirane administrativne zgrade i veće objekte, ako je ekonomski opravdano, preporučuje se izgradnja centralnog sustava grijanja jednog ili više grupiranih objekata. Ovako proizvedena energija je jeftinija, manje zagađuje okoliš i zagađenje je lakše kontrolirati i smanjiti. Ovim sustavom se može osigurati i topla potrošna voda. Obavezno je pri ovakvom radu imati osigurano mjerenje utroška toplotne energije kod svakog potrošača pojedinačno, prema čemu se utrošak energije naplaćuje.

Rashlađivanje, provjetravanje ili klimatizaciju prostorija u objektima obavljati pojedinačnim instalacijama po prostorijama ili, kada je to ekonomski opravdano, centralnim rashladnim stanicama (ili klima komorama) i odgovarajućom instalacijom za svaki objekt u cjelini.

Način osiguranja toplotne i rashladne energije za pojedine objekte određivati za svaki objekt urbanističko tehničkim uvjetima. Vrstu opreme za zagrijavanje, rashlađivanje, provjetravanje i klimatizaciju odrediti projektnom dokumentacijom, po želji investitora.

Preporučuje se i korištenje sunčeve energije za zagrijavanje prostorija u prijelaznom razdoblju, a naročito za pripremu potrošne tople vode. Također se mogu koristiti toplotne pumpe koje koriste energiju zraka, vode ili zemlje za dobivanje toplotne i rashladne energije uz utrošak el. energije.

Na prostoru Županije Posavske ne postoji izgrađeni transportni niti distribucijski plinovod. Opskrba Bosne i Hercegovine prirodnim plinom, s obzirom da ne postoje vlastiti izvori, je isključivo iz uvoza i to za sada jednim dobavnim pravcem iz pravca Srbije. Unutar Bosne i Hercegovine prirodni plin se transportira postojećim plinovodom na pravcu granica BiH/Srbija - Zvornik - Kladanj - Sarajevo - Zenica,

koji je projektiranih parametara DN 400/50 bar. Gospodarsko društvo BH-Gas d.o.o. Sarajevo je operator transportnog sustava plina u Federaciji Bosne i Hercegovine, te je zaduženo za izradu i donošenje planova za razvoj plinovodnog transportnog sustava, a koje odobrava resorno Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije.

Strateškim dokumentima Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine planira se plinifikacija Županije Posavske povezivanjem na neki od plinovoda na teritoriju Bosne i Hercegovine. Od interesa za Županiju Posavsku je interkonekcija na međunarodni magistralni plinovod iz Hrvatske, plinovod Županja- Orašje, te sjeverna interkonekcija BiH i Hrvatske, plinovod Slobodnica (Hr) - Brod (BiH) - Zenica, kao i magistralni plinovod Bijeljina - Banjaluka (istočna interkonekcija sa Srbijom). Mogućnost plinifikacije Županije Posavske ovisit će od dinamike realizacije ovih planova. Kako bi se utvrdila opravdanost ovakvog projekta neophodna je izrada Studije plinifikacije.

13. GOSPODARSTVO

13.1. Razvoj gospodarstva i osnovni faktori razvoja

Županija Posavska mora znatno pojačati svoje poduzetništvo, konkurentnijim privređivanjem, kroz aktiviranje raspoloživih prirodnih resursa, na održiv način. Neophodno je inzistirati na razvoju prerađivačke industrije, poljoprivrede, uslužnih djelatnosti te turizma i prometa, što sve utječe na poboljšanje ukupne strukture gospodarstva.

Također, Županija treba raditi na ubrzanju ekonomskog razvoja i unapređenju konkurentnosti gospodarstva što dalje implicira ekonomski rast, rast zapošljavanja, izvoza, investicija, stranih direktnih investicija, industrijske proizvodnje, poljoprivredne proizvodnje, trgovine, turizma, prometa, broj poduzeća i promjene njihove strukture, SMEs, ulaganja u R&D (istraživanje i razvoj), razvoj fizičke infrastrukture (ceste, željeznice, aerodrom), razvoj gospodarskih zona, tehnoloških parkova i istraživačkih centara), razvijanje partnerstva javnog i privatnog sektora, razvijanje strategije konkurentnosti i drugo. Prvenstveno snage usmjeriti na razvoj i unapređenje industrije koja predstavlja okosnicu razvoja Županije, koja će igrati značajnu ulogu u povećanju uposlenosti i bruto domaćeg proizvoda.

U planskom razdoblju naglasak treba staviti i na razvoj ljudskih resursa i poslovnog okruženja što implicira razvoj i podizanje kvaliteta obrazovanja (od osnovnog do visokog), razvoj zdravstva, socijalne zaštite, kulture i sporta, demografski razvoj, ruralni i urbani razvoj, unapređenje infrastrukture za kvalitetniji život (internet, telekomunikacije, knjižnice, elektronske baze podataka), unapređenje tržišta rada. Stvaranje povoljnijeg poslovnog ambijenta radi formiranja novih gospodarskih subjekata, kao i funkcioniranja već postojećih, jedan je od preduvjeta za razvoj gospodarstva Županije.

U strukturi poduzetništva Županije još uvijek je relativno nizak udio proizvodnih djelatnosti, a visok udio uslužnih djelatnosti. Uočava se nizak udio prerađivačke industrije u ukupnom bruto domaćem proizvodu i niska razina finalizacije proizvodnje, a to je djelatnost koja treba generirati tehnološki napredak i izvozne proizvode, kao i stvaranje novih radnih mjesta.

Za ukupan razvoj prerađivačke industrije neophodno je, prije svega, modernizirati tehnologiju, unaprijediti proizvodne programe i orijentirati se na razvoj vlastitih proizvoda što višeg stupnja finalizacije. Jedan od ključnih uvjeta za realizaciju planova razvoja svih oblasti prerađivačke industrije je osiguranje adekvatnih i dovoljnih izvora financiranja, pri čemu, zbog nedostatka domaćih investicija, naglasak može biti na stranim investicijama, izravno ili posredstvom Svjetske banke i EBRD, fondova EU, kao i drugih fondacija i institucija.

Pristup integralnom ruralnom razvoju treba omogućiti brži razvoj ukupne poljoprivredne proizvodnje, kao i jaču vezu sa ostalim srodnim gospodarskim granama kao što su prerađivačka industrija i turizam i zanatstvo kroz donošenje mjera ekonomske politike kojima će se poticati brže aktiviranje prirodnih i ljudskih resursa. Jedan od ključnih faktora razvoja poljoprivrede ovog područja je proizvodnja zdrave hrane i pića što joj omogućava zdrava prirodna sredina, kao i mogućnosti razvoja raznih formi turističkog angažmana. Od strateškog značaja je uvezivanje poljoprivredne proizvodnje s preradom proizvedenih sirovina, putem konkretnih mjera: formiranje agrarnog fonda koji bi podržavao sve aktivnosti u vezi s razvojem poljoprivrede s fokusom na ratarstvo, povrtlarstvo i stočarstvo; stvaranje uvjeta za doradu i brendiranje poljoprivrednih proizvoda; formiranje otkupno-prerađivačkih i skladišnih prostora; pridobivanje strateških partnera, donatora i drugih investitora; stimulirati zapošljavanje kroz plansko korištenje sporednih šumskih proizvoda – zapošljavanje ruralne populacije i žena. Također, planski ruralni razvoj vodit će ka rješavanju pitanja populacijskog razvoja i poboljšavanja uvjeta življenja na selu, odnosno stvaranja uvjeta za ostankom i naseljavanjem seoskog područja prvenstveno mlađom populacijom.

Razvoj poljoprivrede omogućava razvoj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava s preradom i seoskim turizmom. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva kao subjekti u poljoprivredi moraju steći društveni status kao i poslovni subjekti u bilo kojoj drugoj grani proizvodnje. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva su mjesta gdje se proizvodi hrana, upošljava obiteljska i druga radna snaga i stvara nova

vrijednost. Ovim Prostornim planom se omogućuje pod određenim uvjetima lociranje gospodarskih djelatnosti u područjima stanovanja u naseljima, kao što su kompleksi ratarske proizvodnje s pratećim sadržajima, stanovanjem za osobne potrebe i seoskim turizmom.

Razvoj malog i srednjeg poduzetništva moguć je kroz aktiviranje (uređivanje i komunalno opremanje) prostora rezerviranog za gospodarske zone u kojima je cilj formirati prostorne uvjete za lociranje malih i srednjih proizvodnih i uslužnih kapaciteta i privlačenje stranih investitora. Poduzetničke zone su planirane u naseljenim mjestima: Odžak, Novi Grad, Donji Svilaj (općina Odžak), Orašje, Donja Mahala (Grad Orašje). Pored jačanja malih i srednjih poduzeća potrebno je stvoriti uvjete za stimuliranje njihovog uvezivanja s velikim sustavima, kako domaćim tako i inozemnim, odnosno uspostaviti gospodarsku suradnju na regionalnoj i globalnoj razini. Također, poticati zajednička ulaganja s kompanijama iz razvijenih zemalja kao najbrži put za ulazak modernih tehnologija i znanja u domaća poduzeća i izlazak na razvijena inozemna tržišta.

Analiza stanja neuposlenosti pokazala je da nisu iskorištene sve komparativne prednosti i pogodnosti koje Županija pruža. U cilju poboljšanja nepovoljne strukture gospodarstva i smanjenja neuposlenosti, šanse i mogućnosti ogledaju se u povoljnom položaju Županije (geostrateški, politički i ekonomski centar, obrazovni i zdravstveni centar), raspoloživim resursima (ljudskim, prirodnim, prostornim i financijskim), tradiciji u nekim gospodarskim djelatnostima, kulturi i sportu, turizmu, infrastrukturi za razvoj poduzetništva i IT-tehnologija, integracijskim procesima u okruženju (EU i regionalnom) itd. Složena problematika tržišta rada zahtijeva mjere dugoročnog karaktera. U cilju rješavanja ove problematike moguća su dva pravca: samoupošljavanje – korištenje vlastitih radno-kreativnih potencijala mladih ili pokretanje gospodarskih kapaciteta kojima će biti potrebna mlađa radna snaga, posebno u sferi informacijskih tehnologija ili mogućnostima prekvalifikacije, s obzirom na činjenicu da postojeća kvalifikacijska struktura nije konkurentna na tržištu rada. Druga mogućnost je u formiranju sustava javno-privatnog partnerstva. Potrebno je naglasiti da Županija pruža dobre mogućnosti za ovakvu suradnju. Važno je ukazati i na mogućnosti koje nude unaprijeđene zone poslovanja, budući da se, u okviru njih na najbolji mogući način, u uvjetima konkurencije, afirmira odnos poslovne zajednice prema vlastitoj radnoj sredini. Jedan od ciljeva EU je stvaranje uvjeta za geografsku i profesionalnu mobilnost radne snage, kako bi svoje gospodarstvo učinili konkurentnijim.

Značajno je napomenuti da Županija Posavska, svoju turističku ponudu treba vezati za gradove i općine iz okruženja. Uvezivanjem turističke ponude grada/općina uz rijeku Savu i Bosnu može se formirati integralni atraktivni proizvod koji bi privukao turiste ljubitelje prirode i kao takav plasirao na turističko tržište. U formiranju turističkog asortimana neophodno je aktiviranje i razvijanje sljedećih vidova turizma:

- * izletničko – rekreativni turizam – splavarenje rijekom Savom, lokaliteti „Novo Selo“ i „Cigлана“;
- * lovni i ribolovni turizam – rijeke: Sava i Bosna;
- * manifestacijski i kulturno- povijesni, gdje je potrebno razvijati etničke posebnosti stanovništva i kulturnih i arhitektonskih vrijednosti sredine radi očuvanja i prikazivanja očuvanih etnoloških vrijednosti, kao i poticanje razvoja kulturnih ili sportskih manifestacija kao forme povećanja turističke ponude. Posebno treba dati naglasak na prostor arheoloških nalazišta, građevina sakralne arhitekture, nacionalnih spomenika, zatim prostor Župne crkve, Franjevačkog samostana u Tolisi, Beledije ili Male vijećnice u Odžaku, kao značajnih kulturnih i povijesnih vrijednosti, pri čemu je potrebno da se pored uređenja samog prostora, uredi i potrebna infrastruktura (prilazne ceste, smještaj i dr);
- * seoski, gdje je potrebno razvijati veći broj jedinica manjeg kapaciteta (4-8 ležajeva), uz zadovoljavanje temeljnih potreba; ova turistička forma zahtjeva omogućavanje konzumiranja i drugih vidova turizma, bilo kao organiziranih aktivnosti od strane domaćina bilo kao izbornih od strane turista. Ovaj vid turizma je posebno pogodan za naselja neopterećena gospodarskim objektima i u kojima je očuvana prirodna baština.

13.2. Orientacija i razmještaj gospodarstva u prostoru

Prostorna organizacija gospodarstva podrazumijeva prostorni raspored djelatnosti iz primarnog, sekundarnog i tercijarnog sektora, odnosno raspored prostornih jedinica gospodarstva.

Postojeće poduzetničke zone na prostoru Županije Posavske locirane su:

- Malo Blato“, u naseljenom mjestu Domaljevac, površine 2,6 ha. Poduzetnička zona se nalazi uz magistralni put M14.2.
- „Veliko Blato“, u naseljenom mjestu Domaljevac, površine 3,5 ha.
- „Staklenici“, u naseljenom mjestu Domaljevac, površine 11,07 ha. Trenutno ova zona predstavlja primjer braunfield (eng. brownfield) lokacije, odnosno napuštenog ili potkorištenog zemljišta koje je izgubilo svoju prvobitnu namjenu.
- Kališta – u naseljenom mjestu Domaljevac, površine 3,15 ha.
- Južna gradska zona, u naseljenom mjestu Odžak, površine 20,77 ha.
- Sjeverna gradska zona, u naseljenom mjestu Odžak, površine 5,96 ha.
- Središnja gradska zona, u naseljenom mjestu Odžak, površine 6,88 ha.
- Novi Grad, površine 25,42 ha. Ova zona danas predstavlja tipičan primjer braunfield (eng. brownfield) lokacije, odnosno napuštenog ili potkorištenog zemljišta koje je izgubilo svoju prvobitnu namjenu. Zona se nalazi uz magistralni put M14.1.
- Poduzetnička zona „Dusine“ u Orašju. „Dusine“ se prostiru na ukupnoj korisnoj površini od 25,22 ha. Zona je podijeljena u 50 parcela. Poduzetnička zona se nalazi na magistralnoj cesti (M1.8) Orašje – Tuzla, udaljena svega 1 km od centra grada i graničnog prijelaza Orašje – Županja, te 12 km od autoceste Zagreb – Beograd.

Do kraja planskog razdoblja planirane su sljedeće poduzetničke zone:

- izgradnja poduzetničke zone u naseljenom mjestu Odžak, površine 56,99 ha,
- izgradnja poduzetničkih zona u naseljenim mjestima Novi Grad – Donji Svilaj (općina Odžak), površine 210,28 ha,
- izgradnja poduzetničkih zona u naseljenom mjestu Orašje i Donja Mahala, površine 43,08 ha,
- izgradnja poduzetničkih zona u naseljenom mjestu Donja Mahala (Grad Orašje), površine 89,69 ha.

Na području Županije Posavske utvrđene su postojeće poduzetničke zone, mogućnost njihovog proširenja, kao i izgradnja novih poduzetničkih zona.

Površine za nove poduzetničke zone su planirane u blizini cestovne i druge infrastrukture, te će iste biti stavljene u funkciju kada se ukaže potreba za realizaciju novih kapitalnih ulaganja, inozemnih i domaćih investitora s ciljem povećanja gospodarske aktivnosti te zaposlenosti na području Županije Posavske, pri čemu će se postupati sukladno važećim zakonskim propisima.

Razvojem poduzetničke infrastrukture odnosno uspostavljanjem novih poduzetničkih zona, a sukladno Prostornom planu iste će se locirati u skladu s tehničko-tehnološkim te gospodarskim zahtjevima s ciljem operacionalizacije poslovanja uzimajući u obzir:

- operativnu primjenu modernih tehnologija,
- stvaranje okruženja za inovativni razvoj,
- maksimalno poštovanje i primjenu europskih standarda o zaštiti okoliša,
- zadovoljavanje potreba lokalnog i regionalnog gospodarstva,
- potpora gospodarskim subjektima u razvoju.

13.3. Ocjena gospodarskih aktivnosti sa stajališta utjecaja na okoliš

Ocjena gospodarskih aktivnosti sa stajališta utjecaja na okoliš, pokazuje da ne postoji gospodarska aktivnost koja je neutralna – indiferentna na okoliš i njegove uvjete. Do kraja planskog razdoblja, u Županiji Posavskoj se očekuje intenzivniji tijek gospodarskih aktivnosti što zahtijeva daljnje usklađivanje s načelima zaštite okoliša.

U postojećim i planiranim poduzetničkim zonama, kao i gospodarskim objektima izvan poduzetničkih zona neophodno je osigurati održivi gospodarski razvoj uz dosljedno provođenje važećih propisa iz oblasti zaštite okoliša.

Neophodno je kontinuirano unapređivanje i očuvanje čistog i zdravog okoliša (reguliranje zbrinjavanja divljih deponija, selektivno zbrinjavanje otpada, reguliranje oborinskih i otpadnih voda i sl.), podizanje ekološke svijesti stanovništva i uspostavu monitoringa okoliša. Kada se ovome doda unapređenje poljoprivrede, proizvodnja zdrave hrane i razvoj turizma, jasno je da unapređenja u oblasti zaštite okoliša predstavljaju veoma važan strateški pravac u razvoju Županije Posavske.

14. DRUŠTVENE DJELATNOSTI

Koncepcija razvoja javnih službi temelji se na ciljevima razvoja mreže naselja i lokalnim specifičnostima Županije Posavske. Mreža objekata društvenih djelatnosti prati centralizaciju naselja, planirane urbane zone, a definirana je sukladno postavljenim ciljevima u ovoj oblasti, očekivanim demografskim trendovima i razvojnim mogućnostima Županije Posavske.

Planirana mreža javnih službi treba osigurati temeljne zahtjeve stanovništva u svim naseljima, sukladno planiranoj razini naselja, odnosno njegovim funkcionalnim značajem u mreži naselja.

Posebna pažnja posvećena je održavanju i unapređenju mreže društvenih djelatnosti u izvan urbanom području, naročito onih orijentiranih ka djeci i mladima, kao jedan od preduvjeta demografskog oporavka izvan urbanog područja.

U planskoj praksi definirani su planski prostorni normativi za svaku društvenu djelatnost posebno i s obzirom na njih u planskom razdoblju potrebno je prije svega rekonstruirati postojeće objekte pa po potrebi izgraditi nove čime bi se navedeni prostorni normativi zadovoljili.

Sve planirane izgradnje, sanacije ili rekonstrukcije objekata društvenih djelatnosti na području obuhvata plana potrebno je uskladiti sa aktualnim zakonima iz oblasti energetske efikasnosti.

14.1. Obrazovanje

Osnovni odgoj i obrazovanje predstavlja neophodan uvjet za sveukupni razvoj, svakog pojedinca i društva u cjelini. Zato je interes Županije imati kvalitetan osnovni odgoj i obrazovanje, koje svakom učeniku bez diskriminacije po bilo kojem temelju, omogućava najbolje uvjete i podršku za sveobuhvatan razvoj, kvalitetno stjecanje osnovnih znanja, vještina i sposobnosti.

Općina Domaljevac – Šamac

Na području općine Domaljevac-Šamac živi 4540 stanovnika. Procjenjuje se da će 2039. godine imati 4795 stanovnika.

Obrazovanje u općini Domaljevac-Šamac je organizirano na dvije razine, predškolsko i osnovno.

- Predškolski odgoj i obrazovanje

Predškolski odgoj i obrazovanje se realizira u prostorijama "Dječjeg vrtića" Domaljevac-Šamac. Postojeći predškolski kapaciteti su 370 m² predškolskog prostora i 2790 m² dvorišta-zemljišta.

Na temelju Pedagoških standarda i normativa za predškolski odgoj i obrazovanje na području Županije Posavske utvrđeni su sljedeći normativi:

- * za uzrast od 1 do 3 godine najmanje 3,6 m² po djetetu i 9 m³ po djetetu,
- * za uzrast djece starije od 3 godine najmanje 2,4 m² po djetetu i 6 m³ po djetetu,
- * radijus gravitirajućeg područja iznosi 12 km.

Sukladno s navedenim normativima i projekcijom broja stanovnika u planskom razdoblju ne postoji potreba za izgradnjom novih objekata predškolskog odgoja i obrazovanja niti proširenja postojećeg objekta.

○ Osnovni odgoj i obrazovanje

Osnovni odgoj i obrazovanje učenici stječu u jednoj centralnoj i jednoj područnoj osnovnoj školi. Osnovna škola Braće Radića iz Domaljevac-Šamac u svome sastavu ima i područni odjel Grebnice (1769 m²), koji ne radi. Osnovnim obrazovanjem u općini Domaljevac-Šamac je obuhvaćeno 158 učenika, u 9 odjeljenja, što je prosječno 17 učenika po odjeljenju. Ukupna površina centralne osnovne škole (zatvoreni i otvoreni prostor) iznosi 19048,0 m².

Kako bi se zadovoljili osnovni pedagoški i higijensko-zdravstveni uvjeti i potrebe, Pedagoškim standardom se za sve osnovne škole utvrđuju sljedeće površine po učeniku:

- za škole u kojima se izvodi razredna i predmetna nastava (3,28 m² – 5,00 m²),
- za područne odjele s jednom do pet učionica u kojima se izvodi samo razredna nastava (2,55 m² – 4,20 m²).

Sukladno navedenim normativima i imajući u vidu postojeće stanje koje pokazuje da su sadašnji školski kapaciteti u potpunosti povoljni, postojeći objekt osnovne škole će zadovoljiti potrebe i u planskom razdoblju cijeneći procjene broja stanovnika u narednom razdoblju.

Osnovna škola braće Radić u Domaljevcu može formirati posebne razredne odjele u kojima se mogu realizirati prilagođeni individualni programi za rad s djecom i mladeži sa ozbiljnim smetnjama i poteškoćama u razvoju.

Općina Odžak

Općina Odžak ima 17834 stanovnika, a planira se da će 2039. godine imati 20040 stanovnika. Obrazovanje u općini Odžak je organizirano na tri razine: predškolsko, osnovno i srednje.

○ Predškolski odgoj i obrazovanje

Predškolski odgoj i obrazovanje se odvija u prostorijama vrtića Paola Cerueto. Vrtić koristi 427 m² unutrašnjeg prostora za rad i 895 m² vanjskog prostora.

U planskom razdoblju do 2039. godine, a sukladno planiranom broju stanovnika i Pedagoškim standardima i normativima za predškolski odgoj i obrazovanje (za uzrast od 1 do 3 godine najmanje 3,6 m² po djetetu i 9 m³ po djetetu, za uzrast djece starije od 3 godine najmanje 2,4 m² po djetetu i 6 m³ po djetetu, uz radijus gravitirajućeg područja 12 km) potrebno je izgraditi objekt predškolske ustanove u naseljenom mjestu Odžak, površine 705 m².

○ Osnovni odgoj i obrazovanje

Osnovni odgoj i obrazovanje se odvija u osnovnoj školi "Vladimir Nazor" koja je smještena u Odžaku. Nastava u ovoj školi se odvija na dvije lokacije. Na lokaciji kod gradskog parka se izvodi razredna (od 1. do 5. razreda), a u središnjem objektu predmetna nastava (od 6. do 9. razreda). Središnju školu od šestog do devetog razreda pohađaju djeca tog uzrasta s teritorija cijele općine Odžak. Ukupan broj učenika u osnovnoj školi u općini Odžak iznosi 753, raspoređenih u 47 odjeljenja, što je 16 učenika po odjeljenju. Ukupna površina unutarnjeg prostora objekata osnovnog odgoja i obrazovanja je 4407,41 m², a vanjskog prostora 96903 m².

U sastavu ove škole je i 8 područnih škola izvan gradskog naselja u kojima se nastava izvodi od 1. do 5. razreda, a to su: Donji Svilaj (u stvari škola je u Gornjem Svilaju), Gornja Dubica, Novo Selo, Posavska Mahala, Potočani, Prud, Vojskova (Donja Dubica) i Vrbovac. U svim područnim školama nastava se odvija u kombiniranim odjeljenjima.

Također, u sastavu škole su i četiri područne škole koje ne rade: Novi Grad (površina unutarnjeg prostora 279 m²), Trnjak –Zorice (površina unutarnjeg prostora 170 m²), Ada (površina unutarnjeg prostora 255 m²) i Donja Dubica (površina unutarnjeg prostora 845 m²).

U sklopu osnovne škole "Vladimir Nazor", u prostorijama Pastoralnog centra djeluje odjel osnovne glazbene škole.

Imajući u vidu da postojeća škola već ima izražen problem nedostatka prostora, potrebno je predvidjeti izgradnju sljedećih objekata, osobito ako tendencija rasta broja učenika u planskom razdoblju bude izražena:

- * izgraditi novu osnovnu školu u naseljenom mjestu Odžak, neto korisne površine 3061 m²,
- * omogućiti ponovno funkcioniranje osnovne škole u Gornjem Svilaju (općina Odžak) kao deveto razredne škole,
- * pretvaranje područne škole u Gornjoj Dubici (općina Odžak) u deveto razrednu osnovnu školu (varijantno rješenje - obnova nekadašnje osmo razredne osnovne škole u Donjoj Dubici).

Osnovna škola Vladimir Nazor u Odžaku može formirati posebne razredne odjele u kojima se mogu realizirati prilagođeni individualni programi za rad s djecom i mladeži s ozbiljnim smetnjama i poteškoćama u razvoju. Također, daje se mogućnost organiziranja i provođenja posebnog programa osnovnog umjetničkog obrazovanja.

o Srednje obrazovanje i odgoj

Na teritoriju općine Odžak u gradskom naselju egzistira Srednja škola "Pere Zečevića". Srednja škola obrazuje sljedeća područja rada i zanimanja:

- * opća gimnazija (IV. stupanj) i jezična gimnazija (IV. stupanj),
- * područje rada: ekonomija, pravo, administracija i trgovina, zanimanja: ekonomski tehničar, financijsko-računovodstveni smjer (IV. stupanj, EU VET), ekonomski tehničar, komercijalni smjer (IV. stupanj, EU VET), poslovno-pravni tehničar (IV. stupanj, EU VET) i poslovni tajnik (III. stupanj, EU VET),
- * područje rada: zdravstvo, zanimanje: medicinski tehničar (IV. stupanj, EU VET),
- * područje rada: elektrotehnika, zanimanja: tehničar računarstva (IV. stupanj, VET) i elektroinstalater (III. stupanj),
- * područje rada: strojarstvo, zanimanja: strojarski tehničar (IV. stupanj), automehaničar (III. stupanj) i bravar (III. stupanj),
- * područje rada: poljoprivreda, zanimanje: poljoprivredni tehničar (IV. stupanj, EU VET), cvjećar-vrtlar (III. stupanj, EU VET) i voćar-vinogradar-vinar (III. stupanj, EU VET),
- * područje rada: tekstil, zanimanje: tekstilni tehničar-dizajner odjeće (IV. stupanj, EU VET).

Ukupan broj učenika koji je pohađao srednju školu za školsku godinu 2019./2020. godinu je 402, a organizirani su u 19 odjeljenja. Škola koristi prostor od 3299 m² za realizaciju nastave, ili po učeniku 8,21 m².

Potrebno je dograditi školski objekt od 308 m² radi humanizacije prostora i veće površine radioničkog prostora.

Grad Orašje

Grad Orašje ima 18972 stanovnika, a planira se da će 2039. godine imati 21345 stanovnika. Obrazovanje u gradu Orašju je organizirano na četiri razine: predškolsko, osnovno, srednje i visoko obrazovanje.

○ Predškolski odgoj i obrazovanje

J.U. Dječji vrtić "Pčelica" je ustanova za odgoj i obrazovanje djece predškolskog uzrasta. U ovu predškolsku ustanovu uključeno je 78 djece. Koristi objekt površine 646 m² ili 8,28 po djetetu.

Na temelju Pedagoških standarda i normativa za predškolski odgoj i obrazovanje na području Županije Posavske (za uzrast od 1 do 3 godine najmanje 3,6 m² po djetetu i 9 m³ po djetetu, za uzrast djece starije od 3 godine najmanje 2,4 m² po djetetu i 6 m³ po djetetu, uz radijus gravitirajućeg područja 12 km) potrebno je izgraditi objekt predškolske ustanove ukupne površine 635 m².

○ Osnovni odgoj i obrazovanje

Osnovni odgoj i obrazovanje na teritoriju Grada Orašja učenici stječu u pet centralnih i četiri područne osnovne škole. U gradu Orašju ukupan broj učenika koji je obuhvaćen osnovnim obrazovanjem je 985, u 69 odjeljenja, odnosno prosječno 14 učenika po odjeljenju. Nastava se realizira u objektima površine 5773 m² ili 5,86 m² po djetetu.

U sklopu osnovne škole u Orašju djeluje odjel osnovne glazbene škole.

S urbanističkog aspekta, postojeći školski kapaciteti u planskom razdoblju neće moći zadovoljiti potrebe ako se bude nastavio trend rasta broja djece ovog uzrasta, te je potrebno planirati izgradnju više objekata osnovnog odgoja i obrazovanja u okviru grada, ukupne površine 3832 m². Potrebne površine kao i lokacije za izgradnju biće definirane detaljnom planskom dokumentacijom (ili Prostornim planom grada).

Osnovna škola Orašje u gradskom naselju Orašje može formirati posebne razredne odjele u kojima se mogu realizirati prilagođeni individualni programi za rad s djecom i mladeži s ozbiljnim smetnjama i poteškoćama u razvoju. Također, daje se mogućnost organiziranja i provođenja posebnog programa osnovnog umjetničkog obrazovanja.

○ Srednje obrazovanje i odgoj

Srednje obrazovanje i odgoj je organizirano kroz školski centar fra Martina Nedića i srednju strukovnu školu Orašje.

Školski centar fra Martina Nedića u Orašju obrazuje sljedeća područja rada i zanimanja:

- * opća gimnazija (IV. stupanj) i jezična gimnazija (IV. stupanj)
- * područje rada: ekonomija, pravo, administracija i trgovina, zanimanja: ekonomski tehničar, financijsko-računovodstveni smjer (IV. stupanj, EU VET), i poslovno-pravni tehničar (IV. stupanj, EU VET).

Gimnazija raspolaže sa 2000,00 m² i trenutno školu pohađa 244 učenika. Površina učionica iznosi 8,19 m², što ukazuje na optimalne uvjete školskog prostora.

Srednja strukovna škola Orašje u Orašju obrazuje sljedeća područja rada i zanimanja:

- * područje rada: zdravstvo, zanimanje: medicinski tehničar (IV. stupanj, EU VET)
- * područje rada: elektrotehnika, zanimanja: elektrotehničar (IV. stupanj)
- * područje rada: poljoprivreda, zanimanje: poljoprivredni tehničar (IV. stupanj, EU VET)
- * područje rada: strojarstvo, zanimanje: CNC operater (III. stupanj, EU VET)
- * područje rada: ugostiteljstvo i turizam, zanimanja: konobar (III. stupanj, EU Phare VET) i kuhar (III. stupanj, EU Phare VET).

Strukovna škola ima površinu od 2410,00 m² i pohađa je 310 učenika.

Nema potrebe za izgradnjom ili dogradnjom objekata iako se može očekivati povećanje broja učenika.

- Visoko obrazovanje

Uspostavom nove političko-teritorijalne organizacije Republike BiH sredinom 90-tih godina prošlog vijeka Orašje je postao centar s visokom koncentracijom institucija visokog obrazovanja.

Prema posljednjim podacima, u Orašju postoje ispostave Pravnog fakulteta, Ekonomskog fakulteta, Filozofskog fakulteta i Fakulteta prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti Sveučilišta u Mostaru. Nastava se odvija u prostorijama Srednje škole „Fra Martin Nedić“, koje su adekvatno opremljene.

Funkcioniranje visokoškolskih ustanova u Županiji zahtjeva izgradnju objekta za javne visokoškolske ustanove u Orašju (neto korisne površine oko 1000 m²).

14.2. Zdravstvo

Zdravstvena se djelatnost obavlja na primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini zdravstvene zaštite, te na razini federalnih i županijskih zdravstvenih zavoda. Poseban oblik zaštite zdravlja stanovništva ostvaruje se organizacijom javnoga zdravstva. Zdravstvenu djelatnost obuhvaća i komplementarno obavljanje alternativne medicine od zdravstvenih djelatnika.

Općina Domaljevac-Šamac

- Primarna razina zdravstvene zaštite

Primarna razina zdravstvene zaštite u općini Domaljevac-Šamac se realizira u Domu zdravlja Domaljevac. Nova zgrada Doma zdravlja sa svim popratnim sadržajima završena je s gradnjom i otvorena sredinom 2010. godine. Zgrada Doma zdravlja obuhvaća površinu od 347 m², a površina kompleksa iznosi 2500 m².

U planskom razdoblju potrebno je planirati proširenje prostora Doma zdravlja u Domaljevku za 290 m².

Općina Odžak

- Primarna razina zdravstvene zaštite

Zdravstvena zaštita stanovništva općine Odžak na primarnoj razini pruža se putem Javne zdravstvene ustanove Dom zdravlja. Dom zdravlja se nalazi u gradskom centru Odžak i obuhvaća kompleks površine od oko 2382 m². Broj timova obiteljske medicine u Domu zdravlja je 6. Primarna zdravstvena zaštita provodi se i u ambulantomama obiteljske medicine, raspoređene u sljedećim naseljenim mjestima: Donji Svilaj, Gornja Dubica, Novi Grad, Potočani i Prud. Većina ovih ambulanti se nalazi u sklopu društvenih domova.

Potrebno je planirati:

- * proširenje prostora Doma zdravlja u Odžaku za 424 m²,
- * povećanje timova obiteljske medicine u Domu zdravlja u Odžaku za 2 tima.

- Sekundarna razina zdravstvene zaštite

U općini Odžak sekundarna zdravstvena zaštita se provodi na dva dislocirana odjela Županijske bolnice Orašje. Dislocirani odjeli se nalaze u okviru kompleksa zdravstvenog centra u Odžaku. Riječ je o hemodijalizi i stacionaru (polivalentni odjel). Ukupan broj bolničkih kreveta na odjelu hemodijalize je 90,

a na odjelu stacionara 16. Više od 90 pacijenata područja općine Odžak i susjednih općina se liječi na odjelu za hemodijalizu (opremljen s 25 hemodijaliznih aparata).

Ukupna neto korisna površina objekata zdravstva se procjenjuje na 2582 m².

Grad Orašje

- Primarna razina zdravstvene zaštite

U Gradu Orašju zdravstvena zaštita stanovništva na primarnoj razini pruža se preko Javne zdravstvene ustanove Dom zdravlja. Dom zdravlja obuhvaća površinu od 708 m² i smješten je u gradskom centru Orašja. Primarna zdravstvena zaštita provodi se i u ambulantama obiteljske medicine, raspoređene u sljedećim naseljenim mjestima: Vidovice (120 m²), Donja Mahala (60 m²), Tolisa (55 m²), Kostrč (90 m²), Matići (45 m²), Bok (40 m²) i Oštra Luka (96 m²).

U planskom razdoblju potrebno je planirati proširenje prostora Doma zdravlja u Orašju za 1110 m².

- Sekundarna razina zdravstvene zaštite

Zdravstvena djelatnost na sekundarnoj razini zdravstvene zaštite obuhvaća specijalističko-konzultativnu i bolničku zdravstvenu djelatnost.

Sekundarna razina zdravstvene zaštite se ostvaruje preko JZU Županijske bolnice. Županijska bolnica obavlja specijalističko-konzultativnu i bolničku zdravstvenu djelatnost. Na sekundarnoj razini zdravstvene zaštite može se organizirati i provoditi nastavna i znanstvenoistraživačka djelatnost. U cilju osiguranja potrebne dostupnosti zdravstvene zaštite, specijalističko-konzultativna djelatnost iz opće interne medicine, opće kirurgije, neurologije, otorinolaringologije, oftalmologije, ortopedije, dermatologije i radiološke dijagnostike primarne razine organizira se tako da je korisnicima dostupna u općini njihovog prebivališta sukladno propisima kojim se utvrđuje temeljni paket zdravstvenih prava. Površina JZU Županijska bolnica iznosi 2920 m².

- Tercijarna razina zdravstvene zaštite

Tercijarna razina zdravstvene zaštite sprovodi se putem JU Zavod za javno zdravstvo Županije Posavske.

Djelatnost županijskog Zdravstvenog zavoda podrazumijeva obavljanje stručnih i znanstveno - istraživačkih zdravstvenih funkcija iz okvira prava i dužnosti županije u oblasti javno zdravstvene djelatnosti, medicine rada, bolesti ovisnosti i sportske medicine.

S obzirom na stanje u privatnom zdravstvenom sektoru možemo zaključiti da se pojavljuje tendencija izjednačavanja ponuda privatne i državne zdravstvene zaštite.

14.3. Socijalna zaštita

Socijalna zaštita obuhvaća dječju zaštitu i zaštitu odraslih. Socijalna zaštita se najčešće realizira preko centara za socijalni rad.

Općina Domaljevac-Šamac

Socijalna zaštita se u općini Domaljevac-Šamac ostvaruje preko Centra za socijalni rad. Ova ustanova funkcionira od 2004. godine.

U općini Domaljevac-Šamac postoji Dom za stare i nemoćne osobe „Dobro srce“ koji se nalazi u poduzetničkoj zoni „Malo blato“. Također, postoji i Centar za zdravstvenu i palijativnu njegu koji se nalazi u neposrednoj blizini Doma zdravlja Domaljevac-Šamac.

Općina Odžak

Socijalna zaštita na razini općine Odžak realizira se putem Centra za socijalni rad. Ova ustanova funkcionira u posebnom objektu od 2012. godine, površine 174 m².

U urbanom centru Odžak se nalazi ustanova za djecu i odrasle s posebnim potrebama "Kuća nade" koja raspolaže s kvalificiranim i educiranim osobljem i ima dovoljne smještajne kapacitete.

Na prostoru općine Odžak postoje privatni domovi za starije u Gornjoj Dubici, Gornjem Svilaju, Novom Selu i Prudu kapaciteta oko 65 ležajeva.

Ukupna neto korisna površina objekata socijalnog staranja se procjenjuje na 924 m².

U planskom razdoblju potrebna je:

- * dogradnja postojeće ustanove Centar za socijalni rad za 80 m²,
- * izgradnja Doma za stare i nemoćne osobe, kapaciteta do 50 mjesta.

Grad Orašje

Najznačajniju ulogu u sektoru socijalne zaštite na području Grada Orašja ima JU "Centar za socijalni rad" koji svoju djelatnost obavlja u objektu u gradskom naselju. Objekt u kojem obavlja svoju djelatnost ima površinu od 119 m².

Na području Grada egzistira Dom za stare i nemoćne osobe „Revira“. Ustanova se nalazi u gradskom naselju Orašje. Površina objekta u kojem ustanova obavlja svoj rad iznosi 401 m².

Značajnu ulogu u oblasti socijalne zaštite ima i Crveni križ. Crveni križ svoju djelatnost obavlja u objektu površine 233 m².

Zbog nedostatka prostora izvjesna su ograničenja u radu Centra za socijalni rad, pa se javlja potreba za izgradnjom ustanove koja bi se bavila smještanjem djece i odraslih ili dogradnjom postojećih ustanova. U planskom razdoblju potrebna je izgradnja ustanove socijalne zaštite površine 314 m².

14.4. Kultura

Pod objektima i ustanovama kulture podrazumijevaju se centri za kulturu, knjižnice, kina, kazališta, muzeji, galerije te domovi kulture.

Prostorni raspored kulturnih sadržaja je značajan za identitet i potiče mobilnost stanovništva.

Općina Domaljevac-Šamac

Najznačajnija kulturna ustanova na području općine Domaljevac-Šamac je Hrvatski dom. Hrvatskim domom gospodari i upravlja općina Domaljevac-Šamac. Nije registriran kao javna ustanova. Objekt ima višenamjensku funkciju.

Hrvatski dom ima dvoranu s pozornicom i balkonom, a pored toga sastoji se od uredskih prostora, kuhinje i sanitarnih čvorova. Dvorana se koristi i za probe i aktivnosti KUD-a, aktivnosti Crvenog križa,

održavanja raznih skupova i sjednica. Dvorana je ujedno i izložbeni prostor s fotografijama iz povijesti Domaljevac-Šamca. U samom objektu se nalaze Skupština Županije Posavske, općinska vijećnica i Dom za branitelje općine Domaljevac-Šamac.

Površina objekta je 877 m².

Po mjesnim zajednicama postoje sljedeći objekti kulture: Dom kulture u Domaljevcu, Društveni Dom u Baziku, Dom kulture u Grebnicama.

Općina Odžak

Na području Općine najznačajnija javna ustanova u oblasti kulture je Javna ustanova Centar za kulturu Odžak koji je službeni organizator kulturnog života općine. Osnivač centra je Općinsko vijeće, a financira se dijelom iz općinskog, a dijelom iz županijskog proračuna. Centar u svom sastavu ima veliku dvoranu (za filmske i kazališne predstave) sa 192 mjesta, malu dvoranu s 80 mjesta, radio - postaju Odžak, gradsku knjižnicu, višenamjensku učionicu (za oko 30 osoba), izložbeni prostor, ured informatičkom učionicom (7 mjesta) i ostale urede. Različite grupe stanovništva koriste ove prostore za svoje aktivnosti: Općinsko vijeće, dječji vrtić, osnovna škola, srednja škola, različite sekcije, glazbena škola, kulturno-umjetnička društva, udruženja poduzetnika, poljoprivrednika, mladih, te ostale asocijacije. Neto korisna površina objekta Centra za kulturu iznosi 771 m².

Od objekata kulture na području Općine su najprisutniji društveni (omladinski) domovi, koji se nalaze u naseljenim mjestima Ada, Donja Dubica (3), Donji Svilaj, Novi Grad, Posavska Mahala, Potočani, Prud i Vrbovac. U naseljenom mjestu Potočani postoji i objekt čitaonice.

Ukupna neto korisna površina objekata u funkciji kulture iznosi oko 5116 m², što je iznad normativa, s tim da treba naglasiti postojanje manjeg deficita kulturnih sadržaja u gradskom naselju.

U planskom razdoblju smanjenje deficita prostora u objektima, u oblasti kulture potrebno je riješiti:

- * izgradnjom manjeg društvenog doma u naseljenom mjestu Donja Dubica, neto korisne površine 150-300 m²,
- * formiranje Zavičajnog muzeja u obnovljenom objektu Male Vijećnice u gradskom naselju Odžak.

Grad Orašje

Javna ustanova Centar za kulturu Orašje kulturna je i obrazovna ustanova od posebnog značaja koja svojom djelatnošću pridonosi općem kulturnom programu Grada Orašja. Centar za kulturu raspolaže multifunkcionalnom dvoranom koja broji 278 sjedećih mjesta. U njoj se odvija program kulturnih manifestacija, koncerti, kazališne predstave, svečanosti, seminari, predavanja i promocije. Također, pod okriljem Centra nalazi se i gradska knjižnica. Neto korisna površina objekta Centra za kulturu iznosi 650 m², od toga 30 m² uredski prostori i gradska knjižnica, a 620 m² dvorana "Kulturni centar Ivo Gregurević".

Pored Centra za kulturu u prostoru Franjevačkog samostana u Tolisi se nalazi Muzej Franjevačkog samostana Tolisa „Vrata Bosne“.

Po mjesnim zajednicama raspoređeni su društveni (omladinski) domovi koji se koriste višenamjenski za društvene i kulturne sadržaje. Društveni domovi nalaze se u sljedećim naseljenim mjestima: Vidovice (280 m²), Ugljara (150 m²), Donja Mahala (188 m²), Kostrč (170 m²), Tolisa (200 m²), Matiči (230 m²), Bok (110 m²) i Oštra Luka (283 m²).

Također, po mjesnim zajednicama su zastupljene i čitaonice: Donja Mahala (4), Tolisa (3), Matiči, Ugljara, Kostrč (3) i Vidovice. Ukupna površina čitaonica iznosi 818 m².

14.5. Sport

Razvoj sporta i rekreacije temelji se na strateškom opredjeljenju da se prvenstveno očuvaju i revitaliziraju postojeći sportski objekti, a zatim da se planski grade novi objekti i površine u funkciji rekreativnog, vrhunskog i školskog sporta.

Pod sportskim objektima podrazumijevaju se zatvoreni sportski tereni (sportske sale i dvorane), otvoreni sportski tereni (u nadležnosti sportskih društava), otvoreni sportski tereni (rekreativni), tereni za zimske sportove, kao i bazeni (otvoreni i zatvoreni).

U cilju utvrđivanja potrebnih površina za sport i rekreaciju, potrebno je planirane sportske objekte i terene uskladiti navedenim urbanističkim normativima:

- ❖ za korisnu površinu objekta je 2,5 m²/stanovniku,
- ❖ za otvorene naseljske sportsko-rekreativne površine je 0,5 m²/stanovniku;
 - za otvorene terene 2,0 m²/stanovniku,
 - za naseljske parkove 1,0 m²/stanovniku.

Općina Domaljevac – Šamac

U općini Domaljevac – Šamac zatvoreni sportski tereni zastupljeni su u vidu dvorana pri osnovnim školama u Domaljevcu i Grebnicama.

Otvoreni sportski tereni su zastupljeni kao školska igrališta (Domaljevac, Grebnice), stadioni s pratećim sadržajima (Domaljevac, Bazik, Grebnice) i sportsko rekreacijski centar „SRIMAC“ u Domaljevcu (odbojkaško i tenisko igralište).

Na temelju propisanih parametara utvrđeno je da općini Domaljevac-Šamac nedostaju površine zatvorenih sportskih objekata i sukladno tome planirana je izgradnjom polivalentne dvorane u Domaljevcu.

Općina Odžak

Općina Odžak ima veoma razvijenu sportsku infrastrukturu, prvenstveno u gradskom naselju, gdje postoji sportsko-rekreativni centar. Gradski sportsko-rekreativni centar čini nogometni stadion s pomoćnim terenom i sportski tereni za mali nogomet (rukomet), košarku i odbojku. Na susjednim parcelama se nalaze sportska dvorana i otvoreni olimpijski bazen.

Sportske dvorane pri osnovnim školama se nalaze u: Gornjem Svilaju, Donjoj Dubici, Novom Gradu i Odžaku.

Od sportskih objekata na području Općine najrasprostranjeniji su otvoreni sportski tereni (pretežno univerzalne površine) koji su većinom locirani uz škole i društvene domove. Ovi uređeni tereni se pored gradskog naselja nalaze u naseljenim mjestima: Ada, Donja Dubica (4), Gornja Dubica, Gornji Svilaj (2), Novi Grad (2), Novo Selo (2), Posavska Mahala, Potočani, Prud (2) i Vrbovac (2).

Od specifičnih sportskih objekata u ruralnom području treba istaknuti teniske terene u Donjoj Dubici (Vojskova) i Vrbovcu.

Prema normativima kvaliteta sportskog djelovanja bi se mogla poboljšati:

- * izgradnjom sportske dvorane u Gornjoj Dubici (varijantno rješenje-rekonstrukcija postojeće sportske dvorane u Donjoj Dubici),
- * proširenjem sportske dvorane u Gornjem Svilaju,
- * izgradnjom otvorenog sportskog terena (univerzalna površina) u Maloj Brusnici.

Grad Orašje

Grad Orašje sportske aktivnosti provodi kroz sportsku infrastrukturu koju čine zatvoreni i otvoreni sportski objekti.

Zatvoreni sportski tereni zastupljeni su u vidu sportskih dvorana uz osnovne i srednje škole, u sljedećim naseljenim mjestima: Orašje, Vidovice, Donja Mahala, Tolisa i Bok.

Otvoreni sportski tereni nalaze se pri osnovnim školama, u vidu školskih igrališta i stadioni. Ovi otvoreni sportski tereni pored gradskog naselja nalaze se u naseljenim mjestima: Kopanice, Vidovice, Ugljara, Donja Mahala, Kostrč, Tolisa, Bukova Greda, Matići, Bok i Oštra Luka.

Na temelju urbanističkih parametara za utvrđivanje potrebnih površina za sport i rekreaciju, utvrđeno je da su u Gradu Orašju površine za sportske aktivnosti iznad normativa propisanih za površine za sport i rekreaciju.

14.6. Uprava

Javne funkcije obuhvaćaju ustanove u kojima se osigurava ostvarivanje prava, odnosno zadovoljavanje potreba i interesa stanovnika i raznih organizacija. Njihova glavna karakteristika je koncentracija u centralnim dijelovima grada čime je omogućena dostupnost svim stanovnicima Županije Posavske.

Pod službama i ustanovama iz oblasti uprave podrazumijevaju se institucije Republike BiH, institucije Federacije BiH, županijske institucije i lokalna samouprava.

Institucija na razini države BiH, Carinska ispostava Uprave za neizravno oporezivanje R BiH smještena je na teritoriju Grada Orašja.

Od institucija Federacije BiH na teritoriju obuhvata Prostornog plana egzistiraju ispostave sljedećih institucija:

- * Porezna uprava Federacije BiH (Orašje),
- * Federalni zavod za mirovinsko/penzijsko i invalidsko osiguranje (sjedište Orašje, ispostave Odžak, Domaljevac – Šamac),
- * Federalni zavod za statistiku (Orašje).

Od županijskih institucija u obuhvatu plana egzistiraju:

- * Vlada Županije Posavske i ministarstva u njenom sastavu (Orašje, Odžak)
- * Kantonalni sud (Odžak),
- * Kantonalno tužiteljstvo (Orašje),
- * Županijska uprava za inspekcijske poslove (Orašje),
- * Agencija za privatizaciju Županije Posavske (Orašje),
- * Služba za zapošljavanje Županije Posavske (Orašje),
- * Županijski zavod za pružanje pravne pomoći (Odžak),
- * Zavod za zdravstveno osiguranje Županije Posavske (Odžak),
- * Zavod za javno zdravstvo Županije Posavske (Orašje),
- * Županijska uprava civilne zaštite (Orašje).

Institucije lokalne uprave samouprave:

- * Gradska/Općinska uprava,
- * Općinski sud (Orašje),
- * Policijske postaje,
- * Mjesne zajednice-uredi,
- * Vatrogasna služba,
- * Pošta.

Svi objekti i prostori u kojima su smještene funkcije navedenih djelatnosti locirani su u užem centru gradskih/općinskih centara. Uredi mjesnih zajednica nalaze se u sjedištima mjesnih zajednica.

Ukupna neto površina objekata Uprave u općini Domaljevac-Šamac iznosi 750 m², u općini Odžak ta vrijednost se procjenjuje na 3311 m², dok u Gradu Orašju ta površina iznosi 3718 m².

Na temelju analize postojećeg stanja, a prema propisanim normativima, objekti uprave i administracije zadovoljavaju normative. Predlaže se uvođenje elektronske uprave, kao jedne od značajnih instrumenata koji mogu doprinijeti efikasnosti rješavanja zahtjeva stanovništva.

14.7. Vjerski objekti

Na području Županije Posavske nalaze se sljedeći vjerski objekti:

Općina Domaljevac – Šamac		
Postojeći objekti	Lokacija objekta	Površina objekta (m ²)
Katolička crkva	Domaljevac	681
Katolička crkva	Grebnice	953,5

Izvor: Služba za gospodarstvo i financije općinske uprave Domaljevac -Šamac

Općina Odžak		
Postojeći objekti	Lokacija objekta	Površina objekta (m ²)
Pravoslavna crkva	Gornji Svilaj	95
Katolička kapela	Gornji Svilaj	13
Katolička kapela	Donji Svilaj	876
Katolička kapela	Donji Svilaj	22
Pravoslavna crkva	Novi Grad	125
Pravoslavna kapela	Novi Grad	38
Katolička crkva	Donja Dubica	277
Pravoslavna crkva	Donja Dubica	122
Katolička crkva	Vojskova	159
Katolička kapela	Vojskova	cca 40
Katolička crkva	Trnjak-Zorice	85
Katolička kapela	Trnjak-Zorice	50
Pravoslavna crkva	Trnjak-Zorice	-
Katolička crkva	Prud	620+10
Katolička kapela	Prud	cca 50
Katolička crkva	Gornja Dubica	832
Katolička kapela	Gornja Dubica	65
Katolička kapela	Gornja Dubica	160
Katolička kapela	Gornja Dubica	60
Katolička crkva	Novo Selo	563+17
Katolička kapela	Novo Selo	104
Katolička kapela	Ada	12
Džamija	Odžak	847

Katolička crkva	Odžak	827
Katolička kapela	Odžak	42
Katolička crkva	Posavska Mahala	461
Katolička kapela	Posavska Mahala	cca 30
Katolička crkva	Potočani	827
Katolička crkva	Potočani	41+52
Katolička crkva	Vrbovac	cca 210
Katolička kapela	Vrbovac	cca 50

Izvor: Služba za prostorno uređenje i katastar nekretnina općinske uprave Odžak

Grad Orašje		
Postojeći objekti	Lokacija objekta	Površina objekta (m ²)
Katolička crkva	Bok	1599
Katolička crkva	Tolisa	2398
Katolička kapela	Kopanice	336
Džamija	Orašje	273
Pravoslavna crkva	Orašje	U izgradnji
Katolička crkva	Vidovice	1403
Katolička kapela	Ugljara	veća od 100
Katolička kapela	D.Mahala	128
Katolička kapela	Kostrč	30
Katolička kapela	Tolisa	50
Katolička crkva	Oštra Luka	427
Katolička crkva	Jenjić	93
Katolička crkva	Matići	cca 100

Izvor: Služba prostornog uređenja i imovinsko-pravnih poslova Grada Orašja

Analizom prostornog rasporeda vjerskih objekata dolazi se do zaključka da područje Županije Posavske ima zadovoljavajući broj objekata.

U planskom razdoblju, moguća je obnova i izgradnja novih vjerskih objekata, ako se ukaže potreba za istim.

14.8. Komunalne djelatnosti

Na teritoriju Županije Posavske utvrđena su sljedeća groblja:

Groblje-lokacija	Konfesionalnost	Površina m ²
Domaljevac – Šamac		
Domaljevac	Katoličko	18757
Grebnice	Katoličko	9785
Odžak		
Odžak	Katoličko	19479,56
	Islamsko	

Novo Selo	Katoličko	6170,91
Posavska Mahala	Katoličko	548,45
Vrbovac	Katoličko	11468,93
Brusnica Mala	Pravoslavno	5304,53
Gornji Svilaj	Katoličko	14592,24
	Pravoslavno	
Donji Svilaj	Katoličko	6903,37
Novi Grad	Katoličko	7515,7
	Pravoslavno	
Gornja Dubica	Katoličko	15101,46
Donja Dubica	Katoličko	3693,62
	Pravoslavno	2849,47
Prud	Katoličko	4635,85
Orašje		
Donja Mahala Tolisa - "Karaula"	Katoličko	33921
Orašje - gradsko	Katoličko	5600
Orašje - "mezarje"	Islamsko	14663
Oštra Luka	Katoličko	13668
Bok	Katoličko	11469
Bok - "Staro selo"	Katoličko	1798
Matići	Katoličko	7071
Kostrč	Katoličko	5500
Ugljara	Katoličko	7412
Vidovice	Katoličko	15918
Vidovice - "Staro"	Katoličko	3900
Kopanice	Katoličko	5647
Bukova Greda	Pravoslavno	1155

Izvor: Ministarstvo gospodarstva, rada i prostornog uređenja

Groblja su ravnomjerno raspoređena po naseljenim mjestima. Održavaju se redovno i imaju zadovoljavajući stupanj uređenosti.

Uređenje i proširenje postojećih lokacija, kao i otvaranje novih lokacija groblja obavljat će se, sukladno potrebama svakog naselja, prema odlukama lokalne samouprave. U pogledu tretmana groblja, neophodno je poduzeti plansko-organizacijske mjere za proširivanje popunjenih groblja i dalje komunalno i pejzažno uređivanje postojećih seoskih groblja sukladno temeljnim urbanističkim i ekološko-sanitarnim uvjetima. Nova groblja će se formirati prema uvjetima iz provedbenih planskih dokumenta.

14.9. Prostorni razmještaj društvenih djelatnosti

Prostorni razmještaj društvenih djelatnosti planira se kroz jačanje sustava/mreže naselja i hijerarhiju centara primjenom kriterija za razvoj i dostupnost sljedećih funkcija: obrazovanje, zdravstvo, socijalna zaštita, kultura, uprava, sport i tjelesna kultura. Mreža objekata društvenih djelatnosti prati centralizaciju naselja, planirane urbane zone, a definirana je sukladno postavljenim ciljevima u ovoj oblasti, očekivanim demografskim trendovima i razvojnim mogućnostima Županije Posavske.

Na mrežu društvenih djelatnosti u izvan urbanom području posvećena je posebna pažnja s ciljem osiguranja što boljih uvjeta za demografski oporavak seoskog stanovništva, dok je u urbanom području predviđeno dodatno popunjavanje i unapređenje postojećih društvenih djelatnosti.

Detaljna prostorna organizacija društvenih djelatnosti po oblastima obrađena je zasebno za svaku oblast posebno u poglavlju te oblasti i kao takva prikazana na grafičkom prilogu 12– Gospodarska, društvena i komunalna infrastruktura.

15. POSEBNO ZAŠTIĆENI PROSTORI

Temeljna koncepcija zaštite prirodnih i kulturno-povijesnih vrijednosti i dobara ostvarivat će se formiranjem mreže zaštićenih i ekološki značajnih područja od nacionalnog i međunarodnog značaja na teritoriju Županije i u okruženju, fenomena geonasljeđa i ključnih obilježja predjela, uz osiguranje institucijsko-organizacijske podrške i umrežavanja svih relevantnih aktera zaštite prirode. Prioritet je ostvarivanje zaštite, prezentacije i održivog korištenja zaštićenih prirodnih dobara i vrijednosti, koje omogućavaju razvoj lokalne zajednice, odmor i rekreaciju u prirodi i edukaciju urbanog stanovništva.

Prirodne vrijednosti i kulturno-povijesna dobra treba tretirati kao jedinstven, integralni sustav radi realizacije kompleksne prostorne zaštite ovih cjelina.

15.1. Zaštićena prirodna područja

Stavljanje pod zaštitu određenih objekata lokaliteta ili kompleksa prirodnog nasljeđa u kontekstu prostornog planiranja podrazumijeva klasificiranje po stupnjevima, odnosno kategorijama, utemeljenim na pozitivnim zakonskim propisima.

Ovim Planom se propisuje potreba da se za svako prirodno dobro, za koje se pokrene procedura stavljanja pod pravnu zaštitu, izvršiti ispitivanje terena i evidentira stanje prirodnog dobra uz izradu znanstvenih i stručnih temelja za svako dobro pojedinačno, a zatim izvrši njihova kategorizacija i određivanje režima zaštite.

Natura 2000 je ekološka mreža koju čine područja važna za očuvanje ugroženih vrsta i staništa Europske unije. Temelji se na dvije direktive koje podržavaju politiku zaštite prirode Europske unije. To su Direktiva o staništima i Direktiva o pticama. Mreža Natura 2000 sastoji se od posebnih zaštićenih područja - SAC-a (područja koja su određena Direktivom o staništima) i posebnih područja zaštite ptica - SPA (područja odvojena prema Direktivi o pticama) i trenutno obuhvaća oko 30 000 područja. Cilj Natura 2000 je osigurati dugoročan opstanak i povoljne uvjete najvrjednijih i najugroženijih staništa i vrsta. Ti se ciljevi, između ostalog, postižu usklađivanjem s interesima i dobrobiti stanovništva koje žive i obavljaju aktivnosti na određenim područjima Natura 2000. Mrežna područja određuju se prema znanstvenim kriterijima koji su isti za sve zemlje.

Shodno gore navedenom, ovim planom je predviđeno stavljanje pod zaštitu sljedećeg prirodnog područja i lokaliteta:

- ❖ Rijeka Sava (Odžak) – područje ekološke mreže – Natura 2000 ,
- ❖ Tišina (Domaljevac – Šamac) – područje ekološke mreže – Natura 2000,
- ❖ Starača Vojskova (Odžak) – zaštićeni pejzaž,
- ❖ Vučijak (Odžak) – zaštićeni pejzaž.

Vrste i režimi zaštite područja prirodnog dobra precizno će se utvrditi aktom o ustanovljenju zaštite na temelju prethodno urađene stručne dokumentacije Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta.

15.2. Posebno vrijedna područja kulturno–povijesnog nasljeđa

Kulturno-povijesno nasljeđe predstavlja jedan od najvažnijih segmenata kulturnog identiteta određene zajednice i posebno doprinosi kvalitetu prostora u kojem ona egzistira, o starosnoj dobi pojedinih naselja i vremenskim razdobljima u kojima je to naselje imalo najburniji razvoj.

Evidencija i zaštita kulturno-povijesnih vrijednosti ima prvorazredan značaj za cjelokupno društvo i njegov razvoj. U okviru kulturno-povijesnih dobara razlikuju se nepokretno i pokretno kulturno dobro i nematerijalno nasljeđe. Od nepokretnog kulturnog dobra na području Prostornog plana evidentirana su arheološka nalazišta.

Općina Domaljevac-Šamac

- DOMALJEVAC, Domaljevac, Bosanski Šamac
Pojedinačni nalaz rimskog novca: republikanski Calpurnia i Severusa Alexandra (222 - 235).

Općina Odžak

Podaci o arheološkim nalazištima iz prapovijesnog doba, doba rimske vladavine i iz srednjeg vijeka preuzeti iz Arheološkog leksikona Bosne i Hercegovine (Tom 2, Sarajevo 1988. godina) i evidencije Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta:

- BRŠCANICA, Svilaj, Odžak
Prapovijesno naselje. Pri kopanju rova pokraj seoskog puta, 1965. godine, otkriveni su ostaci naselja s brojnim fragmentima keltske-latenske keramike. U profilu se na više mjesta zapaža kulturni sloj debeo oko 75 cm. Mlađe željezno doba.
- DONJI SVILAJ, Donji Svilaj, Odžak
Slučajni nalaz iz eneolitika. Bakarna sjekira s križno postavljenim sječivom i rupom za nasađivanje.
- GRABIK, Donji Svilaj, Odžak
Rimska građevina. Uz potocić Stojna nalazi se njiva po čijoj površini se nalaze ulomci opeka. Vjerojatno se radi o manjoj rimskoj vili.
- GRADINA, Novi Grad, Odžak
Prapovijesno i srednjovjekovno naselje. Istaknuti brežuljak na obali Save. Površinski nalazi keramike pripadaju kasnom brončanom ili starijem željeznom dobu i srednjem vijeku.
- GROBLJE NA LIPI, Potočani, Odžak
Srednjovjekovna nekropola. Sačuvano oko sto spomenika u obliku amorfnih stela, od kojih je oko 20 ukrašenih motivom križa. Kasni srednji vijek.
- JOŠIK, Odžak - Rimsko naselje.
Na staroj terasi rijeke Bosne, na velikom prostoru, ostaci rimskih građevina. Konstatirani su i tragovi supstrukcije jedne ceste. Rimsko doba.
- KADAR, Gornji Svilaj, Odžak
Paleolitsko nalazište. Iskopavanja su vršena u nekoliko navrata: 1965., 1966., 1974. i 1976. (Đ. Basler, A. Montet - White). Fertilni horizont, debeo oko 15 do 30 cm, nalazi se na dubini od 30 cm. Nekoliko stratuma potječe iz vremena kasnog gravettiana, a datirani su između 17.000 i 16.000 god. prije sadašnjosti. Vežu se za šire područje Panonije. Oko 70 cm ispod mladepaleolitskog sloja postoje ostaci staništa s kulturom mousteriana znatne starosti, što se može zaključiti po alatima s prirodno poliranom površinom.
- KRNDIJA, Potočani, Odžak
Paleolitsko nalazište. Sondirao Đ. Basler 1960. Arheološki materijal nalazi se pri samoj površini, a potječe iz najstarijih faza mlađeg paleolitika.
- MADŽARSKO GREBLJE, Novi Grad, Odžak
Srednjovjekovna nekropola. Na znatno povišenoj gredi nalazi se nekoliko kamenih spomenika u obliku stela i amorfnog kamenja. Kasni srednji vijek, možda 15. st.
- MADŽARSKO GROBLJE (Grabik), Vrbovac, Odžak
Srednjovjekovna nekropola. Sačuvano 15 stećaka u obliku sanduka, od kojih su 2 ukrašena motivom križa. Kasni srednji vijek.
- MIHALJEVICA BREGOVI, Donja Dubica - Zorice, Odžak

- Prapovijesno naselje. Na velikoj površini nalaze se rijetki fragmenti keramike koja se može opredijeliti u kasno brončano ili starije željezno doba.
- **MRAMORJE, Novi Grad, Odžak**
Srednjovjekovna nekropola. Na gredi se nalazi nekoliko amorfnih kamenih spomenika. Kasni srednji vijek.
 - **NEVOLJICA, Donji Svilaj, Odžak**
Rimsko naselje. Na nešto povišenom, većem prostoru pored potoka Stojna, izorava se građevinski materijal i rimska keramika.
 - **NOVI GRAD, Novi Grad, Odžak**
Prapovijesna ostava brončanih predmeta koji sadrže: 7 sjekira - keltova, 1 ulomak sjekire s krilcima, 1 koplje i nekoliko ulomaka brončanih objekata. Pripada starijoj fazi kasnog brončanog doba (kraj br. doba D ili Ha A-I, kasno 13. ili 12. st. st. e.).
 - **ODŽAK, Odžak**
Srednjovjekovni spomenik-stećak, u sekundarnoj upotrebi. Kasni srednji vijek.
 - **ORAŠĆE, Srnava, Odžak**
Rimsko naselje. Površinskim pregledom nađeno rimske keramike (terra sigillata) i građevinske opeke. Lokalizet je skromne veličine.
 - **PIVNICA (Gradić), Potočani, Odžak**
Prapovijesna gradina. Smještena je na omanjem, izdvojenom brdu strmih padina. Istraživao A. Benac 1958. i 1960. Kulturni sloj dostizao je debljinu do 2,00 m, a izdvojene su dvije faze kulturnog razvoja. Starija pripada eneolitu (kostolačkoj kulturi), a mlađa kasnom brončanom dobu (kultura polja s urnama, grupa Vis - Pivnica). Građevinska djelatnost starije faze je dosta skromno zasvjedočena, a među očuvanim nastambama ističe se jedna velika ovalna građevina koja je zauzimala centralno mjesto u naselju. Tipološke i ornamentalne odlike keramičkih izrađevina u potpunosti su u suglasnosti s odgovarajućim nalazima na drugim naseljima ove kulture. Poseban značaj ovog naselja je u tome što je ono jedino nalazište kostolačke kulture s njenim čistim odlikama i njen je najizrazitiji predstavnik. Osim keramičkog, među materijalom ovog naselja ističu se nalazi bakarnih igala i sitnih bakarnih izrađevina koje liče na malu okruglu dugmad. Mladi stratum Pivnice pripada mlađoj fazi kasnog brončanog doba (Ha B - 1 / B - 2). Za ovaj stratum značajan je i kasniji slučaj nalaz kamenih kalupa za izlivanje kopalja i keltova, te keramičkih posuda. Najmlađi nalazi (keltsko-latenska keramika) pripadaju kratkotrajnom naselju iz mlađeg željeznog doba.
 - **DONJA DUBICA - ZORICE, Odžak**
Prapovijesno naselje. Na dosta širokom prostoru nalaze se fragmenti keramike i drugi tragovi prapovijesnog naselja. Kasno brončano ili starije željezno doba.
 - **POTOČANI, Potočani, Odžak**
Novac rimskog cara Klodija Albina (193 -97).
 - **PRODANOVIĆA KUĆE, Gornji Svilaj, Odžak**
Prapovijesno naselje. Smješteno je na blagoj padini Kadra prema koritu Save. Zaprema veći prostor. Kulturni sloj debeo je oko 0,60 m. Pripada eneolitu (kostolačka kultura).
 - **SELIŠTE, Veliki Drenovac - Potočani, Odžak**
Srednjovjekovna nekropola. Od prvobitnih oko 50 stećaka sačuvana su samo 4 spomenika u obliku sanduka. Kasni srednji vijek.
 - **TOLIČA BRDO, Novo Selo, Odžak**
Prapovijesno naselje. Na prostoru u obliku površine grede nađeni su primjerci kućnog lijepa i keltsko-latenske keramike.
 - **TOPOLOVACA BREGOVI, Donja Dubica - Trnjak, Odžak**
Prapovijesno naselje. Na gredi pored starog rukavca Save izorava se keramika, kućni lijep i životinjske kosti. Kasno brončano ili starije željezno doba.
 - **VLADIČKA, Novi Grad, Odžak**
Prapovijesno naselje. Na gredi nedaleko od savskog nasipa nađeni su po površini brojni ostaci kulturnog sloja. Kasno brončano ili željezno doba.

Zaštićena ili evidentirana dobra kulturno povijesnog nasljeđa prema evidenciji Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta:

- NEKROPOLA STEĆAKA GROBLJE NA LIPI, Odžak
- CRKVA GLAVOSJEKA SV. IVANA KRSTITELJA, Odžak. 1913. godina
- SPOMENIK NOB - a, u centru Odžaka je grobnica u kojoj su sahranjeni posmrtni ostaci neutvrđenog broja palih boraca NOR-a i revolucije 1941. - 1945. godine.
- BELEDIJA ILI MALA VIJEĆNICA, Odžak
Povijesna građevina Zgrada općine (Beledija ili Mala vijećnica) u Odžaku.
- CRKVA UZNESENJA PRESVETE BOGORODICE, Donja Dubica, Odžak
Izgrađena je 1911. godine i uništena u Drugom svjetskom ratu te obnovljena 1968. godine. Obnavljana je i 1991. godine kada je i posvećena uznesenju Presvete Bogorodice. Od crkvenog inventara sačuvana je knjiga pjesama na staroslavenskom Pentikostar iz 1881. godine.

Spomenici koje je valorizirala Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika:

- Nacionalni spomenici:
 - Zgrada općine (Beledija ili Mala vijećnica) u Odžaku, povijesna građevina (Odluka br. 06-6-13/03-3 od 2.7.2003. godine).
- Privremena lista:
 - Odžak - Donja Dubica - Bogorodičina crkva.
- Lista peticija:
 - Odžačka džamija.

Grad Orašje

Arheološki lokaliteti

Podaci o arheološkim nalazištima iz prapovijesnog doba, doba rimske vladavine i iz srednjeg vijeka preuzeti iz Arheološkog leksikona Bosne i Hercegovine (Tom 2, Sarajevo 1988. godina) i evidencije Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta:

- BRDO, Donja Mahala, Orašje
Prapovijesno naselje. Leži sjeverno od puta Orašje - Bosanski Šamac. u blizini nasipa na Savi. Kulturni sloj, debljine 0,50-1m, znatno je oštećen, a sadrži pretežno keltsko-latensku keramiku, u manjem broju keramiku kasnog brončanog doba.
- DONJA MAHALA (Kučišta), Donja Mahala, Orašje
Prapovijesno naselje. Dio materijala i osnovne podatke prikupio J. Petrović 1924., a istraživanja obavljao M. Mandić 1926. godine. Utvrđeno je postojanje 2 horizonta kulturnog razvoja. Stariji, neolitski, pripada sopotskoj, a mlađi, eneolitički, kostolačkoj kulturi.
- GAJEVI, Donja Mahala, Orašje
Prapovijesna ostava brončanih predmeta. Na sedmom kilometru od Orašja prema Donjoj Mahali izorana je ostava brončanih predmeta (narukvice, koplja, sjekire i dr.)
- GRADIĆ, Matići, Orašje
Prapovijesno naselje. Kulturni sloj je dostizao debljinu od 1,50 m. Utvrđena su 2 građevinska horizonta i dvije faze kulturnog razvoja. U periodizaciji vinčanske kulturne grupe, ovo nalazište odgovara vinčansko-pločničkim fazama.
- KOVAČEVAC, Kopanice, Orašje
Srednjovjekovno naselje. Uz savski nasip, nedaleko od sela, nađen je veći broj fragmenata srednjovjekovne keramike.
- MANŽELJSKI GRAD, Donja Mahala, Orašje
Kasnoantički burgus. U meandru rijeke Save povišeno zemljište u promjeru oko 60 m sadrži znatne ostatke temelja masivno građenog objekta od kamena i debele kulturne slojeve s

mного ulomaka keramičkih posuda rimske provenijencije. Tu je otkriven i novac Konstancija Klora. Mjesto je bilo u funkciji od kasnog 3. do 6. st., a možda još i u ranom srednjem vijeku.

- **ORAŠJE, Orašje**
Slučajni nalaz. Nekoliko bakarnih objekata, možda ostava. Sastoji se od jedne sjekire - čekića i 4 jezičaste sjekire - klina. Eneolitik.
- **OŠTRA LUKA, Oštra Luka, Orašje**
Velika ostava rimskog carskog novca pretežno Antoninijana iz 3 v.
- **POLOJ, Orašje**
Slučajan nalaz prapovijesnog čamca. Prilikom niskog vodostaja u desnoj obali Save je 1979. pronađen monoksilni prapovijesni čamac. Vjerojatno kasno brončano ili željezno doba.
- **POLJE, Vidovice, Orašje**
Rimsko naselje i groblje s paljevinama. Sjeverno od sela nalaze se tragovi naselja iz 2. - 4. st. koji su najvećim dijelom uništeni. Sjevernije od ovog mjesta, uz rijeku, u probnoj sondi otkrivena je četverokutna jama u koju je ukopana manja kružna jama koja je sadržavala paljene kosti, keramiku i novac.
- **TOLISA, Tolisa, Orašje**
Slučajni nalazi iz neolitika i brončanog doba. Grupu eneolitskih bakarnih objekata (vjerojatno ostava) sadrže: 1 sjekira - čekić i 4 dljeteta. Uz ovu grupu nalaza spominju se i brončani objekti: 1 srp, 1 naočarasta fibula, narukvica i prsten od žice, dugme i sl. Obje grupe nalaza, navodno, potiču iz tumulusa, što nije vjerojatno, a fibula pouzdano nije iz sjeverne Bosne.
- **VIDOVICE, Vidovice, Orašje**
Rimski bakreni novac: Traianus (98 - 117), Numerianus (283 - 285) i Konstantinus II (337 - 340).

Zaštićena ili evidentirana dobra kulturno povijesnog nasljeđa prema evidenciji Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta:

- **NEKROPOLA STEĆAKA DONJE HRASNO, Orašje**
Na pošumljenom brijegu Orašje oko 500 metara sjeveroistočno od seoskih kuća nalazi se nekropola od 3 stećka (2 sanduka i 1 sjemenjak) postavljenih u pravcu Z-I i bez ukrasa.
- **FRANJEVAČKI SAMOSTAN TOLISA, Orašje**
Franjevački samostan Tolisa s Crkvom uznesenja Blažene Djevice Marije izgrađen je u drugoj polovini 19. stoljeća i nalazi se u selu Tolisa, Donja Mahala, Grad Orašje. Godine 1862. počinje izgradnja samostana, a 1864. izgradnja crkve po projektu arhitekta Josipa Vancaša koja je svojim dimenzijama 58.0 x 20.0 metara svojevremeno predstavljala najveću katoličku crkvu u Bosni i Hercegovini. Predstavlja trobrodnu baziliku s dva niza stupova u unutrašnjosti i sa zvonika na pročelju koji su završeni s lukovičastim toranjskim krovovima što je jedinstven primjer na katoličkim franjevačkim crkvama u BiH. Oslikavanje crkve obavio je slikar A. Huber iz Tirola čiji rad je stradao u požaru 1917. godine te je obnovljen 1931. godine od strane autora slikara J. Pellarinija.
- **AZIZIJA DŽAMIJA, Orašje**
Džamija Sultan Abdul Aziza nalazi se u samom centru grada Orašja i izgrađena je 1863. godine. Osnova džamije je kvadratnog oblika dimenzija 16.0 x 16.0 metara, natkrivena četverovodnim krovom. Džamija ima ulazni trijem sa šest masivnih stupova povezanih lukovima. Munara džamije je kamena sa skromnim stalaktitima ispod šerefeta.
- **GROBLJE UZ AZIZIJA DŽAMIJU, Orašje**
U malom groblju s južne strane Azizije džamije sahranjeni su prvi doseljenici Biogradlije. Nišani - nadgrobnici spomenici Biogradlije lijepi su izrade od mramora. Poznato je da su to nadgrobnici spomenici Bajram bega (1869.g.), Hadži Bekir efendije (1870. g.), kćerke (1875.g.), Halida hanume (1878. g.) i Hadži Ibrahim Edhem bega (1878. g.).
- **SPOMENIK NOB - a, Orašje**
U centru Orašja je grobnica s posmrtnim ostacima neutvrđenog broja borac NOVJ-e poginulih/umrlih 1945. godine.

Spomenici koje je valoriziralo Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika:

- Nacionalni spomenici:
 - Župna crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije i franjevački samostan u Tolisi, zajedno s pokretnom imovinom, graditeljska cjelina (Odluka br. 06.1-2-2158/06-4 od 17.01.2007. godine).
- Lista peticija:
 - Azizija džamija, Orašje.
 - Obiteljska kuća Živkovića, Orašje.
 - Kuća Mirsada Mahmutspasića, Orašje.

15.3. Područja namijenjena turizmu i rekreaciji

Razvoj turizma prati razvoj infrastrukturne opremljenosti područja, te unapređenje općeg standarda življenja stanovništva. Planski razvoj turizma moguće je provoditi jedino ako se uspostavi stabilan odnos turizma i okoliša, što podrazumijeva prevenciju, zaštitu i monitoring.

Suvremena saznanja o prostoru, ukazuju na činjenicu da je korištenje samo jednog resursa neracionalno, ekonomski neopravdano i da jednostran pristup najčešće dovodi do devastacije prostora, ako se zanemare drugi resursi koje prostor pruža. Početni „sukob interesa“ s tradicionalnim djelatnostima, vrlo brzo će se premašiti, preorijentacijom ljudske djelatnosti i promjenom namjene prostora. Temelj za razvoj navedenih aktivnosti je izgradnja infrastrukturnih sadržaja kao i maksimalno poštivanje i primjena svih mjera zaštite okoliša.

Najznačajniji turistički potencijali Županije Posavske su rijeke Sava i Bosna. Bogata i raznovrsna ihtiološka ponuda ovih rijeka, te mnogi poribljeni rovovi, nastali iskopavanjem zemlje i eksploatacijom šljunka, ukazuju da je ovo područje izuzetno atraktivno sa stajališta turističko-ribolovne ponude, te privlači veliki broj turista, naročito u ljetnoj sezoni. U pogledu turističke ponude, ovaj lokalitet nudi mogućnosti lovnog, ribolovnog, rekreativnog i sportskog turizma (splavarenje).

Lovni turizam predstavlja najrazvijeniju turističku ponudu Županije. Lovište općine Odžak poznato je po kapitalnim primjercima srneće divljači, velikom broju divljih svinja i divljeg zeca. Ostala lovišta su uglavnom više zastupljena sa pernatom divljači, među kojima prednjači fazan, koji se redovito unosi u lovište, a tu su još i divlje patke stanarice, ali i divlje patke i divlje guske koje u zimskim mjesecima dolaze u lovište i zadržavaju se u njemu prilikom odmora u preletima iznad ovih prostora.

Kulturno-povijesno nasljeđe (arheološka nalazišta, nacionalni spomenici) predstavljaju bazu za razvoj kulturnog turizma. U tom pogledu mogu se razmatrati arheološka nalazišta iz prapovijesnog, rimskog i srednjovjekovnog razdoblja, srednjovjekovna utvrđenja, stećci i dr. Značajno kulturno-povijesno nasljeđe Županije Posavske predstavljaju i nacionalni spomenici: zgrada općine (Beledija ili Mala vijećnica) u Odžaku, povijesna građevina i Župna crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije i Franjevački samostan u Tolisi kao graditeljska cjelina.

Seoski i eko turizam moguće je razvijati u svim naseljenim mjestima kroz osiguranje smještajnih kapaciteta, proizvodnje biološki zdrave hrane, sudjelovanje u seoskim radovima i sl. Na teritoriju općine Domaljevac-Šamac se može izdvojiti područje Staklenika kao područje na kojem se može razvijati eko turizam.

Županija Posavska raspolaže područjima koja bi se mogla staviti u funkciju izletničkog turizma, jednodnevnog ili višednevnog, na lokalitetima „Novo Selo“ u općini Odžak. Turistički kompleks „Novo Selo“ nalazi se uz rijeku Bosnu i ima mogućnost za razvoj izletničko – rekreativnog turizma. Uvjet da bi se navedena područja stavila u funkciju izletničkog turizma je izgradnja potrebne turističke infra i suprastrukture.

Razvoju turizma također može doprinijeti uređenje brdskih i ravničarskih šetnica i biciklističkih staza, brdskih staza kao što su: Smrekovac – Ninoš, Rakovac – Kočijaš – Ninoš, Kadar – Kočijaš – Drenovac, Svilaj – Vrbovac – Potočani – Srnava, te šetnica i biciklističkih staza uz rijeku Savu.

Općina Domaljevac – Šamac svojim prirodnim uvjetima ima potencijal za razvoj banjskog turizma. Kako bi se ovo realiziralo neophodno je uraditi studije kojima će se pokazati opravdanost planiranja prostora i izgradnja objekata u svrhu banjsko rekreativnog turizma.

15.4. Ugrožena područja

Ocjena stupnja stabilnosti utvrđuje se na temelju analize brojnih prirodnih i antropogenih faktora koji mogu utjecati na iniciranje i daljnji razvoj egzogenogeoloških procesa i pojava.

U Županiji Posavskoj izvršena je reonizacija terena prema stupnju stabilnosti pri čemu je utvrđeno da stabilni tereni zauzimaju 80,15 % površine Županije, uvjetno-stabilni tereni čine 7,74 % ukupne površine Županije i nestabilni tereni čine 12,10% ukupne površine Županije.

Uvjetno-stabilni tereni zastupljeni su u općini Odžak, u brdskom dijelu općine. Nestabilni tereni su prostorno najzastupljeniji u općini Odžak.

16. ZAŠTITA I UNAPREĐENJE OKOLIŠA

16.1. Sprječavanje negativnih utjecaja na okoliš

Kako bi se osigurala adekvatna kvaliteta okoliša neophodno je provesti niz konkretnih mjera zaštite kako bi se već postojeća kvaliteta održala ili da bi se postojeća degradacija dovela na razinu održivog.

Među te mjere mogu se svrstati: pravno-normativne mjere, tehničko-tehnološke, prostorno-planske, ekonomske itd., a njihove smjernice bi se zasnivale u:

- * donošenju općih normativno-pravnih akata o zaštiti i unapređenju okoliša sukladno važećim zakonskim propisima, kao i programi zaštite te postupci i aktivnosti kao i kriteriji ponašanja, a u vezi s tim sankcijski postupci u slučaju nepoštivanja zakona;
- * izradi katastra zagađivača i stalno ažuriranje, pri čemu je naročito važno ustanovljavanje mjernih punktova zagađivanja i uvjeta praćenja zagađivanja;
- * zabrani i ograničenju gradnje objekata koji su potencijalni zagađivači u zonama stanovanja, društvenih, turističko-rekreativnih, prosvjetnih i drugih centara aktivnosti;
- * prilagođavanju tehničkih i proizvodnih procesa u industriji zahtjevima i uvjetima zaštite od zagađenja okoliša, kako se štetni utjecaji ne bi širili na okolinu;
- * ugradnji, kontroli upotrebe i održavanja instalacija i uređaja za pročišćavanje zagađenih otpadnih plinova i voda;
- * pravilnom izboru lokacije (naročito proizvodnih i neproizvodnih objekata) uz poštivanje mezo i mikroklimatskih karakteristika prostora;
- * formiranju sanitarnih zaštitnih zona glavnih prometnica, pri čemu širina zaštitnih zona ovisi od stupnja mogućeg zagađenja;
- * suvremenim agrotehničkim mjerama, upotrebu pesticida, herbicida i umjetnih gnojiva dovesti na razinu potrošnje koja će zadovoljavati kako potrebe u poljoprivredi tako i standarde u zaštiti okoliša;
- * uspostavljanjem efikasnog sustava prikupljanja čvrstog otpada koji bi funkcionirao na što većem prostoru Županije, a samim tim služio veći broj stanovnika;
- * mjeri fiskalne politike, izdvajanja doprinosa iz cijene proizvoda i usluga, naknada za korištenje građevinskog zemljišta, kao i financiranja iz novčanih naknada i kazni za emitiranje štetnih produkata preko ili u okoliš (iz ovih izvora će se osigurati materijalna sredstva potrebna za ostvarivanje ciljeva zaštite i unapređenja okoliša).

Provođenje ovih i drugih mjera utjecat će na smanjenje rizika i sprječavanje zagađenja i degradacije okoliša, kao i na podizanje postojeće kvalitete okoliša, što će se odraziti i na podizanje kvalitete življenja uopće.

16.2. Mjere zaštite od zagađivanja vode, zraka i tla

Potrebne mjere na sanaciji zaštite okoliša se donose posebnim programom, u cilju poboljšanja i očuvanja kvalitete okoliša, polazeći od dugoročnog i jasnog cilja da okoliš treba postići zadovoljavajući stupanj kvalitete. Mjere moraju jasno definirati temeljne ciljeve po pojedinim segmentima, prioritete i rokove, koji trebaju biti usklađeni s ostalim planskim elementima prostornog plana.

Ostvarenje programa mjera osigurava se instrumentima, te isti mora biti sustavno evaluiran i prilagodljiv razvojnim ciljevima. U konačnici uspješnost programa mjera provjerava se indikatorima koji pokazuju kako se odvija program i je li ga potrebno mijenjat ili dopunjavati.

16.2.1. Mjere zaštite od zagađivanja voda

Voda je jedan od glavnih prirodnih elemenata bez kojeg je nemoguće zamisliti život na zemlji. Sudjeluje u procesu kruženja materije u prirodi, biološki je aktivna, odnosno, dobar je rastvarač, ima veliku sposobnost apsorpcije kako kemijskih supstanci tako i različitih praškastih neorganskih materija.

Upravo na temelju ovih fizičkih svojstava može se donijeti i zaključak da je takvu materiju kao što je voda teško i zaštititi.

Mjere zaštite voda mogu biti:

- * administrativne mjere,
- * mjere za očuvanje kvalitete voda,
- * mjere za sprječavanje i smanjenje zagađenja.

Administrativne mjere obuhvaćaju:

- * planske smjernice upravljanja vodama koje trebaju sadržavati procjenu mogućnosti opterećenja vodotoka, ukupno planirano opterećenje za ispuštanje otpadnih voda, utvrđivanje mjerodavnog protoka prijemnika, recipijenta za prijem opterećenja;
- * izmjene i dopune izdanih važećih vodnih dozvola za ispuštanje otpadnih voda radi usklađivanja s potrebnim mjerama i ciljevima zaštite voda;
- * stalno praćenje propisa iz oblasti zaštite voda te njihovo usklađivanje s utvrđenim mjerama u provođenju zaštite voda;
- * izrada katastra zaštite voda i izrada druge tehničke dokumentacije potrebne za provođenje mjera zaštite voda;
- * uspostava sustava informiranja o stanju kvalitete voda i efikasnosti primijenjenih mjera.

Mjere za očuvanje kvalitete voda obuhvaćaju:

- * zabranu izgradnje na područjima gdje se ugrožava kvaliteta voda izvorišta i podzemnih voda koje se koriste ili planiraju koristiti za vodoopskrbu;
- * zabranu ili ograničenje izgradnje na posebno zaštićenim područjima i vrijednim vodnim ekosustavima;
- * ograničenje izgradnje i obavljanja djelatnosti na vodotocima gdje ispuštanje otpadnih voda može imati utjecaj na kvalitetu voda i pored primjene potrebnih mjera zaštite, zabranu bilo kakvog ispuštanja opasnih/toksičnih materija;
- * povećanje kapaciteta recipijenta-prijemnika izgradnjom potrebnih vodnih objekata.

Mjere za sprječavanje i smanjenje zagađenja obuhvaćaju:

- * planiranje, rekonstrukciju i izgradnju sustava za prikupljanje i odvođenje komunalnih otpadnih voda;
- * planiranje i izgradnju uređaja za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda;
- * smanjenje opterećenja otpadnih voda iz raznih tehnoloških procesa i prilagođavanje sastava otpadnih voda dopuštenim vrijednostima opasnih i drugih materija koje se ispuštaju u sustav javne kanalizacije ili prirodni recipijent-prijemnik;
- * zamjenu postojećih tehnologija s čistim tehnologijama u tehnološkim procesima gdje opasne i druge materije zagađuju vode;
- * uvođenje programa mjera za smanjenje zagađenja voda od agrotehničkih sredstava;
- * uređenje erozijskih područja i sprječavanje ispiranja gradnjom regulacijskih vodnih objekata, pošumljavanjem, pravilnom obradom zemljišta, i pravilnom upotrebom agrotehničkih sredstava u poljoprivredi;
- * izgradnju deponija-odlagališta svih vrsta otpada koja zadovoljavaju tehničko-tehnološke uvjete;

- * saniranje postojećih neuređenih deponija-odlagališta otpada, prvenstveno na onim mjestima gdje postoji opasnost od zagađenja podzemnih voda i površinskih voda koje su namijenjene za izvorišta.

Prvenstveno se nameće sanacija deponija koje su u neposrednoj blizini vodotoka i to na području općine Odžak: Guščija bara, na području grada Orašja: Šibovače, Baki, Špionica i Gajići. Deponiju Brvnik u općini Domaljevac-Šamac sanirati na licu mjesta. Na području općine Odžak sa deponija: Ada, Guščija bara i Prud potrebno je ukloniti i premjestiti otpad na lokalnu općinsku deponiju ili na gradsku deponiju, dok deponiju Neteka sanirati na postojećoj lokaciji. Na području grada Orašja deponije: Gajevi, Šibovače, Baki, Draganovci, Špionica, Lilići, Mehanka, Gajići, Stanovi i Stara cesta potrebno je ukloniti i premjestiti otpad na lokalnu gradsku deponiju.

Pritisci na kvalitetu površinskih voda dolaze skoro iz svih sektora, ali najveći pritisci su iz komunalnog, energetskog i industrijskog sektora.

Naznačene mjere zaštite voda, posebno mjere za očuvanje kvalitete voda i mjere za sprječavanje i smanjenje zagađenja, treba detaljno razraditi po pojedinim sektorima iz kojih dolaze pritisci na kvalitetu površinskih voda.

Za uspješnu realizaciju postavljenih ciljeva za zaštitu voda, imajući u vidu sadašnje stanje kvaliteta voda i postavljene zahtjeve za kvalitetom voda, trebalo bi u što kraćem roku napraviti sljedeće:

- * donijeti planove zaštite područja za vodno područje i podslivove na području Županije;
- * utvrditi ciljeve kvalitete voda sukladno planovima zaštite područja vodnih područja i zakonskih propisa;
- * uspostaviti katastar zagađivača voda;
- * uspostaviti informacijski sustav o vodama (vodnom bogatstvu i kvalitetu voda) i stvarati uvjete za informiranje javnosti o kvalitetu voda.

16.2.2. Mjere zaštite u upravljanju otpadom

U planskom razdoblju potrebno je:

- * povećati broj stanovništva koje je obuhvaćeno sustavom skupljanja i odvoza komunalnog otpada;
- * postaviti namjenske kontejnere zatvorenog tipa za odlaganje otpada u svim urbanim dijelovima Županije čime će se omogućiti prikupljanje čvrstog otpada s cijelog prostora Županije;
- * prikupljanje odloženog otpada i njegov transport do odlagališta se treba obavljati specijaliziranim namjenskim vozilima za prikupljanje i transport komunalnog otpada;
- * na razini Županije uspostaviti održivi integralni sustav upravljanja otpadom koji će se bazirati na načelima održivog razvoja i izbjegavanje nastanka otpada, sortiranje, smanjenje, ponovno korištenje i reciklažu otpada;
- * planirati i uspostaviti organizaciju informacijskog sustava u oblasti upravljanja otpadom, kao baze za planiranje i stalno unaprjeđenje sustava upravljanja otpadom;
- * izvršiti uklanjanje divljih deponija i sanaciju lokacije gdje su bile divlje deponije;
- * planirati i provesti edukativnu kampanju s ciljem upoznavanja stanovništva sa potrebom pravilnog odlaganja i upravljanja otpadom.

16.2.3. Mjere zaštite od zagađivanja zraka

U cilju zaštite zraka i praćenja stanja aerozagađenosti Županije mora se pristupiti izradi katastra izvora zagađivanja zraka. Jedan od zadataka je smanjivanje zagađenosti zraka u Županiji tijekom sezone grijanja.

Radi sveobuhvatnijeg sagledavanja stupnja zagađenosti neophodno je postaviti određen broj mjernih mjesta u okolini i pratiti propisane parametre, a koji bitno utječu na stanje kvalitete zraka. Na temelju usvojenih mjernih mjesta potrebno je uspostaviti monitoring sustavnog praćenja aerozagađenja, odnosno sustavno mjerenje emisije.

U cilju zaštite zraka neophodno je provesti sljedeće mjere:

- * na području Županije planirati daljninski sustav grijanja u urbanom području gradskih/općinskih centara;
- * kao gorivo za zagrijavanje koristiti okolišno prihvatljive energente prirodni plin ili biomasu;
- * smanjenje utjecaja prometnica (primjena katalizatora i ostalih tehničkih rješenja na vozilima, regulacijom prometa, primjenom kvalitetnijeg goriva te provođenjem djelotvornije inspekcije vozila);
- * rekonstrukciju prometne mreže, kao i pronalaženje i realizaciju arhitektonskih, građevinskih i hortikulturnih rješenja između prometnica, stambenih i radnih zona i objekata;
- * radi sveobuhvatnijeg sagledavanja stupnja zagađenosti neophodno je postaviti određen broj mjernih mjesta u okolini i pratiti propisane parametre, a koji bitno utječu na stanje kvalitete zraka. Na temelju usvojenih mjernih mjesta potrebno je uspostaviti monitoring sustavnog praćenja aerozagađenja, odnosno sustavno mjerenje emisije;
- * predvidjeti maksimalno ozelenjivanje slobodnih površina kako javnih tako i oko okućnica individualnih stambenih objekata;
- * prilikom izgradnje novih gospodarskih objekata koji mogu ugroziti zrak okolnih naselja, odobrenje za rad uvjetovati prilaganjem određene dokumentacije o mjerama zaštite okoliša i to prije opredjeljenja za određenu lokaciju;
- * ne dozvoliti da tretman čvrstog otpada se obavlja spaljivanjem pri čemu će doći do emisije štetnih plinova koji nastaju sagorijevanjem tog otpada;
- * osiguranje zadovoljavajućeg stupnja komunalne higijene.

Polazeći od porijekla pritiska na okoliš, razradom programa mjera, trebalo bi detaljno razraditi mjere zaštite po pojedinim sektorima iz kojih se očekuju najveći pritisci na kvalitetu zraka.

16.3. Područja i mjere sanacije

Za potrebe izrade planskog dokumenta - Prostorni plan Županije Posavske, neophodno je na temelju sveukupnog sagledavanja stanja kvalitete okoliša na području Županije, mogućeg prihvatnog kapaciteta okoliša, uvjeta koji proizlaze iz planiranja korištenja i uređenja prostora i trenutno važećih zakonskih propisa, dati prijedlog potrebnih mjera za sanaciju okoliša na prostoru Županije za plansko razdoblje.

Ako se žele ispuniti postavljeni ciljevi u zaštiti okoliša, osim jasno izražene želje i političke volje, za to je potrebno imati kvalitetan program i plan kao i velike promjene u sadašnjim institucijskim odnosima te angažman ljudskih i financijskih resursa u onoj mjeri u kojoj se mogu osigurati samo dugoročno, usmjeravanjem kroz strateško opredjeljenje i pažljivo planiranje.

U cilju provođenja i ostvarenja mjera zaštite u oblasti zaštite okoliša, u sklopu plana zaštite okoliša (plana zaštite zraka, plana zaštite voda, plana upravljanja otpadom) neophodno je uraditi program i plan za realizaciju provedbenih mjera koji između ostalog treba sadržavati i:

- * popis svih zagađivača okoliša (zraka, voda i tla) i ocjenu stanja;
- * utvrđivanje potrebnih mjera zaštite;
- * instrumente za provođenje mjera zaštite;
- * određivanje prioriteta kod provođenja potrebnih mjera zaštite;
- * rokove za provođenje utvrđenih mjera zaštite;
- * potrebna financijska sredstava za provođenje utvrđenih mjera zaštite.

Za uspješno provođenje mjera zaštite okoliša, mogu se koristiti različiti instrumenti kojim se treba usmjeravati i etapno kontrolirati napredovanje realizacije planiranih zadataka. Kada je u pitanju izbor instrumenata koje treba koristiti, iskustvo pokazuje da se najbolji rezultati u provođenju politike zaštite okoliša postižu primjenom kombinacije različitih instrumenata, regulacijskih, klasičnih, ekonomskih, poticajnih, ali i svih drugih koji podupiru primjenu i provođenje mjera i osiguravaju praćenje efekata zaštite okoliša. Pri planiranju korištenja više instrumenata posebnu pozornost treba usmjeriti na uspostavu konzistentnog skupa mjera ciljanih na odabrani prioritetni sektor (energetiku, promet, industriju i dr.). Uobičajeni instrumenti su:

- * regulacijski instrumenti, jačanje legislative za zaštitu okoliša i bolja implementacija iste, razvoj standardizacije i evaluacija planova i programa zaštite okoliša;
- * klasični instrumenti, korištenje najčešće primjenljivih mjera koje se zasnivaju na pristupu, propisi i nadzori i korištenje i primjena tuđih pozitivnih iskustava;
- * financijski i ekonomski instrumenti, provođenje načela "zagađivač plaća" i "korisnik plaća", pouzdan mehanizam financijske potpore (osnivanje i funkcioniranje posebnih fondova za zaštitu okoliša), uvođenje poreza na okoliš i odgovornosti za okoliš, uvođenje dodatnih poreza, povećanje naknada, uvođenje strožih kazni za zagađenje okolice i dr.;
- * poticajni instrumenti, donošenje mjera na zaštitu okoliša dogovorom sa svim akterima (zagađivačima), postupno uvođenje predviđenih mjera i mehanizama, osiguranje iste razine primjene za sve uključene subjekte i iznalaženje povoljnih kredita, smanjenje taksu, oslobađanje dijela carine na opremu (kod uvođenja novih tehnologija i rekonstrukcija u cilju smanjenja zagađenja) i sl.

Na temelju naznačenih ciljeva i mjera, u cilju zaštite okoliša, neophodno je da se međusobnom suradnjom i umreženošću svih aktera koji trebaju sudjelovati u donošenju programa mjera zaštite, donesu i prioritete kod sanacije postojećeg stanja, odnosno utvrde prioritete realizacije pojedinih mjera zaštite.

16.4. Procjena stanja do kraja planskog razdoblja

Brza sanacija odnosno poboljšanje kvalitete okoliša, teško je izvodljivo imajući u vidu:

- * da se očekuje porast u gospodarstvu s rastom potrošnje energije;
- * da se očekuje daljnja ekspanzija prometa;
- * da je proces zaštite okoliša složen tehničko-tehnološki problem;
- * da je ekonomsko stanje Županije Posavske, takvo da se ne mogu omogućiti potrebna sredstva za sanaciju zaštite okoliša do potrebne razine.

Međutim, ako se osiguraju glavni preduvjeti, kao:

- * omogući potpuna implementacija zakonskih propisa,
- * osigura jačanje sustava zaštite okoliša, uvođenjem novih instrumenata za smanjenje pritiska na okoliš,
- * osigura prihvatljiv način financiranja u projekte zaštite okoliša,
- * rast svijesti o potrebi promjena kada je u pitanju zaštita okoliša,

treba očekivati da će se u planskom razdoblju postići vidan napredak kada je u pitanju kvaliteta okoliša, odnosno da će doći do podizanja razine zaštite okoliša i očuvanje istog u odnosu na sadašnje stanje.

U srednjoročnom razdoblju, očekivati je značajne pomake u svim segmentima zaštite okoliša, i to kod:

- * upravljanja komunalnim otpadom,
- * kvalitete zraka gdje treba očekivati poboljšanje kvalitete zraka, (primjenom propisa o ograničavanju emisija zagađenja u zrak i uvođenjem sankcija za emitiranje zagađenja iznad dozvoljenih vrijednosti) i
- * kvalitete voda treba očekivati poboljšanje kvalitete voda.

U dugoročnom razdoblju, bilo bi realno riješiti veliki dio problema u oblasti zaštite okoliša na području Županije. U ovom trenutku treba planirati da će se na kraju ovog razdoblja dostići i ostvariti planirani cilj u zaštiti okoliša i da će okoliš dostići zadovoljavajući stupanj kvaliteta i to u svim segmentima.

Kod davanja procjene stanja kvaliteta okoliša do kraja planskog razdoblja, treba računati i s otežavajućim ograničenjima koja mogu utjecati djelomično na ostvarenje postavljenih ciljeva, kao:

- * opće gospodarsko stanje u kojem je najveći problem neuposlenost;
- * okruženje u kojem se nepoštivanje zakona i zakonskih ograničenja tolerira, neefikasni sudski sustav zbog čega su instrumenti, definirani postojećim zakonima, nedjelotvorni;
- * nedostatak financijskih sredstava za realizaciju svih planiranih aktivnosti u oblasti zaštite okoliša;
- * ograničenih ljudskih resursa potrebnih za obavljanje izuzetno stručnog i opsežnog posla na realizaciji postavljenih ciljeva.

17. ZAŠTITA I REVITALIZACIJA KULTURNO–POVIJESNOG I PRIRODNOG NASLJEĀA I NJIHOVA EKONOMSKA VALORIZACIJA

17.1. Zaštita prirodnog nasljeĀa

U cilju optimalne prezentacije, polivalentnog korištenja, odnosno ekonomske valorizacije prirodnog nasljeĀa, Prostorni plan se zalaŹe za hitno pokretanje inicijativa i drugih radnji za stavljanje pod posebnu (zakonsku) zaštitu sljedećih dobara prirodnog nasljeĀa:

- ❖ Rijeka Sava (OdŹak) – područje ekološke mreŹe – Natura 2000 ,
- ❖ Tišina (Domaljevac – Šamac) – područje ekološke mreŹe – Natura 2000,
- ❖ Staraća Vojskova (OdŹak) – zaštićeni pejzaŹ,
- ❖ Vućijak (OdŹak) – zaštićeni pejzaŹ.

Prostornim planom se utvrĹuju sljedeće mjere zaštite:

- ❖ zaštita i očuvanje biološke raznolikosti i ekosustavne prirodne ravnoteŹe usklaĹene s ljudskim djelovanjem;
- ❖ valorizacija i utvrĹivanje evidencije prirodnog nasljeĀa u cilju praćenja stanja istog;
- ❖ utvrĹivanje mjera, sugestija, mišljenja, suglasnosti, ekspertiza, revizija i druge dokumentacije isključivo na bazi održivog korištenja prirodnog nasljeĀa (minimalna oštećenja i narušavanje ravnoteŹe);
- ❖ mjere sprječavanja svih štetnih antropogenih zahvata i poremećaja u prirodi;
- ❖ mjere za očuvanje prirodnosti tla, čistoće vode, atmosfere, produkcije kisika i smanjenje efekata „staklene bašte“ radi očuvanja klime;
- ❖ interpolacija i dosljedna primjena zakonske legislative iz oblasti zaštite prirodnog nasljeĀa i zaštite prirode u svim dokumentima i razinama prostornog planiranja.

17.2. Zaštita kulturno-povijesnog nasljeĀa

Temeljna koncepcija prostornog razvoja Źupanije Posavske, s aspekta zaštite kulturnog nasljeĀa, bazirana je na njihovoj identifikaciji njihovim stavljanjem pod zaštitu, a u cilju povećanja postotka zaštićenih kulturnih dobara.

Opća djelatnost zaštite kulturnih dobara podrazumijeva:

- ❖ istraŹivanje i evidentiranje dobara koja uŹivaju prethodnu zaštitu;
- ❖ predlaganje i utvrĹivanje kulturnih dobara;
- ❖ voĹenje registra i dokumentacije o kulturnim dobrima;
- ❖ pruŹanje stručne pomoći na čuvanju i održavanju kulturnih dobara vlasnicima i korisnicima tih dobara;
- ❖ brigu o korištenju kulturnih dobara u svrhe odreĹene Zakonom;
- ❖ predlaganje i praćenje provoĹenja mjera zaštite kulturnih dobara;
- ❖ prikupljanje, sreĹivanje, čuvanje, održavanje i korištenje pokretnih kulturnih dobara;
- ❖ prikupljanje podataka o nestalim i otuĹenim kulturnim dobrima;
- ❖ provoĹenje mjera tehničke i fizičke zaštite kulturnih dobara;
- ❖ izdavanje publikacija o kulturnim dobrima i o rezultatima rada na njihovoj zaštiti;
- ❖ izlaganje kulturnih dobara, organiziranje predavanja i drugih prigodnih oblika kulturno-obrazovne djelatnosti;

- ❖ drugi poslovi u oblasti zaštite kulturnih dobara utvrđeni Zakonom i provedbenim aktima na temelju istog;
- ❖ ako se predviđaju intervencije na kulturnim dobrima ili u njihovoj tangentnoj zoni, koje mogu utjecati na izgled i svojstva dobra, prije poduzimanja radova potrebno je obratiti se Zavodu za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta, Ministarstvu prosvjete, znanosti kulture i sporta Županije Posavske i Muzeju Franjevačkog samostana Tolisa posebnim zahtjevima radi propisivanja detaljnih mjera zaštite, izdavanja suglasnosti na projektnu dokumentaciju i uvida u izvedene radove.

U aktu o utvrđivanju svakog pojedinog kulturnog dobra, mjere zaštite obuhvaćaju:

- ❖ detaljne uvjete čuvanja, održavanja i korištenja;
- ❖ tehničko-zaštitne mjere radi osiguranja kulturnog dobra od oštećenja, uništenja i krađe;
- ❖ način osiguranja korištenja i dostupnosti kulturnog dobra javnosti;
- ❖ ograničenja i zabrane u pogledu raspolaganja kulturnim dobrom i njegove upotrebe, sukladno Zakonu;
- ❖ ograničenja, odnosno zabrane izvođenja određenih građevinskih radova, promjene oblika terena i korištenja zemljišta u okviru zaštićene okoline kulturnog dobra, kao i promjene njegove namjene;
- ❖ uklanjanje građevinskog ili drugog objekta čije postojanje ugrožava zaštitu ili korištenje kulturnog dobra.

Mjere zaštite utvrđuju se i za zaštićenu okolinu nepokretnog kulturnog dobra.

Mjere zaštite arheoloških lokaliteta:

- ❖ zabranjuje se neovlašteno iskopavanje i istraživanje arheološkog nalazišta;
- ❖ za iskopavanje i istraživanje arheološkog nalazišta potrebno je prethodno pribaviti stručno mišljenje Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta, Ministarstva prosvjete, znanosti kulture i sporta Županije Posavske i Muzeja Franjevačkog samostana Tolisa;
- ❖ ako se pri zemljanim radovima naiđe na artefakte za koje se može pretpostaviti da imaju svojstva kulturno - povijesnog nasljeđa izvođač je dužan obustaviti radove i obavijesti nadležnu službu zaštite (Zavod za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta, Ministarstvo prosvjete, znanosti kulture i sporta Županije Posavske i Muzej Franjevačkog samostana Tolisa);
- ❖ izvođač je dužan poduzeti mjere zaštite kako nalazište ne bi bilo uništeno i oštećeno;
- ❖ troškove iskopavanja, istraživanja, zaštite, čuvanja, publikacije i izlaganja otkrivenog dobra koje uživa prethodnu zaštitu snosi investitor.

Mjere zaštite spomenika kulture:

- ❖ zabrana radova koji mogu ugroziti statičku stabilnost spomenika kulture;
- ❖ zabrana prepravki, dogradnje, pregradnje, nadogradnje;
- ❖ vođenje elektro i TT vodova podzemnim putem;
- ❖ zabrana postavljanja priključnih kutija, ormara i rashladnih uređaja na uličnoj ili glavnoj fasadi;
- ❖ očuvanje izvornog izgleda vanjske arhitekture i enterijera, horizontalnog i vertikalnog gabarita, oblika i nagiba krova, svih konstruktivnih i dekorativnih elemenata, stilskih karakteristika, originalnih materijala i funkcionalnih karakteristika;
- ❖ ažurno praćenje stanja i održavanje konstruktivno-statičkog sustava, krovnog pokrivača, svih fasada, enterijera i ispravnosti instalacija u spomeniku kulture.

Mjere zaštite zaštićene okoline spomenika kulture:

- ❖ zabrana gradnje i postavljanja trajnih ili privremenih objekata koji svojim namjenom, volumenom gabarita po visini i obliku mogu ugroziti ili degradirati spomenik kulture i njegovu zaštićenu okolinu;
- ❖ zabranjeno trajno postavljanje tezgi kioska i drugih privremenih objekata osim u slučajevima organiziranog događaja kada je unutar zaštićene zone moguće uz suglasnost koja će definirati vrijeme i uvjete postavljanja i uklanjanja istih odobriti nadležna institucija;
- ❖ zabrana radova koji mogu ugroziti statičku sigurnost spomenika kulture;
- ❖ zabrana izvođenja radova kojima se obavlja promjena oblika ili namjene terena;
- ❖ zabrana postavljanja dalekovoda, zračnih elektro i TT vodova preko zaštićenih parcela, njihovo vođenje izvršiti podzemnim kanalima, uz vraćanje terena u prvobitno stanje;
- ❖ urbanističko i komunalno uređenje, hortikulturno opremanje, njegovanje dekorativne flore i redovno održavanje prostora zaštićene okoline u funkciji spomenika kulture.

Neevidentirana kulturna dobra koja pripadaju bilo kojem razdoblju izgradnje nije dozvoljeno rušiti i uklanjati, dograđivati ili nadograđivati, obavljati dekompoziciju istih u cilju promjene njihovog eksterijera s obzirom na njihovu ambijentalnu vrijednost.

Neophodno je uraditi Studiju zaštite nepokretnih kulturnih dobara kojom će se utvrditi pojedinačni uvjeti zaštite za svako kulturno dobro.

17.3. Revitalizacija i ekonomska valorizacija prirodnog nasljeđa

Preduvjet ekonomske valorizacije prirodnog nasljeđa je revitalizacija prirodnog nasljeđa.

Postojeća ekonomska valorizacija prirodnog nasljeđa, u prvom redu iskorištavanje prirodnih resursa (obnovljivih i neobnovljivih), ekonomski je neznatna, trenutačna, periodična i socijalno neopravdana u usporedbi s mogućom ekonomskom valorizacijom utvrđenih prirodnih područja i drugih kulturnih elemenata koji se mogu ekonomski valorizirati samo stavljanjem prirodnih područja pod zaštitu.

Prirodno nasljeđe može se ekonomski vrjednovati intenzivnim (organizacijskim) načinom prezentacije i korištenja putem programa prostorne organizacije, revitalizacije i korištenja prirodnih područja. Samo tako ekonomski efekti korištenja prirodnog nasljeđa se mogu uvećavati.

17.4. Revitalizacija i ekonomska valorizacija kulturno-povijesnog nasljeđa

U cilju boljeg održavanja i brige za kulturno-povijesno nasljeđe Županije Posavske daje se prijedlog da se izrade standardi za fizičku obnovu objekata kulturnog nasljeđa:

- ❖ da se izradi program preventivnih konzervatorsko-restauratorskih zahvata na graditeljskom nasljeđu u cilju zaustavljanja njihovog daljeg fizičkog uništavanja,
- ❖ da se ostvari suradnja na zaštiti kulturnih i prirodnih vrijednosti u okviru prostornog planiranja;
- ❖ da se izradi plan za sveobuhvatnu dugoročnu obnovu svih objekata graditeljskog nasljeđa po fazama, uz pomoć gradskih/općinskih i županijskih službi s financijskim pokazateljima. Kod toga se mora osigurati aktivniji angažman lokalnih zajednica u smislu planiranja i upravljanja ovim objektima,
- ❖ osigurati aktiviranje suradnje državnog i privatnog sektora, gdje se posebno naglašava aktiviranje privatnog sektora u smislu davanja koncesija na korištenje objekata kulturnog nasljeđa i njihove obnove,
- ❖ odrediti ulogu koju baština igra u stvaranju novih radnih mjesta uzimajući u obzir lokalni razvoj i sheme urbanog planiranja,

- ❖ formulirati kategorije kod odlučivanja državnih vlasti i privatnog sektora u smislu da se istakne dugoročna vrijednost investiranja u programe nasljeđa i činjenice da se profitabilnost u ovoj oblasti ne vrednuje samo u ekonomskom smislu nego na temelju kompletnog učinka na društvo (značaj obnavljanja starih zgrada u odnosu na izgradnju suvremenih objekata),
- ❖ u okviru strategije održivog razvoja ukazati na ekonomski i društveni potencijal kulturnog nasljeđa koji mora naći svoje mjesto u okviru ovih programa.

18. MINSKA POLJA

18.1. Područja i mjere sanacije

Postojanje neeksplozivnih ubojitih i minsko eksplozivnih sredstava na dijelovima analiziranog prostora predstavlja specifičan oblik zagađenja tla u smislu mogućnosti korištenja površina kao i mogućih posljedica po zdravlje ljudi.

Pored mnogo uloženog napora i značajnog napretka u rješavanju problema u prethodnom razdoblju, činjenica je da zaostala minska polja, koja su rasprostranjena po cijeloj Županiji, predstavljaju jednu od glavnih prepreka za sigurnost stanovništva i socio-ekonomski razvoj ovog područja.

Hazard ima prekogranični karakter u domenu miniranosti obalnog pojasa i korita rijeke Save što uvjetuje njenu plovnost. U cilju otklanjanja spomenutog hazarda uspostavljena je suradnja s Agencijom za plovnost rijeke Save.

Posebna opasnost poslije rata su zaostala minsko-eksplozivna sredstva kojih je bilo najviše uz rijeku Savu na području naseljenih mjesta Novi Grad, Gornji Svilaj, Tišina i uz rijeku Bosnu na području naseljenih mjesta Novo Selo i Gornja Dubica. Također, rizična područja na prostoru Županije su i polje na putu od Lepnice prema Vidovicama, minsko polje preko nasipa na samom sjeveroistoku kod naselja Kopanice i u naselju Brvnik uz kanal Ljeskova.

Na području grada Orašje veliko minsko polje se nalazi na putu od Lepnice prema Vidovicama, gdje se minsko polje proteže na duljini cca 3,5 km. Minsko polje se nalazi u šumskom području što stvara veliki problem. U blizini naselja Kopanice se nalazi minsko područje koje se nalazi na samom nasipu, koje se također nalazi na šumskom području. Ovo minsko polje utječe i na to da se spomenuti nasip ne može sanirati dok se ne izvrši deminiranje. Na području općine Odžak minsko polje se nalazi u blizini naselja Novi Grad, na poljoprivrednom području „Ratar“, a proteže se sve do naselja Donja Dubica-Osječak. Na području općine Domaljevac-Šamac minsko polje se nalazi u naselju Tišina, uz rijeku Savu i u naselju Brvnik, uz kanal Ljeskova.

Veliki problem za minska područja predstavljaju poplave, gdje prilikom istih može doći do pomjeranja mina. Samim tim se ne može utvrditi njihova točna lokacija. Prilikom plavljenja rijeke Save u 2014. godini, tj. pucanjem nasipa Kopanice, rijeka Sava potopila je veliko minsko polje na graničnom području Brčko Distrikta i Grada Orašje gdje su se stvorili problemi od aktiviranja neeksplozivnih ubojnih sredstava nakon povlačenja vode.

Pored poplava problem predstavlja što sva minska polja nisu označena, a događaju se i slučajevi da stanovništvo uklanja oznake opasnosti, što za posljedicu ima povećan rizik od nesreće izazvane neeksplozivnim ubojnim sredstvima.

Tablica br. 50. Privremeno neupotrebljive površine (minirane)

	Površina Županije (ha)	Sumnjive površine(ha)	Struktura (%)
Županija Posavska	32104,11	1416,78	4,41
Domaljevac – Šamac	3683,39	157,53	4,28
Odžak	16534,41	757,56	4,58
Orašje	11886,31	501,69	4,22

Izvor: BHMAC, Centar za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini

Mjere sanacije podrazumijevaju uklanjanje MES – a i NUS – a, te privođenje namjeni saniranih površina.

Deminiranje terena je aktivnost na pregledu i čišćenju terena od zaostalih mina, minsko-eksplozivnih i neeksplozivnih ubojitih sredstava.

U cilju ograničavanja negativnih efekata neophodno je:

- ❖ stalno upozoravati stanovništvo na opasnost od zaostalih mina, minskoeksplozivnih i neeksplozivnih ubojitih sredstava putem svih vrsta usmenih, pisanih i elektronskih medija, je jedan od najvažnijih segmenata preventivne zaštite,
- ❖ edukacija građana, posebno školske djece i mladih,
- ❖ označavanje kontaminiranih zona odgovarajućim znacima (minska polja) također treba biti jedan od prioritetnih zadataka s ciljem sprječavanja neželjenih posljedica.

18.2. Etape realizacije deminiranja

S obzirom na to da je proces uklanjanja MES – a i NUS – a dugotrajan i u financijskom smislu ima veoma visoku cijenu, može se očekivati da će proces deminiranja ugroženih površina na prostoru Županije Posavske trajati duže vremensko razdoblje, u ovisnosti prvenstveno od materijalnih i financijskih mogućnosti.

Iz prethodno navedenih razloga potrebno je definirati prioritetne površine za sanaciju (deminiranje) kroz etapni plan deminiranja prostora.

Prioritetne površine koje bi imale prioritet u procesu deminiranja, sukladno namjeni površina su:

- ❖ građevinska zemljišta u sklopu urbanih područja ili izvan njih s namjenom stanovanja,
- ❖ građevinska zemljišta namijenjena za gospodarske komplekse,
- ❖ područja značajna za razvoj poljoprivredne proizvodnje,
- ❖ područja od posebnog značaja za druge planirane namjene.

19. UGROŽENOST PODRUČJA

Specifičnosti prirodnih uvjeta (geoloških, hidrografskih, klimatoloških, geomorfoloških i geoloških karakteristika) i stečenih uvjeta (gospodarski i infrastrukturni objekti, velika gustoća naseljenosti, ratna djelovanja), doprinose da se Županija Posavska sa aspekta ugroženosti može ubrajati u relativno ugrožene županije.

Neophodan preduvjet za adekvatnu zaštitu je institucionalna organiziranost. Ona ne smije biti sprovedena na lokalnim načelima (elementarne nepogode ne poznaju administrativne granice), ali teritorijalno mora biti organizirana i distribuirana prema prostoru koji se štiti. Od posebnog značaja je uspostava jedinstvenog informacijskog sustava o prostoru kao efikasne mjere i sredstva za planiranje, upravljanje i usmjeravanje konkretnih aktivnosti u izvanrednim situacijama.

19.1. Procjena ugroženosti područja od ratnih djelovanja, elementarnih nepogoda i tehničkih katastrofa do kraja planskog razdoblja

Sa stajališta procjene ugroženosti određenih područja mogu se izdvojiti sljedeće cjeline:

Zaštita od prirodnih nesreća

Potresi

Potresi su pretežno tektonskog porijekla, ali se povremeno javljaju i izazvani (tehnogeni).

Područje Županije Posavske se nalazi u zoni maksimalnog očekivanog potresa 7° MCS-64 skale („Merkalijeva“ skala intenziteta), za povratno razdoblje od 500 godina.

Potres koji predstavlja jednu od težih prirodnih nesreća zahtijeva poduzimanje mjera neprekidnog motrenja koje obavlja posebno opremljena mreža seizmoloških postaja.

Mjere:

- ❖ U cilju umanjavanja posljedica po ljude i materijalna dobra od pojave potresa potrebno je neprestano poduzimati preventivne mjere koje će se realizirati kroz prostorne i urbanističke planove Županije i grada/općina.
- ❖ Izgradnju stambenih, infrastrukturnih i drugih građevinskih objekata obavljati sukladno propisanim tehničkim i drugim normama za izgradnju navedenih objekata u seizmički ugroženim područjima.
- ❖ Ukoliko bi došlo do pojave potresa većih razmjera potrebno je poduzeti odgovarajuće mjere koje se odnose na spašavanje ugroženih i nastradalih ljudi i materijalnih dobara, u prvom redu organizirati potragu i spašavanje zatrpanih u ruševinama a potom njihovo zbrinjavanje.
- ❖ U cilju što preciznije i realnije procjene posljedica po ljude i materijalna dobra u slučaju potresa na prostoru Županije Posavske, potrebno je imati podatke o strukturi stambenog fonda i cjelokupne infrastrukture.

Poplave

U dosadašnjem razdoblju, intenzitet poplava na predmetnom području kretao se u rasponu od srednjeg intenziteta do poplava katastrofalnih razmjera. Poplave ostavljaju najteže posljedice na poljoprivrednom zemljištu, stambenim i poslovnim objektima, na gradskim/općinskim i lokalnim vodnim objektima (voda za piće), na zdravlje ljudi (pojava epidemija). Štete od poplava su tim veće što je više rasla vrijednost dolinskog prostora (naseljavanje, intenzivna poljoprivreda, industrija, prometna infrastruktura i drugo).

Općina Domaljevac – Šamac je pretrpjela ogromne štete izazvane poplavama 2014. godine, pri čemu je oko 95% ukupne površine općine bilo pod vodom. Poplave su nanijele štetu kućanstvima (1353), gospodarskim subjektima (46), obrtničkim radnjama (17) i javnim ustanovama (18). Također je poplavljeno 1900 ha poljoprivrednih površina. Ukupno procijenjena šteta iznosi oko 55 milijuna KM.

Područje općine Odžak predstavlja jedno od najugroženijih područja od poplava u BiH, prvenstveno zbog svog geografskog položaja, jer se nalazi između rijeka Save i Bosne i ugroženo je od poplava koje mogu nastati prelijevanjem ili rušenjem obrambenog nasipa (Savski i Bosanski nasip) koji se proteže čitavom dužinom uz rijeku Savu i od Pruda do Gornje Dubice (Neteka) uz rijeku Bosnu.

Od poplava u ranijem razdoblju se posebno ističe katastrofalna poplava iz svibnja 2014. godine kojom je bilo zahvaćeno oko 8500 ha na području općine Odžak. Štete su nastale na 1406 kućanstava sa 3187 članova, a oštećena su i 62 poslovna subjekta, te prateća infrastruktura. Ukupno procijenjena šteta iznosi oko 53 milijuna KM.

Prostor Grada Orašja može biti ugrožen od poplava rijeke Save, zbog probijanja nasipa, kvara na crpnoj postaji Tolisa, kao i pojavom podzemnih voda za vrijeme visokog vodostaja rijeke Save.

Nesagledivu štetu i posljedice od poplava, Grad Orašje je pretrpio u svibnju 2014. godine. Rijeka Sava je prelijevanjem preko zaštitnog nasipa izazvala plavljenje svih mjesnih zajednica i ukupnu površinu Grada od 125 km², nasuprot poplave koja se dogodila 2010. godine, a pogodila je samo inundacijski pojas, odnosno površinu od 2,85 km². Sličan je trend zabilježen i u vremenu trajanja poplava koji se s 42 dana 2010. godine produžio na 71 dan 2014. godine. Ukupno procijenjena šteta poplave iz 2014. godine iznosi oko 80 milijuna KM, dok je šteta od poplava 2010. godine iznosila oko 5 milijuna KM.

Mjere:

- ❖ kroz preventivne i operativne planove obrane od poplava kako na županijskoj tako i na gradskom/općinskim razinama osigurati uvjete za poduzimanje mjera koje će spriječiti i ublažiti ljudske gubitke i materijalne štete, sukladno s odgovarajućim propisima s kojima se uređuje ova oblast,
- ❖ izvršiti sve potrebne pripreme za blagovremeno angažiranje potrebnog ljudstva, tehničkih i materijalnih sredstava za potrebe obrane od poplava kao i za potrebe ublažavanja nastalih posljedica,
- ❖ pravilno upravljati i redovito održavati one vodoprivredne objekte koji su u nadležnosti Županije i grada/općina,
- ❖ u postupku gradnje građevinskih objekata u blizini vodoprivrednih objekata poštivati sve zakonom predviđene mjere i radnje,
- ❖ provoditi kontrolu nad korištenjem vodotoka u razne svrhe.

Suša

Do pojave suše, u klimatskom području u kome se nalazi Županija Posavska, može doći uslijed visokih temperatura zraka i nedostatka kišnih i snježnih oborina u dužem vremenskom razdoblju.

Najintenzivnije djelovanje suše registrirano je u ljetnim razdobljima 2007. i 2012. godine, uz vrlo visoke temperature zraka (preko 40° C). S obzirom na to da je predmetno područje svojim većinskim dijelom poljoprivredni kraj, suša kao prirodna katastrofa vrlo nepogodno djeluje na gospodarski razvoj Županije. Sve duža sušna razdoblja rezultiraju sve većim zabilježenim štetama.

Za vrijeme trajanja sušnog razdoblja dolazi do drastičnih smanjenja razine vodotoka, a kao krajnja najteža posljedica suše može biti izbijanje zaraznih bolesti odnosno epidemija, zbog nedostatka vode za piće i higijenske potrebe.

Mjere:

- ❖ uvoditi navodnjavanje u proces poljoprivredne proizvodnje,
- ❖ proširiti opskrbu vodom za piće stanovništva putem javnih vodovoda,
- ❖ planirati i osigurati dostavu vode cisternama u slučaju suše za najugroženije potrošače,
- ❖ osigurati dovoljne količine vode za slučaj gašenja požara koji su naročito učestali u vrijeme suše.

Tuča (grad, led)

Tučom nazivamo atmosfersku padalinu koja je u čvrstom stanju (led) promjera 5 mm ili više koji svojim udarom izaziva velika oštećenja i uništava poljoprivredne i šumske kulture, a može prouzrokovati i štete na građevinskim i drugim objektima.

Teritorij Županije Posavske ima u prosjeku dva dana godišnje s tučom. Najčešće ovakvo nevrijeme se javlja u razdoblju od travnja do listopada. U posljednjih nekoliko godina opasnost od tuče raste i to zbog povećanja srednje godišnje temperature kao i naglih temperaturnih amplituda.

Najčešće štete od tuče na ovom području trpi poljoprivredna proizvodnja, a u rjeđim slučajevima i građevinski i drugi objekti.

Na području Županije nije organizirana zaštita od tuče, tako da se i iz tih razloga povećava opasnost od iste.

Mjere: U slučaju naleta tučonosnih oblaka pravovremeno izvršiti obavještanje i uzbunjivanje stanovništva Županije kako bi isti mogli poduzeti odgovarajuće mjere zaštite.

Zaštita od tehničko-tehnoloških nesreća (udesa)

Prijetnju od tehničko – tehnoloških nesreća predstavljaju: veliki šumski požari i požari na stambenim, poslovnim, industrijskim i drugim objektima, rušenje, pucanje, slijeganje nasipa na Savi, eksplozije plina i dr.

Požari

Požar kao nekontrolirana vatra, obično se pojavljuje uslijed nepravilnosti u svim sredinama u kojima se živi i radi. Uzrok za izbijanje šumskog pa i svakog drugog požara predstavlja svaki toplinski izvor koji djeluje na zapaljivu materiju tako da se ona može zapaliti.

Na području Županije Posavske su najzastupljeniji poljski požari, a zatim slijede šumski požari, dok su požari na objektima najmanje zastupljeni. Ova struktura požara je u korelaciji sa strukturom korištenja zemljišta na području Županije gdje dominira poljoprivredno zemljište. U brežuljkastom području Županije moguća je pojava požara u šumama uslijed visokih temperatura, udara groma, nekontroliranog odlaganja otpada, čišćenja poljoprivrednih imanja, upaljene vatre koju ostavljaju izletnici (nepažnja) ili namjernog izazivanja požara.

U zadnjih nekoliko godina na području Županije Posavske bio je relativno veći broj uglavnom manjih požara na obiteljskim kućama i gospodarskim objektima s manjim materijalnim štetama. U većini ovih požara uzrok je nehaj, nepažnja i neispravna elektroinstalacija.

Granični prijelazi preko kojih se pored ostalih roba obavlja i prijevoz lako zapaljivih materija također povećava požarnu opasnost na ovom području.

Veliki broj benzinski crpki gdje se drže veće količine pogonskog goriva, a na pojedinim i određene količine plina (plinske boce) predstavlja moguću opasnost za izbijanje požara većih razmjera. Također,

kao potencijalne opasne lokacije za nastajanje i širenje požara mogu se smatrati domaćinstva i gospodarski subjekti koji za potrebe grijanja koriste manje spremnike lož ulja i drugih energenata.

Zbog nepostojanja profesionalnih vatrogasnih brigada u akcijama gašenja požara i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od vatrene stihije, uključena su samo dragovoljna vatrogasna društva.

Mjere: Zbog postojanja niza požarnih opasnosti potrebno je stalno i sustavno poduzimati mjere da se mnogobrojni izvori opasnosti za izbijanje požara potpuno uklone ili eventualno svedu na minimum. To dalje podrazumijeva:

- ❖ nužno je da pravne osobe koje raspolažu s većim količinama lako zapaljivih materija posebnu pozornost posvete provođenju preventivnih mjera zaštite od požara i raspolažu s odgovarajućom opremom i sredstvima koje im nalažu važeći propisi,
- ❖ posebnu pozornost posvetiti edukaciji stanovništva i odgovornih osoba u poduzećima i mjestima gdje se okuplja veći broj ljudi u cilju što bolje zaštite ljudi i materijalnih dobara od požara.
- ❖ dosljedno provoditi propise kada je u pitanju gradnja objekata i davanje uporabne dozvole za iste sa aspekta zaštite od požara.
- ❖ kroz inspekcijske nadzore uklanjati uočene nedostatke koji bi mogli biti potencijalni uzročnici požara.

19.2. Mjere za ograničavanje negativnih efekata prirodnih i ljudskim djelovanjem izazvanih nepogoda i katastrofa

Mjere za ograničavanje negativnih efekata nepogoda i katastrofa izazvane prirodnim i ljudskim djelovanjem obuhvaćaju sljedeće :

- ❖ planiranje, građenje i opremanje objekata izvoditi prema urbanističko tehničkim uvjetima posebno: razmak između objekata, širine cesta, protupožarne ceste;
- ❖ provođenje zakonskih propisa o načinu i uvjetima gradnje na nestabilnim terenima;
- ❖ pri projektiranju i izvođenju objekata primjenjivati građevinske norme, propise i standarde, te sve druge neophodne pretpostavke koje omogućavaju da se u slučaju izbijanja požara može brzo i efikasno djelovati;
- ❖ provođenje mjera za sprječavanje većih šumskih požara (promatranje, formiranje protupožarnih prosjeka, održavanje stabilnih šumskih sustava, održavanje šumskog reda i sl.).

20. TEMELJNA NAMJENA PROSTORA I POJEDINIH PODRUČJA – SINTEZNA PROJEKCIJA

20.1. Sintezna projekcija korištenja prostora

U cilju racionalnog korištenja i upravljanja zemljištem, kao ograničenim resursom, neophodno je pristupiti organiziranim planskim aktivnostima.

Potrebe za daljnjim prostornim razvojem, koji se temelji na racionalnom korištenju prostora, planiran je kroz funkcionalnu prostornu organizaciju koja će omogućiti održivo korištenje prirodnih dobara, prirodnih resursa (poljoprivredno zemljište, šume i dr.), turistički atraktivnih prostora i očuvanje okoliša s jedne strane i potrebe za obnovom demografskog fonda, osiguranjem infrastrukturnog opremanja područja Županije Posavske, planskog uređenja i kontrolirane izgradnje prostora s druge strane i prikazane su kroz konkretna planska rješenja koja su analizirana i definirana kroz poštivanje sljedećih prioriteta:

- ❖ plansko korištenje građevinskog, poljoprivrednog, šumskog i vodnog zemljišta,
- ❖ uspostava efikasne i održive prometne infrastrukture na lokalnoj razini i njeno priključenje na mreže regionalnog i nacionalnog značaja,
- ❖ izgradnja energetske infrastrukture za lokalne potrebe, prvenstveno sustava plinifikacije, ali i korištenja alternativnih – obnovljivih izvora energije,
- ❖ zaštitu vodoizvorišta i izgradnju vodoprivredne infrastrukture (vodovod, kanalizacija, otpadne vode, postrojenja za pročišćavanje),
- ❖ definiranje naselja koja mogu preuzeti ulogu centara odgovarajuće hijerarhije i stvaranje uvjeta za ravnomjeran prostorni razvoj,
- ❖ osiguranje prostornih kapaciteta za formiranje i infrastrukturno opremanje novih gospodarskih zona u cilju aktiviranja drugih gospodarskih grana i razvoja malih i srednjih poduzeća; modernizacije, proizvodnog restrukturiranja i tehnološkog unapređenja postojećih kapaciteta,
- ❖ razvoj turističkih područja,
- ❖ razvoj i modernizacija postojećih i planiranih objekata javnih službi.

Posebna pozornost je posvećena racionalnom zauzimanju prostora za izgradnju naselja, gospodarskih zona, izgradnju, obnovu, rekonstrukciju i modernizaciju infrastrukturnih sustava, kako bi se spriječila degradacija prostora i neplanska promjena namjene poljoprivrednog u građevinsko zemljište.

Planirani razvoj gospodarstva, jačanje urbanih funkcija županijskog centra, ali i jačanje gospodarskih funkcija ostalih naseljenih mjesta, razvoj prometne, energetske i vodoprivredne infrastrukture, kao i razvoj stanovništva, naselja i posebno funkcije stanovanja u njima, zahtijevaju preraspodjelu prostora po namjeni i utvrđivanje odgovarajućih površina za razvoj svih funkcija na području Županije Posavske u planskom razdoblju, do 2039. godine.

Sva prestrukturiranja korištenja prostora u planskom razdoblju obavljat će se promjenama odnosa poljoprivrednog, šumskog i građevinskog zemljišta.

Sukladno obilježjima prostora i planiranih djelatnosti i aktivnosti prostor Županije Posavske je organiziran kroz sljedeću namjenu površina:

- poljoprivredno zemljište,
- šumsko zemljište,
- vodene površine,
- građevinsko zemljište,
- ostalo zemljište.

Od ukupno 321,04 km² (32104,13 ha) zemljišta, koristi se 24554,11 ha ili 76,48 % kao poljoprivredno zemljište, 3501,87 ha ili 10,91 % kao šumsko zemljište, vodene površine 1360,86 ha ili 4,24 % i 2687,29 ha ili 8,37 % za sve ostale namjene. Od ostalih namjena površina najviše zauzima građevinsko zemljište

(stanovanje i gospodarstvo) ukupno 2569,67 ha ili 8,00 %, dok su ostale površine zastupljene u manjem postotku. Sve ostale površine zauzimaju manje od 1 % površine Županije Posavske.

U ukupnoj strukturi namjene zemljišta na području Županije značajne površine zauzimaju površine pod minama i minsko – eksplozivnim sredstvima, odnosno sumnjive površine čak 1416,78 ha, odnosno 4,41 % ukupne površine Županije. Ove površine su privremeno neupotrebljivo zemljište. U ostalim privremeno neupotrebljivim površinama nalaze se riječni tokovi.

Bilance postojećih namjena površina iskazani su tablično za područje Županije. Uz tablicu br. 51. prikazana je i manja tablica sa namjenama koje se preklapaju s temeljnim namjenama korištenja prostora, te prema tome nisu mogle biti iskazane u sklopu ukupne bilance, a to se odnosi na sumnjive površine.

Tablica br. 51. Bilance planiranih površina Županije Posavske

Namjena	P (ha)	P (km ²)	Struktura (%)
Poljoprivredne površine	24554,11	245,20	76,48
Šumske površine	3501,87	4,57	10,91
Izgrađene površine	2023,05	30,43	6,0
Gospodarski pogoni	41,99	20,21	0,13
Poduzetničke zone	104,59	1,47	0,33
Poduzetničke zone – plan	400,04	4,37	1,25
Turizam – plan	22,55	0,23	0,07
Zona specijalne namjene	2,16	0,02	0,01
Groblja	1,92	0,02	0,01
Deponija	60,85	0,61	0,19
Gradska deponija-plan	1360,86	13,61	4,24
Vodene površine(jezera)	21,38	0,21	0,07
Rijeke (Sava i Bosna)	8,77	0,09	0,03
UKUPNO	32104,13	321,04	100,00

Namjena	P (ha)	I (km)	Struktura (%)
Sumnjive minske površine	1416,78		4,41
Rijeke dužina (km)		122,94	

Izvor: Nositelj izrade Plana

Županija Posavska raspolaže sa 24544,11 ha, odnosno 76,48 % njene teritorije čini poljoprivredno zemljište. Prilikom planiranja prostora vodilo se računa da se u što je moguće većem obujmu i kvalitetu čuvaju površine poljoprivrednog zemljišta, kao i da se zauzima poljoprivredno zemljište lošije bonitetne kategorije, a u cilju očuvanja kvalitetnijeg zemljišta i mogućnosti korištenja ovog zemljišta u poljoprivredne svrhe. Na temelju klimatskih i zemljišnih uvjeta, Županija posjeduje uvjete za intenzivnu proizvodnju ratarskih i povrtlarskih proizvoda i razvoj stočarstva. Temeljna planska postavka daljnjeg razvoja i korištenja poljoprivrednog zemljišta je racionalno i održivo korištenje i upravljanje poljoprivrednim zemljištem. Održivo korištenje poljoprivrednog zemljišta podrazumijeva uspostavu efikasnih mehanizama za sprječavanje prekomjernog smanjenja poljoprivrednog zemljišta, odnosno njegove prenamjene u nepoljoprivredne svrhe. Za realizaciju kontroliranih promjena poljoprivrednog u građevinsko zemljište, potrebno je osigurati odgovarajuću institucionalnu, organizacijsku i financijsku podršku, kako prilikom izrade prostornih planova, tako i u njihovom provođenju. Jedna od mjera kojom se kontrolira promjena namjene poljoprivrednog zemljišta u nepoljoprivredno, definirana prostornim planom je utvrđivanje građevinskog zemljišta na kojem je planiran budući razvoj naselja, stanovanja, gospodarstva, infrastrukture i dr.. Također, održivo korištenje poljoprivrednog zemljišta podrazumijeva bavljenje održivom poljoprivrednom proizvodnjom kroz: stvaranje uvjeta za pokretanje i razvoj proizvodnje zdrave organske hrane koja će biti tržišno orijentirana, unapređenje i razvoj stočarstva, uz

istovremeno povećanje stočnog fonda i unapređivanje uvjeta za stočarsku proizvodnju i dr. Zaštita podrazumijeva zaštitu poljoprivrednog zemljišta od erozivnih procesa, bujica, plavljenja, zatim izradu plana rekultivacije i revitalizacija degradiranog poljoprivrednog zemljišta, provođenje analiza kvalitete zemljišta i uspostavu sustava kontrole poljoprivrednog zemljišta, kontrole ispuštanja opasnih i štetnih materija na poljoprivrednom zemljištu, kontrole vode za navodnjavanje poljoprivrednih površina i dr.

Postojeća šumovitost Županije Posavske iznosi 10,91 %, što je ispod prosjeka šumovitosti Federacije Bosne i Hercegovine koja iznosi 58%. Promatrano sa aspekta stupnja zadovoljenja, odnosno površini šuma po stanovniku, može se konstatirati da teritorij Županije ima nepovoljnu bilancu (0,07 ha/st), koja je dosta iznad preporučenih europskih normativa (0,30 ha/st). Sukladno gore navedenom temeljna planska postavka razvoja šuma i šumskog zemljišta jeste: održivo gospodarenje svim potencijalima šumskog područja, multifunkcionalno korištenje šuma i šumskog zemljišta (korištenje šuma za razvoj različitih vidova turizma: sportsko-rekreativni, lovni, korištenje šuma za potrebe zaštite od erozije i spiranja tla, razvoj znanstveno–istraživačkog rada u oblasti šumarstva), povećanje korištenja ostalih (nedrvnih) proizvoda šuma i šumskog zemljišta i prihoda od njih, unaprjeđenje upravljanja razvojem, zaštitom i uređenjem šuma u šumskim područjima. Državnim šumama upravlja Uprava za šumarstvo, na temelju Šumsko-gospodarske osnove s razdobljem važnosti 01.01.2019.-31.12.2028. godine. Privatnim šumama upravljaju njihovi vlasnici sukladno Šumsko-gospodarskom osnovom s razdobljem važnosti 01.01.2019.-31.12.2028. godine i Zakonom o šumama, dok nadzor nad ovim upravljanjem, kao i stručne i upravne poslove u istim, obavlja Uprava za šumarstvo. Obzirom da šumsko-gospodarske osnove predstavljaju dugoročni plan gospodarenja šumama na određenim površinama i njima se utvrđuju temeljne smjernice gospodarenja i osiguravanju opći interesi sukladno usvojenoj politici razvoja šumarstva, nakon isteka važenja postojećih šumsko-gospodarskih osnova, smjernica za dalje je izrada novih osnova.

U strukturi vodenih površina nisu planirane nove akumulacije. Vodene površine zauzimaju 4,24 % površine Županije. Temeljna planska postavka u oblasti voda i vodnog zemljišta je integralno uređenje, zaštita voda od neracionalne privatizacije, zagađenja i neadekvatnog korištenja, zaštita od zagađenja vodotoka, zaštite vodoizvorišta i očuvanja kvaliteta podzemnih voda i njihovo racionalno korištenje.

Na ostalom zemljištu planiran je razvoj urbanih, gospodarskih i infrastrukturnih sustava i za njihovo funkcioniranje predviđene su određene odgovarajuće površine.

Formiranjem urbanih područja obavlja se disperzna koncentracija stanovanja na utvrđenim lokalitetima, u principu na neplodnim zemljištima i zemljištu sa već realiziranom gušćom stambenom izgradnjom. Koncentracija stanovanja i urbane opreme u urbana područja oslobodila bi za druge namjene prostor koji je napadnut stihijom i neplanskom izgradnjom. Na teritoriju Županije Posavske planiraju se urbana područja ukupne površine 5039,38 ha.

Urbana područja sadrže sve kategorije korištenja zemljišta: gradsko i ostalo građevinsko zemljište, poljoprivredno, šumsko, vodno i ostalo zemljište. Namjena površina (građevinsko zemljište, poljoprivredno, šumsko, vodno i ostalo zemljište) u urbanim područjima će biti utvrđena planiranim urbanističkim i regulacijskim planovima kako bi se osiguralo racionalno korištenje prostora.

Izgrađene površine za stanovanje i stambeno – poslovnu namjenu zauzimaju 2023,05 ha ili 6,30 % ukupne površine Županije Posavske. Zbog naslijeđenog stanja rasprostiranja stanovanja u naseljima razbijenog tipa po čitavoj površini Županije, nije moguće cjelokupno stanovanje koncentrirati u urbana područja tijekom planskog razdoblja, nego će jedan dio stanovanja zadržati pozicije na izdvojenim površinama stanovanja izvan urbanih područja. Plansko opredjeljenje je da se racionalnije i intenzivnije koriste i uređuju postojeća građevinska područja naselja.

Za razvoj gospodarskih djelatnosti određene su poduzetničke zone u naseljenim mjestima: Donji Svilaj, Novi Grad, Odžak, Donja Mahala i Orašje. Ukupna površina poduzetničkih zona (postojeće i planirane) i gospodarskih pogona iznosi 546,61 ha ili 1,70 % ukupne površine Županije. U strukturi korištenja zemljišta planirano je povećanje površina za razvoj gospodarskih djelatnosti za 1,25 %.

Turizam i rekreacija kao aktivnosti predviđaju se uz vodene površine kao prateće površine urbanih i infrastrukturnih sustava. U planskom razdoblju kao zona turizma izdvaja se turistički kompleks „Novo Selo“ u općini Odžak.

Uz ove površine treba svakako dodati i posebno vrijednu površinu prirodnog nasljeđa:

- ❖ zaštićeni pejzaži: Starača Vojskova (Odžak) i Vučijak (Odžak) i
- ❖ područje ekološke mreže – Natura 2000: Rijeka Sava (Odžak) i Tišina (Domaljevac – Šamac).

Na lokalitetu s najpovoljnijim sanitarno – higijenskim uvjetima planirana je gradska deponija čvrstog otpada, na lokalitetu Dusine. Površina deponije iznosi 1,92 ha i projektirana je da prihvati u planskom razdoblju sav komunalni i ekvivalentni čvrsti otpad u Županiji na način koji odgovara europskim i državnim regulativama.

Iz samog naziva "zone specijalne namjene" jasno je da je riječ o prostorima čija namjena se ne može objavljivati u javnom dokumentu.

U strukturi ostalih površina značajnije povećanje su dobile prometne površine. Na povećanje prometnih površina utjecalo je planiranje novih cestovnih pravaca: autoceste, magistralne, planirane mreže lokalnih prometnica, koja omogućava funkcioniranje planiranog naseobinskog sustava – mreže centara i urbanih područja. Kod planiranja trasa infrastrukture maksimalno je poštovana mogućnost korištenja postojećih koridora, kako bi se u što većoj mjeri izbjeglo zauzimanje novih površina vrijednih resursa, naročito poljoprivrednih i šumskih.

20.2. Obvezni prostorni pokazatelji

Način korištenja i uređenja prostora na području za koji je urađen Prostorni plan iskazuje se brojčanim prostornim pokazateljima i to za neto i bruto gustoću stanovanja i gustoću naseljenosti.

Brojčani prostorni pokazatelji utvrđeni Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata („Službene novine Federacije BiH“, broj 63 od 12.11.2004. godine) kojima se iskazuje način korištenja prostora su sljedeći:

- ❖ Ukupna površina plana..... 321,04 km²
- ❖ Ukupan broj stanovnika
 - Postojeći 2019. godina..... 41346
 - Planirani 2039. godina..... 46180
- ❖ Bilanca planiranih površina po namjeni:
Bilanca planiranih površina po namjeni iskazani su tablično za područje Županije Posavske.

Namjena	P (ha)
Poljoprivredne površine	24554,11
Šumske površine	3501,87
Izgrađene površine	2023,05
Gospodarski pogoni	41,99
Poduzetničke zone	104,59
Poduzetničke zone – plan	400,04
Turizam - plan	22,55
Zona specijalne namjene	2,16
Groblja	1,92

Deponija	60,85
Gradska deponija-plan	1360,86
Vodene površine (jezera)	21,38
Vodene površine (Rijeka Sava i Bosna)	8,77
UKUPNO	32104,13

Izvor: Nositelj izrade Plana

- ❖ S glavnim planiranim namjenama korištenja prostora, preklapaju se namjene sumnjivih minskih površina. S obzirom da navedene površine nisu mogle biti iskazane u sklopu ukupnog bilanca planiranih površina, prikazuje se njihova odvojena bilanca:

Namjena	P (ha)	I (km)	Struktura (%)
Sumnjive minske površine	1416,78		4,41
Rijeke dužina (km)		122,94	

Izvor: Nositelj izrade Plana

- ❖ Bruto gustoća naseljenosti
(broj stanovnika / km²) 143,84
- ❖ Neto gustoća naseljenosti
(broj stanovnika / ha građevinskog zemljišta) 17,61
- ❖ Stupanj urbanizacije
(broj stanovnika naselja gradskog karaktera / broj stanovnika Plana)... 65 %
- ❖ Koeficijent urbanizacije
(ha urbanog područja / broj stanovnika plana) 0,109
- ❖ Planirani broj uposlenih 2039. godine.....7315
- ❖ Stupanj uposlenosti
(broj uposlenih / broj stanovnika Plana) 16 %

TREĆI DIO

III. PROJEKCIJA RAZVOJA PROSTORNIH SUSTAVA

1. OSNOVA PROSTORNOG SUSTAVA NASELJA

1.1. Koncept razvoja naselja

Temeljno načelo prostorne organizacije naselja je policentričan model razvoja naselja. Na temelju analize stanja postojećeg sustava naseljenih mjesta i gravitacijskih sprega, utvrđena su pojedina područja, te je na temelju toga predložen sustav centara razvoja, koji čine okosnicu razvoja policentričnog modela, u kome su naselja diferencirana na sljedeći način:

- * Centar I kategorije – Orašje,
- * Centri II kategorije – Domaljevac, Odžak,
- * Centri III kategorije – Donji Svilaj, Gornja Dubica, Tolisa, Oštra Luka, Vidovice,
- * Primarno seosko naselje – ostala naselja.

U prvoj hijerarhijskoj ravni je naselje Orašje, kao regionalni, županijski i gradski centar sa zonom utjecaja na socio-geografsku transformaciju okruženja. Orašje će i u narednom razdoblju djelovati svim svojim funkcijama na ravnomjeren razvoj Županije. Kako bi se omogućilo dalje jačanje centra I kategorije, neophodno je najprije unaprjeđenje postojeće infrastrukture, a potom i daljnji razvoj planirane društvene, poduzetničke, prometne i komunalne infrastrukture na načelima održivog razvoja.

Centri II kategorije: Domaljevac i Odžak imaju posebnu ulogu u ravnomjernom razvoju Županije. Oni ostvaruju širi funkcionalni i razvojni utjecaj na području koje im gravitira i ukupnom području teritorija. Osiguravaju izravnu vezu stanovništva s lokalnom upravom, sustavom organizacije poljoprivredne proizvodnje i poslovanja, usluga, javnih funkcija, postajući tako kvalitetna ispostava upravnih, gospodarskih, uslužnih i društvenih funkcija Županije i grada/općine na svom području, i uz podršku ostalih naselja glavni prostorni i funkcionalni oslonac podizanja općeg kvaliteta i razvojnog kapaciteta zajednice naselja.

Centri III. kategorije – Donji Svilaj, Gornja Dubica, Tolisa, Oštra Luka, Vidovice. Ova naselja pokrivaju velike površine razuđenih sela i zaseoka, karakterističnih za ovaj prostor i kao takvi trebaju omogućiti pokretanje razvoja. Svoju ulogu trebaju naći u identifikaciji vlastitih inicijatora razvoja, a u međuvremenu uloga im je u logističkoj podršci razvijenim centrima.

Primarno seosko naselje-podrazumijeva sva ostala naselja u Županiji. Sve funkcije višeg stupnja ostvarivat će se u centrima II. i III. kategorije. Ova naselja moraju biti opremljena sadržajima koji zadovoljavaju dnevne potrebe.

Plansko usmjeravanje organizacije sustava/mreže naselja i razvoj naselja, razmjestaj gospodarskih i uslužnih aktivnosti u prostoru, formiranje urbanih središta i jačanje unutarnjih veza osiguralo bi poboljšanje kvaliteta življenja stanovnika. To bi dalje doprinijelo stvaranju ujednačenih uvjeta prostornog razvoja Županije Posavske što bi imalo za cilj privlačenje investicija koje bi bile usmjerene na ekonomski najznačajnije aktivnosti, razvoj poljoprivrede i industrije. Razvoj poljoprivredne proizvodnje sa ciljem prerade prvog stupnja proizvoda doveo bi do otvaranja malih proizvodnih pogona, u okviru obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (OPG-ova).

Na taj način bi se pored grada Orašja, kao Županijskog centra, te naselja Domaljevac i Odžak, kao centri II kategorije odnosno općinski centri, kao i naselja Donji Svilaj, Gornja Dubica, Tolisa, Oštra Luka, Vidovice, naselja III kategorije bi s vremenom poprimila u značajnijoj mjeri urbana obilježja sa većim učešćem u socio- gospodarskom razvoju Županije Posavske na dobrobit cjelokupne populacije Županije.

Kako bi se ovo ostvarilo, pažnja se mora usmjeriti ka razvoju prometne mreže svih razina, a zatim energetske i telekomunikacijske mreže, koje postaju primaran uvjet za razvoj policentričnog sustava.

Postojeća magistralna i regionalna cesta imaju najvažniju ulogu u povezivanju centra I kategorije s centrima II kategorije. Daljnji razvoj mreže lokalnih cesta će svim stanovnicima osigurati brz i kvalitetan pristup funkcijama centara II i III kategorije. Osim toga, planirane autoceste će utjecati na daljnji razvoj i jačanje prometnih veza s okruženjem.

1.2. Smjernice za razvoj urbanih područja

Formiranje urbanih područja osigurava racionalno korištenje prostora, infrastrukture, sadržaje javnog interesa – društvene infrastrukture. Na tom prostoru prvenstveni cilj je vrjednovanje prostora u cilju njegovog racionalnog korištenja, uz poštivanje ambijentalnih vrijednosti sredine.

U sklopu urbanih područja planiraju se površine za različite namjene, s tim, da u strukturi površina najviši je postotak građevinskog zemljišta s namjenom stanovanja. Također se planiraju površine za razvoj gospodarskih djelatnosti, čime se približava mjesto stanovanja mjestu rada, zatim se planiraju površine za objekte kulture, sporta i rekreacije, sektorske ambulante, povećanje kapaciteta školskih objekata, što doprinosi podizanju kvaliteta življenja na navedenim područjima.

Ovakvim planiranjem sprječava se svako dalje neopravdano širenje građevinskog zemljišta naseljenih mjesta i stimulira se optimalno korištenje građevinskog zemljišta. To je samo prvi korak u redefiniranju građevinskog zemljišta i njegovo smanjivanje na dimenzije primjerene potrebama.

Kod planiranja urbanih područja također je posebna pažnja posvećena ograničavajućim faktorima razvoja, jer se kroz analizu postojećeg stanja, naročito sa aspekta inženjersko-geoloških karakteristika terena, konstatiralo postojanje većih površina terena nepovoljnih za gradnju.

Smjernice za razvoj urbanih područja su:

- * spriječiti neopravdano širenje građevinskog zemljišta unutar urbanih područja;
- * prioritetno koristiti dijelove građevinskog zemljišta koja su već opremljena komunalnom infrastrukturom.

1.3. Smjernice za razvoj i oblikovanje naselja

Vrjednovani prirodni i stvoreni uvjeti, ukazuju da se njihovim potpunijim korištenjem, uz sinergiju i primjenu novih tehnologija, mogu postići znatno veći efekti u prostornom i materijalnom razvoju. Prirodni kapitali kao što su geoprometni položaj, tlo (poljoprivredno i šumsko), vode, mineralni resursi i prirodne vrijednosti, omogućavaju snažniji razvoj proizvodnje hrane, energije, turizma, šumarstva i drugih djelatnosti. Povijesne vrijednosti, stanovništvo, naselja, infra i suprastruktura, gospodarski i zdravstveni kapaciteti, uz moralni i kulturni kapital, su polazišta za znatno brži razvoj naseobinskog sustava.

Kulturno i prirodno nasljeđe Županije Posavske, od kulturnih pejzaža i ruralnih područja, do povijesnih gradskih centara, je izraz njegovog identiteta i od velike je važnosti za razvoj. Za veći dio ovog nasljeđa, neophodan je kreativni pristup, da se u mnogim područjima – naseljenim mjestima, preokrene trend zapuštanja, oštećenja i uništenja i tako omogući prenošenje prirodnog i povijesnog nasljeđa, uključujući i sadašnja dostignuća, na nove generacije.

U cilju realizacije naprijed navedenih općih prostorno – razvojnih smjernica, kao i implementacije planiranog policentričnog razvoja sustava naseljenih mjesta Županije Posavske, prikazane su temeljne smjernice razvoja naselja u planskom razdoblju, koje je neophodno poštivati i razraditi kroz sve buduće planske dokumente.

Temeljne smjernice za razvoj i oblikovanje naselja su sljedeće:

- * prioritetna je izrada obveznih ostalih planskih dokumenata definiranih ovim planom (detaljni planovi),
- * organizirati razvoj naselja u prostoru na načelu policentričnog modela,

- * u planiranju razvoja naselja uključiti u obuhvat šire područje radi sagledavanja složenosti i uvjetovanosti razvoja, usporavanja i kontroliranja rasta i sanacije rubnih zona,
- * posebno obratiti pažnju na ograničavajuće činitelje razvoja, nestabilne terene,
- * naročito posvetiti pažnju gospodarskim promjenama, infrastrukturi, prirodnom okruženju, funkcijama društvene infrastrukture te poboljšavanju stanja okoliša,
- * u planiranju uređenja prostora naselja (osobito centralnih naselja), treba utvrditi prostorne rezerve formiranih urbanih struktura i optimalne mogućnosti razvoja,
- * usmjeravati novu stambenu izgradnju i drugu izgradnju u prostorne cjeline naselja koje su već opremljene komunalnom infrastrukturom. Ovakav pristup osigurat će maksimalno iskorištavanje neophodne infrastrukture, što će stvoriti prostor za njeno moderniziranje, napredovanje te poboljšanje ukupnog života i rada stanovništva. Modernizacija mreže infrastrukture daje dodatne mogućnosti za izgradnju novih kapaciteta,
- * ostvariti uvjete za očuvanje naseljenosti u manje razvijenim urbanim područjima,
- * poboljšati određene demografske strukture pojedinih područja,
- * poticati migracije ka željenim odredištima,
- * težiti unaprjeđenju naseobinske strukture mreže naselja kroz povećanje stupnja urbanizacije,
- * posvetiti posebnu pažnju razvoju ruralnih područja, što je od posebnog značaja za naseobinski sustav, radi postizanja balansiranog prostornog razvoja. Zato je neophodno razvijati urbane elemente u ruralnim područjima, jer su to sastavne komponente razvoja ruralnih područja,
- * sve funkcije naselja usmjeriti prema njezinim korisnicima, odnosno prema podizanju standarda i kvalitete života stanovništva koji ih koristi,
- * pojedine funkcije je potrebno ujediniti, međusobno povezati ili nadopuniti, s ciljem postizanja uravnoteženog urbanog sustava,
- * pri oblikovanju naselja voditi računa o racionalnosti korištenja i zaštiti prostora (opravdanost veličine građevinskog zemljišta),
- * pozicionirati glavne poticajne razvojne aktivnosti funkcija društvenih djelatnosti od značaja za Županiju Posavsku (obrazovanje, zdravstvo, kultura, sport, uprava i sl.),
- * sistematizacija glavnih skupina društvenih djelatnosti treba biti sukladno posebnim planovima razvoja i prema donesenim odgovarajućim standardima za svako naselje, uključujući i veličinu njihovog gravitacijskog područja.

1.4. Smjernice za opremanje građevinskog zemljišta

Planom predviđene površine građevinskog zemljišta iznose ukupno 2569,67 ha ili 8,00 % od ukupne površine Županije Posavske. Od te površine planirane površine građevinskog zemljišta pretežne namjene stanovanja zauzimaju 2023,06 ha, a za razvoj gospodarskih djelatnosti određena su građevinska zemljišta pretežne gospodarske namjene u sklopu urbanih područja ili izvan njih, koje zauzimaju ukupno 546,61 ha.

Kako bi se osiguralo provođenje policentričnog sustava razvoja, neophodno je prije svega obratiti pažnju na opremanje urbanih područja i građevinskih zemljišta kvalitetnom prometnom, komunalnom i energetsom infrastrukturom, čime će se ujednačiti uvjeti življenja, prije svega stanovanja i rada, a zatim i drugih djelatnosti u prostoru, na cijelom području Županije Posavske.

Kako bi se to moglo postići, odnosno kako bi korištenje zemljišta i zemljišna politika bili u funkciji razvoja, izgradnje i funkcioniranja naselja, potrebno je osigurati sljedeće:

- * obaviti ekonomsko vrjednovanje zemljišta sukladno cijeni neizgrađenog zemljišta, troškovima uređivanja, cijenom izgradnje stanova, poslovnog prostora i pratećih sadržaja;
- * diferencirati vrijednost zemljišta za stanovanje (različiti tipovi prema izgradnji i dohotku korisnika) i poslovanje (komercijalne aktivnosti, industrija, društvene, javne i kulturne djelatnosti, rekreacija i zelenilo, itd.);
- * razraditi kriterije izuzimanja rente (naknada za korištenje zemljišta);
- * pomoću odgovarajućih parametara treba diferencirati kriterije za vrjednovanje lokacija i prostornih cjelina, kao što su udaljenost od gradskog centra, promet u komercijalnim

djelatnostima, troškovi opremanja zemljišta, troškovi infrastrukture, vrijeme i kvalitetu putovanja, troškovi putovanja, ekološki troškovi i sl. Također, kao osnova za vrjednovanje zemljišta treba poslužiti i koeficijent veličine i značaja naseljenog mjesta.

Imajući u vidu sve naprijed navedeno, daju se sljedeće temeljne smjernice za opremanje građevinskog zemljišta:

- * kod opremanja građevinskog zemljišta neophodno je imati na umu da to prije svega podrazumijeva uređenje zemljišta (priprema zemljišta, izgradnja komunalnih objekata i uređaja na građevinskom zemljištu), što iziskuje osiguranje znatnih materijalnih sredstava. Stoga je potrebno utvrditi realne troškove uređenja građevinskog zemljišta, te sukladno tomu prilagoditi sve dalje aktivnosti neophodne za opremanje građevinskog zemljišta;
- * uraditi Plan održavanja lokalnih cesta prvenstveno u dijelovima Županije u kojem se želi potaći brži razvoj, odnosno gdje se želi zadržati ili privući stanovništvo;
- * osigurati dovod potrebne količine kvalitetne vode na prostorima postojećeg i planiranog građevinskog zemljišta;
- * dograđivati postojeću i intenzivirati izgradnju kanalizacijske mreže, te je dovesti u ravnotežu s vodoopskrbom;
- * regulirati vodotoke i smanjiti eroziju tla, te spriječiti ili smanjiti moguće štete;
- * ostvarivati mogućnosti za maksimalnu upotrebu postojećih izvora energije i njihove dostupnosti svim područjima kroz modernizaciju i dogradnju;
- * unaprijediti poštansko-telekomunikacijski promet uvođenjem novih tehnologija s ciljem dostizanja europskih standarda.

2. GLAVNI TEMELJ PROSTORNOG RAZVOJA GOSPODARSKE JAVNE INFRASTRUKTURE

2.1. Smjernice za razvoj prometnog sustava

Osnova prostornog razvoja gospodarske i javne infrastrukture usmjerava se razvoj prometne infrastrukture, odnosno razvoj prometnog sustava (cestovna i druga infrastruktura) sukladno planiranom razvoju u cilju povezivanja gospodarskih, industrijskih mjesta. Potom, omogućava i povezivanje entiteta i susjednih država kao i funkcionalno prometno povezivanje naselja (s naglaskom na povezivanje urbanih centara i ruralnih područja), javni promet i drugo.

2.2. Smjernice za razvoj telekomunikacijske infrastrukture

Razvoj telekomunikacija na području Županije Posavske će biti u ovom planskom razdoblju vrlo dinamičan. Javljanje konkurencije u svim domenama ove djelatnosti će uvjetovati da operatori koji djeluju na području Županije Posavske, svakako i šire, moraju imati vrlo izražene razvojne politike koje će rezultirati velikim pogodnostima za stanovnike. Očekuje se jak utjecaj regulatora na politiku cijena, te će, obzirom na liberalizaciju tržišta telekomunikacija u Bosni i Hercegovini, doći do velikog iskoraka u ovoj oblasti u više pravaca.

U narednom razdoblju razvojem gospodarstva i potreba stanovništva za globalnim komunikacijama, pored usluga govorne telefonije, sve više će biti izražena potreba za širokopojasnim pristupom i uslugama na bazi prijenosa podataka. Ovakva projekcija budućnosti u oblasti telekomunikacija otvara značajne razvojne mogućnosti u okviru mreže i usluga na bazi prijenosa podataka, te zahtijeva posvećivanje znatno više pozornosti ovom segmentu usluga.

U mobilnoj telefoniji očekuje se relativno veliko povećanje broja korisnika. Značajni iskoraci se očekuju na pružanju usluga elektronskog plaćanja i poslovanja i u razvojnim planovima operatora ove aktivnosti

imaju značajne uloge. Uvodit će se nove generacije mobilne telefonije, na pojedinim mjestima u Županiji. Posebna će pažnja biti posvećena izgradnji novih baznih postaja i proširenju kapaciteta postojećih.

Očekuje se otvaranje telekom shopova koji će u velikoj mjeri poboljšati raspoložive servise i kroz odgovarajuću konkurenciju osigurati povoljnije telekomunikacijske usluge stanovništvu Županije Posavske.

Pored fizičkog povećanja broja korisnika telekomunikacijskih servisa neophodno je graditi mreže sljedeće generacije, a to znači:

- * izgradnja širokopojasne telekomunikacijske infrastrukture;
- * izgradnja multiservisnog transportnog sustava za paketnu, fiksnu i mobilnu mrežu;
- * izgradnja mobilne mreže treće generacije.

Ove mreže su višeuslužne, višekorisničke, fleksibilne, skalabilne i visokoraspoložive. Kao takve omogućavaju i konvergenciju usluga, konvergenciju mreža i konvergenciju operatera i davatelja usluga što će korisnicima dati mogućnost jednostavnog korištenja i uvijek najbolju konekciju na telekomunikacijsku mrežu.

Telekom operatori koji djeluju (ili će djelovati) na području Županije Posavske imaju obavezu da u svom razvoju pomognu realizaciji planskih ciljeva koji su predviđeni u ovom dokumentu.

2.3. Smjernice za razvoj energetske infrastrukture

Za ispravno korištenje energetske resursa na dobrobit stanovništva Županije Posavske i države BiH, bit će potrebno donijeti strategiju društvenog razvoja BiH i strategiju razvoja energetike.

Razvoj energetike u promatranom planskom razdoblju bit će takav da osigura objekte kontinuiteta i kao zamjenske kapacitete. Naravno, svi novi objekti moraju biti građeni po dostignutim europskim standardima i s posljednjim tehničkim rješenjima kad je u pitanju ekonomičnost opreme i rad u skladu s ekološkim uvjetima.

Elektroprijenosna mreža najvišeg napona 110 kV dovoljno je razvijena da prihvati energiju i iz novih zamjenskih proizvodnih objekata, pa se ne planiraju nove trase za nove dionice.

Kod radova na rekonstrukciji mreže 10 kV, kao i izgradnja nove u gradskim i prigradskim područjima potrebno je graditi podzemnu mrežu, jer se tako može mnogo bolje koristiti prostor.

2.4. Smjernice za razvoj komunalne infrastrukture

2.4.1. Smjernice za razvoj sustava vodoopskrbe

Ako gubici vode u razvodnim mrežama budu prelazili 20 – 25%, kao zadatak se nameće saniranje istih.

Smanjenje gubitaka vode može se postići i rekonstrukcijom (zamjenom) dotrajalih dijelova mreže, saniranje kvarova na dovodnim cjevovodima i razvodnoj mreži, zamjenom dotrajalih vodovodnih armatura i drugo.

U budućnosti bi se trebalo poraditi na poboljšanju vodoopskrbe ruralnog područja Županije Posavske. Pojedine mjesne zajednice nemaju riješen problem vodoopskrbe.

Tehnička rješenja podrazumijevaju sljedeće:

- * rekonstrukcija i stavljanje pod nadzor svih lokalnih vodovoda iz naseljenih mjesta na području Županije Posavske,

- * izgradnja novih cjevovoda kako bi se stanovništvo koje nije priključeno na sustav vodoopskrbe u budućnosti priključilo na isti,
- * osigurati uvjete za priključivanje svih gospodarskih subjekata na vodovodnu mrežu,
- * u planskom razdoblju predviđena je rekonstrukcija vodovodne mreže i kućnih priključaka u vodoopskrbnom sustavu Županije Posavske, što bi rezultiralo smanjenjem gubitaka u mreži,
- * obavljati redovno kontroliranje kvaliteta pitke vode na području Županije Posavske.

2.4.2. Smjernice za razvoj sustava kanalizacije

U cilju smanjenja tereta zagađenja koji se unosi u površinske vode, odnosno poboljšanja i očuvanja kvaliteta površinskih voda, utvrđuju se smjernice za prikupljanje, odvođenje i pročišćavanje komunalnih i industrijskih otpadnih voda.

Prostornim planom se daje prijedlog glavnih gradskih kolektora, kao i postrojenje za pročišćavanje otpadnih voda iz istih. Za cjelokupno područje i njegovu dalju urbanizaciju daje se prijedlog planiranja separatnog sustava kanalizacije, čime bi se fekalne otpadne vode sakupljale i odvodile posebnim kolektorima ka centralnim gradskim postrojenjima ili tipskim postrojenjima, dok bi se atmosferske vode ispuštale u najbliže vodotoke.

2.4.3. Smjernice za razvoj deponija otpada i opasnog otpada

Na lokalitetu Dusine planirana je sanitarna deponija čvrstog otpada.

Pored rješavanja pitanja konačnog odlaganja prikupljenog komunalnog otpada s teritorija Županije Posavske, neophodno je, u cilju unapređenja upravljanja otpadom realizirati i sljedeće aktivnosti:

- * uklanjanje divljih odlagališta otpada, sanacija degradiranih područja i postojećih deponija,
- * sprječavanje nastanka ili smanjenje nastanka otpada na mjestu njegovog generiranja sukladno principima i standardima Europske unije,
- * tretman otpada kojim se osigurava vraćanje sirovina ili energije, reciklaža ili ponovna upotreba i stimuliranje reciklaže,
- * sortiranje otpada prema vrstama,
- * prevencija u izboru, primjeni i unaprjeđivanju čistih i bezotpadnih tehnologija;
- * prevencija u izboru proizvoda u poticanju proizvodnje koja stvara proizvode koji se mogu obnoviti; u stalnom poboljšavanju ekološke dimenzije tehničkih standarda; u nastojanju da se umanjí prisustvo opasnih supstanci u proizvodima; u unaprjeđivanju promjena u načinu potrošnje putem informiranja i naobrazbe potrošača,
- * razdvajanje opasnog od neopasnog otpada na mjestu nastajanja (za opasni i neopasni otpad, koji se pretvara u energiju, ili reciklira ili se zahtijeva tretman prije konačnog odlaganja),
- * financiranje sustava upravljanja otpadom i
- * uspostavljanje sustava obrazovanja i informiranja javnosti.

3. OSNOVA PROSTORNOG RAZVOJA OKOLINE

3.1. Smjernice za razvoj izvan urbanih područja

Na području Županije Posavske izvan urbano područje najvećim dijelom čini poljoprivredno i šumsko zemljište. Tu su još zemljišta namijenjena za turizam i rekreaciju, gospodarski kompleksi, te svi infrastrukturni koridori. Prostorne mogućnosti razvoja Županije Posavske mogu se ocijeniti kao povoljne za planirani dugoročni razvoj, pod uvjetima njegovog racionalno korištenja, posebno prostora izvan urbanih područja.

Radi poboljšanja nasljeđenog stanja, budući raspored proizvodnih kapaciteta i drugih sadržaja u prostoru, prilagoditi sljedećim smjernicama za razvoj izvan urbanih područja:

- * kvalitetne poljoprivredne površine i vrijedna šumska područja zaštititi od promjene namjene, odnosno izgradnje objekata;
- * u izvan urbanim područjima dati mogućnost povećanja gustoće izgrađenosti, koja je na ovim prostorima vrlo niska;
- * osigurati rekultivaciju svih sadašnjih i budućih degradiranih površina;
- * poboljšati prometnu povezanost područja unutar Županije Posavske, kao i Županije s okruženjem;
- * postepeno rješavati probleme ostale infrastrukture, posebno izgradnja vodovodne i kanalizacijske mreže, tako da se sačuvaju izvorišta pitke vode;
- * posebno zaštititi područja prirodne i kulturne baštine;
- * izgradnju turističkih kapaciteta planirati racionalno, tako da se vodi računa o zaštiti okolnog vrijednog područja.

3.2. Smjernice za razvoj poljoprivrede, stočarstva i šumarstva

3.2.1. Poljoprivreda i stočarstvo

Zbog značaja poljoprivrednog zemljišta i poljoprivrede u cjelini, posebno je neophodno da se mjerama zemljišne politike osigura zaštita poljoprivrednog zemljišta i njegovo racionalno korištenje, odnosno da se kvalitetnije zemljište u cjelini koristi za proizvodnju hrane.

U cilju vođenja što efikasnije politike u gospodarenju poljoprivrednim zemljištem neophodno je :

- * poticati tržište zemljištem ukidanjem poreza na promet zemljišta,
- * izmijeniti Zakon o nasljeđivanju kako bi se spriječilo dalje usitnjavanje zemljišta,
- * poticati programe komasacije zemljišta,
- * državno poljoprivredno zemljište dodjeljivati zapaženim poljoprivrednim proizvođačima kako bi uvećali svoj posjed i dr.,
- * korištenje sorti višeg genetskog potencijala,
- * viša razina znanja o korištenju đubriva i pesticida,
- * korištenje adekvatne mehanizacije,
- * razvoj poljoprivrednog zemljišta investiranjem u sustave za navodnjavanje,
- * nadoknaditi deficit obradivog zemljišta uređenjem zemljišta hidromelioracijama (odvodnjavanje i navodnjavanje),
- * proizvodnja hrane u zaštićenom prostoru (staklenici, plastenici, gljivarnici),
- * sprječavanje pretvaranja poljoprivrednog u nepoljoprivredno zemljište,
- * razvijati prehrambenu industriju koja će omogućiti proizvodima šireg područja da apsorbiraju nova tržišta,
- * organizirati monitoring, tj. praćenje promjena namjene korištenja zemljišta uz formiranje zemljišnog informacijskog sustava (ZIS), kao dijela geografsko informacijskog sustava,
- * primijeniti zakonsku regulativu kod promjene namjene zemljišta, tj. zaštititi bonitete, II, III, IV kategorije, od njihovog korištenja izvan sfere poljoprivrede,
- * posebnim odlukama ograničiti korištenje kvalitetnih zemljišta (II, III, IV kategorije) za izgradnju stanova, industrije i drugih objekata,
- * u cilju daljnjeg razvoja sustava odvodnje, izraditi odgovarajuće projekte,
- * posebnim odlukama omogućiti korištenje sredstava iz Fonda, a koja su se akumulirala promjenom namjene korištenja zemljišta u druge svrhe, za uređenje zemljišta i njegovo istraživanje,

- * istražiti varijante zemljišne rente kao tržišne kategorije i na temelju toga donijeti propise o renti kao jednom od regulatora korištenja prostora,
- * donijeti razvojne programe kroz planove zaštite i racionalnog korištenja zemljišta,
- * podržati razvoj poljoprivredno – prehrambene proizvodnje,
- * pojačati i intenzivirati rad inspeksijskih službi iz ove oblasti,
- * donijeti odredbe o standardima kvaliteta i zahtjevima za označavanje proizvoda,
- * povećavati stočni fond,
- * povećanje površina pod krmnim biljem i povećanje proizvodnje i prinosa radi povećanja stočnog fonda, potreba za proizvodnjom kvalitetne stočne hrane, te potrebom popravljivanja kvaliteta zemljišta djelovanjem leguminoza kao bioloških melioratora zbog prisustva azotofiksatora na korijenu biljaka.

3.2.2. Šumarstvo

Unapređenje stanja postojećih šumskih površina, pošumljavanje zemljišta lošijih bonitetnih kategorija u cilju povećanja ukupne šumovitosti Županije Posavske, te povećanje korištenja ostalih neproizvodnih funkcija šuma, predstavlja temeljni koncept uređenja i korištenja šuma i šumskog zemljišta u planskom razdoblju.

Šumovitost Županije Posavske iznosi 10,91 %, što je ispod prosjeka šumovitosti Federacije Bosne i Hercegovine koja iznosi 58%. Promatrano sa aspekta stupnja zadovoljenja, odnosno površini šuma po stanovniku, može se konstatirati da teritorij Županije Posavske ima nepovoljnu bilancu (0,07 ha/st), koja je ispod preporučenih europskih normativa (0,30 ha/st).

Temeljna planska postavka uređenja i korištenja šuma u ovoj kategoriji se zasniva na gospodarskom korištenju, uz unapređenje stanja cjelokupnog šumskog fonda, a naročito izdanačkih šuma, a sve u cilju postizanja optimalne strukture koje će imati trajnost prinosa i prihoda uz očuvanje okoliša.

U cilju kvalitetnijeg i efikasnijeg rada na saniranju i unapređenju stanja šume, potrebno je poduzeti sljedeće mjere:

- * podržati u značajnijoj mjeri znanstveno–istraživački rad u oblasti šumarstva, strukovna udruživanja i licenciranja, uvođenje informacijskih tehnologija kao sredstva planiranja, evidencije i kontrole u sektoru, naročito GIS podršku i sl.,
- * izrada Programa dugoročnog razvoja šumarstva,
- * certifikacija šuma,
- * kontrolirano korištenje (sječa) šuma,
- * osiguranje zaštite šuma od požara i drugih štetnika biotskog i abiotskog porijekla,
- * uklanjanje mina,
- * pošumljavanje površina obraslih sukcesivnim vegetacijskim stadijima, šibljacima i šikarama,
- * pošumljavanje područja ugroženih sječom i onih koja nisu poljoprivredno atraktivna,
- * pošumljavanje područja koja su devastirana na razne načine, uz zadržavanje sadašnjeg godišnjeg obujma sječe ili njegovog smanjivanja,
- * putem pošumljavanja i drugih šumsko uzgojnih mjera izdanačke šume prevoditi u srednje i visoke,
- * formiranje takvog sastava šuma koje će kontinuirano davati ujednačene prirodne prinose po količini i kvalitetu,
- * ostvarivanje trajno što većeg prinosa šuma koji će zadovoljavati potrebe društva,
- * ostvarivanje što boljih ekonomskih efekata sada i u budućnosti primjenom suvremenih metoda i sredstava rada sukladno prethodno navedenim ciljevima,
- * inicirati veću zastupljenost korištenja ostalih šumskih proizvoda (gljive, ljekovito i aromatično bilje, šumski plodovi, i dr.), pri čemu se mogu ostvariti značajni prihodi za lokalno stanovništvo.

3.3. Smjernice za razvoj poduzetničkih zona

Prostornim planom su utvrđene lokacije mogućih poduzetničkih zona. Poduzetničke zone će se locirati sukladno gospodarskim potrebama, uvažavajući tehnološko- tehničke kriterije, a u planiranju i operacionalizaciji poslovanja će biti obvezne na:

- * operativnu primjenu modernih tehnologija,
- * stvaranje okruženja za inovativni razvoj,
- * maksimalno poštivanje i primjenu europskih standarda o zaštiti okoline,
- * zadovoljenje potreba lokalnog i regionalnog gospodarstva,
- * pomaganje malih i srednjih poduzeća (MSP) u razvoju.

Ekonomsko-financijske mjere koje su u domenu nadležnih državnih institucija su:

- * porezna politika koja stimulatивно djeluje na privlačenje kapitala;
- * instrumenti vanjskotrgovinske politike u funkciji povećanja izvoza;
- * kreditna politika u funkciji poticaja razvoja malih i srednjih poduzeća.

Organizacijske mjere ili instrumenti:

- * stvaranje uvjeta za privlačenje stranih investicija kroz aktivnost nadležnih ministarstava i potpornih poduzetničkih institucija;
- * stvaranje preduvjeta za formiranje novih poduzetničkih zona (oslobađanje gradskih/općinskih pristojbi, dodjela zemljišta, ukidanje administrativnih prepreka itd.).

Razvoj poduzetničkih zona u najznačajnijoj mjeri će doprinijeti gospodarskom razvoju Županije Posavske uvažavajući propise iz oblasti prostornog uređenja i zaštite okoliša.

3.4. Smjernice za razvoj turizma

3.4.1. Smjernice za razvoj turizma na bazi prirodne baštine

Opće smjernice

- * Intenziviranje procesa zakonske zaštite prirodnog nasljeđa,
- * Rekonstrukcija cestovne infrastrukture,
- * Uključivanje u turističko korištenje lokalnih, šumskih i nekategoriziranih cesta,
- * Vizualna identifikacija lokaliteta prirodnog nasljeđa pored cestovnih pravaca (natpisne table, panoi, displeji, shematski prikazi, prezentacijski tekstovi),
- * Urbanističko prostorna analiza i izgradnja potrebne infrastrukture na temelju te analize,
- * Podizanje optimalnih receptivnih kapaciteta koristeći estetske elemente konkretnog pejzaža u projektnoj koncepciji,
- * Određen broj receptivnih objekata mora se graditi na načelima tradicijske gradnje i povijesnih ugostiteljskih objekata,
- * Edukativna funkcija na podizanju turističke kulture lokalnog stanovništva koristeći postojeće vrijednosti, tradicijsku prostodušnost i gostoljubivost stanovništva.

3.4.2. Smjernice za razvoj turizma na bazi kulturne baštine

Ono što bi bilo značajno naglasiti u okviru ovog segmenta je:

- * osigurati dostupnost kulturnim dobrima,
- * izvršiti deminiranje prostora objekta kulturnog nasljeđa,

- * stvoriti sigurnost objekta u konstruktivnom smislu i u smislu prohodnosti,
- * osigurati piktograme s edukativnom i komunikacijskom porukom na više jezika,
- * postaviti malu muzejsku postavku u nekim od objekata ili organizirati lapidarij na otvorenom prostoru,
- * postaviti informacije na internetu,
- * osigurati pisani promotivni materijal o kulturnom dobru,
- * osigurati prostor za odmor i rekreaciju (nadstrešnice, sokovi, kava),
- * osigurati i mogućnost raznih audiovizualnih prikazivanja povijesnih događaja koji su se dogodili na samom lokalitetu.

ČETVRTI DIO

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Županija Posavska
Vlada Županije Posavske

Na temelju članka 48.(3). Zakona o prostornom uređenju i građenju (Narodne novine Županije Posavske, broj: 06/16, 10/19) Skupština Županije Posavske na XII redovitoj sjednici održanoj dana 21.03.2024.godine donosi:

1. ODLUKU O PROVOĐENJU PROSTORNOG PLANA ŽUPANIJE POSAVSKE ZA RAZDOBLJE 2019.- 2039. GODINE

2. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Prostorni plan Županije Posavske za razdoblje 2019. – 2039. godine (u daljem tekstu Prostorni plan) je temeljni obvezujući dokument za reguliranje odnosa prostornog uređenja za cijelo područje Županije Posavske.

Članak 2.

- (1) Ovom Odlukom se uređuje provođenje Prostornog plana za razdoblje 2019.-2039. godine i sastavni je dio Prostornog plana.
- (2) Ovom Odlukom utvrđuju se uvjeti korištenja, izgradnje, uređenja i zaštite prostora, čime se osigurava provođenje Prostornog plana.
- (3) Odlukom se utvrđuju:
 - Opće odredbe,
 - Program mjera prostornog uređenja i aktivnosti za provođenje Prostornog plana,
 - Usklađivanje planskih dokumenata,
 - Uvjeti izgradnje objekata i korištenja zemljišta,
 - Uvjeti smještaja gospodarskih sadržaja u prostoru,
 - Uvjeti smještaja društvenih djelatnosti u prostoru,
 - Uvjeti korištenja prostora na zaštitnim infrastrukturnim pojasevima i zonama i zaštićenim područjima,
 - Mjere očuvanja kulturno - povijesnog naslijeđa,
 - Mjere očuvanja zaštićenih područja prirodnih vrijednosti,
 - Područja posebnih obilježja Županije Posavske,
 - Postupanje s otpadom,
 - Mjere sprječavanja nepovoljnih utjecaja na okoliš,
 - Mjere zaštite prava osoba s umanjnim tjelesnim sposobnostima sukladno odredbama Uredbe o prostornim standardima, urbanističko-tehničkim uvjetima i normativima za sprječavanje stvaranja svih barijera za osobe s umanjnim tjelesnim sposobnostima,
 - Mjere zaštite stanovnika i materijalnih dobara od prirodnih i ljudskim djelovanjem izazvanih nepogoda i katastrofa i ratnih djelovanja sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i drugim propisima,
 - Mjere provedbe,
 - Nadzor i upravne mjere,
 - Prijelazne i završne odredbe.

Članak 3.

Odredbe ove Odluke se primjenjuju na cjelokupno područje Županije Posavske uz primjenu postojećih odluka o usvajanju i provođenju planova nižeg reda.

Članak 4.

Dokumentacija Prostornog plana urađena je sukladno članku 26. Uredbe o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata ("Službene novine Federacije BiH", br. 63/04, 50/07 i 84/10 - u daljem tekstu Uredba), a ista sadrži:

- I) Prostornu osnovu plana s prijedlogom koncepcije prostorne organizacije – tekstualni i grafički dio
 - a) Tekstualni dio Prostorne osnove sadrži četiri dijela:
 1. Analiza stanja prostornog uređenja
 2. Ocjena stanja u prostoru
 3. Mogući pravci prostornog razvoja
 4. Koncepcija prostornog razvoja
 - b) Grafički dio čine 21 digitalna grafička priloga na kojima je prikazano postojeće stanje prostornog uređenja područja Županije Posavske i 4 digitalna grafička priloga na kojima je prikazana koncepcija prostornog razvoja. Digitalne karte urađene su na geodetskim podlogama u razmjeri 1:50000 i 1:25000.
- II) Prostorni plan – tekstualni i grafički dio
 - a) Tekstualni dio Prostornog plana sadrži četiri dijela:
 1. Opći i posebni ciljevi prostornog razvoja
 2. Projekcija prostornog razvoja
 3. Projekcija razvoja prostornih sustava
 4. Odluka o provođenju Prostornog plana
 - b) Grafički dio Prostornog plana čini 21 digitalni grafički prilog na kojima je prikazana projekcija prostornog razvoja područja Županije Posavske. Digitalne karte urađene su na geodetskim podlogama u razmjeri 1:50000 i 1:25000.

Članak 5.

Prostorni plan Županije Posavske je temelj za pripremu, izradu i donošenje detaljnih i ostalih planskih dokumenata za područja unutar Prostornog plana kao narednih faza detaljnijeg planiranja uređenja prostora.

3. PROGRAM MJERA PROSTORNOG UREĐENJA I AKTIVNOSTI ZA PROVOĐENJE PROSTORNOG PLANA

3.1. MJERE EKONOMSKE POLITIKE

Članak 6.

U oblasti ekonomske politike na razini Županije Posavske, potrebno je naročito:

- usmjeravati aktivnosti na stvaranju poslovnog ambijenta i uvjeta za uspješnije poslovanje, te uspostavu partnerskih odnosa između Županije Posavske i poduzetnika;
- usmjeravati razmještaj gospodarskih kapaciteta na području Županije Posavske, koji je resorno, infrastrukturno i kadrovski optimalan sa stajališta proizvodnih procesa;

- posebnim mjerama utjecati na kvalitetu tehnologija, te na uvoz čistih tehnologija i tehničkih sredstava, u cilju osiguranja uvjeta za održivi razvoj, naročito s aspekta unapređenja zaštite okoliša,
- podržavati otvaranje malih i srednjih poduzeća, čija namjena nema štetnih utjecaja na okoliš;
- kroz programe mjera i aktivnosti za unapređenje stanja u prostoru, dati mogućnost infrastrukturnog opremanja određenog broja lokacija za izgradnju objekata malih i srednjih poduzeća, pružanje istima stručnih usluga, u cilju smanjivanja razlika u pogledu gospodarskog razvoja između urbanih i ruralnih područja Županije Posavske i što uspješnijeg razvoja gospodarskih, odnosno poslovnih i poduzetničkih zona, tehnoloških parkova, inkubatora za mala i srednja poduzeća i sl.;
- poticati tržišno, tehnološko, kadrovsko i organizacijsko restrukturiranje i izvozno orijentirano gospodarstvo, uz nove investicije;
- poduzimati mjere za poticanje kvalitetnog upošljavanja kreditnim, poreznim i drugim instrumentima ekonomske politike;
- podržavati efikasnost poreznog sustava i financijskog sektora kroz reforme izravnog oporezivanja;
- poticati ekonomsko – ekološku rehabilitaciju devastiranih područja, te zaustavljati dalju degradaciju okoliša;
- podržavati razvoj energetske resursa i kapaciteta sukladno ciljevima i mjerama zaštite okoliša;
- unapređivati energetske efikasnost razvojem optimalnih rješenja pri upotrebi energije.

3.2. MJERE ZEMLJIŠNE POLITIKE

Članak 7.

U cilju osiguranja racionalnog korištenja, te sustavne i efikasne zaštite zemljišta od neplanskog korištenja, potrebno je naročito:

- davati inicijativu za osiguranje uvođenja tržišnog sustava u korištenju građevinskog zemljišta;
- uspostaviti odgovarajuće evidencije u prometu, korištenju zemljišta i dr.;
- postojeće propise u zemljišnoj politici dopuniti europskim propisima i standardima sukladno ingerencijama;
- istražiti varijante zemljišne rente kao tržišne kategorije i na temelju toga, a sukladno ingerencijama, davati inicijativu za donošenje propisa o renti kao jednom od regulatora korištenja prostora;
- definirati takvu tržišnu zemljišnu politiku koja će maksimalno uvažavati načelo održivog razvoja, te podizanje ukupnog kvaliteta života stanovništva Županije Posavske;
- osigurati racionalno korištenje i zaštitu zemljišta od neplanskog korištenja kroz politiku cijena i utvrđivanje realne tržišne vrijednosti zemljišta, građevinskih lokacija i samih građevinskih parcela, a time i afirmirati tržišne odnose u ovoj oblasti;
- osigurati uspostavu tržišnog koncepta i strategije upravljanja građevinskim zemljištem, praćenje i razvijanje tržišnog upravljanja nekretninama, zatim praćenje usmjeravanja i trošenja sredstava naknade za korištenje građevinskog zemljišta-rente i dr.;
- provoditi zaštitu poljoprivrednog i šumskog zemljišta kroz namjensko i racionalno upravljanje ovim zemljištem kao dobra od općeg interesa za Federaciju, županiju i gradove/općine, sukladno važećim propisima i uz sustavnu zaštitu okoliša;
- usmjeriti pažnju na zaštitu poljoprivrednog i šumskog zemljišta kroz zabranu građenja građevina i izvođenje drugih zahvata kojima se pospešuje neracionalno korištenje prostora;
- poticati građenje stambenih i gospodarskih građevina za potrebe poljoprivredne proizvodnje ili seoskog turizma, uključujući melioracijske sustave i sustave navodnjavanja, imajući u vidu da obiteljska poljoprivredna gospodarstva čine temeljni oblik organizacije poljoprivredne proizvodnje;
- kontinuirano pratiti promjene namjene poljoprivrednog i šumskog zemljišta u građevinsko zemljište, čija se vrijednost tako višestruko uvećava, te poduzimati mjere za sprječavanje nelegalne gradnje;
- davati inicijativu i raditi na ažuriranju katastarskih podataka o poljoprivrednom, šumskom, građevinskom i drugom zemljištu, radi usklađivanja podataka sa stanjem na terenu, te kontinuirano raditi na usklađivanju katastarskih i zemljišno-knjižnih evidencija;

- kontinuirano razvijati i unapređivati geografski informacijski sustav (GIS), koji će uz registar svih nekretnina biti okosnica za donošenje mjera i propisa u oblasti uređenja i korištenja prostora.

3.3. INVESTICIJSKA I POREZNA POLITIKA

Članak 8.

Mjere investicijske i porezne politike su:

- racionalizirati i vremenski skratiti postupak registracije firmi, odobravanja lokacija i pribavljanja drugih dokumenata potrebnih za otvaranje procesa investiranja;
- podržavati politiku stimuliranja investitora za izgradnju objekata sa suvremenim proizvodnim tehnologijama koje su kompatibilne s već postojećim u Županiji Posavskoj, kao i onih koji omogućavaju visoke standarde u kvalitetu proizvoda, veći broj radnih mjesta i veći profit;
- kroz izdvajanja za istraživanja područja potencijalnih ležišta mineralnih sirovina osigurati povećanje interesa za koncesije, što može utjecati na povećanje financijskih kapaciteta;
- fiskalnom politikom poticati i usmjeravati intenzivnu poljoprivrednu proizvodnju na svim prostorima gdje to prirodni uvjeti i mogućnosti dozvoljavaju;
- investicijskom politikom osigurati takvo usmjeravanje sredstava za investicije koje će poticati ostvarivanje usvojene politike prostornog uređenja.

3.4. OBVEZE U POGLEDU DETALJNIJEG PLANIRANJA UREĐENJA PROSTORA

Članak 9.

(1) Prostornim planom utvrđuje se obveza izrade sljedećih planskih dokumenata:

a) Prostorni plan za područje posebnih obilježja:

- zaštićeni pejzaž Starača Vojskova,
- zaštićeni pejzaž Vučijak,
- područje ekološke mreže Natura 2000 – Rijeka Sava (Odžak),
- područje ekološke mreže Natura 2000 – Tišina (Domaljevac – Šamac).

b) Prostorni plan grada:

- Orašje.

c) Urbanistički plan za:

- urbano područje Odžaka,
- urbano područje Domaljevac – Šamac,
- urbano područje Orašja.

d) Regulacijski plan:

- središta urbanih područja – sjedište grada/općina
- sve poduzetničke zone, bez obzira da li se nalaze unutar urbanog područja ili izvan istog.

(2) U slučaju potrebe, Skupština Županije Posavske, na prijedlog Vlade Županije, će donijeti odluku o izradi Prostornih planova i za druga posebna područja, kao i prioritete izrade detaljnih planskih dokumenata.

(3) Prostorne i urbanističke planove donose Gradska/Općinska vijeća uz prethodnu suglasnost Ministarstva.

Članak 10.

- (1) Planske dokumente je obvezno raditi u propisanom obliku i razmjeri prema važećoj Uredbi.
- (2) Do izrade detaljnih planskih dokumenata pridržavati se odredaba Prostornog plana Županije Posavske.

3.5. OBAVEZA IZRADE IZVJEŠĆA O STANJU U PROSTORU

Članak 11.

Obveza Županije Posavske je izrada izvješća o stanju u prostoru na temelju monitoringa, za najmanje dvogodišnje razdoblje, na temelju kojeg će se izraditi i donijeti četverogodišnji program mjera za unaprjeđenje stanja u prostoru, a prije svega potrebe izrade novih, odnosno izmjena i dopuna postojećih dokumenata, novih istraživanja za pojedina područja i lokalitete, te primjenu posebnih razvojnih i drugih mjera za ta područja Županije Posavske.

4. UTVRĐIVANJE ODNOSA PREMA GRAĐEVINAMA OD ZNAČAJA ZA FEDERACIJU BOSNE I HERCEGOVINE I ŽUPANIJU POSAVSKU

Članak 12.

- (1) Građevine od značaja za Federaciju Bosne i Hercegovine određene su Uredbom o određivanju zahvata u prostoru i građevina za koje Federalno ministarstvo prostornog uređenja izdaje urbanističku suglasnost i/ili lokacijsku informaciju („Sl. novine FBiH“, br. 32/14, 33/22), donesenom na temelju članka 40. stav 1. točka 5 i 6 Zakona o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije Bosne i Hercegovine („Sl. novine Federacije BiH“, br. 2/06, 72/07, 32/08, 4/10, 13/10, 45/10, 85/21 i 92/21).
- (2) Građevine i zahvati na prostorima u granicama nacionalnog spomenika, koje su utvrđene Odlukom Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, odnosno za građevine i zahvate na područjima upisanim na Privremenu listu nacionalnih spomenika u granicama koje kao privremene odlukom utvrdi Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika, Federalno ministarstvo prostornog uređenja izdaje urbanističku suglasnost i/ili lokacijsku informaciju na temelju članka 40. stav 1. točka 7 na temelju Zakona o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije Bosne i Hercegovine („Sl. novine Federacije BiH“, br. 2/06, 72/07, 32/08, 4/10, 13/10, 45/10, 85/21 i 92/21).
- (3) Građevine od značaja za Županiju Posavsku za koje nadležna gradska/općinska služba na temelju prethodno pribavljenog mišljenja nadležnog Ministarstva, utvrđuje preduvjete za odobravanje planirane promjene u prostoru na temelju članka 65. stav 2. točka k Zakona o prostornom uređenju i građenju Županije Posavske („Narodne novine Županije Posavske“, broj: 06/16, 10/19).
- (4) Područja planiranih, još neizgrađenih koridora i lokacija građevina od značaja za Federaciju BiH i Županiju Posavsku, potrebno je kao takva čuvati.

Članak 13.

Građevine od značaja za Federaciju Bosne i Hercegovine i Županiju Posavsku:

- a) Infrastruktura - građevine prometa i veza:
 - Autocesta na koridoru Vc,
 - Autocesta Orašje - Tuzla,
 - Proširenje luke Šamac – Domaljevac.
- b) Nacionalni spomenici i kulturno-povijesna dobra pod zaštitom:
 - Nacionalni spomenici
 - Zgrada općine (Beledija ili Mala vijećnica) u Odžaku, povijesna građevina (Odluka br. 06-6-13/03-3 od 2.7.2003. godine).
 - Župna crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije i franjevački samostan u Tolisi, zajedno s pokretnom imovinom, graditeljska cjelina (Odluka br. 06.1-2-2158/06-4 od 17.01.2007. godine).
 - Privremena lista:
 - Odžak - Donja Dubica - Bogorodičina crkva.

5. USKLAĐIVANJE PLANSKIH DOKUMENATA

Članak 14.

- (1) Prostorni plan je javni dokument i u načelu pokriva cijeli teritorij Županije Posavske, i kao takav je dostupan svim zainteresiranim pravnim i fizičkim osobama. Isti se koristi i provodi putem nadležnih tijela Županije Posavske.
- (2) Realizaciju mjera provedbe Prostornog plana će voditi Nositelj pripreme plana, odnosno Ministarstvo gospodarstva, rada i prostornog uređenja Županije Posavske.
- (3) Da bi se moglo operativno djelovati na cijelom teritoriju potrebno je u kontinuitetu voditi aktivnosti kojima će se ostvariti mogućnosti rada svih razina nadležnosti, da konkretno ostvare zacrtane ciljeve i opredjeljenja. Da bi se ovo moglo sprovesti potrebno je odmah pristupiti ostvarenju sljedećeg:
 - obaviti inventarizaciju raspoložive planske dokumentacije, i u tom postupku obaviti selekciju i usklađivanje svih do sada donesenih planskih dokumenata,
 - isključiti iz dalje uporabe akta i dokumenta kojima su istekli rokovi važnosti kao i sve planske dokumente koji nisu u skladu s ovim Prostornim planom,
 - osigurati izradu planskih dokumenata propisanih ovim planom, odnosno, osigurati izradu detaljnih planskih dokumenata i
 - povremene izmjene i dopune Prostornog plana u ovisnosti od rezultata iz Izvješća o stanju u prostoru.

6. UVJETI IZGRADNJE OBJEKATA I KORIŠTENJA ZEMLJIŠTA

6.1. URBANA PODRUČJA

Članak 15.

- (1) Ukupna površina urbanih područja iznosi 5039,38 ha, što je oko 16 % ukupnog teritorija Županije Posavske. Urbana područja, osim građevinskog zemljišta obuhvaćaju i zemljišta druge namjene (šumske, poljoprivredne, vodne i sl.).
- (2) Prostornim planom Županije Posavske utvrđena su urbana područja prikazana u sljedećoj tablici.

Grad/Općina	Površina grada/općine (km ²)	Površina urbanog područja (km ²)	Struktura %
Domaljevac –Šamac	36,83	7,04	19,35
Odžak	165,34	16,31	9,87
Orašje	118,86	27,04	22,75
ŽUPANIJA POSAVSKA	321,04	50,39	15,69

Tablica br. 52. Struktura urbanih područja općine Domaljevac – Šamac

Urbano područje	Dijelovi naselja	Površina (ha)	Struktura %	Površina općine
Domaljevac	Domaljevac	556,73	15,30	
	Bazik	41,37	1,14	
	Grebnice	105,91	2,91	
3		704,01	19,35	3683,39

Tablica br. 53. Struktura urbanih područja općine Odžak

Urbano područje	Dijelovi naselja	Površina (ha)	Struktura %	Površina općine
Vrbovac	Vrbovac	18,84	0,11	

Gornji Svilaj	Gornji Svilaj	30,20	0,18	
Novo Selo	Novo Selo	78,33	0,47	
Gornja Dubica	Gornja Dubica, Donja Dubica	75,76	0,46	
Prud	Prud	52,15	0,32	
Donji Svilaj	Donji Svilaj	50,27	0,30	
Donja Dubica	Donja Dubica	21,75	0,13	
Potočani	Potočani	26,65	0,16	
Posavska Mahala	Posavska Mahala	30,26	0,18	
Novi Grad	Novi Grad	33,41	0,20	
Donja Dubica	Donja Dubica 1	35,56	0,22	
	Donja Dubica 2	15,65	0,09	
Odžak	Odžak	1162,69	7,03	
13		1631,52	9,87	

Tablica br. 54. Struktura urbanih područja grada Orašja

Urbano područje	Dijelovi naselja	Površina (ha)	Struktura %	Površina grada
Bok	Bok	302,58	2,55	
Donja Mahala	Donja Mahala	325,86	2,74	
Matići	Matići	223,57	1,88	
Kopanice	Kopanice	204,68	1,72	
Kostrč	Kostrč	218,85	1,84	
Oštra Luka	Oštra Luka	331,25	2,79	
Orašje	Orašje, Donja Mahala	552,85	4,65	
Tolisa	Tolisa	326,89	2,75	
Vidovice	Vidovice	217,32	1,83	
9		2703,85	22,75	

Članak 16.

Izuzetno, na zemljištima koja nisu utvrđena kao urbano područje, odnosno građevinsko zemljište, mogu se graditi objekti i obavljati radovi i to:

- građevine magistralne i regionalne infrastrukture (prometna, energetska, vodoprivredna, telekomunikacijska i dr. s pratećim objektima);
- zdravstvene, rekreacijske i sportske građevine, uključujući građevine za turizam;
- građevine za manipulaciju i skladištenje zapaljivo – eksplozivnih sredstava;
- građevine za potrebe obrane i vojske;
- stambene i gospodarske građevine poljoprivrednog proizvođača za potrebe poljoprivredne proizvodnje i seoskog turizma, uključujući melioracijske sustave i sustave navodnjavanja;
- istraživanje, iskorištavanje i uređivanje prostora prirodnih dobara (mineralne sirovine, šume, vode, poljoprivredno zemljište i dr);
- komunalne građevine (deponije komunalnog otpada, groblja, spomen obilježja i sl.);
- rekonstruiranje postojećih objekata izgrađenih van granica građevinskog zemljišta.

Članak 17.

- (1) Izgradnja objekata i vršenje radova iz prethodnog članka ne može se odobriti na zemljištima koja su Prostornim planom ili odredbama ove Odluke utvrđena kao zaštićena područja, zone ili pojasevi.
- (2) Građenje se odobrava sukladno Prostornom planu, odredbama ove Odluke, posebnim zakonom i propisima donesenim na temelju tih zakona i urbanističkom suglasnošću, kako je to utvrđeno Zakonom o prostornom uređenju i građenju Županije Posavske, (u daljnjem tekstu: Zakon).

Članak 18.

Ostali uvjeti za izgradnju i korištenje prostora bit će definirani izradom i donošenjem detaljne planske dokumentacije.

6.2. REŽIMI GRAĐENJA

Članak 19.

- (1) Intenzitet i karakter građenja na pojedinim područjima određuje se prema utvrđenom javnom interesu, potrebama i mogućnostima korisnika i drugim lokalnim ograničenjima, tako da se kroz planske dokumente mogu uvesti sljedeći režimi građenja:

Režim gradnje I stupnja utvrđuje se za:

- središta urbanih područja, sjedište grada/općina – regulacijski plan,
- planirane poduzetničke zone, bez obzira da li se nalaze unutar urbanog područja ili izvan istog – regulacijski plan.

Režim gradnje II stupnja utvrđuje se za:

- urbano područje Odžaka– urbanistički plan,
- urbano područje Domaljevca– urbanistički plan,
- urbano područje Orašje– urbanistički plan.

Režim gradnje IV stupnja utvrđuje se za:

- ostale dijelove urbanih područja, čiji će se obuhvat definirati Prostornim planovima gradova/općina i odlukama gradskih/općinskih vijeća – plan parcelacije.

- (2) Sukladno Zakonu, na urbanom području ili drugom dijelu urbanog područja, na kojem se planira izgradnja, a za koje je utvrđen režim gradnje I stupnja, urbanistička suglasnost se izdaje na temelju regulacijskog plana.
- (3) Na urbanom području na kojem se planira izgradnja, a za koje je utvrđen režim gradnje II stupnja urbanistička suglasnost se izdaje na temelju urbanističkog plana.
- (4) Do donošenja urbanističkih i regulacijskih planova, urbanistička suglasnost će se izdavati na temelju odredaba ove Odluke i planova parcelacije.
- (5) Za prostorne cjeline gdje je utvrđen IV režim gradnje, a gdje se pojavi potreba intenzivne individualne izgradnje i izgradnje poduzetničkih zona, površine manje od 5 ha, kao i za objekte od značaja za Županiju Posavsku, donosit će se planovi parcelacije.
- (6) Za objekte na prostornim cjelinama iz prethodnog stavka, urbanistička suglasnost izdaje se na temelju Prostornog plana i plana parcelacije.
- (7) Režim građenja IV stupnja utvrđuje se za građevinska zemljišta unutar urbanih područja i izvan urbanih područja, a izuzetak čine građevinska zemljišta unutar urbanih područja, za koja je predviđena izrada regulacijskog plana.
- (8) Urbanistička suglasnost u prostornim cjelinama gdje je utvrđen režim gradnje IV stupnja izdaje se na temelju Prostornog plana.
- (9) Režim zabrane gradnje – na područjima od značaja za budući razvoj na kojima se ne dozvoljava nikakva izgradnja, osim tekućeg održavanja i građevinskih zahvata s ciljem osiguranja temeljnih higijenskih uvjeta, promjene namjene unutar postojećih gabarita građevina, a samo iznimno se dozvoljava podizanje novih građevina i uređaja koji podržavaju postojeću funkciju tih područja (objekti neophodne infrastrukture, neophodni javni objekti, objekti za opskrbu i sl.)

6.3. GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE

Opći uvjeti građenja

Članak 20.

- (1) Građevinsko zemljište je područje unutar koga je predviđeno uređenje i razvoj naselja.
- (2) Na građevinskom zemljištu predviđene su građevinske intervencije na postojećim objektima (rekonstrukcija, sanacija, adaptacija, dogradnja, zaziđivanje, tekuće održavanje i dr.), te izgradnja građevina, sukladno planskim dokumentima, namijenjenih za stanovanje, javne, trgovačke, uslužne, proizvodne, obrazovne i vjerske sadržaje, prometnu i komunalnu infrastrukturu, sport i rekreaciju, parkove, zaštitno zelenilo i dr.
- (3) Planirane građevine, odnosno njihova namjena, ne smiju imati štetne utjecaje na okoliš.

Članak 21.

Izgradnja građevina iz prethodnog članka na zemljištu na kojem su utvrđeni faktori ograničenja (klizišta, nedovoljna nosivost tla, slijeganje terena, poplavna područja, minska polja, zone sanitarne zaštite izvorišta, obala uz višenamjensku akumulaciju i dr.) može se odobriti sukladno važećoj zakonskoj regulativi i odredbama ove Odluke.

Članak 22.

O statusu izgrađenih površina (objekti individualnog stanovanja i pojedinačni gospodarski kompleksi) unutar zemljišta koje nije utvrđeno kao građevinsko zemljište (poljoprivredno, šumsko i dr. površine), odlučivat će se sukladno važećim zakonima i odredbama ove Odluke.

Članak 23.

Položaj individualnog stambenog objekta na građevinskoj parceli u odnosu na tangirajuće prometnice – zaštitni pojas, propisan je važećom zakonskom regulativom.

Ugroženost terena prirodnim procesima i pojavama i uvjeti građenja

Članak 24.

Prema stupnju razvoja prirodnih egzogenogeoloških procesa i pojava u okviru građevinskog zemljišta i prema stupnju stabilnosti i pogodnosti tla za izgradnju objekata, Prostornim planom su utvrđene tri kategorije terena i to: stabilan teren, uvjetno stabilan i nestabilan teren.

Članak 25.

(Stabilan teren)

- (1) Stabilni tereni su pogodni za izgradnju građevina bez posebnih ograničenja u pogledu zadovoljavanja uvjeta stabilnosti, osim na pojedinim padinskim terenima gdje se zbog velikih nagiba terena izgradnja ograničava radi potrebe izvođenja pripremnih radova i zahvata na uređenju terena budućih građevinskih površina.
- (2) Izgradnja infrastrukturnih građevina i drugih zahvata u prostoru može se planirati i izvesti bez posebnih uvjeta. Prema vrsti građevine i stupnju projektne dokumentacije nadležno tijelo uprave odlučuje o potrebi izrade elaborata o geomehaničkom ispitivanju tla (prema Zakonu o geološkim istraživanjima i Pravilniku o geotehničkim istraživanjima i ispitivanjima te organizaciji i sadržaju misija geotehničkog inženjerstva).
- (3) Planiranje i izgradnja građevina sa aspekta stabilnosti tla nije uvjetovana, a za određivanje načina izvođenja i dubine temelja građevine i uređenja terena, potrebne uvjete propisat će nadležno tijelo uprave za izdavanje urbanističke suglasnosti i odobrenja za građenje, s obzirom na vrstu građevine, veličinu, namjenu i sl.

Članak 26.

(Uvjetno stabilan teren)

- (1) Uvjetno stabilni tereni označavaju dio terena gdje pri promjeni stanja izazvanih prirodnim ili tehnogenim aktivnostima, može doći do formiranja klizišta ili gdje se u uvjetima nesanimiranih klizišta može očekivati širenje klizišta i ugrožavanje građevinskog zemljišta. Na ovim površinama obavezno je provođenje geomehaničkih istraživanja, kao i detaljnog inženjersko-geološkog kartiranja tla u okviru potkategorije, s davanjem uvjeta temeljenja i izgradnje građevina i prijedloga sanacijskih mjera za pretvaranja uvjetno stabilnog terena u stabilan teren, odnosno sprječavanje širenja klizišta u izdvojenom labilnom dijelu terena.
- (2) Tereni ove kategorije su u prirodnim uvjetima uglavnom stabilni, a pri izvođenju neodgovarajućih tehnogenih zahvata, pri zasijecanju i usijecanju tla, neprilagođenom fundiranju objekata ili prekomjernom opterećenju padina objektima, kao i gdje nije urađena odvodnja otpadnih i površinskih voda, postaju najčešće nestabilni. U prirodnim uvjetima oni se nalaze u stanju granične ravnoteže, zbog čega pri promjeni prirodnih uvjeta ili tehnogene aktivnosti dolazi do aktiviranja kliznih procesa. Za izgradnju građevina, ovi tereni su ograničeno pogodni. Izdvajanje kategorija labilnih dijelova padine izvršeno je metodom kartiranja i analizom postojeće dokumentacije.
- (3) Za sve uvjetno stabilne padine potrebno je uraditi Projekt uvjeta stabilnosti padine s aspekta ograničenja i opterećenosti različitim objektima.

Članak 27.

(Nestabilan teren)

- (1) Nestabilni tereni predstavljaju najnepovoljniju kategoriju terena s aspekta opće i lokalne stabilnosti kao i za građenje arhitektonskih i infrastrukturnih objekata. To su dijelovi terena gdje su zastupljena klizišta različite veličine, mehanizma i stanja aktivnosti. Terene ove kategorije treba izbjegavati za izgradnju, zbog potrebe ulaganja značajnih financijskih sredstava za utvrđivanje pogodnosti građenja i sanaciju pojava nestabilnosti. Ako je neophodno građenje na manjim dijelovima nestabilnih terena, značajno se povećavaju troškovi na fundiranju objekata i sanaciji padina.
- (2) Izgradnja na ovom terenu u trenutnim uvjetima nije moguća. Na ovim nestabilnim dijelovima terena, ako se zahtijeva izgradnja građevina ili drugih zahvata u prostoru, može se odobriti samo pod uvjetom da se za kompletno područje izvrše detaljna inženjersko-geološka i geomehanička ispitivanja i urade elaborati, kao i projekt sanacije terena, koji treba prilagoditi planiranoj namjeni prostora. Eventualnu izgradnju objekata koncipirati tako da bude u funkciji sanacijskih mjera.

6.4. NAČIN KORIŠTENJA POLJOPRIVREDNOG I ŠUMSKOG ZEMLJIŠTA

Članak 28.

Zemljišta koja ovom odlukom nisu definirana kao građevinska zemljišta utvrđuju se kao poljoprivredna, odnosno šumska zemljišta.

Članak 29.

- (1) Interes očuvanja i zaštite poljoprivrednog zemljišta mora se uzeti u obzir pri utvrđivanju strateških opredjeljenja, pri izradi planskih dokumenata i razvojnih programa. Poljoprivredno zemljište je prirodno bogatstvo i dobro od općeg interesa, te uživa posebnu zaštitu. Koristi se za poljoprivrednu proizvodnju i ne može se koristiti u druge svrhe, osim u slučajevima i pod uvjetima utvrđenim važećom zakonskom regulativom.
- (2) Površine čija je namjena poljoprivredno zemljište:
 - maksimalno čuvati u što većem obujmu i kvaliteti, pri čemu je potrebno uvažavati neophodnost daljeg urbanog razvoja Županije Posavske;
 - podizati kvalitetu poljoprivrednog zemljišta, naročito obradivih površina i oranica koje su prikladne za kultiviranje, kroz razne oblike unapređenja;
 - donijeti programe korištenja poljoprivrednog zemljišta, te pomagati razvoj intenzivne poljoprivrede, posebno na bonitetnim kategorijama od I – IV;
 - u suradnji s nadležnim institucijama realizirati projekte deminiranja poljoprivrednog zemljišta.

- (3) Na poljoprivrednom zemljištu mogu se graditi objekti infrastrukture, sporta, rekreacije, lova, obrane zemlje i dr. u skladu s važećom zakonskom regulativom.
- (4) Poljoprivredno zemljište obrazloženo je u poglavlju 4. Poljoprivredna zemljišta-tekstualni dio Plana, a njegova uporabna vrijednost prikazana na grafičkom prilogu Prostornog plana br. 5, u razmjeri 1:50 000. Prednost u utvrđivanju stvarnog stanja (boniteta, pedoloških karakteristika i dr.) poljoprivrednog zemljišta u odnosu na podatke iz Prostornog plana ima zemljišno – informacijski sustav, definiran člankom 30. Zakona o poljoprivrednom zemljištu (Službene novine FBiH, broj 52/09), odnosno podacima Federalne uprave za geodetske i imovinsko – pravne poslove i Federalnog zavoda za agropedologiju.
- (5) Prilikom uspostave novih poduzetničkih zona na poljoprivrednom zemljištu, vodit će se računa o etapnoj uspostavi istih, kojom će se ograničene površine poljoprivrednog zemljišta po mogućnosti više bonitetne kategorije, a na temelju utvrđivanja općeg javnog interesa, koristiti za izgradnju poduzetničkih zona.
- (6) Do proglašenja općeg javnog interesa nad određenim površinama koje su planirane za uspostavu poduzetničkih zona, kako je predviđeno u Prostornom planu, iste će se koristiti isključivo kao poljoprivredno zemljište.

Članak 30.

- (1) Zabranjeno je krčenje šuma, izuzev ako se radi o izgradnji objekata planiranih važećim planskim dokumentom i u slučajevima kada se time postižu veće trajne koristi pod uvjetom da neće biti štetnih posljedica za okoliš.
- (2) U šumi i na šumskom zemljištu može se graditi samo šumska infrastruktura, objekti potrebni za gospodarenje šumama, sukladno važećoj Šumsko gospodarskoj osnovi i lovno uzgojni i lovno tehnički objekti, sukladno važećoj Lovno gospodarskoj osnovi.

6.5. NAČIN KORIŠTENJA MINERALNIH SIROVINA

Članak 31.

- (1) Predlaže se nastavak istraživanja nafte, gline, krečnjaka, šljunka, pijeska, termalnih i termomineralnih voda i drugih mineralnih resursa. Ova istraživanja je neophodno raditi sustavno, a prema Projektima koji moraju zadovoljiti sve zakonske obaveze.
- (2) Izraditi Elaborate o klasifikaciji i kategorizaciji rezervi minerealnih sirovina za koje se utvrdi ekonomska opravdanost za eksploataciju.
- (3) Eksploatacija bilo kog mineralnog resursa se mora obavljati u skladu sa važećim Zakonom o rudarstvu, Zakonom o geološkim istraživanjima, Zakonom o koncesijama i drugim zakonskim i podzakonskim aktima koji definiraju ovu oblast.
- (4) Za svaki izvor i bunar koji se koristi za ljudsku upotrebu potrebno je uraditi Program sanitarne zaštite prema važećim propisima.
- (5) U slučaju rješavanja vodoopskrbe određenih mjesnih zajednica ili drugih dijelova Županije podzemnim vodama, neophodno je da se izvode detaljna hidrogeološka istraživanja, a prema Projektu detaljnih hidrogeoloških istraživanja, i u skladu s važećim Zakonom o geološkim istraživanjima Bosne i Hercegovine.
- (6) Uraditi katastar zagađivača podzemnih voda.
- (7) Mineralne resurse je potrebno koristiti u skladu s principima "održivog razvoja".
- (8) Neophodno je najstrožim mjerama spriječiti nekontroliranu i nelegalnu eksploataciju mineralnih sirovina.
- (9) Planiranje prostora i izgradnja objekata u području odobrenog eksploatacijskog polja mora biti uz suglasnost s nositeljem eksploatacijskog prava i resornog ministarstva nadležnog za eksploataciju mineralnih sirovina, a koji vodi evidenciju eksploatacijskih polja (Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije i Ministarstvo gospodarstva, rada i prostornog uređenja Županije Posavske).
- (10) Građenje na površinama gdje je završena eksploatacija se može obavljati tek nakon izrade elaborata o rekultivaciji, odnosno provedenim kompleksnim geotehničkim i inženjersko-geološkim istraživanjima.

6.6. KORIŠTENJE I ZAŠTITA VODA I VODNOG ZEMLJIŠTA

Članak 32.

- (1) Zabranjena je svaka intervencija u prostoru koja može na bilo koji način ugroziti kvalitetu podzemnih i površinskih voda na području Županije Posavske.
- (2) U svim slučajevima odobravanja izgradnje, obavezan uvjet za izgradnju je odgovarajući tretman otpadnih voda, odnosno pribavljanje odgovarajućeg vodnog akta u kojem će se zadati navedeni uvjet, posebno na područjima gdje ne postoji javni sustav komunalnih instalacija i uređaja. Također mora biti adekvatno riješeno pitanje prikupljanja, distribucije i odlaganja otpada.

Članak 33.

- (1) Županija Posavska i upravitelji javnih vodovoda su dužni održavati, rekonstruirati i dogradnjom optimizirati kapacitet postojećih izvorišta do raspoloživih resursa, kako je to utvrđeno Prostornim planom.
- (2) Dodatne količine vode osiguravati izgradnjom novih izvorišnih objekata na lokalnoj razini.

Članak 34.

- (1) Upravitelji javnih vodovoda, grada/općina i nadležna županijska tijela su dužni osigurati zaštitu izvorišta pitke vode sukladno važećoj zakonskoj regulativi i Pravilniku o uvjetima za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta koja se koriste ili planiraju da koriste za piće, (u daljem tekstu: Pravilnik) te donijeti Odluku o zaštiti izvorišta.
- (2) Opći akt nadležnog tijela je odluka o uspostavljanju zona sanitarne zaštite i zaštitnim mjerama, a temelj za donošenje odluke je elaborat istražnih radova odnosno projekt zaštite izvorišta. Projekt zaštite izvorišta se odnosi na svako izvorište pojedinačno i bazira se na provedenim istraživanjima hidrogeoloških uvjeta formiranja izvorišta, brzine prijenosa zagađenja podzemnom filtracijom i mogućnosti unosa u vodonosni sloj i efikasnosti mjera zaštite od zagađenja.
- (3) Osim izrade novih, potrebno je obaviti usklađivanje postojećih zona sanitarne zaštite, koje su utvrđene na osnovu donesenih Odluka po starom Pravilniku, s Pravilnikom o uvjetima za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javnu vodoopskrbu stanovništva.
- (4) Izgradnja objekata u zonama zaštite izvorišta moguća je samo na temelju odredbi Pravilnika kojim je propisano u kojoj zoni je dozvoljena gradnja.
- (5) Izgradnja objekata u granici vodnog dobra moguća je sukladno odredbama zakonske regulative o vodama i provedbenim aktima donesenim na temelju iste.
- (6) Na poplavnim područjima su izričito zabranjene sve aktivnosti koje mogu za vrijeme poplava imati štetan utjecaj na vode, vodno dobro, priobalno zemljište i zaštitne objekte, a koje su pobrojane u članku 96. Zakona o vodama.

Članak 35.

- (1) Temeljni preduvjet za poboljšanje kvalitete vodotoka je uspostava i provođenje tretmana za pročišćavanje otpadnih voda, te osigurati za sva urbana područja pokrivenost separatnom kanalizacijskom mrežom.
- (2) Za sva područja koja se položajno ne mogu priključiti na centralni uređaj obvezno predvidjeti lokalne uređaje za pročišćavanje otpadnih voda sukladno konkretnim uvjetima. Zabranjuje se izravno ispuštanje (bez predtretmana) fekalnih i tehnoloških otpadnih voda u vodotoke, bilo otvorene bilo zacijevljene.
- (3) Sve tehnološke otpadne vode koje se ispuštaju u prirodni recipijent ili kanalizacijski sustav moraju zadovoljiti granične vrijednosti emisija propisane Uredbom o uvjetima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sustav javne kanalizacije („Službene novine FBiH”, broj 26/20 i 96/20).

Članak 36.

Prostornim planom su utvrđene zone zaštite izvorišta kako slijedi:

a) **Utvrđene zone zaštite**, za ona izvorišta za koja je donesena Odluka o zonama sukladno važećoj zakonskoj regulativi. U utvrđenim zonama zaštite izvorišta na temelju donesene Odluke o zonama, propisan je režim korištenja prostora na području zaštitnih zona, uključujući ograničenja i zabrane izvođenja određenih radova, izgradnje objekata i obavljanje aktivnosti kojima se mogu zagaditi vode izvorišta, a sve uvjetovano zatečenim hidrogeološkim i općim uvjetima. Ovaj režim odnosi se na sve pravne i fizičke osobe na području zaštitnih zona i ima za cilj zaštitu i očuvanje kvantitativno – kvalitativnih karakteristika izvorišta. Građenje se u području utvrđenih zona izvodi sukladno utvrđenim mjerama zaštite po pojedinim zonama što se potvrđuje vodoprivrednom dokumentacijom, sukladno važećoj zakonskoj regulativi.

b) **Uvjetne zone zaštite izvorišta**, za ona izvorišta za koja nije donesena Odluka o zonama zaštite izvorišta i za izvorišta za koja su donesene Odluke po starom Pravilniku. U uvjetnim zonama zaštite izvorišta, za koje nije donesena Odluka o zonama ovim Prostornim planom se utvrđuju restriktivne mjere zaštite izvorišta, do donošenja Odluke o uspostavljanju zona sanitarne zaštite i zaštitnim mjerama, kojim će se utvrditi granice i mjere zaštite u pojedinim zonama. Zatečeni objekti i aktivnosti unutar tako utvrđenih granica će se prilagoditi uvjetima zaštite izvorišta. Za izvorišta za koja su donesena Odluke po starom Pravilniku, iste su važeće dok god se ne donesu Odluke po novom Pravilniku, odnosno ne obavi usklađivanje.

c) Do donošenja Odluke o zonama i delinacije zaštitnih zona svakog pojedinačnog izvorišta po Pravilniku, u okviru granica uvjetnih zaštitnih zona će se primjenjivati mjere zaštite predviđene Pravilnikom za III zonu zaštite. To podrazumijeva da sve aktivnosti i radovi moraju imati predviđene posebne mjere zaštite kvalitete podzemnih voda i izvorišta od zagađenja, koje se utvrđuju vodnom suglasnosti nadležnog tijela, odnosno vodoprivrednom dokumentacijom sukladno važećoj zakonskoj regulativi.

7. UVJETI SMJEŠTAJA GOSPODARSKIH SADRŽAJA U PROSTORU

Članak 37.

Prostornim planom Županije Posavske utvrđene su poduzetničke zone koje obuhvaćaju postojeće i planirane površine za razvoj gospodarskih djelatnosti.

Članak 38.

- (1) Precizne granice poduzetničkih zona, te eventualne nove lokacije za koje se ukaže potreba, bit će definirane detaljnijim planskim dokumentima, odnosno Prostornim planovima grada/općina.
- (2) Kod lociranja novih poduzetničkih zona obvezno poštovati pravilo da se lociraju u blizini kapaciteta sirovinskih baza koje prerađuju. Gospodarski kapaciteti koji nisu vezani za sirovinske izvore obvezno se lociraju na lokalitete opremljene prometnom i ostalom infrastrukturom, gdje se može osigurati dovoljan prostor za budući razvoj i gdje neće biti u suprotnosti s planiranim namjenama korištenja prostora i mjerama zaštite okoliša.

8. UVJETI SMJEŠTAJA DRUŠTVENIH DJELATNOSTI U PROSTORU

Članak 39.

- (1) U cilju osiguranja uvjeta za normalno funkcioniranje naselja i njihovih dijelova, u sklopu izgradnje i uređenja urbanih područja, osigurati izgradnju objekata društvene infrastrukture i sadržaja društvene opreme (škola, zdravstvene i socijalne ustanove, kulture, sporta, vjerske objekte, objekata opskrbe, servisi, zelene površine i sl.) sukladno opredjeljenjima iz Prostornog plana.
- (2) Izgradnju objekata društvene infrastrukture i urbane opreme planirati unutar urbanih područja, poštujući odgovarajuću centralizaciju u odnosu na korisnike, vodeći računa o uvjetima gravitacije (udaljenosti korisnika) sukladno opredjeljenjima Prostornog plana.

Članak 40.

U centrima II i III kategorije obvezno je osigurati površine za smještaj sadržaja osnovnog obrazovanja, primarne zdravstvene zaštite, kulture, političkih i vjerskih organizacija, trgovine, ugostiteljstva i uslužnog zanatstva za stanovništvo naselja i gravitirajuće stanovništvo.

9. UVJETI KORIŠTENJA PROSTORA NA ZAŠTITNIM INFRASTRUKTURNIM POJASEVIMA I ZONAMA I NA ZAŠTIĆENIM PODRUČJIMA

Članak 41.

- (1) Prostornim planom definiraju se temeljni funkcionalni, prostorni i ekološki uvjeti za korištenje prostora na zaštitnim pojasevima infrastrukturnih sustava.
- (2) Kod planiranja trasa prometnih i drugih infrastrukturnih koridora treba nastojati iste planirati u zajedničkim koridorima, vodeći računa o racionalnom korištenju prostora.
- (3) Svi zahvati koji će se planirati i izvoditi u prostoru trebaju biti sukladni najvišim ekološkim kriterijima zaštite okoliša, kao i kvaliteti življenja i djelovanja u cjelini.
- (4) Prostori određeni za zaštitu instalacija infrastrukturnih sustava moraju se racionalno definirati u svim situacijama. Komunalne instalacije obavezno polagati u zemlju i na odgovarajući način označavati njihov položaj u prostoru. Vlasnici instalacija i uređaja obvezni su snositi troškove uspostavljenih ograničenja vlasnicima zemljišta. U svim slučajevima gdje su zaštitni koridori uspostavljeni na državnom zemljištu to zemljište se ne može otuđivati.
- (5) U slučajevima gdje nije moguće uspostaviti sigurnost za život i zdravlje ljudi i dobara, obveza je vlasnika instalacija i uređaja iste izmjestiti uz punu financijsku naknadu za učinjenu štetu.

9.1. ZAŠTITNI POJASEVI PROMETNIH POVRŠINA

Članak 42.

- (1) Uz ceste utvrđene Prostornim planom utvrđuju se zaštitni pojasevi u kojima vrijedi poseban režim gradnje, radi sigurnosti prometa i zaštite javne ceste od štetnih utjecaja i različitih aktivnosti u prostoru pored javne ceste.
- (2) Zaštitni pojas mjeri se od vanjskog ruba cestovnog pojasa tako da je u pravilu širok sa svake strane:
 - a) autoceste 40 m,
 - b) brza cesta 30 m,
 - c) magistralne ceste 20 m,
 - d) regionalne ceste 10 m i
 - e) lokalne ceste 5 m.
- (3) U zaštitnim pojasevima cesta nije dopuštena nova gradnja, izuzetno se može dozvoliti gradnja uz pribavljenu suglasnost nadležne institucije.
- (4) Širine infrastrukturnih koridora unutar izgrađenih dijelova građevinskih područja i na područjima zaštićenih dijelova prirode određuju se prema posebnim propisima i uvjetima propisanim od nadležnih upravnih tijela ovisno o vrsti infrastrukturnog sustava i kategoriji zaštite dijelova prirode.
- (5) Do izrade detaljnih planskih dokumenata u prostornim planovima grada/općina osigurati prostorne koridore za prolaz planiranih cestovnih pravaca prema širinama trasa utvrđenim ovim Planom i sa zaštitnim pojasevima, određenim posebnim propisima iz oblasti prometa.

Članak 43.

Telegrafske i telefonske zračne linije i vodovi, električni vodovi niskog napona, dalekovodi, kanalizacija, vodovodi kao i benzinske crpke mogu se postavljati i graditi u zaštitnom pojasu javne ceste samo uz prethodnu suglasnost nadležne institucije.

Članak 44.

Cjevovodi, kablovi i vodovi mogu se postavljati u zaštitnom cestovnom pojasu, a samo izuzetno i u cestovnom pojasu, a benzinske crpke i parkirališta se mogu postavljati i graditi u zaštitnom i cestovnom pojasu javne ceste samo na način i pod uvjetima utvrđenim u odobrenju, odnosno suglasnosti nadležnog tijela ili ministarstva.

Članak 45.

U već izgrađenom naseljenom mjestu ili gradu može se dozvoliti građenje objekata na građevinskoj liniji javne ceste, osim autoceste, ako je to predviđeno usvojenim planskim dokumentom i uz suglasnost nadležnog tijela.

9.2. ZAŠTITNI POJASEVI VODOVODA I KANALIZACIJE

Članak 46.

(Zaštitni pojasevi)

- (1) Zaštitni pojas uz trase primarnih vodova vodovoda i kanalizacije do razvodne mreže utvrđuje se u širini od najmanje 2 m od vanjske ivice cjevovoda. Izuzetno može biti i manja uz suglasnost upravitelja komunalne infrastrukture.
- (2) Na prostoru obuhvaćenom zaštitnim infrastrukturnim pojasom ne mogu se graditi objekti ili obavljati radovi suprotno svrsi zbog koje je uspostavljen zaštitni pojas.
- (3) Izgradnju lokalnih vodovoda i drugih vodoopskrbnih objekata, kao i upravljanje tim objektima i njihovo održavanje obavljati pod uvjetima propisanim važećom zakonskom regulativom.

9.3. ZAŠTITNI POJASEVI ENERGETSKE INFRASTRUKTURE

Članak 47.

(Zaštitni pojasevi)

- (1) Odlukom Državne regulatorne komisije za električnu energiju o privremenom uređivanju tehničkih normativa za izgradnju nadzemnih elektroenergetskih objekata br. 05-28-190-10/07 od 27.02.2008. godine, se privremeno, do donošenja novih tehničkih normativa za izgradnju nadzemnih elektroenergetskih objekata od strane nadležnog državnog tijela, kao tehnički normativi s kojima se usklađuje gradnja objekata u zonama sigurnosti na teritorij Bosne i Hercegovine, preuzimaju normativi utvrđeni Pravilnikom o tehničkim normativima za izgradnju nadzemnih elektroenergetskih vodova nazivnog napona od 1 do 400 kV (1988. godine).
- (2) Ovim Pravilnikom su definirani tehnički normativi, odnosno uvjeti za gradnju objekata u zonama sigurnosti na teritoriju Bosne i Hercegovine. S tim u vezi širina zaštitnog pojasa za ostale dalekovode iznosi :
 - 1) 35kV u širini 20m,
 - 2) 20kV u širini 20m.
 - 3) 10kV u širini 12m.
- (3) U koridoru postojećeg dalekovoda napona od 35 kV do 10 kV nije dopuštena nova gradnja. Izuzetno se može dozvoliti gradnja uz pribavljanje suglasnosti nadležne institucije.

Članak 48.

- (1) Pri određivanju trasa dalekovoda potrebno je izbjegavati postojeća i planirana građevinska područja, šume i šumska zemljišta, te voditi računa o bonitetu poljoprivrednog zemljišta radi smanjenja utjecaja na poljoprivrednu proizvodnju.
- (2) Dalekovodi moraju u potpunosti zaobići zaštićena područja kulturno-povijesne i prirodne baštine, izuzev arheoloških lokaliteta izvan naselja, uz odgovarajuće mjere zaštite.

- (3) Izuzetno, u odnosu na utvrđene širine zaštitnog pojasa dalekovoda, može se odobriti izgradnja objekata u zaštitnom pojasu dalekovoda, pod uvjetima koje odredi nadležna institucija u BiH.

Članak 49.

Izuzetno, u odnosu na utvrđene širine zaštitnog pojasa dalekovoda, može se odobriti izgradnja objekata u zaštitnom pojasu dalekovoda, pod uvjetima koje odredi nadležna institucija u BiH.

9.4. ZAŠTITNI POJASEVI TELEKOMUNIKACIJA

Članak 50.

- (1) Zaštitni pojasevi (zone) telekomunikacijske infrastrukture utvrđuju se posebnim propisima koji reguliraju ovu oblast.
- (2) Sve telekomunikacijske veze (mrežni kablovi, koaksijalni kablovi i dr.) u pravilu se trebaju polagati u koridorima postojeće ili planirane prometne ili druge infrastrukture.

Članak 51.

Za stubove i kontejnere mobilne telekomunikacijske mreže (GSM) mogu se osigurati parcele i izvan građevinskih područja sukladno načelima racionalnog korištenja i zaštite prostora.

10. MJERE OČUVANJA KULTURNO-POVIJESNOG NASLJEĐA

Članak 52.

- (1) Mjere zaštite kulturno – povijesnog nasljeđa za objekte proglašene od značaja obradit će se u detaljnoj planskoj dokumentaciji.
- (2) U postupku izrade i donošenja detaljnih planskih dokumenata obveza je nadležnih tijela osigurati odgovarajuću suradnju nositelja izrade planskih dokumenata s nadležnim institucijama za očuvanje kulturno – povijesnog nasljeđa, te takvom suradnjom osigurati adekvatan tretman očuvanja i zaštite spomenutog nasljeđa.

Članak 53.

Zaštita graditeljskog nasljeđa podrazumijeva djelovanje sukladno i u pravcu postavljenih ciljeva:

- čuvanje, revitalizacija ili rekonstrukcija najznačajnijih objekata kulturno – povijesnog nasljeđa i njihovo privođenje pogodnim namjenama;
- revitalizacijom, rekonstrukcijom i privođenjem određenoj namjeni, obogatiti i proširiti kulturnu baštinu i turističku ponudu Županije Posavske;
- očuvanje autentičnosti nepokretnog kulturnog dobra i njegovog okruženja;
- zaštićene objekte, pejzaže i prostore prirodnih rijetkosti maksimalno čuvati i njegovati;
- odgojno-obrazovnim sustavom podizati razinu kulture čuvanja i zaštite kulturno – povijesnih i prirodnih vrijednosti i rijetkosti.

Članak 54.

Dobra koja su evidentirana kao dobra kulturno-povijesnog nasljeđa na području Županije Posavske uključiti u razvoj kulture i turizma.

11. MJERE OČUVANJA ZAŠTIĆENIH PODRUČJA PRIRODNIH VRIJEDNOSTI

Članak 55.

Prikaz prirodnog nasljeđa prikazan je u grafičkom prilogu Prostornog plana br. 13, a opće i posebne mjere su prikazane u tekstualnom dijelu plana (poglavlje 17.), i obveza nadležnih tijela je osigurati njihovo provođenje.

Članak 56.

Područja prirodnih vrijednosti moraju imati poseban tretman u izradi i donošenju svih razina planskih dokumenata. Predmetna područja podliježu posebnoj pažnji i za ista se mora izraditi i donijeti odgovarajuća provedbena dokumentacija, kojom će se konkretno utvrditi zaštita i način korištenja ovih područja. Zabranjene su sve aktivnosti koje na bilo koji način mogu ugroziti evidentirane prirodne vrijednosti na području Županije Posavske.

12. PODRUČJA POSEBNIH OBILJEŽJA ŽUPANIJE POSAVSKE

Članak 57.

- (1) Područja posebnih obilježja Županije moraju se s posebnom pažnjom tretirati u svim planskim dokumentima u kojima će se precizirati uvjeti i mjere prostorne zaštite kao i način unaprjeđenja područja posebnih obilježja na prostoru Županije, a na temelju smjernica utvrđenih Prostornim planom.
- (2) Obveza nadležnih tijela Županije Posavske je prioritetno osigurati uvjete za izradu planskih dokumenata za područja posebnih obilježja definirana ovim Prostornim planom.

13. POSTUPANJE S OTPADOM

Članak 58.

Sve vrste komunalnog i drugog otpada moraju biti predmet posebnog istraživanja i rješavanja prikupljanja, distribucije, reciklaže i odgovarajućeg odlaganja. U svim daljnjim fazama izrade i donošenja planskih dokumenata mora se rješavanju tretmana otpada posvetiti posebna pažnja kod utvrđivanja količina, vrsta i načina prikupljanja istog. Rješavanje ovih pitanja ima prioritet u svim fazama izrade i donošenja planskih dokumenata.

Članak 59.

- (1) Postupanje s otpadom i održavanje komunalne čistoće, kao aspekta zaštite okoliša, u cijelosti se mora obraditi posebnim propisom o održavanju čistoće u ljetnim i zimskim uvjetima i disponiranju komunalnim otpadom.
- (2) Temeljni zadatak planskog upravljanja otpadom je uspostavljanje mehanizma za implementaciju integralnog upravljanja otpadom na području Županije Posavske.

Članak 60.

(Uvjeti lociranja i korištenja deponije)

- (1) Prostornim planom je definirano zbrinjavanje komunalnog otpada s područja Županije Posavske izgradnjom gradske sanitarne deponije. Utvrđena je lokacija u gradu Orašju, na lokalitetu "Dusine".
- (2) Izgradnjom gradske deponije riješiti odlaganje komunalnog otpada sa područja grada/općine: Orašje, Domaljevac – Šamac i Odžak.

14. MJERE SPRJEČAVANJA NEPOVOLJNIH UTJECAJA NA OKOLIŠ

Član 61.

Prostornim planom u poglavlju Zaštite i unaprjeđenja okoliša utvrđene su mjere zaštite od zagađenja zraka, vode, tla, kao i upravljanja otpadom, a također su propisane mjere sanacije koje se obvezno moraju poštivati i ugraditi u sve planske dokumente, čija će izrada uslijediti nakon donošenja Prostornog plana.

15. MJERE ZAŠTITE PRAVA OSOBA SA SMANJENIM TJELESNIM SPOSOBNOSTIMA SUKLADNO ODREDBAMA UREDBE O PROSTORNIM STANDARDIMA, URBANISTIČKO-TEHNIČKIM UVJETIMA I NORMATIVIMA ZA SPRJEČAVANJE SVIH BARIJERA ZA LJUDE SA UMANJENIM TJELESNIM SPOSOBNOSTIMA

Članak 62.

Kod projektiranja i izvođenja građevina javne, poslovne, stambene i stambeno – poslovne namjene, te svih javnih površina, moraju se predvidjeti mjere za sprječavanje arhitektonsko – urbanističkih barijera za osobe s umanjnim tjelesnim sposobnostima, sukladno važećoj zakonskoj regulativi i podzakonskim aktima, donesenim na temelju iste.

16. MJERE ZAŠTITE STANOVNIKA I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I LJUDSKIM DJELOVANJEM IZAZVANIH NEPOGODA I KATASTROFA I RATNIH DJELOVANJA SUKLADNO ZAKONU O ZAŠTITI I SPAŠAVANJU LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA I DRUGIM PROPISIMA

Članak 63.

- (1) Sustav zaštite i spašavanja ljudi, biljnog i životinjskog svijeta, materijalnih, kulturnih, povijesnih i drugih dobara od prirodnih nepogoda, tehničko – tehnoloških, ekonomskih i drugih nesreća ili ratnih opasnosti, definirano je Zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.
- (2) Zaštita i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća obuhvaća: programiranje, planiranje, organiziranje, obučavanje i osposobljavanje, provođenje, nadzor i financiranje mjera i aktivnosti za zaštitu i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća s ciljem sprječavanja opasnosti, smanjenja broja nesreća i žrtava, te otklanjanja i ublažavanja štetnih djelovanja i posljedica prirodnih i drugih nesreća.
- (3) Zaštita i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, ostvaruje se organiziranjem i poduzimanjem sljedećih mjera i aktivnosti:
 - otkrivanje, praćenje i sprječavanje opasnosti od prirodnih i drugih nesreća,
 - promatranje i uzbunjivanje o opasnostima i davanje uputstva za zaštitu i spašavanje,
 - obučavanje i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje,
 - organiziranje, opremanje, obučavanje i osposobljavanje civilne zaštite, te uspostava i održavanje drugih vidova zaštite i spašavanja,
 - mobilizacija i aktiviranje snaga i sredstava za zaštitu i spašavanje,
 - otklanjanje posljedica prirodnih i drugih nesreća do osiguranja temeljnih uvjeta za život.

Članak 64.

Svaka izgradnja je zabranjena na nestabilnim terenima dok se ne dokaže tehničkim ekspertizama da je moguća izgradnja na takvim zemljištima. Također je zabranjena izgradnja na kontaminiranim zemljištima.

Članak 65.

Posebno mora biti predmetom pažnje ostvarena i realizirana mjera zaštite koja se može očekivati od potresa, poplava, klizanja zemljišta, požara, ratnih razaranja, sabotaze, udara groma, od elektroinstalacija visokog i niskog napona, prometa i dr.

Članak 66.

(Zaštita od poplava)

- (1) Zaštita područja od mogućih poplavnih voda obavlja se sukladno odredbama važeće zakonske regulative o vodama kao i s odredbama ove Odluke.

- (2) U cilju zaštite od štetnog djelovanja voda, Županija Posavska, sukladno svojim nadležnostima, a prema odredbama zakonske regulative o vodama osigurava planiranje mjera zaštite, gradnje i upravljanja zaštitnim vodnim objektima, a naročito gradnju nasipa, brana, pregrada, objekata za stabilizaciju dna i obala, objekata za odvođenje unutrašnjih voda i dr.
- (3) Obim zaštite od voda i potrebne mjere određuju se sljedećim planovima: posebnim planovima zaštite od poplava i leda, planovima zaštite od erozije i bujica i planovima zaštite od izvanrednog zagađenja voda i drugim planovima propisanim zakonskom regulativom o vodama.

Članak 67.

(Zaštita od erozija i bujica)

- (1) Na bujičnim i erozivnim zemljištima, po pravilu, se ne gradi i ne predviđa izgradnja podzemnih infrastrukturnih objekata, instalacija i uređaja, ako to nije neophodno potrebno, odnosno ako ne postoje druga tehnička rješenja.
- (2) Na bujičastim i erozivnim zemljištima ne može se odobriti izgradnja podzemnih i nadzemnih skloništa za smještaj ljudi i materijalnih dobara u slučaju ratne opasnosti.
- (3) Na utvrđenim bujičastim i erozivnim zemljištima, po pravilu, se ne planiraju i ne izgrađuju ceste, ako to nije neophodno potrebno.
- (4) Isto tako, na zemljištima iz prethodnog stavka, ne može se odobriti uređenje, izgradnja, odnosno formiranje groblja, niti se može obavljati ukopavanje.

Članak 68.

(Zaštita od potresa)

Područje Prostornog plana pripada zoni s mogućim intenzitetom udara od 7° MSK-64 za povratno razdoblje od 500 godina. Najvažnije mjere zaštite od potresa su:

- tehničke norme o izgradnji objekata (aseizmička izgradnja);
- izbor lokacije za izgradnju;
- kontinuiran proces prostornog i urbanističkog planiranja (generalno i detaljno), arhitektonskog i građevinskog projektiranja i izgradnje objekata i
- građenje objekata usmjereno u pravcu usklađivanja sa seizmogeološkim osobinama terena, kako bi se smanjila razina povredljivosti objekata i seizmičkog rizika, a time i štete od eventualnog potresa.

Članak 69.

(Zaštita od požara)

Organiziranje i sprovođenje zaštite od požara većih razmjera na području Županije Posavske, obavlja se na temelju plana zaštite od požara koji donosi Vlada Županije Posavske, kao i mjesne zajednice i druge organizacije koje odredi Vlada, a na temelju Zakona o zaštiti od požara.

Članak 70.

(Zaštita od mina)

- (1) Nije dopušteno korištenje za bilo kakve namjene površina pod minama, kao i sumnjivih i rizičnih površina, dok se ne obavi deminiranje istih.
- (2) U procesu realizacije etapnog deminiranja prostora, prioritet moraju biti građevinska zemljišta u urbanim područjima kao i područja prometnih komunikacija i lokaliteti od strateškog značaja.
- (3) U cilju otklanjanja opasnosti od mina i minsko-eksplozivnih sredstava definiraju se prioritetne površine za sanaciju kroz etapni plan deminiranja prostora. Prioritetne površine su:
 - građevinska zemljišta u sklopu urbanih područja ili izvan njih s namjenom stanovanja,
 - građevinska zemljišta za gospodarske komplekse,
 - područja značajna za razvoj poljoprivredne proizvodnje i
 - područja od posebnog značaja za druge planirane namjene.

Članak 71.

(Zaštita od ratnih djelovanja)

Izgradnja skloništa se obavlja sukladno važećim zakonskim propisima.

Članak 72.

(Sklanjanje ljudi i materijalnih dobara)

- (1) Sklanjanje ljudi osigurava se izgradnjom skloništa temeljne zaštite i skloništa dopunske zaštite, sukladno Uredbi o mjerilima, kriterijima i načinu izgradnje skloništa i tehničkim normativima za kontrolu ispravnosti skloništa.
- (2) Sklanjanje ljudi osigurava se izgradnjom javnih skloništa i prilagođavanjem podrumskih i drugih prostorija u stambenim i drugim objektima ili izgradnjom drugih pogodnih građevina za sklanjanje ljudi u određenim zonama, što se utvrđuje detaljnim planskim dokumentima za pojedina područja Županije Posavske, za koja je njihovo donošenje obvezno.
- (3) Skloništa temeljne i dopunske zaštite projektiraju se kao dvonamjenski objekti, koji se koriste prvenstveno za potrebe u miru, sukladno temeljnoj namjeni građevine, ili se grade kao posebni objekti.

Članak 73.

Županija Posavska donosi svoje dugoročne programe i godišnje planove izgradnje i održavanja javnih skloništa i zaklona, odnosno prilagođavanja drugih zaštitnih objekata za sklanjanje na svom području.

17. MJERE PROVEDBE

Članak 74.

- (1) Prostorni plan u načelu pokriva cijeli teritorij, s globalnim pokazateljima i opredjeljenjima. Kako bi se moglo operativno djelovati na cijelom teritoriju potrebno je u kontinuitetu nastaviti aktivnosti kojim će se ostvariti mogućnost rada svih državnih tijela svih razina nadležnosti da konkretno ostvare zacrtane ciljeve i opredjeljenja. Kako bi se ovo moglo sprovesti potrebno je odmah pristupiti ostvarenju sljedećeg:
 - obaviti inventarizaciju raspoložive prostorno – planske dokumentacije svih razina izrade i donošenja, i u tom postupku obaviti selekciju i usklađivanje svih do sada donesenih planskih dokumenata,
 - isključiti iz dalje uporabe akte i dokumente kojima su istekli rokovi važnosti kao i sve planske dokumente koji nisu u skladu s ovim Prostornim planom,
 - osigurati izradu planskih dokumenata propisanih ovim Prostornim planom u roku od dvije godine od donošenja Prostornog plana,
 - osigurati izradu detaljnih planskih dokumenata.
- (2) Realizaciju mjera provedbe Prostornog plana će voditi Nositelj pripreme plana, odnosno Ministarstvo gospodarstva, rada i prostornog uređenja Županije Posavske.

18. NADZOR I UPRAVNE MJERE

Članak 75.

Nadzor nad provođenjem odredaba ove Odluke obavljaju nadležna inspekcijska tijela.

19. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 76.

Odredbe ove Odluke primjenjivat će se i na zahtjeve po kojima do dana stupanja na snagu ove Odluke nije doneseno prvostupanjsko rješenje ili je prvostupanjsko rješenje poništeno i predmet vraćen na ponovni postupak.

Članak 77.

Odredbe ove Odluke koje u trenutku potrebe primjene ne budu u suglasnosti s važećim zakonima i podzakonskim aktima, neće se primjenjivati. Umjesto njih, primjenjivat će se odredbe važećih zakona i podzakonskih propisa.

Članak 78.

Izmjene Prostornog plana obavljat će se po istom postupku i na način propisan za njegovo donošenje.

Članak 79.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Narodnim novinama Županije Posavske“.

**Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
ŽUPANIJA POSAVSKA
SKUPŠTINA**

Broj: 01-02- 25/24.
Domaljevac, 21.03.2024. godine

Predsjednik:

Blaž Župarić